3 1761 06351920 1

brief
BV
0041719
v.2

Regitze Barner

Minder fra mit Liv og min Gjerning

II. BIND

Trykt som Manuskript

MINDER

FRA

MIT LIV OG MIN GJERNING

AF

REGITZE BARNER

»Bede som om intet Arbejde hjalp,
Arbejde som om ingen Bøn hjalp«.
Alt i Jesu Navn.

TRYKT SOM MANUSKRIPT FOR VENNER

ANDET BIND

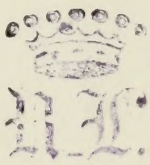

KØBENHAVN
AKTIESELSK. C. MAYLANDS BOGTRYKKERI
1911

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

brief
BV
0041719
V.II

http://www.archive.org/details/minderframitlivo00barn

SOLSKIN OG LYSGLIMT

ET LILLE BILLEDGALLERI

I Dagligstuen.

Hvad der næst Guds Velsignelse har spredt Lys over mit Liv, det er de forskjellige Mennesker, som Vorherre har ført paa min Vei — elskelige, kjærlige og tildels betydelige Mænd og Kvinder. Nogle af dem er blevne mine Venner for Livet, og jeg haaber, at vi engang med Guds Hjælp skal samles i Lysets evige Boliger for aldrig mere at skilles.

Saadanne Venner har jeg truffet dels i min egen Slægt, dels blandt Fremmede, og jeg takker for dem som mit Livs Solskin.

Andre har, nogle gjennem længere Samværen, flere endogsaa kun ved smaa, korte Møder, kastet Lysglimt over min Vei. Nogle har interesseret mig, menneskelig talt fornøiet mig, kan jeg maaske sige, men det Bedste var dog at træffe dem, med hvem jeg mødtes i fælleds Tro.

Jeg vil glæde mig ved at dvæle lidt ved dette Solskin og disse spredte Lysglimt, som Vorherre saaledes har sendt mig, og kalde nogle af disse mange kjære Mennesker tilbage i min Erindring, forsaavidt jeg ikke har omtalt dem tilfulde i, hvad jeg allerede har nedskrevet.

Det bliver selvfølgelig ikke Biographier, men kun smaa Skizzer af, hvad jeg har seet og oplevet, af vort personlige Møde her paa Jorden. Mange af dem, som jeg har elsket og glædet mig over, er gaaede forud hjem, men det er deiligt at have eiet dem engang og at turde haabe paa Gjensynet hisset.

Kalundborg Ladegaard.

VILHELMINE BARNER

Den Første, jeg saaledes kommer til at omtale som en af dem, der har staaet mit Hjerte nærmest, er min Cousine, min Faders Broderdatter, Vilhelmine Barner fra Kalundborg Ladegaard, der tilligemed Refsnæsgaarden tilhørte hendes Fader.

»Ville«, som hun altid kaldtes, og jeg var hinandens kjæreste Venner og det i Ordets dybeste og bedste Betydning — jeg kan ikke erindre, naar vort Venskab begyndte, men det varede uafbrudt og inderligt lige til hendes kun altfor tidlige Død. Jeg kan aldrig mindes, at der er vexlet et uvenligt Ord mellem os.

Den første Gang, vi mødtes, var til Villes Daab, som jeg, der dengang var to Aar gammel, overværede med mine Forældre. Min Moder holdt hende over Daaben, og efter min Fader kom hun til at hedde »Conradine Vilhelmine«. Senere saaes vi saa jevnligt, som den lange Afstand tillod, mindst en Gang om Aaret i hendes Hjem og en Gang om Aaret i mit Hjem i Kjøge. Vore Fædre var hinandens bedste Venner, og dette Venskab tog Døttrene i Arv.

Paa Kalundborg Ladegaard eller »Ladegaarden«, som vi i Reglen kaldte den, var der i Sommerferien gjerne endel Børn samlede, Husets fire Drenge og to smaa Piger og foruden nogle smaa Gæster — hvor vi legede, tumlede og morede os. Leopold og Sophie, de to ældste, dominerede over alle os Andre, Ville og jeg holdt sammen i Alvor og Løier, og min eneste Broder Sophus var gjerne paa vort Parti.

Vi var ikke forknytte eller forkjælede af os, kun en eneste lille Pige, der var i Besøg, turde ikke indlade sig paa vore vilde Lege, og naar vi sad ved Bordet, spurgte hun engang imellem til vor store Fryd: »Moar, kan jeg spise mere?« En anden Dag raabte hun høit til Fornøielse for os Andre: »Moar, jeg bed min Tand istykker i Tykmælken.«

Ja, det var glade Dage!

Nu er alle de Børn, som dengang legede og tumlede sammen paa Ladegaarden, forlængst døde, de fleste som Voxne, jeg er den eneste Overlevende af dem Alle.

Kun en eneste lille Dreng, min Fætter Christian, døde som Barn. Han var en sund og fornøiet Dreng, men da han engang sad paa Skjødet hos en ældre Dame, som var i Besøg paa Gaarden, sagde han pludselig: »Hør, Du, jeg er slet ikke bange for de smaa hvide Børn, som hver Aften, naar jeg ligger ene inde i Sovekammeret, kommer hen til min Seng og siger ganske sagte: »Christian, Christian, kommer Du ikke snart op og leger med os?« Et Par Dage efter var han død.

Min Onkel Christian efterlod sig Kalundborg Ladegaard i fortrinlig Stand, hans Søn Leopold arvede den efter ham, men han døde tidligt, den udmærkede Gaard gik ud af Familien, og jeg er vel nu omtrent den Eneste, som ret veed Besked med Alt. Den gamle Ladegaard er bleven en Saga i Familien.

Mine to yngre Fættere, Carl og Valdemar, faldt Begge i Krigen 64 med to Dages Mellemrum, de to

Cousiner, Sophie og Ville, blev Begge gift med to Brødre Lerche fra Lerchenborg — alle er de gaaet bort.

Ville var en indtagende ung Pige, lys og slank, med store blaa Øine. Hun vandt alle Hjerter ved sin Livlighed og Venlighed, var altid freidig og glad, aldrig har jeg leet saaledes som sammen med hende. Men ved Siden af det fornøielige Sind boede der megen Alvor i hende, og ofte har jeg undret mig over de mange Interesser, som hun havde faaet fra Ungdommen og bevarede til det Sidste. Hun havde egentlig ikke lært ret meget, men havde forstaaet at tilegne sig mange Ting — jeg veed knapt paa hvilken Maade.

Ville levede en lykkelig Barndom og Ungdom, forsaavidt som hun var Moderens Kjæledægge, og ogsaa Faderen elskede hende høit. Men det var intet udviklende Hjem, hvori hun opvoxede. Moderen havde været meget smuk i sin Ungdom, sagdes der, og saae endnu godt ud, hun var en mild, venlig Kone, men ikke meget begavet, forkjælede sine Børn og næsten endnu mere sin eneste Brodersøn, der tilbragte alle sine Ferier paa Kalundborg Ladegaard. Jeg husker, at denne Dreng kunde gjøre omtrent Alt, hvad han vilde, ligeoverfor os andre Børn, og det nyttede ikke det mindste, om vi prøvede paa at klage, vi fik altid det samme Svar: »I maa bære over med ham og huske paa, at hans Moder er død.« Vi fandt det lidt haardt, at vi af den Grund skulde finde os i Alt og var nærved at blive ærgerlig paa den afdøde Moder.

Men jeg holdt meget af min Tante, der var god og overbærende mod os Alle og velvilligt lukkede Øinene for, naar vi bortførte en lille Syltetøiskrukke fra Hjælpekontoiret, som vi kaldte Faddeburet, eller en Sukkerskaal til de Tykmælksmaaltider, som vi holdt af at nyde i Utide i Kjøkken eller Spisekammer.

Min Onkel var en klog, dygtig og elskværdig Mand. Han kunde bruse op over Smaating, men hurtig blive god igjen. Aldrig glemmer jeg, da han ved en Ytring, som en Dag faldt ved Middagsbordet,

pludselig fløi op som en Raket til Skræk for hele Ungdommen og styrtede ud af Stuen, over Gaarden og ind i Stalden. Han kom lige saa hurtigt tilbage med Servietten i Haanden og det Udbrud: »Men I sagde jo Børn, at Koen var død!« Ja, ganske rigtigt: Kjøbmand Cohen nede i Byen. Naar han saaledes havde overilet sig, kunde han blive ganske flau, men var længe efter saa mild og god.

Min Onkel hørte til de Naturer, der ikke let lader deres dybeste Interesser komme frem. Man skal

Godsejer Christian Barner.

Line Barner.

aandelig talt ligesom banke paa hos den Slags Mennesker, men naar det lykkes paa den rette Maade, eller der er stærk Sympathi, saa lukker de op i fuldt og rigt Maal. Det maatte jeg sande, da jeg som ganske ung Pige kom i Besøg til Ladegaarden, optaget af Søren Kirkegaards Skrifter, der fyldte mig levende i min første Opvækkelsestid.

Jeg maatte meddele mig til Nogen. Med min Tante kunde man ikke drøfte Sligt, min Cousine Sophie havde heller ikke den Slags Interesser dengang — Ville var endnu saa ung — to Aar yngre end jeg selv, og saa blev det min kloge Onkel Christian, som jeg holdt saameget af og havde Tillid til, som jeg

talte med. Mangen Sommeraften, naar vi stod sammen ude paa Havetrappen, gjennemgik og drøftede vi de underligt betagende Tanker, som Søren Kirkegaards Skrifter rummer, og jeg følte, at min Onkel var videre fremme i sin Christendom end de fleste Ældre, der var opvoxede i den rationalistiske Tid.

Det var et af de største Lyspunkter i min alvorlige Ungdom, naar jeg kunde leve en lille Tid paa Kalundborg Ladegaard sammen med Ville, der altid kaldte mig sin »Sjælsveninde«, i senere Aar ogsaa sin Præst. Vi talte sammen om Alt, hvad der rørte sig i os, og havde det grumme fornøieligt.

Det var en sagt Ret, at naar jeg kom i Besøg, blev der flyttet en Seng endnu ind i Villes Sovekammer. Vi havde jo rigtignok Dagen til vor Raadighed, men det hører nu engang Ungdommen til, at »Snakken« gaaer bedst om Aftenen. Naar vi saaledes laae vaagne, fik vi drøftet mange Ting i de stille Nattetimer, og der kunde ofte være Alvor nok i vor Samtale, men til Tider kunde vi ogsaa lee saa hjerteligt, at min Tante, som boede i en Stue nedenunder, kunde høre det og lee med, endskjøndt hun ikke vidste, hvoraf vi lo. Men hun bad os tidt om at være stille for min Onkels Skyld, der ikke taalte at forstyrres i sin Nattero.

Det spøgede paa Ladegaarden, hed det sig almindelig. De store, udstrakte Bygninger var sagtens Rester fra det gamle Kalundborg Slot, og i de dybe Kjældere og mørke Rum var der vel nok foregaaet Meget. Der hvidskedes endogsaa om, at man flere Steder havde fundet Lig og hensmuldrede Menneskeben, og tillige fortaltes der om en Franskmand og en Harpenistinde, som Begge skulde have taget Livet af sig, og i de mørke Vinteraftener lød hendes Harpes Klagetoner gjennem de øde Gange.

Der var en lang, mørk Gang, og fra den kom der til visse Tider af Aaret Noget gaaende med tunge Skridt gjennem et Par af Gjæsteværelserne og Corridoren udenfor Villes Sovekammer. Hvad det

var, kan jeg ikke forklare, men sikkert er det, at jeg mere end engang har hørt disse Trin, naar jeg sad oppe sent om Aftenen, men naar jeg aabnede Døren, var der Intet at see. Lukkede jeg Døren, begyndte Lyden atter, dog blev der aldrig talt høit om denne natlige Uro, fordi min Onkel ikke kunde lide det.

Da en Cousine af os, Soffy Steensen Leth fra Egelykke paa Langeland, hvis Moder var en Barner fra Eskildstrup, for første Gang kom i Besøg som Voxen paa Ladegaarden, boede hun i et Gjæsteværelse, der laae tæt ved Villes og min fælleds Stue. En Aften sent kom Soffy listende ind til os og bad, om hun ikke maatte tage sine Sengklæder med, da Fodtrinene gjennem hendes Stue lød saa stærkt, at hun ikke turde ligge alene. Vi hentede alle Tre Sengklæderne, og da den nye Cousine endnu lod til at være ængstelig, tilbød jeg, at hun maatte ligge i min Seng, som stod lige ved Siden af Villes. Jeg redte saa til mig paa Gulvet, hvad der ikke var den mindste Opoffrelse fra min Side, da jeg slet ikke var angst, og faldt strax i Søvn. Hvorlænge jeg havde sovet, veed jeg ikke, men jeg vaagnede med et Sæt ved, at Døren sagte gik op og to lange, hvide Skikkelser lydløst kom ind. Jeg gav et lille Skrig — det var det Naturligste for mig i det Øieblik og det Eneste, der faldt mig ind — og mit lille Forfærdelsens Udbrud blev strax besvaret med en dæmpet Latter og nogle hvidskende Ord om endelig at tie stille. Det var de to Cousiner, der havde følt sig ængstelige ved, at Fodtrinene vedblev at lyde, og derfor havde listet sig ud paa Gangen i deres lange Natkjoler, men der var Intet at opdage. Det Hele endte med en hjertelig, men dæmpet Latter, og nogle Øieblikke efter sov vi alle Tre de Retfærdiges Søvn.

Næste Morgen syntes min Onkel, at der en Gang om Natten havde været saadan en underlig Uro i Huset, men da Ingen spurgte os om Noget, tav vi viseligt stille og saa høist uskyldige ud.

Den kjære gamle Ladegaard — ja, den rummer mange Minder! Naar jeg endnu træffer En og Anden, der kan erindre den, taler vi saa gjerne om den, og dette har givet Anledning til adskillige pudsige Feiltagelser, som da gamle Provstinde Sonne og jeg første Gang mødtes hos Biskop Steins, og Familien slet ikke kunde begribe, hvorledes det var gaaet til, at vi To saa ofte havde seet hinanden paa »Ladegaarden«.

En anden lignende Scene staaer for mig som saa uendelig comisk. En gammel Dame af mit Bekjendtskab, Line Gøttsche, skulde engang tale med en Assessor Flensborg, som hun ikke kjendte, og da jeg dengang var Directrice for Fængselsselskabet, mente hun i sin Naivitet, at jeg maatte have Adgang til alle Criminalretsassessorer og lignende Personligheder, og bad mig derfor om at gaae med til den fremmede Mand. Da Line havde fremført sit Ærinde, tilføiede hun — for at gjøre sig behagelig, som jeg senere drillede hende med: »Ja, Hr. Assessor, jeg har saamænd mange Gange været sammen med Deres gamle Moder paa Ladegaarden.« — »Min Moder, Admiralinde Flensborg — paa Ladegaarden!« udbrød Assessoren aldeles rasende. Lines Øine stod næsten stive af Forfærdelse, og hun saae ud, som om hun skulde trille ned af Stolen, men hun skyndte sig at tilføie: »Ja, paa Kalundborg Ladegaard hos Godseier Barners. Og saa blev Assessoren beroliget.

Da min Onkel jo tillige eiede Refsnæsgaarden og ogsaa selv drev denne, færdedes han meget frem og tilbage ad den deilige Vei, der fører til Refsnæs over steile Bakker med en henrivende Udsigt over Vandet til det skovrige Asnæs. Ville og jeg fulgte ofte med, og medens Onkel besørgede sine Forretninger, streifede vi om i den eiendommelige Natur paa denne Halvø, der paa mange Steder sænker sig ned mod Havet med steile Skrænter og dybe Kløfter. Ville foreslog et Par Gange, at vi To skulde bygge et Hus helt ude paa yderste Spids af Refsnæs og en Mur

tværs over Halvøen, saa vi var stængte ude fra Yderverdenen og kunde have det saa deiligt sammen, vi To ganske ene. Jeg fandt Planen meget fristende, men vilde dog nok have en lille Dør i Muren ud til Yderverdenen. Ja, det var Ungdomsdrømme og Ungdomssværmerier! Men Tiden bragte os hver især andre Opgaver end at leve et Slags Klosterliv paa Spidsen af Refsnæs.

Ville og jeg havde det ikke — som før sagt — blot fornøieligt sammen, men vi talte ogsaa om mange alvorlige Ting og fulgte med Interesse Tidens forskjellige Rørelser. Da jeg var atten Aar gammel, fik jeg min første christelige Vækkelse, og hvad der fyldte mig saa stærkt, maatte jeg selvfølgelig meddele min kjæreste Veninde. Og snart kom der for hende tillige andre Tanker.

Vi sad en Aften sammen i Ladegaardshaven i fortrolig Samtale. Jeg husker endnu saa tydelig hele Situationen. Lige foran os stod et Bed med blomstrende Georginer, længere borte saae man mellem Træerne den mørkeblaa Fjord i Eftermiddagsbelysning. Ville havde som saa ofte lagt sin Haand i min. Saa kom det paa engang saa forunderlig blufærdigt — Tilstaaelsen om, at hun elskede ham, der senere blev hendes Mand — Grev Vilhelm Lerche fra Birkendegaard. Hun var vant til at dele Alt med mig og maatte dele ogsaa dette. Jeg blev først noget forundret, da han var meget ældre end hun og meget tilbageholdende og indesluttet, saa det var slet ikke faldet mig ind at tænke mig de To sammen. Men da jeg i Villes Ansigt læste, at det var Alvor, inderlig Alvor, var hele mit Hjerte strax med hende.

Kort efter at jeg var vendt tilbage til mit Hjem i Kjøge, kom min Fader ind i Stuen med et aabent Brev i Haanden. »Det er fra Onkel Christian,« sagde han, »nu flytter Ville snart til Birkendegaard.« I den anden Haand havde han et Brev til mig med hendes kjærlige, glade Hjerteudgydelser.

Da Ville var nitten Aar gammel, stod Brylluppet. Hun blev viet i den ærværdige gamle Kalundborg Kirke, og efter en kort Bryllupsreise bosatte de Nygifte sig paa Birkendegaard. Gamle Trine, der havde passet alle Børnene paa Ladegaarden fra de var smaa, fulgte med hende, og sin Dukke kunde hun heller ikke undvære helt, saa den tog hun med

Vilhelmine Barner.

Birkendegaard.

Grev Vilhelm Lerche.

i Smug — jeg troer ikke, at andre end jeg anede det. Hun tilstod, at engang imellem, naar hun var ene, tog hun den frem.

Og hun var meget ene i den første Tid. Hendes Ægteskab var vistnok saa lykkeligt, som et Ægteskab kan være, lige fra Begyndelsen og indtil det endte med hendes Død. Men hendes Mand var ivrig for

sit Landvæsen, han havde i mange Aar været Pebersvend og ikke havt Nogen at tage Hensyn til, derfor fulgte han sin gamle Vane, ogsaa efter at han var bleven gift, at gaae ud i Mark og Skov uden Uhr, og kom først hjem, naar Sulten manede ham dertil. Imedens gik den unge Kone hjemme, og, som hun fortalte mig, engang imellem raabte hun høit for at høre en menneskelig Stemme, naar hun var ganske ene i hele Etagen. Men hun beklagede sig saamænd aldrig, og naar hendes Mand igjen vendte hjem, var enhver Følelse af Ensomhed borte. Og denne skulde snart helt svinde, thi hurtig kom den store Børneflok, fem Drenge og tre Piger. To af dem: Carl Valdemar og lille yndige Ellen døde som ganske smaa, de andre sex naaede alle den voxne Alder.

Ville var en sjelden Hustru og Moder. Hun elskede alle sine Nærmeste med den mest opoffrende Kjærlighed, men over de nye Baand glemte hun ikke de gamle. Jeg har ofte hørt sige, at naar en Kvinde først er bleven gift, mister hendes tidligere Venner hende, men det har jeg aldrig følt et eneste Øieblik overfor min kæreste Cousine. Jeg mærkede tværtimod, at jeg ligesom forhen havde hendes fulde Fortrolighed, og hun kom til mig med Alt, hvad der beskjæftigede hende. Ikke engang Børnene gjorde den ringeste Forskjel i vort indbyrdes Forhold. At jeg holdt ligesaa varmt og inderligt af hende som tidligere var selvfølgelig, og jeg havde nu tilmed vundet en Rigdom i alle de mange smaa, søde Børn, som jeg glædede mig saadan ved.

Hvor Ville staaer levende for mig i sin stolte Moderglæde over sit førstefødte Barn, naar hun laae paa Knæ foran en Gyngestol, hvori hun havde sat lille Villemand, medens hun sagte vuggede ham frem og tilbage og snakkede ham i Søvn. Hun ammede selv alle sine otte Børn, havde altid det mindste Barn hos sig i Sovekammeret, og Ingen uden hun selv klædte det i Reglen af og paa, før det var et Aar gammelt.

Og hvor Ville kunde lege og tumle med sine Børn! De kjedede sig aldrig i hendes Nærværelse, men fandt Alting morsomt, hvad hun satte dem til, og det er vist en stor Kunst ved Opdragelsen. — Hvor nød hun ikke deres smaa Indfald. Saaledes lever endnu i Familien en lille Historie om Gustav, som jeg har været saa heldig at opbevare. Der kom oftere i Besøg en Præstekone, som hed Fru Rask. En Dag stod Gustav og betragtede hende meget nøie, medens hun sad i en længere Visit hos hans Moder, og da hun var gaaet, spurgte han: »Men, Mo'er, hvad hedder Fru Rask egentlig, naar hun er syg?«

Ja, Ville var en omhyggelig og kjærlig Moder for de smaa Børn, en god og klog for de store. Det var yndigt at see hende i Ferien med de opvoxende Sønner. Hvor kunde hendes Øine straale, naar hun havde noget Godt at fortælle om dem, hvor trofast sad hun ikke Aften efter Aften ved deres Sengekant for at faae dem til at udtale sig om Alt, hvad der kunde vedligeholde den Fortrolighed, som de havde havt til hende, fra de var ganske smaa, og hun hver Dag lærte dem at bede og bad med dem til Vorherre.

Mild og glad var Ville i al sin Færd — saa forunderlig let at leve sammen med. Hendes ældste Datter sagde engang til mig: »Synes Du ikke, at naar Moder traadte ind, var det, som om en Solstraale pludselig faldt ind i Stuen?« Og det var netop saa uendelig betegnende. En af hendes Yndlingssange begyndte saaledes: »O, deiligt at døe i de unge Aar — og ingen Sorg at erindre.« Dette Ønske gik paa en vis Maade i Opfyldelse, thi endskjønt hun var fyldt fyrretyve Aar, før hun kaldtes bort, var hendes Sind saa forunderlig ungt, lyst og lykkeligt — ja, jeg troer virkelig, at hun var det lykkeligste Menneske, som jeg nogensinde har kjendt.

Jeg havde i de Dage, jeg kom til Birkendegaard, en bestemt Stue, der var min egen, Tante Mosters. Det var den saakaldte »varme« Stue lige overfor Sove-

kammeret, og der kom Ville ind til mig om Morgenen for at tale lidt hyggeligt med mig, før hun gik sin Morgenrunde. Hun satte da altid sin Nøglekurv og som oftest det mindste Barn af hos mig. Og om Aftenen, naar vi var komne op paa vore Stuer, løb jeg tidt over Gangen ind i Sovekammeret, Ville eg jeg satte os da paa hendes Seng med Fødderne mod hinanden og talte sagte sammen for ikke at vække Børnene, indtil vi hørte hendes Mand komme op ad Trappen, saa foer jeg ud af den ene Dør, naar han tog i Haandtaget paa den anden.

I Sommeren 1876 skrantede Ville lidt, men hverken hun selv eller vi Andre tænkte videre derover, da vi aldrig var vante til, at hun feilede Noget. Jeg var der netop i Besøg, og efter at vi havde drøftet, at hun dog vistnok hellere burde tale med en Læge, søgte hun en i Kalundborg. Jeg seer endnu saa tydeligt i Tankerne hendes halvt fornøiede, halvt vantroe Smil, da hun var kommen tilbage og skyndte sig ind til mig med det Udbrud: »Tænk Dig, han siger, at jeg gamle Sjæl har Blegsot og blot skal være lidt forsigtig.« Dermed beroligede vi os Begge foreløbigt, men da der var gaaet et Par Dage, blev min stakkels Cousine meget alvorlig syg, maatte gaae tilsengs, og jeg overtog Pleien saa godt, som det stod i min Magt.

Jeg levede nu sammen med Ville fra Morgen til Aften, idet jeg enten sad i selve Sygeværelset eller i en tilstødende Stue for altid at kunne være parat, naar den Syge kaldte eller rørte sig. Kun engang om Dagen gik jeg en lille Tur, medens hendes Søster Sophie, som ogsaa var der i Besøg, sad ved Patienten. Hun var altfor svag til at have Noget at gjøre med den egentlige Pleie, derfor ønskede Ville helst at have mig om sig altid, det tænker jeg nu paa med den inderligste Taknemmelighed.

Om Natten laae hendes Mand inde i Sovekammeret, og naar han stod op om Morgenen, bankede han paa min Dør, for at jeg kunde komme ind til Patienten.

Og mangen Samtale om den kjære Syge havde han og jeg sammen, naar vi sad udenfor Døren paa Trappegangen, hvor hun ikke kunde høre, hvad vi sagde, men dog vidste, at vi var i Nærheden. Lidt efter lidt gik det op for os, at det var en alvorlig Sygdom, der mulig kunde efterlade Følger for lang Tid, men at der var egentlig Fare, anede vi ikke.

Hvor var Ville dog elskelig under hele denne Sygdom, saa ubeskrivelig taalmodig, hun tænkte som sædvanlig aldrig paa sig selv og kunde med utrolig Villiekraft tilbageholde ethvert Udbrud af Smerte, saalænge hendes Mand var tilstede for ikke at ængste ham, men var der kun den mindste Bedring, kom det lyse Humeur strax frem. Og hvor kunde man mærke, at han, den indesluttede Mand, elskede sin Hustru, det var, som om alle de Følelser, der ellers ikke pleiede at komme frem paa Overfladen, ret viste sig i disse tunge Prøvelsens Dage.

Men nu nærmede den Tid sig, da jeg maatte skilles fra Ville.

Aarsagen hertil var, at vi, før hun blev syg, ofte havde drøftet, at jeg netop den Sommer var bleven indbudt til Holland for at see de »Heldringske Anstalter«, hvad jeg mente mulig kunde have Betydning, før jeg selv stiftede et Hjem for løsladte kvindelige Fanger. Jeg havde i mange Aar syslet med Tanken herom, og nu troede jeg, at Tiden til dens Virkeliggjørelse nærmede sig. Ville, der delte Alt med mig, havde ogsaa forstaaet disse Tanker og Planer, og tiltrods for, hun nu var syg, havde hun ikke sluppet dem og vidste, at min Afreise snart stod for Døren. Hvor inderlig gjerne havde jeg i det Øieblik opgivet alt dette, om jeg havde faaet Lov dertil, men hun trængte paa. Det var nødvendigt, mente hun, at jeg tog bort. Naar hun engang ansaae en Ting for rigtig, veg hun ikke af hverken til Høire eller Venstre, og ogsaa i dette Tilfælde stod hun fast. Jeg troer, det var ikke meget mindre tungt for hende at slippe mig,

end det var for mig at forlade hende, men hun var bleven urolig for, at jeg skulde vige fra det Rigtige, og saa maatte jeg tage bort. Ingen af os anede dengang, at vi skiltes for bestandigt paa denne Jord. Ogsaa Lægen bestyrkede mig i, at jeg skulde reise, han mente, at Villes Svaghedstilstand mulig kunde vare i Aarevis, men ikke at det var Døden.

Og saa kom Skilsmissens Stund. Jeg sagde Farvel saa rolig som mulig for ikke at skade den Syge, men jeg kunde føle hendes varme Taarer, da jeg for sidste Gang i dette Liv tog hende i mine Arme og kyssede hende. Jeg holdt mig stærk i det Ydre, indtil jeg var kommen udenfor, saa ventede der mig nogle af de sværeste Øieblikke i mit Liv — Striden mellem min Kjærlighed til den Syge, og hvad hun og jeg var blevne enige om, maatte være min Pligt.

Med et tungt Hjærte reiste jeg til Holland, saae, hvad jeg skulde see der, og vendte hurtigst mulig tilbage. Da jeg kom hjem igjen, var der indtraadt en Forværring i Villes Tilstand, og Ingen, ikke engang jeg, der havde pleiet hende saalænge, maatte komme til hende. Hun saae nu kun sin Mand og sine Børn, havde faaet en dygtig Sygepleierske, og Lægen mente, at hun helst skulde have saa faae Indtryk som mulig og have absolut Ro. Det var forfærdelig svært.

I næsten to Maaneder varede Villes Sygdom, og den 28. September 1876 kaldte Gud hende hjem til sig til uendelig Sorg for os Alle.

Som hun havde været from i Livet, var hun ogsaa from i Døden.

I hendes sidste Tid kom Pastor Hoff, som dengang var Valgmenighedspræst i Ubberup, ofte til hende, og han har flere Gange udtalt, at han sjelden har staaet ved et mere opbyggeligt Dødsleie. Hun vendte sig mere og mere bort fra alt det Jordiske til det Himmelske, hendes Tro udvikledes gjennem de Lidelser, som hun gjennemgik, og Haabet tog bestandig mere Flugt opad. Hendes ældste Datter,

Regitze, som dengang var tretten Aar gammel, kom ind i Sovekammeret netop i Dødsøieblikket. Hun har senere udtalt at det Blik, den døende Moder kastede paa hende, har taget Rædslen for Døden fra hende.

Ville gik bort i Fred og Glæde, seirende ved Jesu Tro — Gud være lovet og takket, at hun nu er hjemme! Men som Hustru, Moder og Veninde er hun bleven savnet som kun Faa. Vi forstaaer endnu ikke hendes Bortgang, men vi vil komme til at see Vorherres Mening dermed og Hans store Naade, naar vi engang ved Hans Hjælp mødes i det evige Liv. — O, at hun ikke der maa savne en eneste af sine Kjære, det give Gud!

SOPHIE BARNER

Den ældste Datter paa Kalundborg Ladegaard og Villes eneste Søster var fem Aar ældre end denne, og jeg stod omtrent midtveis mellem dem Begge. Sophie var en eiendommelig Natur, og vi var altfor forskjellige til at have ret meget med hinanden at gjøre. Som Børn legede vi kun sjeldent sammen, men jeg husker saa tydelig Sophie, da jeg første Gang kom til Kalundborg Ladegaard som Voxen. »Det er Søren,« sagde hun og pegede paa Lærerinden, som hun engang for alle havde døbt med dette Navn, og saa overlod hun mig til de Andres Selskab. Ville var endnu ikke confirmeret, og jeg skulde have den Ære at dele Stue sammen med den voxne Cousine. Hun følte aabenbart ikke stor Sympathi for mig, og vi havde dengang ikke meget at fortælle hinanden, det fik jeg snart at vide. Da vi om Aftenen kom ind i vort fælleds Værelse, trak hun en stor Pose Pærer frem, som hun bød mig af, og saa sagde hun: »Ja,

Du holder vist ikke af at snakke om Aftenen, det er ogsaa saa kjedeligt,« — et Par Minutter efter laae hun i den sødeste Søvn.

Nei, vi havde ikke mange Berøringspunkter i de Dage, men vi holdt alligevel paa en Maade af hinanden, vi havde jo fælleds Slægt og senere fælleds Barndoms og Ungdomsminder.

Sophie var som ung Pige i Reglen stille og tavs blandt Fremmede, men i sit Hjem fyldte hun godt, der var en vis Hygge og Lune over hende, en Slags »Mutterwitz«, der var hende medfødt. Hun holdt især meget af sin Fader, var endel om ham og forstod at omgaaes ham bedre end nogen af os Andre, da hendes Ro aldrig forlod hende, selv om han blev hæftig. Saaledes husker jeg saa tydelig en Aften, hvor hun vilde trække en Flaske Sodavand op for ham, Proppen sprang af, saa at Alt blev oversprøitet, og en Straale traf Onkel Christian lige i Ansigtet. Han udstødte et Par hidsige Udraab, men Sophie vendte sig roligt om til os Andre, der stod stille af bare Forskrækkelse, og sagde: »Det Uveir driver nok over!« Vi kom Alle til at lee, hendes Fader med, og det »drev over«.

Sophie blev omtrent nitten Aar gammel gift med Grev Vincents Lerche, som dengang eiede Lerchesminde her paa Sjælland og Møltrup i Jylland.

Jeg erindrer saa tydelig denne Bryllupsdag, mulig fordi det var det første Bryllup, som jeg var med til — jeg var dengang kun lidt over sexten Aar gammel.

Brud og Brudgom maatte ikke see hinanden den Dag før Vielsen, saaledes var det Skik og Brug, men allerede før Frokost kom en Vogn jagende ind i Gaarden. »Det er vist »Isen«, der kommer,« yttrede En eller Anden. »Nei, snarere det Modsatte,« svarede min Onkel med et lille lunt Smil. Det var ganske rigtig Brudgommen, der kom stormende. — Vielsen skulde ikke foregaa i Kirken, men i Stuen. Den gamle Greve paa Lerchenborg var død et Par Maaneder iforveien, og derfor ønskede hans Familie det saa-

ledes. Dette har jeg aldrig kunnet forstaae, da det forekommer mig, at man dog først og fremmest kan komme i Guds Hus, selv om man har havt en Sorg, Brylluppet kan jo alligevel gjøres i Stilhed men Meningerne kan naturligvis være forskjellige.

Stuerne paa den gamle Ladegaard blev pyntede saa smukt som muligt, i Salen med det gammeldags Loft med hvide Rosetter i blaa Felter, blev et hjemmelavet Alter anbragt med Lys, Blomster og grønne Planter — det saae godt ud — men det var dog ikke Kirken.

Vincents Lerche havde første Gang været gift med en Cousine af sig, Comtesse Louise Lerche, han var nu Enkemand, og hans eneste Barn, lille Flemming, som skulde være tilstede ved Vielsen, kom lige iforveien, formodentlig efter Tilskyndelse af sin Barnepige, og bragte Bruden en stor Bouquet Stedmoderblomster.

Det var første Gang, at jeg var samlet til Fest med Familien Lerche, der senere skulde komme til at staae mig saa nær. Om Middagen sad de Nygifte midt for Bordet, og aldrig har jeg seet Sophie tage sig saa godt ud. Hendes rolige Ansigt med den fine Rødme paa Kinderne, de ret regelmæssige Træk og de store blaa Øine passede udmærket til en Brud med Myrthekrands og det lange hvide Slør.

I de første Aar af Ægteskabet boede det unge Par om Sommeren paa Møltrup og om Vinteren paa Kalundborg Ladegaard hos Sophies Forældre, indtil Hovedbygningen paa Lerchesminde blev færdig. Da det var skeet, flyttede Familien dertil, dog i Reglen kun for Sommeren, medens de fleste Vintere tilbragtes i Kjøbenhavn, der efterhaanden endogsaa blev det længste Opholdssted.

Sophie havde en egen Evne til at gjøre sit Hjem hyggeligt, hvor hun kom hen, og dertil bidrog maaske særlig hendes store Gjæstfrihed, der ogsaa fulgte hende til Kjøbenhavn og bragte mange Mennesker til hendes Hus. For min Gjerning havde hun egentlig

ikke Interesse, og jeg talte næsten aldrig med hende derom, men jeg lo, naar hun kaldte mig »Værneforeningens Varmeapparat«, og saa havde vi jo Familieinteresser, der bandt os sammen.

Jeg har engang besøgt Sophie og hendes Mand et Par Dage — det maa have været i Sommeren 52 eller 53 — paa Møltrup sammen med Onkel Christian og Ville, der dengang var ugift. Det var min første Udflugt udenfor Sjælland, og den staaer for mig som grumme fornøielig ligesom Alt, hvad jeg delte med

Grev Vincents Lerche.

Grevinde Sophie Lerche.

Ville. Paa Veien saa vi Silkeborg og Himmelbjerget og nød i fuldt Maal den deilige, for os helt ny Natur. Dagene var yndige, derimod Nætterne mindre behagelige paa Grund af de høist mangelfulde Tilflugtssteder, som dengang forefandtes. Egentlige Hoteller kjendtes kun i de større Byer, paa Landet maatte man nøies med en eller anden Kro, og vi forefandt der saadanne Senge, at vi maatte sprede Lommetørklæder over Hovedpuderne og tildels ligge med Klæderne paa, men vi nød Alt med et uudtømmelig godt Humeur — det var jo ogsaa »Oplevelser«.

Møltrup ligger et Par Mil fra Herning i Jylland, det er en gammel Gaard, der i sin Tid er bleven

bygget af den bekjendte Christen Linde. Denne fandt engang et Trug, der var drevet iland fra et Vrag, og som Hønsene spiste af paa en Bondegaard. Eiermanden anede ikke Trugets Værdi, saa Christen Linde kjøbte det for en Bagatel, og da det viste sig at være af det pure Guld, solgte han det senere og byggede — tildels for de indvundne Penge — flere Gaarde i Jylland, deriblandt Møltrup, og saavidt jeg husker Thyrsbæk ved Veile.

Dengang vi var i Besøg paa Møltrup, laae det midt ude paa Heden, og der sagdes at være sex Mil til den nærmeste Læge, der boede i Ringkjøbing. Hovedbygningen var en langagtig, lav Bygning med en anseelig Have, hvor igjennem der gik en bred Lindeallé, for Enden af den snoede der sig en Aa, men iøvrigt øinede man til alle Sider kun Hede og lutter Hede, hvad der havde sin særlige Skjønhed, navnlig naar Lyngen blomstrede.

Naar jeg tænker tilbage paa Møltrup, kan jeg endnu ligesom føle den dybe Stilhed, især naar vi om Aftenen sad udenfor Huset og ikke hørte andet end den sagte Raslen i Bladene paa et Par Espetræer, medens vi indaandede den blandede Duft af Lindeblomsterne og Lyngen lige udenfor. Ude paa Heden gik Køerne frit omkring, nogle med Klokke om Halsen, og kun to Gange om Dagen kom de hjem af dem selv for at blive malkede.

For at Sophie ikke skulde være altfor meget ene, naar hendes Mand færdedes ude omkring, var gamle Constance Whitte ofte hos hende Maaneder igjennem. Denne Constance var Datter af en Mand, der kaldtes Consul paa Cap uden dog nogensinde at have været derovre, hvorimod han altid boede i Sorø. Dette er blevet mig fortalt, uden at jeg dog kan indestaae for Sandheden deraf. Der blev altid tilføiet: Det vil sige, han havde Indtægten af Embedet ja, saaledes gik det til i de Dage. Constance, der tidlig blev forældreløs og kom til Eskildstrup, hvor hun blev op-

draget sammen med Døttrene, »Tante Store«, som hun kaldtes, der døde i Wemmetofte Kloster, og Tante Edele, der blev Moder til Soffy Lerche paa Egelykke, — var altid i godt Humeur, fuld af Løier og gamle Fortællinger, saa hun var til stor Adspredelse for Børnene og de Unge i Familien.

Engang sad de Begge, Sophie og Constance, paa en Bænk i Haven og saae ud over den store, ensomme Hede, hvor der aldrig var mindste Afvexling, saa sagde Constance pludselig med en vis Humor: »Sophie, nu skulde Du tage en Mantille paa og gaae ud paa Heden og saa komme igjen tilbage, saa kan jeg da forestille mig, hvordan det vilde see ud, hvis der kom en Fremmed. Og bagefter skal jeg tage min Mantille paa og gjøre det Samme for Dig.«

Der var i det Hele taget kun en eneste Familie udenfor Bondestanden paa Egnen, en Justitsraad F's, som Lerches omgikkes engang imellem. En Dag spadserede de Allesammen i Haven ved Møltrup, og den tykke Constance sank pludselig ned i et Hul med den ene Fod. »Frøkenen veier vist sine . . . Pund,« udbrød Justitsraaden med et prøvende Blik, som om han havde talt om en Stud.

Engang spiste Møltrupperne hos Justitsraadens og fik Aalesuppe til Middag. Sophie lagde som alle de Andre omhyggelig sine Aaleben paa Kanten af Tallerkenen, den tog saa Stuepigen, da hun bød anden Gang om, fik den fyldt igjen, og da Sophie, som hun bød først, ikke vilde have mere, gik hun videre med hendes Tallerken og Aaleben til Constance, der sagde Nei, men næsten ikke kunde lade være at lee.

Sophie var desværre svag gjennem den største Del af sit Ægteskab. Det varede nogle Aar, før hun fik Børn, saa kom der tre, to Sønner og en Datter, og allerede ved den første Søns Fødsel fik Moderen en Skade, som hun bestandig led under, og som gjorde, at hun kun kunde bevæge sig med Vanskelighed. I de senere Aar sad hun næsten altid i sit

Sophahjørne, glad over at faae Besøg og hyggelig og venlig imod Alle.

Sophie var en sjelden trofast og opoffrende Moder, der ikke vidste, hvor godt hun vilde gjøre det for Børnene. Hun oplevede den store Sorg at miste først sin ældste Søn, der døde ved et Ulykkestilfælde, og senere sin Mand, hun selv blev bestandig svagere og kaldtes endelig bort i Aaret 1892.

Ofte naar jeg gaar forbi den Gaard i St. Kongensgade, hvor Sophie henlevede sin sidste Tid, tænker jeg paa det hyggelige Liv, som engang rørte sig derinde.

SOPHIE STEENSEN LETH

Hendes Fader var Godsejer Steensen Leth til Egelykke paa Langeland, Moderen en Barner fra Eskildstrup, saa Soffy og jeg er altsaa Næstsødskendebørn. Som Smaa kjendte vi ikke videre til hinanden, men traf dog undertiden sammen hos min Faster Amalie, der var gift med sin Fætter, den ældste Søn fra Eskildstrup, altsaa Soffys Morbroder.

Denne Onkel boede ude paa Nørrebro, som dengang var meget lidt befolket, saa det forekom En næsten, som om man skulde ud paa Landet, naar man besøgte dem. De boede i et Sted, der hed Solitude, som paa den Tid bestod af tre Bygninger med tilhørende Haver, hvoraf den ene var meget stor og strakte sig med Marker bagved lige ned til Ladegaardsaaen. Solitude existerer endnu. Jeg traf helt uventet paa det, da jeg for nogle Aar siden søgte efter en fattig Familie paa Nørrebro, men det er nu saa omringet af tæt befolkede Gader, at det næsten forsvinder mellem de høie Kaserner.

Men dengang, da min Onkel og Tante færdedes der, laae det helt frit. Min Tante var i mange Aar svag og ofte meget melankolsk, saa hun ikke holdt af at see Andre om sig end sin Mand og sine Børn. Kun med mig gjorde hun en Undtagelse. Jeg holdt saa inderlig af hende, og da jeg som tretten-fjorten Aars Pige kom til hendes Dødsleie for at sige hende det sidste Farvel sammen med hendes egne to Børn, følte jeg, at jeg mistede en trofast, moderlig Veninde. Det varede kun faa Aar, før Graven dækkede ikke blot over hende, men ogsaa over hendes Mand og begge hendes Børn.

Soffys Moder døde tidlig, og da hun var eneste Barn, opvoxede hun i Stilhed hos Faderen baade om Sommeren paa Egelykke, og naar de om Vinteren boede i Kjøbenhavn, og denne Ensomhed har uden Tvivl næret den Alvor og Indesluttethed, der har fulgt hende Livet igjennem.

Da hun var bleven voxen, fik hun Lov til at komme i Besøg paa Kalundborg Ladegaard. Det var den første Gang, at hun paa egen Haand færdedes blandt Fremmede, og Alle syntes godt om hende, da hun var venlig og indtagende i sin hele Fremtræden.

Paa Ladegaarden traf hun den yngste Søn fra Lerchenborg, Carl Christian Lerche til Benzonsdal, der senere blev hendes Mand. De havde ikke kjendt hinanden ret længe, før de blev forlovede, og paa den Tid, da de bosatte sig paa Benzonsdal, havde jeg mit Hjem i Kjøge, saa i de Aar kom vi grumme meget sammen, da vi kun boede et Par Mil fra hinanden.

Soffy og hendes Mand førte et temmelig stille Liv med deres to søde Børn, Christian og Ille, og tog kun sjelden — egentlig først efter at Datteren var bleven voxen — Del i Selskabslivet i Kjøbenhavn eller i andre Adspredelser, men de levede i et ualmindelig lykkeligt Ægteskab.

Efter Mandens Død trak Soffy sig endnu mere tilbage fra Alt, og da hendes Børn var gifte, og hun

ogsaa havde mistet sin Fader, flyttede hun til sin Fædrenegaard, Egelykke paa Langeland.

Dette Sted er i de senere Aar blevet meget omtalt og bekjendt navnlig i de Grundtvigske Kredse, fordi Grundtvig har tilbragt nogle Aar af sin Ungdom der. Han kom dertil som Huslærer for Soffys Fader og forelskede sig da i sin Elevs Moder, den skjønne og begavede Fru Steensen Leth, født Fabritius de Tengnagel, og man mener, at denne ulykkelige og haabløse Kjærlighed til en gift Kone, som han selv

Grev Christian Lerche.

Grevinde Sophie Lerche, f. Steensen Leth.

bebreidede sig meget, har havt stor Inflydelse paa hele hans aandelige Udvikling. Grundtvigs Stilling som Huslærer paa Egelykke gav senere gamle Pastor van Wylich i Greve Anledning til engang imellem at sige spøgende til Soffy: »Ja, Grevinde Lerche, Deres Fader var dog egentlig den første Grundtvigianer!«

Soffy overtog Egelykke i en meget forsømt Tilstand. Forpagtergaarden laae lige op ad Hovedbygningen, og denne var uhyggelig indrettet, den lignede noget en gammeldags Kro paa Landet. Gjennem hele Huset gik en Gang, der til begge Sider havde Døre ind til Værelserne, men jeg troer, at der næsten ikke var to af disse, der stod i Forbindelse med hin-

anden. Haven var overgroet og daarligt holdt og Skoven ligeledes. Men ud af alt dette Virvar har Soffy forstaaet at skabe et smukt og harmonisk Hele. Forpagtergaarden er flyttet et langt Stykke bort og ligger høit og frit, Hovedbygningen er bleven helt forandret, de gamle Mure staaer endnu, men der er reist Tilbygninger og lavet Altaner med skjøn Udsigt, og indvendig kan man ikke kjende Huset, saa hyggeligt og smagfuldt som det er indrettet. Haven er helt lagt om og fyldt med deilige Blomster, den støder lige op til en lille Skov, der gaaer ned til Stranden mod Vest, og hvorfra man kan see de skjønneste Solnedgange.

Og paa denne yndige Plet henlever Soffy nu sin Alderdom. Tilsyneladende har hendes Liv ikke havt stærke Brydninger, og nu lever hun meget stille, dog oplives hendes rolige Tilværelse med Besøg af Børn og Børnebørn. Egelykke forlader hun kun sjeldent, og naar det skeer, er det i Reglen for kortere Tid.

Men vil man ret lære hende at kjende, maa man see hende i den Ramme, hvori hun hører hjemme. Det er, som om Soffy og Egelykke hørte sammen, og naar man skiller dem ad, faaer man ligesom kun et halvt Indtryk. Soffy lever langt borte fra de store Bevægelser, der rører sig i Tiden, som hun kun kan følge gjennem Bøger, Blade og sine egne Tanker. Men hun har sin egen lille Verden, hvor hun fylder godt og smukt, og man føler ofte, hvor lidt hun end udtaler sig, at hun støtter sig til ham, der er Klippen.

Nu er hun og jeg de to Gamle i Familien, og vi holder derfor over at sees i det mindste et Par Gange om Aaret i hendes eller mit Hjem for at kunne opfriske de gamle Minder. Ak, der er nu saa Faa tilbage, til hvem man kan sige: »Husker Du?«

WILHELMSBORG

Dette Navn indeholder for mig baade gode og fornøielige Minder.

Der boede min Cousine Edele Barner, gift med Lehnsbaron Güldencrone, hvis Bekjendtskab hun i sin Tid gjorde i Sandefjord i Norge, hvortil hun var fulgt med min Onkel og Tante fra Kalundborg Ladegaard, og hvor han ogsaa skulde gjennemgaae en Cur.

Da Edele var kommen hjem fra Sandefjord, fortalte hun mig en Dag, at hun ikke havde havt det allermindste Udbytte af Curen, thi hendes Øine var stadig lige daarlige. Men da hun kort efter meddelte mig sin Forlovelse, smilte jeg uvilkaarligt og sagde: »Har Du saa virkelig slet intet Udbytte haft af Dit Ophold deroppe?«

Efter Brylluppet boede det unge Par først i nogle Aar paa det smukt beliggende Mariendal ved Aarhus Bugten, hvor de fire ældste Børn, fire Smaapiger, blev fødte, saa flyttede de til Wilhelmsborg, og der blev den ældste Søn, Ove, født. »Han vilde naturligvis ikke komme, før de boede paa Wilhelmsborg,« sagde Lotte Handrup, en gammel Barnepige i Familien.

Netop i det Aar besøgte jeg for første Gang Edele i hendes smukke, velindrettede Hjem og stod Fadder til lille Ove — jeg husker ham endnu siddende i en lille Kurvevogn, som de fire smaa Søstre jublende trak omkring Græsplainen foran Huset, medens deres lange Silkebaand flagrede i Blæsten.

Min kjære gamle Tante Julie fra Eskildstrup var der ogsaa, og jeg husker, hvilken hyggelig Følelse det var at træffe hende i et andet Hjem end hendes eget eller mit. Hun havde i mange Aar reist saa lidt, men da Datteren blev gift i Jylland, maatte hun naturligvis besøge hende. Der gaaer endnu det Sagn i Familien, at da hun første Gang skulde tilsøes, og Dampskibet begyndte at sætte sig i Bevægelse, raabte

hun forskrækket: »Jeg vil af, jeg har glemt mine Galoscher.«

Nu var hun imidlertid paa Wilhelmsborg, og det var grumme hyggeligt.

Edele vilde gjerne, at jeg skulde gjøre ret Bekjendtskab med hendes Mand, saa naar vi kjørte ud, skulde jeg ofte sidde paa Bukken, og i Reglen var han min Nabo ved Bordet. Dog gik det ikke saa nemt at lære ham at kjende, da han var en Mand af faae Ord. Men jeg fik alligevel snart det Indtryk, der aldrig senere

Baron Carl Gyldencrone

Baronesse Gyldencrone.

svigtede, at han var en i høi Grad hæderlig og retliniet Character, og Ægteskabet blev lykkeligt, idet hver tog sin Plads og sine Pligter op. Hun var den livlige, talende og virksomme, han den tavse, rolige og iagttagende, men netop derfor udfyldte de hinanden. »Det er virkelig saa nemt for Baronen,« sagde gamle Lotte Handrup, »Baronessen forstaaer saa godt at spørge og svare sig selv, saa har Baronen ikke den mindste Uleilighed.«

Naar Edele underholdt Gjæsterne og sørgede for, at Alt gik godt og ordentligt til, saa sad hendes Mand tavs, men med et Udtryk af inderligt Velbefindende.

Han glædede sig baade over de søde Børn og over Gjæsterne.

Man kan ikke sige om Wilhelmsborg, at selve Huset ligger smukt, men Egnen er skjøn, og det var Husets Skik, at man daglig kjørte lange Ture i den skovrige og bakkede Egn.

Ofte gik Turen til Mariendal, hvor dengang Professor la Cour boede. Han havde leiet det af Güldencrone, og efter fælleds Aftale betalte han sin Husleie med Malerier istedetfor Penge. Mange af la Cours skjønneste Stykker stammer fra Egnen ved Mariendal og det i Nærheden liggende Moesgaard, og meget fornøielige var de mange smaa Besøg i Professorens Atelier.

Et livligt Punkt der i Egnen var Testrup Høiskole, som dengang styredes af Dr. Jens Nørregaard og Candidat Bogø. Den Sidste gjorde et rart, men ret alvorligt Indtryk, hvorimod Dr. Nørregaard — Tusindfryd, som han kaldtes i sin Ungdom — var lutter Liv og bragte Fart i enhver Samtale, som han fik fat paa.

I gamle Dage kom disse to Familier jevnlig til Wilhelmsborg, og det var grumme fornøieligt, naar de traf sammen med en større Kreds og bragte Liv i hele Selskabet. Men saa gik der Politik i Forholdet. Güldencrone og Nørregaard havde hver deres forskjellige, men meget bestemte Anskuelse, og saa døde den fornøielige Omgang hen lidt efter lidt. Det var et Savn!

Der kom i det Hele taget mange Gjæster paa Wilhelmsborg baade fra de omliggende Gaarde og fra det nærliggende Aarhus, og saa var der de mange Sommergjæster og Husets egen store Børneflok, der efterhaanden fyldte godt. Jevnlig kom Güldencrones fra det hyggelige Stenege og fra Aarhus min ældste Cousine, Hanne Barner, der var gift med Kammerherre v. Schmidten, som dengang var Borgmester i Aarhus, med sine Døttre.

Det var i de Aar, hvor jeg havde et meget stort Arbeide med Værneforeningen, og naar jeg saa engang imellem efter en længere Filialtur kom til Wilhelmsborg, faldt der en velgjørende Hvile over mine Tanker i det store, velordnede Hus, hvor Alt gik regelmæssigt og roligt til, om der end var helt fyldt med Gjæster, og der endda kom flere til udefra. Men det laae i, at Værtinden tog hele Ansvaret og det meste af Underholdningen paa sig. Da Døttrene blev voxne, hjalp de hende troligt, men Gjæsterne kunde komme og forsvinde, som de selv ønskede det, og deri laae Hvilen. Det var gjerne ved Sommertid, at jeg undertiden endte mine Filialture paa Wilhelmsborg, og jeg mindes endnu med Taknemmelighed de store, deilige, kølige Gjæsteværelser, hvor man kunde tilbringe saamange rolige Timer, og ved Siden deraf faae Liv og Underholdning nok, naar man gik ned til de Andre.

Da Güldencrone var død, pleiet lige til det Sidste af sin trofaste Hustru, flyttede Edele tilbage til Mariendal og bortkaldtes i en yngre Alder.

Og nu er Ove Besidder af Wilhelmsborg, og et yngre Hjem har aabnet sig indenfor dets Mure, som det nu er Livets Gang. Maatte det unge Hjem blive ligesaa meget til Gavn og Glæde for de Mange, som det gamle engang var.

Edeles Børn er spredte i forskjellige Hjem, hver i sit. Men de vil sikkert med trofast Hjerte bevare Mindet om det Gamle, der var Vidne til deres Glæder og Sorger som smaa Børn og som voxne Mennesker. For dem vil det sikkert altid staae som »Hjemmet«.

ENKEDRONNING CAROLINE AMALIE

Som et lysende Minde fra 1860 eller 61 staaer for mig mit første Møde med denne elskelige Dronning, som jeg senere skulde faae saa meget med at gjøre.

Fra Barn af havde jeg havt et Slags Sværmeri for Dronning Caroline Amalie, om hvis Godhed, Skjønhed og Ynde jeg havde hørt saa meget.

Saa kom det skjæbnesvangre Aar 1848, Christian den Ottendes Død, det Slesvig Holstenske Oprør, Forbittrelsen mod den rovbegjærlige Fjende og den glødende Begeistring for at forsvare det elskede Fødeland, der greb Gamle og Unge.

Enkedronning Caroline Amalie.

Da Krigen brød ud, var jeg fjorten Aar gammel, og jeg husker, hvorledes vi drøftede i Skolen, hvorfor ikke ogsaa Pigebørn kunde faae Lov til at gaae med i Krigen som Frivillige. Ved Siden af denne stærke Begeistring gik der en anden, paa sine Steder lidenskabelig Strømning, og det var Vrede mod »Forræderens Søster«, den fromme, elskelige Enkedronning. Man hørte fortælle, hvorledes de i flere Huse tog hendes Billede ned af Væggen, og der faldt mange bittre og hadefulde Yttringer om hende. Hun har flere Gange i senere Aar fortalt mig om de Forhaanelser, som hun dengang var udsat for, naar hun kjørte ud, som da f. Ex. En spyttede ind i Vognen til hende.

Og hun elskede dog Danmark som kun Faa, hun drømte om Holger Danske, der engang skulde komme igjen og gjøre Danmark stort og lykkeligt, og hun

haabede saa smaat paa at maatte opleve denne Tid. Hvor oprørt blev jeg ikke ved engang i Begyndelsen af Krigsaarene at høre en Hob Mennesker, der gik i Sorgenfri Skov, sige, idet de passerede forbi: »Lad os nu gaa hen til Slottet og synge Marseillaisen for det gamle Asen deroppe.«

Al denne Haan og Uretfærdighed opflammede min Begeistring for Dronningen til et fuldstændigt Sværmeri. Mit første Digt skrev jeg til hende, og naar jeg efter endt Skoletid skulde spadsere, gjorde jeg mig hemmelig Umage for, at vi skulde komme op paa Volden i Haab om at møde Dronningen paa hendes Tur og faae et venligt Nik. Jeg førte allevegne et Billede af hende med mig, og mine Drømme, min barnlige Ærgjerrighed gik ud paa, at jeg maatte faae Leilighed til at vise hende min Kjærlighed i Gjerningen, som f. Ex. at redde hende fra en eller anden Fare.

Imidlertid blev jeg voxen, de ydre Forhold tog strengt paa mig og ruskede mig lysvaagen, saa jeg hverken havde Sands for eller Leilighed til at drømme ret meget mere — skjøndt lidt Phantasiverden maa der altid blive tilbage i en Natur som min. Jeg kom i flere Aar helt bort fra Kjøbenhavn, og da jeg atter vendte tilbage dertil, efter at jeg var bleven 25 Aar gammel, tænkte jeg ikke paa at søge Enkedronningen.

Da fik jeg en Dag Bud gjennem gamle Enkegrevinde Holstein Holsteinborg, som Dronningen havde kjendt fra deres unge Dage, at Hendes Majestæt ønskede at see mig hos sig en Eftermiddag. Jeg skulde være fri for Presentation, da hun vidste, at jeg ikke ønskede dette, jeg maatte komme til hende ganske ene, saa kunde hun bedst faae talt med mig.

Jeg kjørte altsaa ene derhen og blev strax vist ind i Bibliothekstuen, som jeg dengang saae for første Gang, men hvor jeg senere har tilbragt saa mange deilige Timer. Jeg sad nogle Øieblikke i tavs Forventning, medens Mindet om mine halvforglemte Barndomsdrømme foer gjennem min Sjæl. Jeg stod

nu foran Opfyldelsen af, hvad der dengang havde været et af mine høieste Ønsker, selv havde jeg ikke rørt en Finger for at naae det og kunde tage det Altsammen som en Gave fra Vorherre.

Døren til det næste Værelse stod aaben, og jeg kunde høre Stemmer, der nærmede sig — Enkedronningen traadte ind fulgt af Pastor Peter Rørdam fra Lyngby, som jeg havde kjendt i flere Aar, og for hvem min Tilstedeværelse her aabenbart var en Overraskelse. Da jeg reiste mig op og neiede for Dronningen, mærkede han først, at der var Nogen i Stuen, og da han endelig kjendte mig i den svage Belysning, vendte han sig mod Dronningen og udbrød paa sin eiendommelige Maade: Men det er jo Frøken Barner, det er en rar En, kan Deres Majestæt tro. Det var min Introduction — Presentation kan jeg vel neppe kalde det — for Enkedronning Caroline Amalie. Denne kom til at lee hjerteligt, saa rakte hun mig Haanden til Kys, kyssede mig paa Kinden, og efter at have sagt Farvel til Pastor Rørdam gik hun ind i den anden Stue og opfordrede mig til at følge med. Her satte hun sig ned, idet hun indbod mig til at tage Plads ligeover for sig, og begyndte nu en Samtale om forskjellige Ting.

Hun kunde huske min Moder fra den Tid af, da denne var ung Pige, derfor sagde hun, det morede hende at see mig, men mest onskede hun dog aabenbart at høre Noget om min Virksomhed fra Fængselsselskabet og andre Steder. Da jeg mærkede, at hun lyttede med virkelig Deltagelse, fortalte jeg ret af Hjertens Lyst, hun afbrød mig med forskjellige Sporgsmaal og Bemærkninger, og alt imedens vi talte sammen, havde jeg rig Anledning til at betragte hende.

Enkedronning Caroline Amalie var dengang nogle og tredsindstyve Aar gammel, en imponerende Skikkelse med ædle, regelmæssige Træk, Øinene var milde og klare, det skjønne, fine Ansigt indrammedes af graa Krøller. Endogsaa hendes Paaklædning var i

dette Øieblik i mine Tanker, maaske fordi jeg saa ofte senere har seet hende i en lignende: hun bar en pensée Silkekjole med en hvid, tyk, klar Pibe i Hals og Ærmer.

Paa de Fleste, der kom i Berøring med Enkedronningen, gjorde denne et forunderlig betagende Indtryk. Saaledes erindrer jeg, at den rolige, beherskede Hanne Laurberg, medens hun boede i Lyngby, engang var bleven kaldet til Dronningen for at synge for hende, og da jeg senere spurgte Hanne om, hvorledes denne havde tiltalt hende, fik jeg det Svar: »Jeg havde en Følelse, som om jeg kunde dø for hende.« Det var derfor ikke saa underligt, at jeg, der vistnok har ret stærke Følelser, gik fra hende aldeles begeistret, fuld af Fryd ved Tanken om sandsynligvis at faae hende oftere at see, hvilket ogsaa skete. Dels blev jeg strax tilsagt til hendes Tirsdagsselskaber, som de i Almindelighed kaldtes, der i mange Aar holdtes hver fjortende Dag, en Vinter endogsaa hver ottende Dag, paa Amalienborg, om Sommeren holdtes de om Mandagen paa Sorgenfri — dels blev jeg af og til kaldet til lange, private Audientser, der var mig til stor Glæde.

Enkedronningens Tirsdagsselskaber — ja, det var en broget Kreds, som mødtes der, og naar min Tanke gaaer tilbage til hine Dage, hvor myldrer det saa ikke frem med gamle Minder.

Vi pleiede at samles Kl 8½ om Aftenen i Bibliotheksværelset, der ikke gjorde noget storartet, men et desto mere hyggeligt Indtryk, naar de røde, gammeldags Moderateurlamper var tændte og Gjenskinnet af Lysene speilede sig i Glasdørene paa de høie Egetræs Bogskabe. De svære, grønne Fløilsgardiner var trukne tæt sammen, den blanke Sølvmaskine snurrede paa det indbydende Thebord, hvor den yngste af Hofdamerne, Frøken Juliane Paulsen, skjænkede den duftende Drik.

Selvfølgelig indtog Dronningen altid sin bestemte Plads i en høirygget Lænestol, nærmest ved hende

sad de Damer, der var øverst i Rangen, eller som hun vilde udmærke paa særlig Maade, og rundt om Bordet tog Alle de Andre Plads, i Almindelighed i to Rækker. Naar Thetøiet var blevet taget bort, blev der holdt et Foredrag om Forskjelligt, og naar det var forbi, kunde Dronningen nok lide, at det Udtalte blev droftet af de Tilstedeværende. Efter at Soupéen var bleven budt om, gik Hendes Majestæt rundt i Kredsen og gav Cour, idet hun, saavidt muligt, talte idetmindste nogle faa Ord med Hver især, og man talte da ogsaa indbyrdes med hverandre – hvor morsomt dette blev, beroede paa En selv og paa, hvem man var kommen til at staae ved Siden af, da man ikke gjerne rørte sig af Pletten, saalænge Couren varede.

Man modtes i denne Kreds med de forskjelligste Mennesker, som f. Ex.: den yndige gamle Grevinde Malvina Moltke, Frk. Julie Bjelke, Grevinde Dannemand, Enkegrevinde Holstein, født Reventlow, Enkegrevinde Danneskjold, født Zytphen Adeler, Kammerherre Carlsen fra Gamle Kjøgegaard med Datter, Bispinde Grundtvig, født Frijs, Pastor Blædel og Hustru, Professor A. Munch med Hustru, Forstanderinderne for Enkedronningens Pleieforening, Asylskole og Asyl, Frk. Meinert, Fru Maribo, født Dalgas, og Frk. Nanny Beck, Dr. Kalckar, Professor Frederik Hammerich, Professor Rasmus Nielsen og mange Andre.

Et høist aparte Menneske lærte jeg at kjende i denne Kreds, det var Fru Hall, født Brondsted, gift med tidligere Minister H. Den første Gang, jeg saae hende komme ind med den vidunderligste Frisure af Verden og Noget, der lignede en Brosche, anbragt midt oppe paa Hovedet, med et broget, romersk Langschawl kastet skødesløst omkring sig og gaae hen til Enkedronningen, som hun kyssede lige paa Munden — blev jeg umaadelig forbauset. En Dame, der stod ved Siden af mig, hvidskede lidt ondskabsfuldt: Fru Hall kommer lige hjem fra Italien, derfor har hun friseret sig à la Raphaels Engle . Hun saae efter min

Mening ud, som om hendes Forstand kunde feile lidt, men jeg hørte strax, at hun netop var saa overmaade klog, hun var blot vant til at gjøre, hvad der faldt hende ind uden Hensyn til Personer eller Form, Hun blev undertiden siddende ned, naar alle vi Andre reiste os, fordi Dronningen stod op, og trængte sig ganske ugenert frem, hvor det passede hende bedst.

Saaledes glemmer jeg aldrig en Aften, da Professor Rasmus Nielsen holdt et Foredrag, jeg var tilfældigvis kommen til at sidde lige ved Siden af ham og den meget døve Fru Hall noget længere borte. Pludselig reiser hun sig midt under Foredraget, gaaer tværs over Gulvet hen til mig, trækker mig bogstaveligt op fra min Plads og sætter sig paa den, idet hun gjør Tegn til mig, om jeg vil sætte mig paa den Stol, som hun lige har forladt. »Undskyld, det er »Fru Hall«,« hvidskede Kammerfrøken Rosen til mig med en ubeskrivelig Betoning, — den hele Scene var saa uendelig comisk, at jeg var lige ved at briste i Latter. Fru Hall, der nu sad lige ved Siden af Foredragsholderen, kunde alligevel intet høre, saa tog hun et stort Lærredslommetørklæde op af Lommen, svøbte det om sine bare Arme, støttede dem paa Bordet og Hovedet igjen med begge Hænder, og i denne Stilling faldt hun i Søvn, saa man kunde høre det. Engang imellem vaagnede hun op og nikkede forstaaende til Professor Nielsen, som om hun vilde sige: det var godt sagt!

Efter Foredraget gik Kammerfrøkenen hen til Fru Hall og spurgte, hvad hun syntes derom. »Udmærket!« Det var næsten umuligt at bevare Alvoren under Alt dette, endogsaa Enkedronningen sad og bed sig i Læberne og lod, som om hun brugte sit Lommetørklæde, for at undertrykke et Smil, og da jeg nogle Dage senere kom til hende, erklærede hun, at hun slet ikke turde see hen paa mig, naar Fru Hall var i Stuen for ikke at komme til at lee. Ja, høist aparte var Fru Hall, men ved Siden deraf var hun god, og

jeg veed, at Folk, der kjendte hende nærmere, holdt hjerteligt af hende.

Et helt andet Sted husker jeg ogsaa Fru Hall – det var fra Lyngby Kirke, hvor jeg saae hende sidde engang en Formiddag under Gudstjenesten med Fodderne trukne helt op under sig og med Papillotter i Haaret, hvorpaa jeg tydeligt saae den brede Sørgerand, der meldte Frederik den Syvendes Død.

Man har mange saadanne lignende Historier om hendes Besynderligheder, men et godt Menneske var hun som sagt tillige.

De Foredrag, der blev holdte paa Amalienborg, var høist forskjellige, og man kunde ikke høre dem alle med lige stor Interesse, men man kom dog næsten altid hjem fra denne Kreds med et bestemt Udbytte, om dette nu end var større eller mindre.

De, der talte hyppigst, var Pastor Peter Rørdam og Professor Rasmus Nielsen, vistnok omtrent de to største Contraster blandt de Tilstedeværende. Rørdam fortalte tidt noget af Fædrelandshistorien, hvoraf man just ikke lærte meget, da det sjeldent handlede om, hvad man ikke vidste iforveien, men man kunde ikke andet end fornøie sig over hans eiendommelige, friske Maade at fortælle paa og hans umiddelbare, ofte naive Bemærkninger. Jeg veed, at han var et af de Mennesker, som Enkedronningen holdt mest af og havde størst Fortrolighed til, og jeg syntes, han fortjente det, da han vist var hende uendelig hengiven og i høi Grad hensynsfuld ligeover for hende, hvad jeg selv har seet saamange Gange. Rørdam var ikke, som Folk er flest, der var noget aldeles Eiendommeligt i hans Maade at tale paa og i hele hans Væsen, der gjorde godt, hvor han kom frem – han bragte Liv og Friskhed med sig allevegne, og det var umuligt at kjede sig i hans Nærværelse, troer jeg. Jeg læser ikke ret meget, men Jutta fortæller mig Alt! – kunde han undertiden yttre, men som Prædikant og Sjælesorger var han meget afholdt af sin Menighed.

I Hanne Laurbergs sidste Leveaar, da hun var flyttet til Lyngby med sin Moder, lærte Rørdam hende at kjende og var forbauset over, at hun var kommen til Troen ved at læse i Biblen, da han — skjøndt han ikke var blindt enig med Grundtvigianerne i Alt — dog med flere af dem holdt paa, at Troen kun kommer ved at høre Ordet.

Hvormange rare Timer har jeg ikke tilbragt i Lyngby Præstegaard hos Rørdam og hans fortræffelige Hustru, Jutta Carlsen fra Gl. Kjøgegaard, der havde kjendt mig fra Barn. Jeg var der ofte Søndag Formiddag efter endt Gudstjeneste, som jeg holdt meget af at overvære, da den høist eiendommelige Prædiken, som man hørte der. var saa forunderlig personlig, saa den maatte slaae ned hos den Enkelte. Daabshandlingen fandt Sted mod Slutningen som et Led af den hele Gudstjeneste, og naar den skulde gaae for sig, saae man Præstens Datter, den lille Jutta*, komme løbende i Spidsen for en hel Flok andre Børn og omringe Døbefonten.

Pastor Peter Rørdam.

Efter Gudstjenesten samledes jeg saa med mange Andre i den gjæstfri Præstegaard, og naar Frokosten var forbi, tog Rørdam i Reglen et Par, som han selv valgte, ind i sit Studereværelse, og blandt disse pleiede jeg altid at være, formodentlig fordi jeg var en sjeldnere Gjæst end de Andre, da jeg langtfra hver Søndag kunde naae ud til Lyngby. Og saa talte han, som han sagde, rigtig med os om mange forskjellige Ting, medens han dampede voldsomt af sin korte Pibe, hvad jeg ikke fandt, strengt taget, behageligt,

* Senere gift med Proprietær Lund, Bernstorff Hovmarkegaard.

men dog i Almindelighed glemte over alt det Meget, som han drøftede med os.

Jeg har holdt hjerteligt af Pastor Rørdam og synes, han var et af de Mennesker, der kom meget vidt i sit Forhold ligeover for Vorherre allerede her paa Jorden, forsaavidt som det ene Menneske kan dømme om det andet. Da han i sine sidste Leveaar blev ramt af et apoplektisk Tilfælde og var syg og lammet derefter, men endnu kunde gaae, skjøndt med Besvær, tog jeg en Morgen tidligt fra Kjøbenhavn ud for at see til ham, og vi gik saa langsomt en lille Tur sammen i Sorgenfri Skov. Han standsede oftere, saaledes som det var hans Vane, og stillede sig ligeover for mig for bedre at kunne tale, og saa sagde han blandt Andet: »Veed De hvad, det er deiligt at leve, og det skal blive endnu deiligere engang at dø.«

Til en Dame, der hørte til Rørdams Menighed, sagde han engang, da hun var bleven hjemsøgt af haarde Prøvelser: »De skal blot altid takke, hvor meget De end maa lide, der er altid Noget at takke for. Naar vi ikke kan gaae, maa vi takke, fordi vi kan høre, naar vi ikke kan høre, fordi vi kan see og føle — der er altid Noget at takke for, og naar vi takker, bliver Byrden lettere.« Og disse Ord havde saa forunderlig hjulpet den omtalte Dame gjennem Sorgen.

Naar Rørdam paa de Aftener hos Enkedronningen var færdig med at tale, tog Professor Rasmus Nielsen Ordet, drøftede hvad der var blevet fortalt og anstillede Tankeexperimenter dermed. Det var i den Periode, hvor han havde meget at gjøre med Grundtvigianerne, og han holdt derfor af at tale om Folkeaand, Folkeengle, i det Hele taget om folkelige Ting — det var ligefrem blevet hans Kjæphest i de Aftener. Jeg vil ikke kalde Professor Nielsens Foredrag i den Kreds saameget oplysende som snarere tankevækkende, det var som et Fyrværkeri af Idéer, han sendte ud blandt sine Tilhørere, og som disse saa selv maatte fore videre frem. Det gik saa hurtigt, at ofte, ligesom

man vilde til at gribe og tilegne sig de udtalte Tanker, vexlede de pludselig om og antog andre Former og Farver som Figurerne i et Kaleidoskop. Jeg troer næsten, at Veltalenheden dengang var en Slags Fristelse for Professor Nielsen til at lege med sine egne og Andres Meninger.

Man hørte ham ofte fremstille, fra hvormange Sider en Sag kunde sees, ikke hvorledes den var, hvorledes man kunde opfatte de forskjellige Ting, men ikke hvorledes han opfattede dem.

Engang spurgte jeg ham ligefrem om: »Men hvad er Deres egen Mening om denne Sag, Professor Nielsen?« Men det indlod han sig ikke paa at besvare.

Dette Indtryk af Professor Nielsen ligger dog saa mange Aar tilbage i Tiden, senere har jeg til min Glæde hørt, hvor sikker og klar i Henseende til det ene Fornødne han blev gjennem sin store legemlige Svaghed.

Nogle Aftener talte Pastor Blædel varmt og indtrængende om det Tusindaarige Rige, andre Gange talte han om Kvindeemancipationen eller fortalte forskjellige islandske Sagaer. Dr. Kalckar og Professor Frederik Hammerich gjennemgik berømte Mænds Livsbilleder, og en Vinter læste Bjørnstjerne Bjørnson nogle af sine Eventyr høit, hvilket han gjorde ganske udmærket. Men hensynsløs kunde han undertiden være, saaledes lod han engang Enkedronningen vente paa sig i over en Time uden at gjøre Spor af Undskyldning derfor. Det var ved et af hendes Tirsdagsselskaber, hvor han havde lovet at læse høit, men da vi Alle var samlede, og Dronningen forlængst havde taget Plads, var han endnu ikke kommet. Det blev trukket i Langdrag med Theen, tilsidst blev den taget bort, dog endnu udeblev han. Det var første Gang, at jeg saae vor elskelige Dronning lidt utaalmodig, og da han endelig traadte ind uden at gjøre den mindste Undskyldning, sagde hun: »Jeg var lige ved at anmode Professor Nielsen om at fortælle os lidt.«

Dette lod dog ikke til at anfægte ham i mindste Maade, skjøndt det ikke blot var Dronningen, men tillige den gamle Dame, som han havde ladet vente paa sig.

Endel af de Personer, der samledes hos Enkedronningen, hørte til Grundtvigs Tilhængere, og til denne Retning følte hun sig særlig dragen, om man end ikke kunde kalde hende egentlig Grundtvigianer. I de sidste Aar af sit Liv gik hun ikke mere i Vartou, hun holdt sikkert mest af at høre Pastor Rørdam, der ikke fulgte med i Alt, hvad den Tid bragte af Yderlighed i den Grundtvigske Retning. Jeg har flere Gange hørt hende yttre: Nei, deri kan jeg ikke være enig med Grundtvigianerne. Dronningen lod ogsaa andre Præster vederfares Retfærdighed, men hvad der særlig tiltalte hende hos Grundtvigianerne var vistnok det udpræget Danske, der udmærkede denne Retning. Men hun holdt stærkt paa Forsagelsen, og det passede ikke altid sammen med de Dages saakaldte glade Christendom — senere er der jo kommen en ganske anderledes Besindighedens Aand over hele Partiet.

Altsaa der samledes en hel Del Mennesker af forskjellige Retninger paa Amalienborg, og interessant var det at høre de Mænd, som representerede disse Retninger, udvexle deres Meninger. Og naar Mændene saa havde disputeret og ofte i deres Iver forviklet det Altsammen, hvor kunde Dronningen da ikke komme mildt og bestemt med sin Mening og med nogle faa Ord bringe Klarhed og Harmoni i det Hele.

Hvad man kalder verdensklog var Enkedronningen neppe, men hun havde sat sig ind i mange Ting, var et aandeligt udviklet og i en vis Forstand begavet Menneske, hvad blandt Andet hendes efterladte Breve til Peter Rordam tilfulde har godtgjort. Baade hendes Hjerte og Forstand var blevne udviklede gjennem Troeslivet. Tanken om det Tusindaarige Rige beskjæftigede hende levende, og hun imodesaae denne kommende

Tid med Haab og Glæde som Noget, hvori ogsaa hun ved Guds Naade skulde faae Lod og Del.

Saaledes mindes jeg, at jeg engang, da vi var ene sammen paa Palaiet, kom til at nævne det hellige Land og den Længsel, der ofte kan gribe En efter at staae paa de Steder, hvor Frelseren engang vandrede, og dertil svarede hun: »Ja, derefter længtes ogsaa jeg i tidligere Dage, men nu er jeg saa gammel, saa jeg ikke mere tænker paa at komme der, før jeg forhaabentlig skal see det Altsammen engang i det Tusindaarige Rige.«

En Aften stod hun i et Selskab og talte med et Par af de tilstedeværende Theologer, der ikke ret kunde gaae ind paa hendes Anskuelser om denne Sag. »De troer jo ogsaa paa det Tusindaarige,« sagde hun, idet hun vinkede mig hen til sig. Efter at jeg havde svaret bekræftende, vendte hun sig om til de to Herrer og sagde: »Det er jo ikke et Spørgsmaal, der vedkommer vor Salighedssag, men det er en Glæde, som vi To har forud.« Naar mange forskjellige Emner blev bragte paa Bane i denne Kreds, mærkede man, hvormeget Dronningen havde læst, og hvilken Hukommelse hun havde ogsaa for Aarstal. Hun holdt meget af, at Saamange som muligt blev dragne med ind i den almindelige Samtale, og hvor hensynsfuld var hun ikke mod den Enkelte af de Mange, som hun havde samlet om sig, hvor nødig vilde hun forbigaae en Eneste af dem Alle, ja, jeg er vis paa, at Hver især har modtaget lyse og kjønne Minder om hende, der var Sjælen i det Hele. Hun var Dronning ligeud til Fingerspidserne og dog saa fuldtud Menneske, derfor havde hun Forstaaelse af Mennesker og en forunderlig Gave til at kalde det Bedste frem hos dem.

At hun kunde sætte sig ind i de forskjellige Stillinger og Kaar fremgaar tydeligt af et Par smaa Træk, som jeg lige kommer til at tænke paa, og da den Slags Forstaaelse vist ikke er saa grumme almindelig hos fyrstelige Personer, kan jeg ikke modstaae Lysten

til at fortælle dem. — Den ene Gang, som jeg har mærket mig, var, da jeg skulde flytte bort fra Pastor Blædels. Den daværende Forstanderinde for Enkedronningens Pleieforening, Froken Mathilde Meinert, havde sat sig i Hovedet, at jeg skulde leie Bolig bos hende, der ligeledes skulde flytte, saa vilde hun omhyggelig pleie mig, der dengang var ret skrøbelig.

Denne Plan, der iøvrigt aldrig blev realiseret, henstod endnu i det Ubestemte, da jeg en Dag tilfældigvis kom til at omtale den til Enkedronningen. »Det skulde De aldrig indlade Dem paa,« sagde denne, »De vil naturligvis gjerne have pæne Trapper, men paa Frøken Meinerts er der nødt til at komme mange Madspande.«

En anden Gang sagde Enkedronningen til mig: »Jeg stod igaar tilfældigt ved Vinduet og saae Dem gaae over Amalienborg Plads, og jeg var forbauset over, hvor hurtig De kom afsted tiltrods for de mange Vandpytter. Men saa tænkte jeg: Det maa ligge i, at hun færdes saa meget — De kan tænke Dem, jeg har aldrig nogensinde g a a e t paa Gaden — Livet er jo saa forskjelligt.«

Hvor tydeligt mindes jeg en Aften paa Amalienborg.

Jeg var kommen ind ad Døren sammen med endel Andre. Dronningen talte med dem Alle, men ikke med mig, der blev staaende et Øieblik lidt usikker om, hvad jeg skulde gjøre, da man egentlig ifølge Etiketten skulde have Leilighed til at hilse paa Dronningen og kysse hendes Haand, før man talte med de Andre, men da hun havde vendt sig bort, gik jeg hen til Hofdamerne for at sige Godaften uden at tænke videre over den Sag. Da vi havde sat os ned, vinkede Dronningen mig hen til sin Lænestol, og idet hun trak mig ned til sig og kyssede mig, sagde hun sagte: »De forstod jo nok, jeg v i l d e gjerne have talt med Dem før, men jeg kunde ikke, da der kom saamange Ældre ind paa samme Tid, men sæt Dem

nu her ved Siden af mig.« Dette anfører jeg som et Bevis paa Dronningens store Hensynsfuldhed.

Jeg mindes ligeledes en anden Aften blandt de mange.

Enkedronningen havde ønsket, at jeg skulde komme en halv Times Tid tidligere end det øvrige Selskab, fordi hun havde Noget at tale med mig om. Medens vi var ene, benyttede jeg Leiligheden til at give hende et lille Digt, som jeg havde skrevet til hende, idet jeg tilføiede, at hun ikke gjerne maatte vise det til Nogen, hvorfor hun puttede det i Lommen. Da Aftenen var forbi, og Dronningen harde reist sig, hilste hun som sædvanlig rundt i hele Stuen, og da hendes Blik faldt paa mig, smilede hun og sagde, idet hun lagde Haanden paa Lommen: »Jeg har det her.«

Jeg veed Ingen, der med stor Skjønhed forbandt saa megen Ynde, hun havde en Maade at hilse paa, saa hver Enkelt i hele Kredsen havde en Fornemmelse af, at det gjaldt netop hende eller ham.

Digtet, som jeg gav hende, lød saaledes:

SORGENFRI

Bag Bøgetæppets Skygger, i simpel, landlig Stil
Et Slot der staaer og lyser ret som et venligt Smil,
Der spreder Lys og Solskin udover Skov og Hegn
Og varmer og opliver den hele skjønne Egn.

Og Rosen blomstrer frodigt og spreder rundt sin Duft,
Mens milde Vinde svale den lune Sommerluft,
Og Aaens Bælte bugter snart ud sig og snart ind,
Forglemmigeien bøier mod den sin friske Kind.

Og bagved Slottets Mure vor Enkedronning boer,
En mere elsket havde vi aldrig her i Nord,
Thi ei hun ene Dronning var over Landets Grund,
Men over Folkehjertet det er tillige hun.

For Trængende og Syge hun er en trofast Ven,
Og Børnene man lærer at see til hende hen,
Thi Moderhjerte har hun for Fattige og Smaa,
Og Barnets Smil og Taarer hun kan saa godt forstaae.

Hvor hun i Stilhed vandrer, hun spreder Lys og Fred
Ret som en Fromheds Straale fra Paradisets Bred,
Og ofte, naar jeg lytted' til hendes milde Ord,
Et Solglimt fra Gudsriget igjennem Sjælen foer.

Og ved det Solglimt Troen i Kjærlighed slog Rod,
Og ved det Solglimt voxed' Udholdenhed og Mod,
Og ved det Solglimt bad jeg: »O, lad os sees igjen
Hist hvor Enhver skal mødes, som Jesus har til Ven.

Hist, hvad jeg her beundred', jeg bedre skal forstaae,
Og hvad jeg her har elsket, jeg nærmere skal faae,
Ja, Kjærligheden vinder jo først sit rette Værd,
Naar Haabet stille hvisker: Vi sees bag Stjerneskær.«

Den næste Dag fik jeg følgende elskværdige lille Brev fra Dronningen:

»Kjære Frøken Barner! Tak, hjertelig Tak for det yndige Digt! Det er en Velsignelse fra Vorherre, at mine Ord imellem har kunnet tænde Gnisten i Dem, hvoraf De fornam, at de kom Oven fra. Lad os begge i Ydmyghed prise vor Frelser derfor og stræbe fremad mod Maalet. Jeg betragter Deres Digt som en Opmuntring paa Veien. Guds Fred!

Deres ret hengivne

Caroline Amalie.«

Det lille fordringsløse Digt udtrykte mine sande Følelser for Enkedronningen, som jeg har elsket med varm og inderlig Kjærlighed. »De holder altfor meget af mig, sagde hun undertiden, »husk paa, De seer mig altid i Søndagsklæderne.«

Hvad der var betegnende for Dronningen, var hendes store Retfærdighedsfølelse og aandelige Ydmyghed.

Saaledes havde hun engang, paavirket af Nogen, der havde hørt efter falske Rygter uden at undersøge Sandheden deraf, taget sin sædvanlige maanedlige Understøttelse fra en Enke, som hun havde hjulpet i mange Aar, og denne Kone kom til mig en

Dag ganske fortvivlet, ikke blot over den udeblevne Hjælp, men ligesaameget over den Skam, som derved var overgaaet hende. Hun boede i Nyboder, hvor omtrent Alle dengang kjendte hverandre indbyrdes, og hun var nu vis paa, at hele Gaden fordømte hende.

Jeg kjendte meget nøie denne Kone, der i flere Aar havde syet for mig, og skjøndt hun havde gjennemgaaet en svær Prøvelse, der nok kunde vende Skinnet imod hende, vidste jeg, at hun var uskyldig i den Ting, der bebreidedes hende.

Hun var en Dag, da hun gik paa Gaden, under et Paaskud bleven lokket ind i en tom Bygning og der voldtaget af en hende fuldkommen ubekjendt Mandsperson. Senere havde hun faaet et Barn, og dette maatte jo absolut vende Skinnet imod hende, men da hun kom til mig og beklagede sin Nød, og jeg havde kjendt hende i mange Aar som et hæderligt Menneske, lod jeg med hendes Samtykke hele Sagen undersøge gjennem Politiet, som jeg dengang havde meget med at gjøre som Directrice ved Fængselsselskabet. Enken kunde give et ret tydeligt Signalement af den Paagjældende, denne blev funden, og da han ganske uventet blev stillet Ansigt til Ansigt med Konen, tilstod han i sin Befippelse strax det Hele.

Denne Sag kom paa Bane ved et Selskab, hvor Dronningen længe talte med mig derom, hun vidste, at jeg kjendte Konen og fortalte, at hun havde fradraget hende al Understøttelse, fordi hun havde faaet Oplysning om, at hun levede usædeligt, og det kunde man jo ikke belønne, men jeg, der jo kjendte den egentlige Sammenhæng, udtalte aabent min Mening om Konens Uskyldighed, uden at jeg dog i det Øieblik, hvor vi var omgivne af en stor Kreds, kunde gaae ind paa de nærmere Omstændigheder. Jeg udtrykte mig maaske lidt for bestemt, men jeg synes ikke, man har Lov til at lade Folk, der ikke kan forsvare sig selv, i Stikken ligeover for, hvem det saa end er. Dronningen svarede mig for første og eneste Gang

lidt affærdigende, hun var ganske overbevist om, at de Efterretninger, som hun havde faaet, var de rigtige, og saa tav jeg naturligvis.

Da jeg var kommen hjem, fik jeg paany denne Enkes Forhold undersøgt paa det Nøieste, og da jeg havde faaet end yderligere Beviser paa hendes Uskyldighed, skrev jeg et udførligt Brev til Dronningen, hvori jeg forklarede Alt, og jeg troer i al Beskedenhed, men tillige meget bestemt, fastholdt min Mening.

I det næste Tirsdagsselskab gik Enkedronningen hen til mig, og idet hun rakte mig Haanden, sagde hun: »Jeg gjorde Dem Uret sidst, tilgiv mig. Konen, som De talte om, var uskyldig, og jeg har derfor fordoblet min maanedlige Understøttelse til hende.« Hvor var Dronningen stor i det Øieblik, det følte jeg, da jeg i Ærbødighed bøiede mig og kyssede hendes Haand.

Hveranden Mandag om Sommeren mødtes den samme Kreds og adskillige Andre, ofte forskjellige Præster fra Omegnen, paa Sorgenfri. Med sædvanlig Hensynsfuldhed lod Dronningen altid en Vogn hente flere af Gjæsterne, især enlige Damer, og hun havde da engang for alle givet Ordre til, at Vognen skulde kjøre ind gjennem Dyrehaven, for at Alle kunde glæde sig over den prægtige Skov, navnlig om Forsommeren, naar alle Hvidtjørnene stod i Blomster. Naar man saa naaede Slottet, førtes man ind i den store, hyggelige Havesal, hvor Ilden blussede i Kaminen, saasnart den første Efteraarskølighed havde begyndt at indfinde sig, Ogsaa der samledes man til Foredrag og Samtale, og undertiden kunde Dronningen foreslaae efter Soupéen: »Skal vi nu ikke have en Fædrelandssang,« og den blev saa sunget med Liv og Lyst. Men naar Veiret var smukt, og Dronningen rask nok dertil, holdt hun af at føre os ned i sin Rosenhave, hvor det morede hende at skære de skjønneste Blomster af for at uddele dem til sine Gjæster.

I det Hele taget troer jeg, at Enkedronningen førte et Liv ret efter sit Hjerte, naar hun var paa Sorgenfri, hvor hun mere end i Hovedstaden kunde slippe for den Etikette, som hun ikke yndede. Derude havde hun Rørdam i sin Nærhed, kunde høre ham om Søndagen og jevnligt tale med ham, kunde ogsaa nemmere see mange Andre, som ikke hørte til »Selskabet«, og færdes rundt i den deilige Egn baade til Vogns og til Fods. Hun var kjendt af Alle, og Alle elskede hende, ogsaa Børnene, thi til dem har hun havt en rørende Kjærlighed, der har faaet sit skjønneste Udslag gjennem Asylsagen, hvis Moder her i Landet hun maa siges at være. Med de enkelte Smaabørn, som hun mødte paa sin Vei, indlod hun sig gjerne. Saaledes har hun fortalt mig, at hun en Dag i Sorgenfri Have mødte en lille Dreng, som hun ønskede skulde gaae op med hende paa Slottet, men han var ikke at formaae dertil. »Saa,« vedblev hun, »gik jeg op og hentede nogle Appelsiner — jeg lod strax en falde paa Jorden lige foran ham, saa skyndte han sig hen for at tage den op, og saaledes blev jeg ved at strø Appelsiner, indtil jeg havde faaet ham op i Stuen, og saa blev vi snart gode Venner.«

Et stort Savn for hende havde det været aldrig selv at have Børn, som hun skulde sørge for, sagde hun engang — derfor holdt hun maaske dobbelt af Kongefamiliens — Christian den Niendes Børn — senere af Kronprindsens. Det morede hende at see alle de fremmede Fyrstebørn, der kom i Besøg ved Hoffet, men »vore egne er dog de sødeste,« sagde hun — derfor havde hun ogsaa Kronprindsens Børn hos sig — saavidt jeg husker — en eller flere Gange om Ugen.

Engang havde hun i disse Børns Nærværelse yttret: Hvem mon der kommer til at bo paa Sorgenfri, naar jeg engang er borte.« »Det vil jeg gjerne,« sagde Prinds Christian og saae op paa hende med sine store Øine. Og nu boer han der med Prindsesse Alexandrine — jeg har en-

gang senere fortalt ham denne lille Historie, som det morede ham at høre.

Det Bedste hos Enkedronningen fik man dog fremfor Alt fat, naar man var ganske ene hos hende, og fra saadanne Timer gjemmer jeg mange dyrebare Minder. Hun kunde være saa uendelig kjærlig, og hun kunde taale at høre Sandheden, uden hvilket der vist aldrig kommer noget virkeligt Venskabsforhold istand.

Saaledes erindrer jeg, at vi engang var af høist forskjellig Mening, det var i den Tid, da Blædel førte sin Kamp mod Grundtvigianismen.

En Dag, da jeg var hos Dronningen, sagde hun i Samtalens Løb: »Jeg er vred paa Blædel, fordi han har skrevet mod Fenger.« Vi drøftede denne Sag nærmere, dog uden at komme til noget bestemt Resultat. Da jeg imidlertid syntes, at den ellers saa milde Dronning var lidt streng mod min kjære, fraværende Ven, sagde jeg tilsidst: »Men troer Deres Majestæt dog ikke, at Blædel har skrevet saaledes, fordi det er hans faste Overbevisning, at det forholder sig paa den Maade? Har Deres Majestæt ikke den Tillid til ham?« hvortil hun svarede: »Jo!« »Ja, saa synes jeg ogsaa,« udbrød jeg ivrigt, »at naar vi har Tillid til en Mand, saa maa vi respectere, at han skriver efter sin Overbevisning, selv om vi ikke kan dele den.« Og saa tilføiede jeg halvt spøgende, men dog i fuldt Alvor, idet jeg kyssede Dronningens Haand: »Desuden veed Deres Majestæt jo nok, at man ikke maa lade Solen gaae ned over sin Vrede, derfor er jeg vis paa, at Deres Majestæt allerede igjen imorgen vil holde af Blædel og agte hans Overbevisning.« Ved Afskeden gav Dronningen mig et hjerteligt Kys og sagde med et lille skjælmsk Smil: »Det er kjønt af Dem, at De engang imellem kommer herop og prædiker lidt for mig — det er der ellers Ingen, der gjør.«

Fra den Stund var Dronningen, om muligt, endnu mere god og kjærlig mod mig end før, og hun sendte

mange hjertelige Hilsner til Blædel gjennem mig. I sine sidste Leveaar fortalte hun mig ofte, hvilken Glæde hun havde af at læse Blædels Prædikener, hun talte ogsaa tidt om sin Frygt for Døden, dog overvandt hun denne mere og mere i Troen, og en af de sidste Gange jeg saae hende, sagde hun i ydmyg Fortrøstning: »Nu er jeg ikke mere bange for Døden, jeg er vis paa, at Vorherre nok vil hjælpe mig, naar min sidste Time kommer, og gjøre den mild og blid.«

Og saaledes skete det ogsaa, Gud være lovet!

Den sidste Gang, jeg saa Dronning Caroline Amalie, var paa Amalienborg. Hun havde skrantet lidt, dog var hun ganske vel den Dag, men sad med Fødderne oppe paa en Gyngeskammel. Hun spurgte mig meget om Værneforeningen, der dengang var bleven stiftet for ikke længe siden, og hørte med levende Interesse paa Alt, hvad jeg havde at fortælle derom, tilsidst udbrød hun: »Jeg vil bede Gud om, at denne Sag maa voxe op fra et lille Frøkorn til et stort og mægtigt Træ, hvorunder mange enligt stillede Kvinder maa finde Læ og Skygge.«

Siden vor Kronprindsesse Louise var kommen fra Sverig til Danmark, saae jeg sjeldent Enkedronningen, uden at hun talte om hende, hun vilde aabenbart gjerne, at vi To skulde have med hinanden at gjøre.

I Begyndelsen kunde jeg kun svare paa hendes Spørgsmaal: »Hun interesserer mig, men jeg har kun lidt at gjøre med hende.« Den omtalte Dag nævnede Dronningen igjen Kronprindsessen, det var, som om hun vilde gjennemgaae Alt med mig, og den Dag kunde jeg svare: »Nu er jeg virkelig kommen til at holde af hende, Deres Majestæt. Vi har talt lidt alvorligt sammen.« »Gud være lovet og takket,« udbrød Dronningen og fik Taarer i Øinene.

Tilsidst talte Enkedronningen igjen lidt om Værneforeningen, og da jeg skulde til at gaae og allerede var henne ved Døren, kaldte hun mig tilbage og velsignede mig, idet hun lagde Haanden paa mit Hoved.

Dette havde hun aldrig gjort før, og det greb mig stærkt. Mange Gange, naar jeg i de senere Aar skulde sige Farvel til min elskede gamle Dronning, var den Tanke faret igjennem mig: »Ak, om det var sidste Gang!« Men aldrig er dette gaaet saa forunderlig levende og med saa stor Vemod op for mig som paa denne Dag, da jeg atter bøiede mig ned og kyssede Dronningens Haand, hvorefter hun som sædvanligt kyssede min Kind, og det blev ogsaa vor Afsked paa denne Jord. Jeg saae hende ikke mere.

Den 10. Marts 1881 lød det Sørgebudskab udover Danmark: Enkedronningen er død.

Overalt saae man alvorlige, bedrøvede Ansigter og fornam, at dette var en Landesorg, der vilde føles fra Paladserne ned til de Fattiges Hytter. »La dernière reine«, kaldte Diplomaterne Enkedronning Caroline Amalie. »Fattigbørns Mo'er«, hed hun i de mange smaa Hjem, hvor hun havde spredt Lys og Glæde.

Endnu Søndagen, den 6. Marts, var Enkedronningen rask, og den kongelige Familie som sædvanligt samlet hos hende om Aftenen til Thee. Om Natten var hun ikke ganske vel, men uden at Nogen dog anede, at der var det mindste Foruroligende derved. Der var tilsagt Audientser til Mandag Formiddag, men de maatte siges af, og Dronningen yttrede i den Anledning med sin sædvanlige Venlighed: »Det gjør mig ondt, at jeg ikke kan see de kjære Damer.

Natten mellem Tirsdag og Onsdag forværredes hendes Tilstand pludseligt, og hun fik nogle lette Feberanfald. Da Professor Horneman kom, spurgte hun ham strax, om det var Døden, hvortil han svarede: »Det seer meget alvorligt ud, Deres Majestæt.« Hun havde allerede for lang Tid siden taget det Løvte af ham, at han ærligt skulde sige hende, naar han mente, at hendes sidste Time nærmede sig.

Der blev sendt Bud efter Biskop Martensen, men da han naaede Palaiet, var den Syge ikke istand til at modtage Sacramentet, hvorfor han maatte nøies med

at bede en Bøn ved Sengen, og under denne Bøn kom der et roligt, ligesom forklaret Udtryk over den Døendes Ansigt. Efter den Tid laae Dronningen ganske stille hen, kun da Kongen indtrængende spurgte hende, om hun følte Smerter, svarede hun »Nei«. Og da Kammerfrøken Rosen senere spurgte, hvorledes hun havde det, svarede hun: »Godt« — og det blev det sidste Ord, som hun talte paa denne Jord. Døden kom til hende i en mild og blid Skikkelse, og hun sov stille ind uden Lidelse og Kamp, som hun saa ofte havde bedt om.

Og saa ringede alle Kirkeklokker flere Timer dagligt for vor elskede Enkedronning, før hun førtes ud til sit sidste Hvilested i Roskilde Domkirke. Men inden det skete, holdtes der den 28. Marts en lille Sørgefest paa Amalienborg, hvor et sidste Farvel skulde lyde til den Afdøde i det Palais, der i saamange Aar havde været hendes Vinterhjem, og i den Kreds, der havde staaet hende nærmest i Livet. Det gjorde et forunderligt gribende Indtryk at komme ind i den helt med Sort betrukne Sal, der oplystes af en Mængde Voxkjerter.

Midt paa Gulvet stod den rigtsmykkede Fløilskiste paa et Tæppe, der var oversaaet med gyldne Kroner. Overalt var der Blomster og Krandse, midt paa Kisten laae den af taknemmelige danske Kvinder skjænkede Guld Palmegren, og om Kistens Fod var der slynget en Guirlande af hvide Camelier. Ved Kistens Hoved stod Kammerfrøken Rosen og Frøken Juliane Paulsen, ved Siden Geheimeraad Wedel Heinen og Grev Vilhelm Ahlefeldt Laurvigen, ved Foden den gamle Kammerfrue og Jomfruerne. Foruden Kongefamilien var der en mindre Kreds af Indbudte tilstede, hovedsageligt den Afdødes nærmeste Venner og Omgangs Kreds, Forstanderinderne for hendes Foreninger og hendes hele Husstand. Biskop Martensen talte saa hjerteligt og smukt, og da han til Slutning bragte et Farvel fra alle os, som var tilstede, til vor

inderligt elskede Enkedronning, troer jeg ikke, at der var et eneste Øje tørt.

Da Herskaberne havde fjernet sig, gik en Mængde sortklædte Asylbørn omkring Kisten og sang Dronningens Yndlingspsalme: »Deilig er Jorden «, og saa skiltes vi Alle ad, Hver især med sine smukke, velsignede Minder.

Naar jeg nu med Taknemmelighed seer tilbage paa hele denne store Kreds, hvor jeg har oplevet og lært saameget, og i det Hele taget paa de mange udmærkede Mennesker, som jeg igjennem den er kommen til at kjende, saa har jeg ofte sandet det gamle Ord: »Heller den Lille blandt de Store, end den Største blandt lutter Smaa«.

ARVEPRINDSESSE CAROLINE

Ved Hoffet er jeg ikke bleven presenteret af flere Grunde, thi dels existerede der egentlig intet Hof, da jeg i 1859 flyttede til Kjøbenhavn — det var nemlig under Frederik den Syvendes Regimente med Grevinde Danner — dels ønskede jeg ikke at tage Del i den saakaldte store Verden«s Selskabelighed, dertil var mit Liv for alvorligt og for optaget, og en større Virksomhed, der ofte fordrer uafbrudt Arbeide Dagen igjennem, kan vanskeligt forenes med Selskabslivet og dets sene Nattetimer. Og dog lærte jeg efterhaanden paa anden Maade de fleste Medlemmer af Kongehuset at kjende.

Til en Dame af Kongefamilien var jeg saaledes ganske nødt til at gaae lige efter, at jeg var kommen til Kjøbenhavn, det var gamle Arveprindsesse Caroline. Naar vi Ældre nævner dette Navn, skeer det ofte med et lille Smil, og saa tilføier vi, halvt med et Suk: »Ak ja, hun hørte til den gode gamle Tid. Ja, det

var netop det Betegnende ved hele hendes Fremtræden. Der kunde undertiden være lidt Comisk derved, man kunde komme til at lee saa hjerteligt, især over de Feiltagelser, som hendes Døvhed foraarsagede, men hun lo selv med, og der var ingen Braad i Latteren, man holdt dog saameget af hende. Der var noget saa Ærligt og fuldtud Dansk ved hende, noget saa rørende Trofast.

Hun glemte ikke, at Frederik den Sjette var hendes Fader, og vi glemte aldrig, at hun var Kongedatter — men tillige tilhørte hun saa forunderligt det Kjøbenhavnske Folkeliv. Hvem af os har ikke mødt hende og Prinds Ferdinand paa deres stadige Ture gjennem Bredgade og Langelinie eller set dem Begge gaae paa Volden Store Bededagsaften, smilende og nikkende til alle Sider, medens Skarerne aabnede sig accurat saameget, at Parret kunde passere igjennem.

Arveprindsessen var Protectrice for Vallø, og som saadan havde hun ladet mig mit Ordensbaand tilstille, da jeg var bleven Stiftsdame, kort før mit gamle Hjem blev opløst, og da jeg var flyttet til Kjøbenhavn, skulde jeg derfor strax til Prinsessen for at takke.

Min gamle, moderlige Veninde, Enkegrevinde Holstein Holsteinborg, ønskede at presentere mig, og vi to kørte altsaa en Dag sammen til Palaiet.

I Forgemakket rettede Grevinden lidt paa mig, og jeg spurgte hende om, hvorvidt min Orden sad rigtigt, da jeg aldrig havde lagt Mærke til, hvorledes Vallø Damerne bar deres. Hun svarede Ja, og efter at have kastet et sidste prøvende Blik paa min Dragt, fulgte den Erklæring, at jeg var fuldtud korrekt klædt og pæn i alle Maader.

Efter at Arveprindsessen havde modtaget os med et Par venlige Ord, raabte hun pludselig med sin ejendommelige, skrattende Stemme: »Men De har jo sat Deres Orden til den forkerte Side.« Det kom saa brat, at jeg uvilkaarligt foer sammen, men saa tilføiede hun godmodigt: »Det gjør ikke Noget, tværtimod, saa kan

jeg komme til at opfylde min Pligt at fæste Baandet paa Dem, naar Grevinden først vil løse det af.«

Altsaa, Grevinden løftede det brede, røde Baand op over mit Hoved, og Prindsessen satte det igjen paa til den modsatte Side, men da det ikke vilde sidde fast, trak hun en noget skævbenet Naal med et lille couleurt Glashoved ud af sin Kappe og stak Baandet fast dermed i mit Kjoleliv, og i det Samme sagde Grevinde Holstein højtideligt: »Den Naal skal Du altid, mit Barn, gjemme som en Erindring om hendes Kongelige Høiheds Naade.«

Det var for meget for min Alvor, at jeg skulde gjemme en saadan Gjenstand som en dyrebar Erindring, og jeg brast uvilkaarligt i en saa hjertelig Latter, at jeg smittede baade Prindsessen og Grevinden, og vi lo alle tre, saa vi havde Taarer i Øinene, dog det lod til ikke at forarge, men tværtimod at forfriske de to gamle Damer.

Prindsesse Caroline viste mig altid senere megen Venlighed, naar jeg kom til hende. dog var det umuligt at føre en sammenhængende Samtale eller at komme i et nærmere Forhold til hende paa Grund af hendes Døvhed. Alligevel fik jeg, hver Gang jeg forlod hende, Tak, fordi jeg var kommen, og Opfordring til at besøge hende igjen, og hun lagde Mærke til, om man gjorde det.

Ret comiske Ting kunde der forefalde, naar man sad alene med Prindsessen i den lille Sopha, som jeg kjendte saa godt efterhaanden.

Saaledes pleiede hun ofte at bebreide mig i al Venlighed, at jeg ikke vilde bo paa Vallø, og jeg pleiede regelmæssigt at undskylde mig med min Virksomhed, men da hun atter og atter gentog det Samme, sagde jeg en Dag formildende: »Jeg synes iøvrigt, der er yndigt paa Vallø, saa forsaavidt kunde jeg nok have Lyst til at bo der engang, naar jeg bliver gammel og ikke kan arbejde mere.« Det strider mod

Tidsaanden,« brølede hun mig himmelhøit ind i Øret, og jeg havde naturligvis ondt ved ikke at lee.

En anden Gang besøgte jeg ved Sommertid Arveprindsessen i hendes Havepavillon i Bredgade, hvor hun holdt meget af at sidde, og da vi havde talt noget sammen, sagde hun godmodigt: »Har De ikke Lyst til at see min Have — den er ikke stor, saa De kan nok selv finde rundt i den; jeg har lige været der og vil nødigt gaae ud igjen i denne Varme.« Jeg gjorde saa en lille Runde i Haven, men da jeg kom ind igjen, var det mig helt umuligt at faae Prindsessen til at mærke min Nærværelse. Jeg traadte haardt paa Gulvet — rømmede mig, men Alt forgjæves. Tilsidst fandt jeg paa at stille mig imellem hende og Solen, der skinnede ind i Stuen, og den Skygge, der saaledes faldt over hende, gjorde hende endelig opmærksom paa, at jeg var kommen tilbage.

Der var noget Rørende over den Trofasthed, hvormed Prindsesse Caroline hang ved Mindet om sin afdøde Mand, gamle Prinds Ferdinand; der var gjerne en Krands om hans Portræt, og det fortælles, at hun stadig afbetalte paa hans Gjæld. Prindsessen var fuldtud Kjøbenhavner, hun laae ikke engang paa Landet om Sommeren, men nøiedes med at kjøre et Par Gange om Ugen ud til Enkedronningen paa Sorgenfri, iøvrigt nød hun Landet i sin Havepavillon. Endogsaa i Choleraaaret forblev hun i Kjøbenhavn, hvad der i høi Grad vandt hende Hjerterne.

I Aaret 1881 døde Arveprindsesse Caroline, og det var næsten, som om et Stykke af »den gode gamle Tid« svandt bort med hende.

Ofte havde man smilet over hende, men hun blev dog savnet af Mange, især af den Kongelige Familie, med hvem hun i saamange Aar havde delt Glæder og Sorger. Et Extratog førte hele Følget ud til Roskilde Domkirke den Dag, da hun skulde begraves, og alle vi Vallø Damer fulgte naturligvis vor kjære gamle Protectrice til det sidste Hvilsted. Jeg troer den

Følelse var levende i hvert Fald hos de fleste af os, at hun, der selv stod ene mod Slutningen af sit lange Liv, virkelig havde havt personlig Interesse for Hver især af os, der var komne i Berøring med hende — derfor blev det baade en vemodig og høitidelig Sørgefest.

PRINDSESSE LOUISE AF GLÜCKSBORG

(Christian den Niendes Søster).

Der havde oftere været Tale om, at gamle Prindsesse Louise af Glücksborg vilde komme ud til mig for at see Værnehjemmet, ja, det var blevet omtalt saa tidt, at jeg halvveis havde ophørt at tro paa, at det nogensinde vilde skee. Da hun i Vinteren 1893 var i Besøg hos sin Broder, Kong Christian den Niende, blev det mig sagt, at hendes Komme var fastsat til en bestemt Dag, saa hed det sig igjen, at der var kommet Hindringer iveien, saa at hendes Besøg var blevet udsat til en af de følgende Dage. Folk, der stod Hoffet nær, mente nu, det vilde være høfligst, hvis jeg engang besøgte Prindsessen, før hun kom ud i Værnehjemmet; da jeg ikke kjendte hende personligt, og da det er den Slags Smaating, som det er rimeligt at rette sig efter, naar man bliver gjort opmærksom derpaa, gik jeg en Dag ud til Amalienborg — det var den 27. Februar 1893.

Jeg henvendte mig til Hofdamen, Frøken Louise Wimpfen, der meldte mig hos den gamle Prindsesse, og jeg blev strax modtaget. Da jeg traadte ind i det Værelse, som hun beboede, var Døren aaben ind til Sovekammeret, og den gamle Dame stod midt paa Gulvet. Ved det første flygtige Blik kom jeg til at tænke paa Svigerinden, Dronning Louise, det var omtrent den samme Høide, Skikkelse og ydre Omrids, men naar man kom nærmere, forsvandt Ligheden

ganske. Hun saae saa rar ud, havde saadanne milde, fromme, gode Øine, en saa forunderlig beskeden Optræden.

Hun lod mig tage Plads i Sophaen, satte sig selv ligeover for paa en Stol og skød en Skammel hen til mig, som jeg først efter flere forgjæves Anstrængelser fik hende til at bruge selv.

Hun begyndte med at tale Dansk, men da vi var komne ud over de første almindelige Sætninger og ind paa alvorligere Ting, faldt det hende undertiden lidt vanskeligt at udtrykke sig, og tilsidst spurgte hun, om hun ikke maatte tale Tydsk til mig, hun kunde saa godt forstaa Dansk, men ikke saa let tale det. Jeg svarede hende naturligvis paa Tydsk, som jeg har talt fra Barndommen af, hvorover hun blev synlig fornøiet, og der udspandt sig snart en livlig Samtale mellem os, særligt om alvorlige Ting og christelige Forhold. Saadanne Emner var øiensynligt hendes Hovedinteresse, hvoraf hun havde en inderlig Forstaaelse — maaske mere Forstaaelse end Klarhed — saaledes forekom det mig idetmindste, men jeg taler naturligvis kun om et flygtigt Indtryk.

Prindsesse Louise af Glücksborg.

Hvor hun holdt af sin Broder, vor elskelige gamle Konge. Naar jeg fortalte hende Noget, der ret interesserede hende, udbrød hun flere Gange: »Veed han det, eller maa jeg fortælle ham derom, jeg kan saa nemt komme til det, naar vi om Eftermiddagen sidder lidt sammen efter Kaffen.«

Kronprindsessen holdt hun ogsaa af. »Sie will das Beste,« sagde hun oftere. Hendes Broder, Prinds

Julius, syntes at indtage en særlig Plads i hendes Hjerte. »Der Engel«, kaldte hun ham et Par Gange, naar hun fortalte om hans Gjerning, hvorledes han besøgte Trængende, Fattige, Lidende. Hun vilde saa gjerne vide Besked om en Ungdomsven af Prinds Julius, der hed Barner, og om hvem han tidt senere havde talt og skrevet kjærligt til hende. Men skjøndt jeg formoder, at det maa have været en af mine militaire Onkler, hvoraf jeg har haft adskillige, kunde jeg ikke give hende bestemte Oplysninger derom.

Vi talte længe sammen — ikke som om det var første Gang vi saaes, men som om vi havde kjendt hinanden i Aarevis, saaledes som det undertiden kan gaae, naar man mødes paa den samme Tros Grundvold.

Hun vilde gjerne høre saameget som muligt om min Virksomhed og udtalte den ene Gang efter den anden sin Lyst til at see Værnehjemmet. »Jeg har flere Gange bestemt at tage derud,« sagde hun, »men naar jeg taler derom, siger min Broder altid, at det er saa langt, og saa opgiver jeg det — han er saa omhyggelig for sine Heste.« Jeg svarede dertil, at Kongen muligt tog feil af Lindevangs Hjemmet, hvor han selv havde været, og Værnehjemmet, der slet ikke laae saa langt borte.

»Men skulde vi saa ikke tage det over tværs og bestemme Turen til idag?« spurgte jeg pludseligt, »Veiret er deiligt, det Hele passer udmærket, og saa bliver det engang til Alvor.« Prindsessen gik med synlig Fornøielse ind paa mit Forslag, og jeg skyndte mig bort, men svippede paa Veien op til Frøken Wimpfen for at spørge, hvorvidt det kunde gaa an at byde Prindsessen Noget, naar hun havde foretaget den anstrengende Tur igjennem det store Hus. »Ja,« svarede Frk. Wimpfen smilende, »Prindsessen har et svagt Hjerte for en Kop Thee.« I det Samme kom den søde gamle Dame ind ad Døren, hun havde et Par venlige Ord til os Begge og stillede sig med

rørende Takt ved Vinduet og saae ud, for at jeg kunde faa min Kjole trukket op og Tøiet paa.

Paa Tilbageveien gik jeg ind i det fransk-russiske Magazin, hvor jeg kjøbte noget af det Lækkreste og Fineste, som jeg kunde faae fat paa, saa satte jeg mig i en Sporvogn og skyndte mig hjem, hvor jeg forkyndte i Huset, at vi ret strax fik »fine Fremmede«. Neppe havde jeg truffet mine smaa Foranstaltninger, før Prindsessen kom kjørende med sin Hofdame. Formodentlig paa Grund af Kongens Nænsomhed over sine Heste, havde hun sagt til mig, at hun vilde kjøre ud og gaae hjem, men da der i Mellemtiden var kommet et Par stærke Regnbyger, var det blevet bestemt, at Vognen skulde afhente hende igjen, saa det gjaldt om at faa at vide iforveien, hvorlænge Prindsessen vilde blive, for at Hestene ikke skulde vente. Hun spurgte om, hvorlænge det vilde vare at besee Huset, men derom kunde jeg vanskeligt have nogen Mening, da jeg ikke vidste, hvor grundigt hun vilde see det Altsammen, heller ikke, hvorlænge det vilde lykkes mig at underholde mine Gjæster — men omsider blev vi enige om »anderthalb Stunden«.

»Jetzt sprechen wir Deutsch, wenn wir aber zu den Mädchen kommen, sprechen wir Dänisch,« sagde Prindsessen fornøiet, og det gjorde hun ogsaa troligt, men »Pigerne« var enten lidt forbløffede eller forstod maaske ikke ret hendes Dansk. En af de unge vordende Lærerinder var saa beleven at svare paa Tydsk paa hendes danske Tiltale, men paa Grund af sin Tunghørighed opfattede hun slet ikke denne Opmærksomhed. Imidlertid syntes det Altsammen at interessere Prindsessen levende, hun gik fornøiet gjennem alle Etagerne, op og ned ad de mange Trapper, og tilsidst maatte jeg sige til Frøken Wimpfen med dæmpet Stemme: »De maa endelig se at faae Deres Prindsesse til ikke at blive slet saa længe i hver Stue, ellers kan vi umuligt naae igjennem hele Huset og endda faa Tid til Theen.

Frøken Wimpfen lo, men forstod det godt, og vi hjalpes ad, saa at vi endelig blev færdige og naaede til min egen private Leilighed, hvor et lille hyggeligt Thearrangement ventede os.

Medens den gamle Dame nød »den duftende Drik«, som der gjerne staaer i Romanerne, satte jeg mig ligeover for hende og fortalte endnu noget mere om Værnehjemmet og især om vor deilige Julefest for enlige Kvinder. Og saa kom Vognen, Prindsessen fik paa engang gyseligt travlt, hun var rørende glad og taknemmelig over, hvad hun havde seet, og spurgte, om hun maatte komme igjen en anden Gang, hvortil jeg med Oprigtighed kunde svare, at det vilde være mig en stor Glæde.

Før Prindsesse Louise reiste, gik jeg naturligvis til Palaiet for at sige hende Farvel. Hun var hos Dronningen, og Lakaien vilde lukke mig ind i hendes Dagligstue, men jeg vilde ikke gaae derind, da hun saa vilde være tvungen til at modtage mig, naar hun kom.

Jeg gik derfor op til Frøken Wimpfen, der ikke var hjemme, og da der var meget varmt i hendes Stue, tog jeg mit Overtøi af og satte mig taalmodigt til at vente. Det varede ikke ret mange Minutter, før Døren gik op, og ind traadte Prindsessen, der vilde tale med sin Hofdame, men ikke anede, at jeg var i Stuen. Det lod til, at hun blev fornøiet ved at træffe mig, det var sagtens en lille Variation paa det daglige Liv. »Wie es mich freut, Sie zu sehen,« udbrød hun, idet hun kom hen imod mig, trak min Arm ind under sin og førte mig ned til sine egne Værelser, hvor vi igjen fik os en rar, lang, alvorlig Samtale med hinanden.

Og saa skiltes vi ad for aldrig at sees mere — Aaret efter døde hun. Men jeg vil altid være glad og taknemmelig for mine to Møder med den gamle Prindsesse Louise af Glücksborg.

MICHELLE SELCHAU

Vort første Bekjendtskab ligger grumme langt tilbage i Tiden. Det stammer fra Begyndelsen af Halvtredserne i forrige Aarhundrede, da jeg som nittenaarig Pige kom tilbage til min Fader i Kjøge. Michelles Moder, der var født Herbst, boede dengang ogsaa der med sin anden Mand, Justitsraad, Toldforvalter Jacobi, der engang havde været Huslærer paa Selchausdal for Christian og Michelle Selchau. Husets Frue giftede sig som Enke med ham, og Ægteparret boede altsaa i Kjøge i adskillige Aar. Michelle, der levede sammen med Broderen, besøgte dog sin Moder — undertiden længe ad Gangen — og derved kom vi til at sees jevnligt. Vi følte strax en vis Sympathi for hinanden, og da Forholdene i den lille By var ret smaa, og Omgangen ikke stor, havde vi meget med hinanden at gjøre, og de trange Tider, som vi paa begge Sider gjennemlevede, bragte os bestandig nærmere sammen. Efter at vi saa Begge havde forladt Kjøge og var gaaede Hver sine Veie, fortsattes Bekjendtskabet, der i Aarenes Løb var gaaet over til Venskab.

Michelle Selchau.

Da Christian Selchau havde overtaget Selchausdal — man sagde i en ikke videre god Tilstand — satte han alle sine Kræfter ind paa at bringe Godset paa Fode igjen, hvilket tilfulde lykkedes hans store Dygtighed og Økonomi.

Broder og Søster levede endel Aar sammen i det smukke Hjem, som de havde dannet, og jeg saae

dem Begge i Reglen hver Sommer, naar min Cousine, Ville Lerche, og jeg tog derhen fra Birkendegaard, da Michelle, som allerede dengang var meget svag, sjelden eller aldrig forlod Selchausdal, medens hun nok kunde lide at see Gjæster hos sig.

Nu har jeg kjendt dette Sted i en lang Aarrække, men aldrig har jeg seet et Hjem, hvor alt vedblivende er saa uforandret og saa forunderlig »det Samme«. Hvert Meubel staar paa sin bestemte Plads, aldrig har jeg opdaget noget nyt komme til eller noget gammelt forsvinde, endog Skamler og Puder er de samme. Ikke et Støvgran er at opdage noget Sted, sjelden seer man en Bog eller et Arbejde ligge fremme, og jeg forstod saa godt, da min Cousine engang udbrød i Løier: »Nej, Michelle dog, der er virkelig kommen en lille Plet paa den Pude, det er ordentlig velgjørende at see.«

Da Broderen døde, arvede Michelle Gaarden og en stor Formue, og nu lever hun sit stille Liv paa det skjønne Gods, hvor hun gjør uendelig meget godt. Der kommer ogsaa enkelte til hende, som f. Ex. flere Gange om Aaret hendes Halvbroder, Etatsraad, Borgmester Jacobi med sin elskværdige Hustru. Men vi har alle en Fornemmelse af, at hun er allergladest, naar hun er ganske ene og helt kan leve for sine mange godgjørende Interesser. Hun oversvømmes naturligvis med Bønskrifter, støtter ogsaa engang imellem udadtil, men holder dog mest af at hjælpe sin nærmeste Omgivelse.

En enkelt Gang bryder jeg ind i hendes stille Liv og besøger hende i et Par Dage, og saa lever vi meget i Minder. Jeg fortæller hende ogsaa om Livet derude i Verden, om min Virksomhed, og hun sætter mig ind i sine mange Planer. Saaledes har hun helt for egne Midler bygget en Stiftelse for gamle Kvinder, der er udmærket indrettet, og hvor hun tilmed har sikkret Beboerinderne en sorgfri Tilværelse ogsaa efter sin Død. Jeg troer virkelig, man kan sige, at Michelle giver næsten Alt bort, hvad hun har i Renter

af sin store Formue, medens hun selv nøies med det Tarveligste. Hun eier kun to sorte Kjoler, og jeg har aldrig seet hende med et Smykke. Hendes Gjæster bliver godt betjente i alle Maader, men selv nyder hun kun ganske jevn, daglig Kost. Hun staaer tidlig op og gaaer tidlig til Ro.

Naar jeg har besøgt hende, forsvinder Værtinden Kl. otte præcis om Aftenen, og man bliver ganske ene i Stuerne med hendes store Hund, en Bog og i Reglen en Skaal Vindruer eller anden Frugt til Selskab. Naar man saa sidder og tænker over, hvad disse Dage har bragt, føler man sig som i et fortryllet Slot, i et Slags Torneroseliv, hvor Verdens Larm og Strømninger lyder som fjerne Dønninger. Her følger man det Altsammen kun gennem Blade og Bøger. Og dog leves der et Liv herinde bag de tavse Mure. Michelle mangler maaske nogen Udvikling i Henseende til Verdenslivet udadtil, men jeg troer, at hun netop i sin Ensomhed lever et stille Liv i Gud, der bringer hende den bedste Udvikling for Evigheden.

HOFMANSGAVE

Gjennem Dr. Gjersing lærte jeg hans Søstre at kjende, den ene lever nu i Vesterled, den anden var gift med en Hofman Bang, der døde paa Hofmansgave som Forpagter hos sin ældre Broder, og saaledes kom jeg et Par Gange paa nogle Dages Besøg til denne Herregaard. Aldrig kan jeg glemme det eiendommelige Liv, som førtes paa dette afsides Sted, da jeg kom derover, det var vistnok i Tredserne.

Hofmansgave ligger omtrent tre Mil fra Odense paa en Landtunge, som skyder sig ud i Vandet, og i de Dage kom der kun Post to Gange om Ugen. I den dybe Stilhed, som herskede allevegne, kunde man iforveien høre Vognens Rumlen paa »Dæmningen«,

saa samledes Alle i Forstuen, »Etatsraaden« kom med en stor Nøgle og aabnede Posttasken.

Etatsraadinde Hofman Bang.

Dengang boede der tre Familier paa Gaarden: gamle Etatsraadinde Hofman Bang — en Datter af Mallings store og gode Handlinger — med sine to ældre Døttre og Frøken Rosenberg — Tante Carus — som hun kaldtes, dernæst Eieren, Etatsraad Hofman Bang, der var Enkemand og havde en eneste Søn, den nuværende Stamhusbesidder, og endelig den yngre Broder, Forpagteren, gift med Frøken Caroline Gjersing, og der var endel Børn. Frøken Rosenberg var engang som ung Pige kommen i Besøg paa Hofmansgave, hvor hun skulde hjælpe den daværende Besidder med at ordne hans store Samling af Bregner, da hun var godt inde i Botanik, og saa blev hun der med det Samme for bestandigt. Hun døde for et Par Aar siden som en meget gammel Dame.

Frøken Rosenberg.

De tre Familier levede paa den samme Gaard i fuld Enighed og Fred — jeg troer virkelig sammenknyttede i fælleds Kjærlighed til den yndige gamle Bedstemoder, det var smukt at see de gamle Sønner komme hen og kysse hendes Hænder og tale saa kjærligt og fortroligt til hende, som om de var smaa Børn.

Om at komme ud var der ikke Tale paa Grund af den afsides Beliggenhed, og sjeldent kom der Fremmede til Gaarden, men indenfor de tre Hjem var der Liv og hundrede alvorlige og fornøielige Interesser oppe. Jevnligt gjordes der smaa Selskaber, dog var det kun Familien, der mødtes — med Handsker paa — for at give det Hele et festligt Præg, og hvormeget blev der da ikke sat under Debat, hvormange forskjellige Ting afhandledes der ikke.

Nu er alle de gamle fra den Tid døde, og den yngre Generation, der boer paa den gamle Gaard, kjender jeg kun lidt til, men jeg har altid bevaret en frisk Erindring om de fornøielige Dage, som jeg tilbragte paa det skjønne Hofmansgave.

EMMY CARLSEN

»Den første Gang, jeg mindes Dem, da var De fire Aar,
Med store klare Øine og lange lyse Haar.
Jeg husker Dem saa tydeligt, De hoppede omkring,
Og Deres gule Krøller slog efter Dem smaa Sving.
Og siden den Tid mødes vi altid fra og til,
De er — hvad Normænd kalde — mod mig »saa søt og snil«,
Og saa har De desuden for mig en egen Charm',
Der drager mig saa ofte fra Byens Støi og Larm
Til Deres skjønne Hjemsted — det staaer i Egnen jo,
hvor alle mine Barndoms- og Ungdomsminder gro.
I Egnen, hvor De lever, jeg havde ogsaa Hjem —
Jeg holder af Dem selv — og af Rammen omkring Dem.«

Saaledes sagde jeg engang til Frøken Carlsen i en længere versificeret Bordtale, som jeg paa min Fødselsdag holdt til en lille Kreds af mine forsamlede Venner, og disse Ord er i deres Korthed en Betegnelse af vort indbyrdes Forhold.

Hun staaer saa tydeligt for mig som den lille gullokkede Pige og har fra gammel Tid havt Plads i

mit Hjerte, thi saalænge omtrent, som jeg kan huske tilbage, hører Kjøgegaard og Familien der til mine gode Minder. I Kjøge har jeg jo tilbragt min tidligste Barndom, og det har lært mig at forstaae, hvad Thomas Lange udtaler et Sted, at et Menneske er som en Del af den Jordbund, hvorpaa han levede sine tidlige Aar — det er idetmindste Tanken med hans Udtalelse, selve Ordene kan jeg ikke mere huske. Vist er det i hvert Fald, at jeg har en særegen Følelse for Egnen omkring Kjøge, for Aasen med de deilige Skrænter,

Kammerherre Carlsen,
Gl. Kjøgegaard.

Stiftsdame, Stamhusbesidderinde
Emmy Carlsen.

hvorpaa der om Foraaret groer et Mylder af vilde Blomster, for Strandskoven med Udsigten over den altid vexlende Bugt, for Vallø med den prægtige Dyrehave — endnu synes jeg at kunne høre det gammeldags Valdhorn, hvorpaa Jægeren i min Barndom blæste, naar Dyrene skulde samles om Aftenen for at fodres.

Jeg seer endnu i Tankerne Emmy Carlsens Moder, der sad i en Sygevogn, altid lidende, men mild og from — hun døde, da Datteren var ti Aar gammel — jeg seer de to Børn lege omkring hende paa en stilfærdig Maade — nu er ogsaa Broderen for-

længst død. Kammerherre Carlsen levede og blev en gammel Mand, og med ham blev det forundt Datteren at føre et langt og fortroligt Samliv, der har afsat Spor i hendes hele Udvikling. Han var en elskværdig og klog Mand, men fremfor alt en bekjendende Christen. Man kunde ikke være mange Timer sammen med ham uden at vide, hvem han tjente, uden at lære Noget af ham.

Da Emmy Carlsen var bleven voxen, saaes vi bestandigt »fra og til«, og jeg er altid kommen til at holde mere og mere af hende. Nu har hun efter Faderens og Broderens Død forlængst arvet Gl. Kjøgegaard, og det er mig en Glæde engang imellem at besøge hende der, at see hendes daglige Liv og Færd mellem dem, som hun kan være og gjøre saameget for.

Da hun i Vinteren 1901 reiste til Syden sammen med Frøken Treschow, sendte jeg hende til Julen et Digt, hvoraf her anføres nogle Brudstykker:

Naar snart maaske der lægges Bro
Imellem Danmarks Strande
Af Snee og Is, da drager To
Afsted til Sydens Lande.

Der drager To, dog ønsker jeg,
At andre To ledsage
Maa begge paa den fjerne Vei
og vende med tilbage.

Som Englen med Tobias foer
Henover Land og Bølge,
Saa ønsker jeg, paa Herrens Ord
Hans Engle med maa følge.

— — —

Saa afsted Du trygt kan drage
Ned mod Sydens Herlighed,
Og jeg beder Dig at tage
Til det Alt en Hilsen med.

Jeg tænker end saa ofte paa al den Deilighed,
Der som et Syn i Drømme sank dybt i Sjælen ned.

Jeg mindes og jeg længes — men mest jeg takker dog,
Fordi jeg ogsaa engang mod Sydens Lande drog
Og tog de rige Minder tilbage til mit Hjem
Og nu for Sjælens Øie dem ofte tryller frem.

Ofte gjennem Drømmens Evner
Schweitzer Bjerge for mig staae,
I de dybe Klipperevner
Bækkene mod Dalen gaae,
Vandet brusende nedvælder,
Over Kløften ud sig helder
Busken med sit grønne Løv.

Himlen lyseblaa sig hæver,
Træet staaer med moden Frugt,
Ørnen op mod Skyen svæver
Paa sin kongelige Flugt.
Langs med Floden Hytter ligge,
Lindetræets Grene nikke
I den lune Sommervind.

Let sig kruser Søens Bølge,
grønlig, blank og fløielsblød,
Skatte sig bag Bjerget dølge,
Skjule sig i Jordens Skjød.
Fjelde sig mod Himlen tegne,
Slutte ind de skjønne Egne,
Aftenvinden vifter sval.

Alpehornet lifligt klinger
Mellem Skovens dunkle Træer,
Møder os paa Vindens Vinger,
Echo svarer fjernt og nær.
Og den klare, lille Klokke
Fra de muntre Gedeflokke
Blander sig med Fuglens Sang.

Gletscheren langs Kløften svæver
Med sit blinkende Krystal,
Isens Bue op sig hæver
Som en regnbufarvet Hal.
Hvor det straaler, hvor det blinker,
Hvor det smiler, hvor det vinker,
Ret som Eventyrets Land.

Solen smelter Bjergets Side,
Og fra Gletscherkongens Hal
Blinkende Smaastrømme glide,
Voxe til et mægtigt Fald —
Som en Tanke, stor og mægtig,
Som en Tale, klar og vægtig,
Løst ved Kjærlighedens Ild.

Og ofte som i Drømme jeg i Venedig stod,
Der hviler som en Dronning med Havet ved sin Fod
Og speiler Spir og Taarne i Bølgens blanke Flod.

Paa Himlen staaer Fuldmaanen i al sin Sølverglands,
Langsmed Kanalen throne Paladserne i Krands,
Og Bølgen leger sagte som i en Alfedans.

Dogepaladset lyser i Maaneskinnet svagt,
Som om det stod og grunded' paa al sin svundne Pragt,
Mens Marcusløven holder tæt udenfor det Vagt.

Paa Vandets mørke Flade Gondoler lydløst ro,
En sagte Hvidsken høres fra Bølgens dybe Bo,
Og dunkle Skygger glide henover Sukkets Bro.

Det er som gamle Minder sig trængte rastløst frem
Hist fra Paladsets Indre, fra Fortids stolte Hjem,
Fra Marmorkirkens Bue, fra Taarnets dunkle Gjem.

Ja, Dogestaden nynner om svunden Pragt og Mod
Og drømmer som en Dronning med Havet ved sin Fod,
Mens sig Paladser speile i Bølgens Sølverflod.

Hvad er det nu, som jeg mod Syden øiner?
O Roma selv, den stolte Paveby,
St. Petri Kuppel sig saa vældigt høiner
Og kalder Sjæle til sit stærke Ly.
En Fortidsstad med sine rige Minder,
Saa store og saa talrige som faa,
Den mørke Vedbend brede Krandse vinder
Og sine Arme om Ruinen slaae.

Campagnen i vemodig Skjønhed smiler,
Mod Øst de blaa Albanerbjerge staae,
En ensom Hyrde sig paa Stenen hviler,
Mens Gederne i Flok omkring ham gaae.

Og Staden selv den staaer, som om den grubler
Paa svunden Storhed og paa fordums Ry,
Mod Himlen løfte sig de stolte Kupler,
Og hundred Klokker tone over By.

Ja, Mindets Sted, det kan man Roma kalde,
I den Legenden har sit dunkle Hjem,
Det er, som Sten og Mure hvidsked alle
Og maned glemte Fortidsminder frem —
De tale gjennem Tiberflodens Bølge,
Der gul og langsom vælter sig afsted,
Fra Katakomberne de med os følge,
Fra Capitolium de stige ned.

Fra Kirkens Hvælving de imod os træde,
Hvor Øiet studser ved den rige Pragt,
Paa Alterets juvelbesatte Klæde
Og Søilerne i deres Marmordragt.
Igjennem farverige Ruder Solen sender
En Hilsen i de høje Haller ind,
Foran Madonnas Billed Lampen brænder,
En Nonne knæler der med ydmygt Sind.

Og Minderne os ud fra Kirken følge,
De svæve i den lyse Foraarsluft,
Bag Colossæets Søiler de sig dølge
Og møde os i Rosens fagre Duft.
Dens Purpur hvidsker om Martyrers Skare,
Der sank i blodig Død paa dette Sted,
Det er, som om de skjønne Blomster bare
Et Aandepust til os af Kjærlighed.

— — —

Den røde Sol nu ned mod Vesten daler,
Den blanke Bølge lægger sig til Ro,
Et køligt Vindpust Sommerluften svaler,
Og Fuglen flyver mod sin stille Bo.
I Purpurkappe svøbt staar Bjergets Side,
Hver lille Blomst mod Jord sig bøier træt,
Henover Bugten Regnbufarver skride
Og hylle Alt som i et Straalenet.

Snehvide Duer lig paa Bjerget svæve
Sorrentos Huse paa den steile Kyst,
Bagved de bratte Klipper op sig hæve,
Og røde Blomster smykke Stenens Bryst.

En enkelt Fugl sin Aftenhymne synger,
Og Solen daler helt mod Vesten ned,
Vinrankens brede Blad Guirlander slynger,
Og al Naturen aander stille Fred.

Smaabaade lydløst over Vandet glide,
Sølvstriber blanke følge efter dem,
Orangetræet staar med Blomster hvide,
Med modne Frugter bagved Løvets Gjem.
Akazietræet sine Blomster drysser,
Fuldmaanen svømmer i den klare Luft,
Dens lyse Straaler Figentræet kysser,
Jasminen aander ud sin søde Duft.

Paa denne Kyst, hvor Skjønhedsenglen sover,
Her svandt den store Tassos Ungdomstid,
Her sad han ofte ved de blanke Vover,
Naar Solen sank og endt var Dagens Id,
Forbi hans Sjæl de store Syner svæved,
Som senere han Tone gav og Navn,
Som dunkle Anelser de frem sig hæved
Og fyldte ham med Længsel og med Savn.

Og senere, da Livets Aften endte
For ham i Klosteret i Pavens By,
Hvormange Tanker mon han da ej sendte
Sorrentos Blomster og dens lyse Sky. —
Og naar han hørte Vindens sagte Stemme,
Der hvidskede i Løvet paa hans Eg —
Mon han da drømte ei, at han var hjemme
Og sad og lyttede til Bølgens Leg.

Nu hils det Alt, hvert enkelt Sted,
Det Bedste med Du tage.
Naar Vaaren kommer, med Guds Fred
Til Danmark hjem Du drage.
Som med Tobias Englen stod
Og skjærmede hans Dage —
Dig Engle følge Fod for Fod
Og føre Dig tilbage.

GREVE PRÆSTEGAARD

Gjennem Hanne Laurberg lærte jeg Familien van Wylich, der var beslægtet med hende, at kjende. Deres Hjem, Greve Præstegaard, er blevet bekjendt i en vid Kreds gjennem Professor Henrik Scharlings Skildring i »Nøddebo Præstegaard«. Denne blev skrevet i den bedste, kjærligste Hensigt og Mening, hvad de Alle maatte erkjende, endskjøndt de var kjede over, saaledes næsten at blive portraitteret i deres daglige Gjerning og Familiekreds. Men da gamle Pastor van Wylich bebreidede Professor Scharling, at han havde udgivet denne Bog, svarede han, at han havde skrevet den, da han i Jerusalem og paa Nilen led af Hjemvee efter Greve Præstegaard.

Ja — Greve Præstegaard har fra den van Wylichske Tid en god Klang, og den rummer en Rigdom af Minder fra den store Vennekreds, som samledes der Aar efter Aar i fortroligt dagligt Samvær og til glade Fester i den velbekjendte »hvide Stue«. Det var det Skjønne ved dette Hjem, det stængede ikke nye Venner ude, men det svigtede dog aldrig de gamle, der vedblev at indtage den første Plads. Hvormange har ikke sluttet sig om denne Familie, der havde den forunderlige Evne at fremkalde det Bedste hos hver Enkelt, som kom indenfor Husets Vægge. Det var, som om det Elskværdigste og Lyseste aabnede sig hos Gamle og Unge ved den Forstaaelse og Kjærlighed, som de mødte.

Det første Bindeled mellem Greve Præstegaard og mig var altsaa vor fælleds kjære Hanne Laurberg, dog meget hurtigt kom der et personligt Forhold tilstede, der har udviklet sig og er blevet modnet til et virkeligt Venskab gjennem de mange Aar, hvori vi nu har kjendt hverandre. Særligt kom Charlotte van Wylich og jeg, der var omtrent jævnaldrende, hinanden meget nær.

Naar jeg tilbagekalder Minderne fra Greve Præstegaard, træder allerførst den gamle Præst frem for mine Tanker, han, der fyldte saa stort i Hjemmet ved hele sin Personlighed, sin Begavelse, sit humoristiske Lune. Han skal i sine yngre Aar have været meget heftig, og jeg troer, at hans Omgivelser har lidt derunder, men det Store ved ham var, at han overvandt sin Heftighed, før Alderdommen kom med sin sløvende eller mildnende Indflydelse. Han mistede en kjær Søn i en ung Alder, og ved hans Dødsleie lovede han sig

Pastor van Wylich.

Fru van Wylich.

selv, at Heftigheden ikke mere skulde tage Magten fra ham, og han holdt sit Løvte.

Pastor van Wylich var en alvorlig Præst, hans Forkyndelse af Ordet var varm og hjertelig, og han gik troligt omkring i Menigheden til de Syge og Bedrøvede; han var tillige en underholdende Mand, der havde læst meget, oplevet meget, og som fortalte livligt og morsomt og kunde faae Alle i Stuen til at lee ved sine komiske Bemærkninger. Jeg erindrer saaledes, at han engang ved et Præstekonvent, hvor Samtalen ved Middagsbordet gik fornøieligt og livligt, pludselig vendte sig til den gamle, prægtige Dr.

Kalkar, der var af israelitisk Slægt, og udbrød: »Ja, Kalkar, hvis jeg ikke holdt saameget af Dig, vilde jeg sige, at Du var den evige Jøde.« Man maa have seet det elskværdige Smil, der ledsagede disse Ord, for at forstaae, at Ingen kunde føle sig krænket, men at Alle brast i en hjertelig Latter, Dr. Kalkar ikke mindst.

Ved Pastor van Wylichs Side stod hans søde, fromme Hustru med det lyse, kjærlige Sind, der vedligeholdt sig ogsaa i hendes høie Alder og er skildret saa smukt i en Sølvbryllupssang, som Gustav Brøndsted, der senere blev Skolebestyrer, skrev til hende:

»Du unge Brud, hvis friske Sind
Sin Sundhed fik fra Livets Kilde,
Du Sølverbrud med Barnesind,
Med lette Trin og Øine milde,
Blev denne Fod da aldrig træt,
Har dette Øie aldrig grædt
Som Hustru, Moder og Veninde?
Ja, Kjærlighed gjør Alt til Leg,
Og Du var glad i Dine Kjære.«

G. Brøndsted var en af de Pleiesønner, der for en Tid fandt et Hjem i det van Wylichske Hus, da dette i Familiens yngre Aar aabnede sig for Pensionairer, og adskillige baade unge Mennesker og unge Piger har meget at takke dette Hjem for og har Livet igjennem bevaret det i trofast og taknemmelig Erindring.

Det var ikke de ydre Omgivelser, der drog Vennerne til Greve Præstegaard, der ligger paa den saakaldte Hede mellem Kjøge og Roeskilde i en meget lidt kjøn Egn, men det var den hjertelige Velkomsthilsen, som man altid fik, hele den kjærlige, fornøiede og dog alvorlige Stemning, der hvilede over dette Hjem med de søde gamle Forældre, de elskværdige Sønner og Døttre. Alle disse kom jo efterhaanden ud i Livet, Sønnerne i forskjellige Stillinger, den ældste og den yngste Datter ved Giftermaal.

Den mellemste Datter, Charlotte, forblev i Hjemmet, en Støtte for Forældrene og de fraværende Søskende og senere igjen for disses Børn — i det Hele taget var hun den, der stod bagved de Gamle i alle Ting, oplivende hele Hjemmet og bærende ogsaa Vennernes forskjellige Byrder. Hun forstod bestandigt at stille de Andre i Forgrunden, medens det i Virkeligheden var hende, der var Sjælen i det Hele. Jeg har aldrig kjendt et Menneske, der var saa rigt paa Kjærlighed som Charlotte van Wylich. Vi har mange Gange drøftet det Ord med hinanden, hvorom vi var saa enige: »Det Vigtigste er ikke at elskes, men at elske« — og hvor har hun ikke gjennemført dette hver Dag hun levede. Hun var den i Hjemmet, der maaske bedst forstod Faderen, der mest delte hans Interesser, og som han mindst kunde undvære — det forekom mig, at hun var den af alle Børnene, der lignede ham mest. Hun havde arvet i lykkelig Forening meget af Faderens Begavelse sammen med Moderens lyse milde Sind.

Charlotte van Wylich.

Charlotte og jeg kjendte hinanden nøie fra Ungdommen af — vort Venskab stammede oprindeligt fra den Tid, da vi i 1852—53 skiftedes til at trække Hanne Laurbergs Sygevogn. Da min Fader pludseligt blev syg, kom hun strax for at være lidt hos mig i de trange Dage, og det var hendes Fader, der saa daarligt kunde undvære hende, der sendte hende afsted — Sligt glemmer man aldrig.

Og saaledes har det altid været — Størsteparten af sit Liv har Charlotte tilbragt i Hjemmets Kreds, men naar der kom Sygdom eller Sorg til hendes

Venner, kunde hun altid naae dem for at troste og hjælpe. Vi har ofte gjort Løier med hende, at selv om vi ellers kun sjeldent saae hende, saa vilde hun sikkert nok naae os til vor Begravelse.

Da Pastor van Wylich tog sin Afsked og flyttede til Kjøbenhavn, var det Charlotte, som ordnede det Hele med Brødrenes Hjælp. Flytningen faldt omtrent sammen med de Gamles Guldbryllup, derfor blev det indrettet saaledes, at de to To boede hos nogle af deres Venner, medens det gamle Hjem blev opløst og det ny ordnet i en Villa paa Thorvaldsens Vei. I Anledning af Guldbrylluppet gjorde Vennerne en Middag paa Skydebanen, hvortil der samledes — saavidt jeg erindrer hundrede og nogle og tredsindstyve Gjæster — Slægt og Venner. Den søde gamle Guldbrud dandsede et Par Gange rundt paa Gulvet med sin ældste Søn, og efter Festen kjørte det gamle Brudepar til det ny Hjem, hvor Alt var blevet ordnet og smykket, og hvor Guldbryllupsgaverne stod opstillede. Ved Middagsbordet vrimlede der af Taler og Sange, alvorlige og livlige, det var, som om Alt straalede af Kjærlighed og Glæde. En lille Tid efter Festen fik jeg en stor Convolut sendende, og da der udenpaa stod: »Fra Bedemændene«, udbrød jeg uvilkaarligt: »Nei, nu har Bedemændene nok ogsaa dannet en Forening, som jeg skal være Medlem af.« Men det var fra de »Bedemænd«, der havde ordnet Guldbryllupsmiddagen og opfordret os til at tage Del deri, de havde faaet Overskud fra det, der var ydet til Middagen, og dette havde de anvendt til at lade Sangene aftrykke samlede. Min Gave til Guldbrudefolkene var en Vase med en malet Storkefamilie, og det kom af, at jeg saa ofte i Spog havde kaldt dem »Storkefa'er« og »Storkemo'er«, jeg kan ikke huske, hvoraf dette kom.

Med Vasen fulgte et lille utrykt Digt:

Vi byggede tæt ved det gamle Hjem,
Der havde vi trygt vor Rede,
Hvor Træet rækker Armene frem,
Som vilde om Huset det frede.

Hvor Rosen trykker sin blussende Kind
Mod Murens de hvide Stene,
Og Vinranken titter i Stuen ind
Med sine løvrige Grene.

Vi sadde paa Taget saamangen en Gang,
Naar Sol sank bag rødgyldne Skyer,
Naar Aftenklokkens alvorlige Klang
Lød ud over Marker og Byer.

Vi elsked hver Busk og hver græsrig Plet,
De brede, solrige Gange,
Og Valnøddetræet, der hvælved sig tæt,
Og Lærkens jublende Sange.

Vi elsked hver Blomst, som i Haven staaer,
De liflige Sommervinde,
Vi elsked den gamle Præstegaard,
Det Liv, som sig rørte derinde.

Det Liv, der havde sin Rod i Tro,
Og Haabet til Ledestjerne,
Hvor derfor Kjærlighedsroserne gro
Og dufte for Nære og Fjerne.

Vi følge nu med til det nye Hjem
Med Guldbrudeparret det kjære,
Med tusinde Ønsker vi følge dem,
Og Husly hos dem vi begjære.

Med os nu drager i Huset ind
De gamle, elskede Minder,
Det dybe og dog saa freidige Sind,
Der Nutid med Fortid forbinder.

Hvad saaedes i Troen, skal vist spire frem
Og Blomster i Kjærlighed bære,
Der voxe mod Lysets det evige Hjem
Og dufte Gudfader til Ære.

Han Grundstenen var i det gamle Hus,
Det nye hans Vinger nu skygge,
Saa skal det nok staae imod Stormenes Sus
Med dem, som derinde bygge.

Og saa begyndte Livet i Villaen paa Thorvaldsens Vei, det gamle elskelige Liv fra Greve Præstegaard, kun under forandrede ydre Forhold. Endnu i flere Aar levede det høit bedagede Ægtepar og kunde samle de gamle Venner i det gjæstfrie Hjem. Der færdedes den søde gamle Husmoder, der dog forlængst havde afgivet det daglige Styr til Charlotte, der fremdeles stod bagved Alt uden nogensinde selv at træde i Forgrunden. »Jeg har betragtet mig som tjenende hele mit Liv igjennem,« sagde hun engang.

Ogsaa her var den gamle Præst Midtpunktet. Megen Tid tilbragte han dog paa sin Stue, og søgte jeg ham der, fandt jeg ham gjerne læsende i Biblen eller en anden alvorlig Bog, men naar han saae mig, aabnede han tidt Armene, trak mig ned og kyssede mig med et saa uendelig kjærligt Blik, som jeg næsten kan føle endnu. »Savner Du ikke Faders aabne Arme?« sagde Charlotte ofte senere til mig — aa jo, jeg har mangen Gang længtes efter dem.

I Villaen paa Thorvaldsens Vei døde gamle Pastor van Wylich stille og fredeligt, omgiven af alle sine Kjære. Han blev syg af en Lungebetændelse og laae ikke ret mange Dage. Alle hans Børn naaede at komme hjem, og de to Præster, Tolstrup fra Roeskilde og Holm fra Gladsaxe, der begge stod i et nært, næsten sønligt Forhold til ham, kom — som man siger — tilfældigt ud paa Thorvaldsens Vei og fik Lov til at knæle ved hans Dødsleie. Han talte ikke meget, men laae stille hen, uden Smerter og havde et mildt, gjenkjendende Blik for sine Omgivelser. Hans sidste Bevægelse var, at han løftede de matte Hænder op som til Velsignelse, og saa sov han ind den 5te April 1881.

Og saa blev Hjemmet atter flyttet, men hvor det kom hen, samlede det Vennerne, og det var altid, som om Aanden fra Greve Præstegaard hvilede derover. Fru van Wylich blev over halvfemsindstyve Aar gammel, og endnu til sin sidste Fødselsdag sad hun i Sophaen livlig og kjærlig, omgivet af sine Børn og

de mange Venner, midt i et sandt Blomsterhav. »Man bliver ikke træt af Kjærlighed,« svarede hun smilende, da Nogen spurgte, om hun ikke følte sig lidt anstrengt.

Kort Tid efter sov hun stille hen, som et lille træt Barn, der lægger sig til Hvile, ydmyg og troende paa vor Herre Jesus.

Endnu stod det gamle Hjem, holdt sammen af Charlottes Kjærlighed og Dygtighed, men det var, som om hendes Kræfter nu svandt bort, som om hendes Livsgjerning var endt ved Moderens Død. Hun havde altid bedt Vorherre om, at hun maatte faae Lov til at lukke Moderens Øine, og denne Bøn var bleven opfyldt, skjøndt hun selv flere Gange havde været meget syg. Men nu kom der skrøbelige Tider for hende, og da en alvorlig Lungebetændelse stødte til, manglede hun legemlig Kraft til at staae imod. Hun laae flere Dage hen, for det Meste ganske stille, kun undertiden talte hun et Par kjærlige Ord til hvem, der var tilstede, og flere Gange udbrød hun: »Seer I dog ikke alt det deilige?« Til Slutning sagde hun: »Der staaer den store Mester og min søde Moder,« — og saa var hun hjemme hos Vorherre.

Hun blev begravet fra Frederiksberg Kirke, og denne var meget fuld. Ingen Fremmed, som traadte ind, skulde have anet, at det var en Præstedatter i beskedne ydre Kaar, hvis Jordefærd havde samlet denne Masse af Mennesker, dette Væld af Krandse og Blomster. Og det Mærkelige var, at man følte, at her var det ikke Nysgjerrige eller Ligegyldige, der havde flokket sig sammen, her var det kun personlige Venner, som fulgte Alt, hvad der foregik, med dyb Vemod og Kjærlighed, og da Kisten blev baaren ud af Kirken, fulgtes den af mange taarefyldte Øine og mange taknemmelige Følelser, ja, jeg er vis paa, at der er opsteget mange varme Bønner om Velsignelse for hende, der medens hun levede var saameget for Saamange.

Vi, der er blevne tilbage, særligt da hendes Søskende, savner hende ubeskriveligt, og navnlig naar der kommer Sorg og Sygdom, føler vi, at hun er borte, der altid var villig til at bære det Tunge med Hver især. Men

»For hvert et Baand, der brister her,
Faae vi et Baand i Himlen fler.«

Saaledes staaer der i et Digt, som jeg oftere har læst og sandet.

VILHELMINE BARDENFLETH
OG
WEMMETOFTE KLOSTER

Første Gang jeg saae Vilhelmine Bardenfleth var, da jeg gik i Pogeskole i Kjøge. Vi var omtrent jevnaldrende — hun og jeg.

Hendes Fader havde været Amtmand paa Island, og da han kom derfra, boede han ganske kort Tid i Kjøge med sin Familie for at være i Nærheden af sin Svigermoder, Dekanessen paa Vallø, gamle Grevinde Schmettau. Men Vilhelmines Skolegang varede rigtignok ikke længe, da Faderen snart blev kaldt bort til andre Embeder og Værdigheder: Stiftamtmand over Fyens Stift, Minister o. s. v.

Hun kan ikke huske mig fra den Tid, og jeg har kun en dunkel Erindring om den lille fremmede Pige, der viste sig i Skolen for strax at forsvinde igjen.

Saa mødtes vi atter i Ungdomstiden og har havt endel med hinanden at gjøre.

Hun er et kjærligt og rart Menneske og tillige i Besiddelse af megen praktisk Dygtighed, hvilket især er kommet til sin Ret, efter at hun er bleven Prorinde paa Wemmetofte Kloster, hvor hun, som jeg synes, udfylder sin Plads ualmindelig godt. Dette mener

jeg at kunne sige, da jeg har besøgt Klostret under et Par forskjellige Priorinder, og derved faaet Lejlighed til at see lidt baade til de ældre og nyere Tider.

Smaa Besøg paa Wemmetofte havde jeg oftere gjort, men det var først i 1894, at jeg boede der i længere Tid. Vilhelmine Bardenfleth havde da bosat sig der som Klosterdame, og jeg saae omtrent ligesaa meget til hende som til Priorinde Hviid, hvorved jeg paa dobbelt Maade kom ind i mange Forhold. Wemmetofte Kloster forekom mig dengang som en lille Rest fra Fortiden.

Priorinde Bardenfleth.

Det ligger saa kjønt i venlige, idylliske Omgivelser, og selve Bygningen tager sig udmærket godt ud, naar man kommer kjørende paa Broen, som fører over Graven.

Indenfor de røde Mure er der grumme hyggeligt, og det daglige Liv er regelmæssig inddelt. Hver Dame sørger selv for Morgenmaaltidet og Frokosten samt Theen de fire Aftener om Ugen, dog faaer de Alle bestemte Portioner Brød, Smør og Paalæg leveret fra Kjøkkenet til disse Maaltider. Til Middagen samles de derimod Alle, Kl. 4 præcis melder en Tjener Priorinden, at der er rettet an, og paa samme Tid ringes der med en Klokke for at kalde Damerne sammen i den smukke, rummelige Spisestue, hvor Priorinden er gaaet ind iforveien. Alle møder med Handsker paa, og efter at have hilst paa hverandre, gaaer Enhver til sin Plads — bestemt efter Anciennetet — den ældste Dame ved Priorindens venstre Side, medens Pladsen ved hendes højre er forbeholdt Gjæsten, som i dette Tilfælde altsaa var

mig. Enhver bliver staaende bagved sin Stol, medens Priorinden siger en kort Bordbøn.

Da Frugten blev budt om til Dessert den første Gang, efter at jeg var kommen, begyndte Tjeneren med mig, der ikke kjendte Husets Skik, og selvfølgelig tog en enkelt Fersken, men han vedblev at holde Skaalen hen til mig og sagde sagte Noget, som jeg ikke forstod. Jeg tog endnu en Fersken, men saa sagde han: »Fem, Deres Naade!« »Skal jeg have fem Ferskener?« udbrød jeg og kom til at lee saa hjerteligt, saa de Andre maatte lee med.

Meningen var, at Tjeneren hver Dag skulde tælle de Ferskener eller anden Frugt, som Gartneren leverede fra Haven, og derefter beregne, hvormeget hver Dame kunde tage. Frugten blev ikke spist ved Bordet, men hver Enkelt tog sin Part i en lille Kurv, som hun havde bragt med. Jeg fik min Del paa en Tallerken, og den tog man med op i sin Stue.

Naar Middagen var forbi, gik man Parvis, Priorinden med Gjæsten foran, til Fruerstuen, hvor Kaffen blev drukket. Tre Aftener om Ugen samledes Alle til Thee, ligeledes i Fruerstuen, og Priorinden presiderede da ved Thebakken. Derefter blev der samtalet, læst høit, undertiden musiceret eller spillet et Parti Whist. Tilsidst kom Desserten ind, der alt efter Aarstiderne bestod af Jordbær, Rødgrød, Æblegrød eller Lignende, om Vinteren undertiden af Vandgrød. Om Sommeren, naar Veiret tillader det, drikkes der ofte Thee eller Kaffe i en Pavillon i Haven.

Paa Loftet fandtes dengang endnu en gammel Vippe, hvorpaa Damerne i svundne Tider skal have taget sig en lille Motion, naar de trængte dertil. Nu bruger flere af dem Cycler. — Tiderne vexler.

Hver Søndag kaldtes der til Gudstjeneste i Klosterkirken, og naar Priorinden viste sig med Damerne, der iforveien havde samlet sig i en af Gangene, begyndte Orgelet at spille — ganske som naar en Brud træder ind — jeg maatte smile lidt derved.

Om Søndagen pleiede Præstens og de stedlige Familier oftere at spise paa Klostret, og man samledes da først i »Rosen«, en hyggelig gammeldags Stue, hvorfra man gik ind i Spisestuen og senere til Fruerstuen.

Paa Wemmetofte lever man i Mindet om »Prindsessen«, det vil sige Sophie Hedvig, Frederik den Fjerdes Søster, der i sin Tid har stiftet Klostret. Hendes Portrait er anbragt forskjellige Steder, og der findes endnu flere Ting, som hun har broderet med sine Damer. Det morede mig at opdage, at den Priorinde, der levede samtidigt med Prindsessen, og som først af Alle havde indskrevet sit Navn i Klostrets Protokol, hed: Augusta Barner.

»Prindsessedagen«, nemlig Sophie Hedvigs Fødselsdag, feires med et stort Middagsselskab, hvorved der holdes en lille Mindetale over hende.

I Julen gjøres der meget for alle dem, der er knyttede til Klostret, ogsaa for de Fattige og Børnene. Alt dette ordner Priorinden, og der er i det Hele taget lagt en ikke ringe Magt i hendes Hænder, saa naar hun er varmhjertet, dygtig og intelligent, kan hun udrette Meget. Hun er Husmoder for det store Hjem, under hende staaer Folkene, og hun skal i alle Maader varetage deres og Damernes Tarv — tillige repræsenterer hun Klostret ved festlige og selskabelige Sammenkomster. Ogsaa udenfor det daglige Liv strækker hendes Myndighed sig, idet hun har betydelig Indflydelse paa alle Forholdene, som f. Ex. paa hvilke Præster og andre Embedsmænd, der bliver valgte paa Godset. Ligeledes er hun stemmeberettiget ved Valget af nye Curatorer, hvortil hun har to Stemmer, de fire ældste Damer hver en.

Saaledes som jeg har skildret det, var Forholdene paa Wemmetofte endnu i 1894, og faa Aar efter blev Vilhelmine Bardenfleth Priorinde ved Frøken Emilie Hviids Død. Som man kan forstaae, maa det ikke have været saa ganske let at forene det Gamle med

det Nye, den Aand og de Skikke, som havde vundet Hævd gjennem mange Aar, med de Krav, som en nyere Tid stiller. Men det synes jeg, at Vilhelmine har forstaaet i mange Retninger. Enkelte Skikke, som f. Ex. den, at Damerne om Søndagen gik ind i Kirken i en Slags Procession, har hun lempelig faaet afskaffet, idet hun foreslog, at de af dem, der ønskede at følges med hende, kunde komme ned paa en bestemt Tid, dog behøvede det ikke at være nogen Regel, og saaledes er denne forældede Skik faldet bort ganske af sig selv. Frugten bliver heller ikke mere talt af Tjeneren, men hver Morgen bragt op til Priorinden, der saa fordeler den ligelig i Kurve til alle Damerne. Saaledes er forskjelligt mindre Tidssvarende blevet afskaffet.

Vilhelmine Bardenfleth er en fortræffelig Husmoder, hun sørger godt og hensynsfuldt for hver enkelt Dame, og hun forstaaer at representere. Jeg troer, at hendes Forhold til Embedsmændene er venligt og elskværdigt, og at hun benytter sin Indflydelse paa bedste Maade. Undertiden holder hun et Slags Præsteconvent, hvorved en Del af Omegnens Præster samles, og der bliver da i Damernes Nærværelse drøftet forskjellige christelige Spørgsmaal, som rører sig i Tiden, hvilket uden Tvivl maa have en udviklende Indflydelse.

I det Hele taget troer jeg, at Priorinde Bardenfleth gjør, hvad hun formaaer, for at det christelige Liv paa Klostret skal blive vakt og fremmet. Gid det maa lykkes i fuldeste Maal.

Priorinde Bardenfleth døde i Juli 1911.

ENKEGREVINDE
BRÖCKENHUUS-SCHACK,
FØDT LOWZOW

Mine Tanker vender sig nu til Grevinde Schack paa Spanager, som jeg i mit stille Sind regner til mine »Allernærmeste«.

Man kan jo ikke saaledes klassificere Vennerne, saa man med Bestemthed kan udpege, hvem man holder mest af; man holder saa forskjelligt af sine Venner, Hver har sin Plads, den Ene er ikke det samme for os som den Anden. Men en af mine Kjæreste er og bliver Grevinde Schack dog.

Grevinde Brockenhuus-Schack.

Hun og jeg er omtrent jevnaldrende, og jeg har kjendt hende i mange Aar. I den Tid, jeg levede i Kjøge som ung Pige, og hun paa Giesegaard som ung Kone, saae jeg hende kun en ganske enkelt Gang, da jeg paa Grund af Forholdene og det afsondrede Liv, som min Fader førte, slet ikke kom paa de store Gaarde i Omegnen og i det Hele taget kun kom meget lidt ud. Fra Eskildstrup var jeg nogle Gange paa Giesegaard, dog mest i senere Aar, thi mine Besøg hos Onkel Theodor og Tante Julie var ogsaa sjeldne, fordi jeg hjemme havde det ret store Hus at passe, og min Fader kun daarligt kunde undvære mig, saa hele mit Bekjendtskab til Grevinde Schack var i de Tider grumme flygtigt, derimod beskjæftigede hun ofte mine Tanker, da jeg stadig hørte saa meget godt om hende. Jeg erindrer ogsaa, at da hendes yngste Søster, Bertha Lowzow, senere blev gift med min Fætter, Sophus Barner,

glædede jeg mig over dette Giftermaal, da jeg syntes, at jeg derved ligesom kom den beundrede Grevinde Schack en lille Smule nærmere.

Dog var mine Følelser for hende egentlig mest Beundring, og vi var maaske aldrig kommet hinanden nærmere, naar ikke Grevinde Julie Schack i Svendborg havde været. Hun talte ofte om Svigerinden paa Giesegaard, sagde bl. a.: »Det Bedste hos hende sidder ikke udenpaa,« og ofte har jeg senere maattet sande disse Ord, men dengang svarede jeg gjerne: »Jeg har den største Høiagtelse for hende, men der er Noget hos hende, som jeg ikke kan komme igjennem.«

Og det uagtet at for mange Aar siden, da var der en Tid, hvor det var hende, der saa venligt søgte mig; det var lige, da jeg traadte frem med mine Planer om Lindevangs Hjemmet, da var hun den Første, der tegnede sig som bidragydende Medlem, ligesom Svigerinden i Svendborg endel Aar efter blev den Første, der meldte sig hos mig som »virkende Medlem« i Værneforeningen.

Kort efter at jeg var traadt frem med mine Tanker om denne, skrev derimod en af mine Venner til mig, at hun havde hørt Grevinde Schack paa Giesegaard udtale, at hun satte stor Pris paa min Virksomhed, men til disse nye Planer kunde hun ikke gaae med, efter hvad hun havde hørt og læst derom, dog vilde hun naturligvis gjerne drøfte denne Sag med mig, før hun dannede sig en endelig Mening om den.

I Begyndelsen af Firserne tog jeg jo saa fat paa efterhaanden at holde Møder i alle Danmarks Kjøbstæder for at danne Filialer af Værneforeningen, og da Turen kom til Ringsted, boede jeg nogle Dage paa Eskildstrup. Min Onkel var dengang meget svag, min kjære gamle Tante fik virkelig Interesse for Sagen, dog kunde hun paa Grund af Forholdene ikke hjælpe mig, men sagde: Jeg kjører Dig over til Giesegaard, det er det rette Sted, og der mødtes vore Tanker.

Grevinde Schack modtog mig hjerteligt, og da jeg bad hende være tilstede ved Mødet og vente med at bedømme mine Planer, til hun havde hørt mundtligt derom, lovede hun det beredvilligt og tilbød at hente mig til Mødet. Saavidt jeg erindrer, talte jeg i Ringsted i et Asyl, og da jeg var færdig, reiste Grevinde Schack sig strax og sagde, idet hun gik hen til mig: »Jeg synes godt om den Sag og beder Dem tegne mig som Medlem af Deres Forening.« Det var en smuk Indrømmelse og en stor Støtte netop paa det Sted.

Senere har jeg seet Grevinde Schack i de forskjelligste Forhold, og hun har i bestandig voxende Grad vundet min Kjærlighed og min Tillid. Hun er et stort anlagt Menneske med mange lysende Egenskaber, selvfølgelig ogsaa med enkelte smaa Skyggesider, det vilde være unaturligt andet, men det overveiende er dog hendes Trofasthed og Opoffrelse. Ogsaa Kjærlighed eier hun i allerdybeste Forstand, men hendes Følelser skjuler sig under et tilbageholdende Væsen og et noget køligt Ydre, som ikke Alle trænger igjennem, dog — naaer man ind gjennem den ydre Skal, finder man ubeskrivelig meget, det har jeg mærket navnlig i de svære Tider af mit Liv, og det glemmer jeg aldrig. Da blev Beundringen til virkelig, oprigtig Kjærlighed for min »Vinde«, som jeg gjerne kalder hende, medens hendes Navn til mig efterhaanden er blevet »Ven«.

Hvem der altid faaer Lov at mærke det rige, varme Hjerte og den kjærlige, hjælpsomme Haand, det er de Fattige, de Syge og Trængende. Grevinde Schacks Godgjørenhed er stor, men øves saaledes, at den høire Haand ikke veed, hvad den venstre gjør. Af hende selv hører man aldrig det Mindste, men hvad der skeer i saa stor Maalestok, kan ikke andet end sive ud engang imellem, og fra mange forskjellige Sider har jeg hørt om det, hun udretter. Og hvad jeg synes giver Velgjerningen dobbelt Betydning er, at Grevinde

Schack selv gjør saameget, at hun sætter sig i personligt Forhold til de Trængende.

Jeg troer, at ikke mange af vore Godseierfruer har løst deres Opgaver paa en saa storslaaet Maade som hun. I de mange Aar, hvori hun havde sit Hjem paa Giesegaard, var der vist ikke et eneste Menneske derude, som hun ikke, naar det trængte dertil, tog sig af i Fattigdom og Nød, i Sygdom og Sorg.

Da hun efter sin Mands Død forlod Giesegaard og var flyttet ind til Kjøbenhavn, kom jeg til hende en Dag. Hun saae alvorlig og medtagen ud og viste mig blandt Andet en Del Photographier, som hun før sin Bortreise havde faaet af de Koner, hun havde beskjæftiget med forskjelligt Arbeide. I det Øieblik forstod jeg fuldtud, at der ikke blot var gaaet Sorg gjennem hendes Liv, og at det havde været hende svært at forlade det deilige Hjem, der tilhørte hende i saa mange Aar, men at det tillige havde været tungt at maatte slippe hele den Virksomhed, hun øvede derude. Der kom dog ikke en Klage over hendes Læber, og jeg sagde heller Intet, men tog kun ganske stille hendes Haand. Der lagde sig som et Slør for hendes Øine, og i det Øieblik følte jeg, at vi forstod hinanden uden Ord.

Grevinde Schack har ogsaa senere fortsat sin store Godgjørenhed — hvor det er deiligt, at hun baade har Hjerte og Midler dertil.

Da hendes yngste, dengang endnu ugifte Søn havde været meget syg, tilbragte hun nogle Vintermaaneder med ham i Davos. Under hendes Fraværelse kom hendes Forretningsfører en Dag og bragte mig et Bidrag paa tusind Kroner fra hende til Opførelsen af Vesterled, og han viste mig en Bunke forseglede Convolutter, som han skulde bringe til Forskjellige — Ingen maatte dog vide, hvor de kom fra, sagde han smilende.

Da jeg en Vinter var noget skrøbelig, kom Grevinde Schack oftere og kørte mig en Tur i sin Vogn,

for at jeg paa den Maade skulde faae frisk Luft, da jeg kun daarlig taalte at gaae. Naar vi saa var paa Tilbageveien, stod hun flere Gange af Vognen og bad mig blive deri, for at den kunde kjøre mig hjem, men selv vilde hun udrette Et og Andet, og jeg saae da, at Tjeneren undertiden rakte hende en Blikspand, hvori der formodentlig var Mad, som hun vilde bringe til en Syg eller Fattig i det Hus, vi holdt udenfor.

Til vor store Juleaftensfest i Værnehjemmet har Grevinde Schack gjerne Forskjellige med, blandt Andet kom der i flere Aar en gammel Kone, som oprindelig var fra Giesegaard Gods, og hun har fortalt mig: »Selv om Grevinden er langt borte, helt paa den anden Side af de store, høie Bjerge, saa sender hun mig altid de sædvanlige Penge, som jeg pleier at faae til Julen, og det med saamange Frimærker, som jeg aldrig før har seet.« En anden Gang fortalte den samme Kone: »Jeg kom forleden Dag ud i Amaliegade, og saa stod »Grevinden« og skulde ud. Saa sagde hun, at jeg skulde sætte mig op hos hende, og saa kjørte jeg »jevne« Grevinden til Kongens Nytorv, der skulde jeg ud, og saa maatte Tjeneren saamænd springe af og hjælpe mig ned.«

Ja, saaledes kunde vist mange fortælle, men Alt gaaer saa stille og fordringsløst af, saa det kun er tilfældigt, man hører lidt derom. Men for tilfulde at værdsætte Grevinde Schack, maa man fremfor Alt see hende i hendes Sommerhjem sammen med hendes Børn, Børnebørn og Svigerbørn og de Venner, der flokkes om hende i det gjæstfrie Hus, see, hvorledes hun sørger for Alt og Alle.

Spanager ligger i en yndig, idyllisk Egn, omgivet af en stor Have og frodige Enge, hvorigjennem Kjøge Aa slynger sig. Og træder man indenfor Husets Dør, føler man strax, at her er et virkeligt Hjem med Fred og Tryghed. Man mærker, at der gaaer en ordnende Haand, en kjærlig, styrende Aand gjennem det Alt. Grevinde Schack er aldrig ledig, hun færdes omkring

paa sin stilfærdige Maade, tænker paa Alle — kun altfor lidt paa sig selv — er Sjælen i det Hele. Derfor synes jeg, at naar man seer hende i det daglige Liv, føler man først tilfulde, hvad hun er i alle de forskjellige Forhold, og man siger mange Gange sagte: »Gud bevare hende for os Alle.«

Da Grevinde Schack den 25. Maj 1902 fyldte 70 Aar, var der en stor Fest paa Giesegaard, hvor hendes Søn og Svigerdatter havde truffet den Bestemmelse, at Familien skulde være samlet om Middagen, Omegnen om Aftenen, og da jeg ikke hørte ind under noget af disse Begreber, blev jeg ikke indbudt, og det var mig en Sorg. Men Gud ske Lov, i Bønnen og Tankerne kan man altid følge sine Kjære.

Grevinde Schack yttrede senere, at hun følte sig helt beskjæmmet over al den Kjærlighed, der var bleven vist hende, og hendes Datter skrev til mig: »Moder saae saa sød og lykkelig ud.«

Til Festen kom der fire Sange, som viste, i hvor høi Grad hun var skattet i forskjellige Kredse. De var skrevne af den lærde Dr. Vilhelm Andersen, af en gammel Husjomfru og af en ældre Lærerinde. Den fjerde har jeg skrevet, og den lyder saaledes:

Helt fra Arildens Tid var det vedtagen Brug,
At naar Mennesker fyldte Halvfjerds,
Saa man pynted med Blomster den festlige Dug
Og dem hylded med Taler og Vers.

Derfor samler nu Børnenes Skare sig her
For at sige Dig inderlig Tak,
Du det gjorde til Hæder for Alle og Hver,
Der kan kalde sig Brockenhuus-Schack.

Ja, Du adled det Navn, der var forud saa smukt,
Du det adled ved hele din Færd,
Og her høster Du nu af Dit Arbeide Frugt
Ved den Kjærlighed, vi til Dig bær'.

Vi Dig takke for Barndommens Lykke og Lyst
Og for Vaarens det feireste Grønt,
Thi vor Moder i Alt var vor Tilflugt og Trøst,
Ja, det Bedste af Alt, som var skjønt.

Om til Tider der vanked et moderligt Klaps,
Vi nu takke Dig ogsaa derfor,
Nu vi veed, naar itide man tugter en Hvaps,
Den vil blive elskværdig som stor.

Og end mer Du var for os i modnere Aar,
Da til Store var voxet de Smaa,
Da til Sommer var bleven vor sorgløse Vaar,
Da vi selv kunde tænke og gaae.

Ja, vi takke for Alt, vi har fundet hos Dig,
For os selv, vore Hjem, vore Børn,
Hvor Du skjærmed dog kjærligt hvert Barnebarns Vei,
Du dem Roser kun gav uden Tjørn.

Nu og Slægten og Vennerne komme i Flok
Og Dig bringe af Ønsker en Skok,
Thi vi elsker Dig høit, og Dit Billede staaer
For os lyst fra de hensvundne Aar.

Vi nu takke for Alt, hvad for Venner Du var,
Medens Dagsolen skinnede klar,
Og naar Natten sig sænked med Sygdom og Sorg,
Du i Alt var vor jordiske Borg.

Som en Luftning af Tryghed, der fulgte med Dig,
Thi vi vidste, Du svigtede ei,
Vi fik Kjærlighed, Trofasthed — stundom lidt Skjend,
Men vi følte, Alt kom fra en Ven.

Og nu møder som sagt vi med Ønsker i Skok,
Fra din Slægts og fra Vennernes Flok,
Vi vil ønske saa meget, men sige saa lidt,
Vi vil ønske saa varmt og saa tidt:

»Dig mindst otte Timers Søvn hver eneste Nat,
At før ni Du kun sjelden tog fat,
At Du spiste lidt mer, naar til Byen Du drog,
Og en Hvilestund bagefter tog.

Ja, at stundom Du vilde Dig skaane blot lidt
Og Dig ikke opoffre for tidt,
At os andre at bruge Du bedre forstod
Til at være Din Haand og Din Fod.

Og nu ønsker vi Sol over Livshøstens Vei,
At Guds Naade maa straale for Dig,
Saa hvert Træ, som Du planted i Ungdommens Vaar,
Bære Frugt for de graanende Haar.

Hvor Du kasted din Kjærligheds trofaste Snor,
Har den efterladt lysende Spor,
For hvad Alle vi fik i det rigeste Maal,
Vi faae Lov nu at drikke din Skaal.«

Jeg sendte ogsaa en »Aaronstav«, som jeg bad Grevinde Sponneck* om at pynte med Blomster, og med den skrev jeg Følgende:

»Idag jeg med de Mange til Dig i Tanken gaaer
Og ønsker Dig endnu mangt af Gud velsignet Aar,
Hvor Dine bedste Tanker maa voxe frodigt frem,
Hvor Troens Lys maa straale ud fra og i Dit Hjem.
Ja, gid endnu ret længe Du leve maa paa Jord
Og blandt os efterlade Dit Kjærlighedens Spor.
Og naar Din Aften kommer, den vorde lys og skjøn,
Som det er tryglet for Dig i mangen trofast Bøn.
Og som naar Dagen kortes, og Solen straaler smukt
Udover gyldne Agre og Høstens modne Frugt,
Og Skuet er saa deiligt, naar Sol i Vest gaaer ned,
At hele Jorden rødmer af Glæde derved, —
Gid saa, naar sent i Tiden Din Livssol daler ned,
Hver Christen maa sig fryde i Tro og Kjærlighed!
Som der skjød grønne Blade fra Aarons tørre Stav,
Saa skal der voxe Blomster fra din, den Christnes Grav,
Som Engle hisset flette vil til en Straalekrands,
Der lyse om Din Pande skal med en himmelsk Glans.
Som et Symbol paa dette tag denne Aaronstav.
Jeg troer, at mange Blomster vil spire paa Din Grav.
Hver Armod Du har hjulpet i Jesu Christi Navn,
Hver Sorg som Du har mildnet, hver Længsel og hvert Savn,
Som Du har søgt at lindre og taget i Din Favn —
Alt skal Dig vorde gjengjældt engang i Himlens Havn.
Af Naade skal Du frelses, thi syndig er og Du,
Men Troen vil Dig løfte udover Dødens Gru,
Og mange Bønner ville Dig engang bære frem,
Og Han, paa hvem Du troede, Han vil Dig føre hjem.«

* Grevinde Schacks Datter, gift med Grev Sponneck, dansk Minister i Stockholm.

GREVINDE
JULIE BROCKENHUUS-SCHACK,
FØDT MOLTKE-BREGENTVED.

Naar min mest fremherskende Følelse lige over for Enkegrevinde Brockenhuus-Schack maaske nærmest er den fuldeste Tryghed, saa havde jeg lige overfor Svigerinden, Grevinde Julie Schack, nærmest Følelsen af den dybeste Forstaaelse. Mange Gange, naar jeg er kommen til hende, træt og bedrøvet, og hun strax har seet, hvorledes det stod til, har hun ganske stille, uden at sige et Ord, taget mig om Hovedet med begge Hænder og givet mig et Kys, hun, der ellers ikke var meget kjærtegnende — men hun har følt, hvad jeg trængte til i det Øieblik, og hun var saa god! Det er endnu ofte, som om jeg kunde føle hendes Hænder mod mine Kinder og see hendes forunderlig trofaste Blik hvile deltagende paa mig.

Grevinde
Julie Brockenhuus-Schack.

Det var mig en stor Glæde, da jeg fik Brev fra hende i Anledning af en Opfordring, som Værneforeningens Bestyrelse havde ladet indrykke i Bladene. »Igjennem denne Forening var en af hendes Yndlingstanker blevne realiserede,« skrev hun, og derfor indmeldte hun sig strax hos mig og blev derved det første Medlem af Værneforeningen, hun, der altid havde havt saa levende Interesse for de Unge — og disse var jo vor første Opgave —; hun sendte mig tillige en hjertelig Hilsen i Anledning af en tidligere Samtale, vi havde havt. Da jeg første Gang kom til

Svendborg for at virke for vor Sag, boede jeg hos Grevinde Schack, og hun skrev senere til mig:

Kjære Frøken Barner!

En rigtig hjertelig Tak skal De have for Deres kjære Brev! Tak for Alt, hvad De siger deri, om at De holder af mig og har følt Dem vel hos os..... Naar jeg til Tider har havt Tvivl om, hvorvidt Værneforeningen passer for Svendborg, og hvorvidt jeg vil kunne udrette Noget for den, saa har det været mig en oplivende Tanke, at det Gode har jeg ialtfald faaet ud deraf, at jeg har lært Dem at kjende.....

Deres meget hengivne

Julie Brockenhuus-Schack.

Ja, vort Venskab udviklede sig forunderlig hurtigt og inderligt, og jeg takker Vorherre for, at jeg lærte hende at kjende og kom til at staae hende nær, da hun har været uendelig meget for mig. Det er ikke altid Aarenes Mængde, der gjor Udslaget ved et Venskab, men denne forunderlige, dybe Sympathi, der drager og trods Forskellighederne gjør, at den Ene ligesom udfylder den Anden. Jeg husker, at vi en Dag ude i Skoven satte os paa en Bænk, og der fortalte jeg hende efter hendes Opfordring, hvad jeg kunde af mit Liv, og hun gjorde Gjengjæld ved at fortælle mig saameget som muligt om sig selv. Dette bidrog maaske til, at vi saa hurtigt kom hinanden nær. Naar vi senere kom forbi Bænken, sagde hun mere end engang: »Husker De? Grevinde Schacks og mit Liv var saare forskjelligt, og dog var der en dyb Overensstemmelse mellem os. I Følelsen heraf skrev jeg:

»Modsætninger og dog Lighed«.

Her sidder jeg alene i Skovens Ensomhed
Og tænker paa alle mine Kjære,
Hvad enten de er fjerne eller nære,
Mens Solen straaler gyldent imellem Løvet ned.

Jeg tænker nu paa h e n d e, hvis Hjem saa smukt er bygt
Paa Bakken, hvor Vindene lufte,
Hvor Roserne rødmende dufte,
Og Haven ligger frodigt med tusind Blomster smykt.

Hvor Blikket frit kan svæve udover Land og By
Og hvile paa prægtige Skove,
Paa Sundets den blinkende Vove,
D e r boer hun trygt i Hjemmet, i Kjærlighedens Ly.

Saa rigt et Solskin findes ei tidt paa denne Jord,
Som der, hvor h u n færdes saa stille
Med Tanker fromme og milde —
Og dog et Suk saa ofte i hendes Hjerte boer.

Det vidner om, at her paa Jord hver Christen er en Fremmed
— Lad Timerne roligt end ile,
Lad Blomster end duftende smile,
Saa sukker Hjertet dog i Løn og længes efter H j e m m e t.

Jeg færdes i den store By, hvor Husene sig høine,
Hvor Verdensbølgerne suse,
Og Lidenskaberne bruse,
Hvor neppe man Guds fri Natur for Mennesker kan øine.

Jeg sidder tidt saa ensomt, saa stille og saa tyst,
Jeg kjender at savne, at kjæmpe,
At maatte Taarerne dæmpe,
Og mer til Sorg og Vemod end vel til Livets Lyst.

Men i mit Bryst der lyder dog, o Gud ske Lov, en Stemme:
Lad Taarerne s a g t e l i g trille,
Mit Hjerte, vær ydmygt og stille,
Hvad her Du savner, skal Du naae engang, naar Du er hjemme.

Er derfor end forskjelligt vort Liv som Dag og Nat —
G u d selv har bestemt vore Veie,
Og vi have *Et* i Eie —
Den s a m m e Kjærlighed og Tro, den s a m m e Haabets Skat.

Og er forskjellig end vor Færd, mens Dagens Timer ile,
I Hjemmets den stille Verden,
I Arbeidets travle Færden,
Saa er det dog paa s a m m e Sted, at Sjælen søger Hvile.

Naar derfor høit paa Himlens Blaa hver Stjerne straaler skjøn,
Naar Hjertet opad sig hæver
Og grebet af Længsel bæver,
Da mødes dog, det troer jeg vist, vor Tanke og vor Bøn.

Lad derfor end paa denne Jord tidt Hver gaae sine Veie,
Men engang naar Dødsenglen vinker,
Naar Evighedslyset høit blinker,
Da tage vi — jeg haaber vist — det samme Hjem i Eie.

Grevinde Schack var et Menneske med en klar Forstand, i høi Grad christelig udviklet og i dybeste Grund kjærlig bag et lidt tilbageholdende Ydre, og fremfor Alt var hun som sagt et forstaaende Menneske, til hvem man aldrig gik forgjæves med sine Bekymringer — derfor savnes hun af Mange.

Mine Besøg i den yndige Amtmandsbolig i Svendborg staaer blandt mine lyseste Minder. Jeg kom gjerne fra Jernbanen til Formiddagsthee, saa satte Mand og Hustru sig paa hver sin Side af En, parate til at høre Alt, hvad man havde at fortælle, og til at gjøre Gjengjæld med, hvad de havde oplevet i Mellemtiden. Aa, hvor var det hyggeligt, og hvor havde de to Ægtefæller det godt sammen! Jeg husker, jeg var der engang deres Bryllupsdag, hvad jeg slet ikke vidste af, før Grev Schack kom ind fra Haven med en deilig Bouquet Roser og kaldte sin Kone ind i den anden Stue; lidt efter kom hun tilbage og saae saa sød ud med Taarer i Øinene og Blomsterne i Haanden. Savnet i Ægtefællernes Liv havde været, at der ikke kom Børn, det talte hun undertiden om, men de udfyldte Savnet ved at være saa meget som muligt for Alle, særlig for de Unge i Familien, der Alle elskede at komme i det gjæstfrie Hjem.

Jeg takker Vorherre for den Lykke, at jeg fik Lov at kjende og elske Grevinde Julie Schack! I de Aar, jeg kjendte hende, førte vi et rigt Liv sammen, for en stor Del gjennem Correspondance, da vi jo ikke altid kunde naae til hinanden — jeg har endnu mange yndige Breve fra hende, og jeg mindes Samlivet med hende som en Skat. Da jeg havde faaet Frikort til de Sydfyenske Jernbaner, sagde jeg til hende: »Nu kan jeg tidt komme over til Dem, ogsaa om Vinteren, fra Løverdag til Mandag — Mandag er jo min Fridag —

altsaa uden at forsømme Noget — hvor det kan blive deiligt!« »Vilde De virkelig gjøre det for mig?« svarede hun og saae lidt bevæget ud. Men ak, jeg kom der aldrig paa den Maade, det var vist ikke ret længe efter denne Samtale, at hun fik sin alvorlige Sygdom.

Den sidste Gang, jeg saae Grevinde Schack paaklædt og tilsyneladende rask, var til den kjære, gamle Frøken Bjelkes halvfjerdsindstyveaarige Fødselsdag, som hendes Venner feirede ved at gjøre en Fest for hende paa Hôtel d'Angleterre.

Frøken Bjelke.

Hvor var Fødselsdagsbarnet dog glad og rørt ved al den Hyldest, der blev hende tildel. Da hun kom ind i Stuen, stod vi Alle og ventede paa hende, og de to Grevinder Sophie og Julie Schack maatte holde nogle mægtige Bouquetter, som hun havde faaet, for at vi kunde komme til at omfavne og lykønske hende. Da vi gik fra Bordet, spillede Musikken »Kong Christian stod ved høien Mast«, og den gamle Sømandsdatter kneiste som en Stridshest, der hører de halvt forglemte Hornsignaler, medens hun — ført af sin Cavallér — gik smilende og hilsende til begge Sider gjennem to lange Rækker, som vi havde dannet. Hun saae i det Øieblik ud, ganske som hun var — den sidste Ætling af en ædel gammel Stamme, der desværre snart skulde uddø med hende.

Det var en yndig Fest! Da jeg havde sagt Farvel for at gaae, vendte jeg mig om ved Døren og saae hen paa min kjære Grevinde Julie Schack, der sad i Sophaen, og fik et forunderlig kjærligt, straalende Blik til Gjengjæld. Jeg gjemmer det i mit Hjerte,

det var det sidste raske Blik, som jeg fik fra hende paa denne Jord.

Den 1ste October 1889 blev Værnehjemmet Bethania indviet, og inderligt havde jeg haabet at faae hende med til denne Glædesdag. Men der kom Afbud, at hun ikke var rask, og kort efter blev hun ført dødssyg til Kjøbenhavn; hun laae meget syg i flere Maaneder, og Juleaftensdag 1889 døde hun efter at være bleven forandret saaledes, at hun forekom mig ukjendelig paa nær de gode, trofaste Øine. Da jeg den Morgen kom for at høre til hende, hvad jeg gjorde næsten dagligt, mødte jeg udenfor Porten Tjeneren, der var paa Vei for at bringe mig den sørgelige Efterretning, men jeg havde kun det ene Svar: »Aa, Gud ske Lov!« Det var en Hvile at tænke paa, at hun havde udstridt, at hun nu var hjemme. Men bagefter kommer Savnet ligefuldt.

Da Grevinde Schack laa syg, kom jeg en Dag til hende med nogle Kornblomster og Margueriter, som jeg havde faaet samlet paa de næsten øde Marker, og hun sagde da med et vemodigt, betydningsfuldt Smil: »De bringer jo Foraar til mig.« Da jeg gik fra hende den Dag, vexlede vi et langt, kjærligt Blik med hinanden — paa anden Maade turde jeg ikke paa Grund af hendes Svagelighedstilstand udtale al den Tak, der var i mit Hjerte, men jeg troer, vi følte Begge, at dette var vort egentlige sidste Farvel paa denne Jord. Jeg saae hende flere Gange senere, men da var hun endnu mere forandret i det Ydre og kunde kun tale med Besvær.

Under det meste af sin Sygdom laae hun stille hen uden at tale, kun hørte de Omværende hende oftere sige: »Min Sjæl, lov Herren og glem ikke alle Hans Velgjerninger.« Et Par Gange uddrød hun: »Deiligt, deiligt!« som om hun saae noget meget Skjønt.

Hendes Død vakte Sorg og Savn mange Steder, og da hun blev begravet i Svendborg, fortalte

Sophus Barner, der havde været med i Følget, mig senere, hvorledes han havde lagt Mærke til, at hvor Ligtoget kom forbi, stod mange fattige Mennesker og saae bedrøvede efter Kisten. — Hun var en af dem, der havde gjort sig Venner med det urette Mammon.

En underlig Drøm havde jeg i det sidste Aar, Grevinde Schack levede, og da jeg ikke anede, hvilken Betydning den skulde faae senere, fortalte jeg den til hende selv.

Jeg drømte, det var Juleaftensdag, og at jeg kom op til hende i deres Lejlighed i St. Kongensgade. Da jeg vilde gaae, sagde hun til mig: »Jeg veed, at jeg har vadsket mig og er fuldkommen ren, men mine Fødder kan jeg ikke vadske selv.« »Aa, lad mig hjælpe Dem,« bad jeg, og saa gik vi ind i Soveværelset, og jeg knælede ned og vadskede hendes Fødder. Da vi var færdige, vilde hun følge mig ud, men idet vi kom paa Trappen, var der en Stemme, som raabte »Julie«, og hun forsvandt.

Jeg følte mig i det Øieblik underlig forladt, og da jeg kom udenfor Porten, gik jeg over paa den anden Side af Gaden for at see, om Lysene paa hendes Juletræ blev tændte. Det ene Lys tændtes efter det andet, og tilsidst saae det ud som et eneste Straalehav.

Men jeg stod udenfor og følte de hede Taarer paa mine Kinder af Længsel efter at være med derinde. Tilsidst vendte jeg mig om og begyndte at gaae, men da jeg naaede mit Hjem, saae det slet ikke ud som sædvanligt. Der stod et høit Hus, og ud fra hvert Vindue straalede Lys; der lød Salmesang derfra, og da jeg kom indenfor Porten, følte jeg mig tryg og hjemme.

Jeg fortalte som sagt Grevinde Schack min Drøm og tænkte ikke mere paa den.

Men en Vinteraften, da jeg kom udefra i Mørke og Regn og naaede hjem til Værnehjemmet Bethania, det høie Hus med de mange oplyste Vinduer — der

ikke var færdig, da jeg havde Drømmen — da mindedes jeg pludseligt denne: Grevinde Schack var død Juleaftensdag, og jeg havde fundet mit Hjem i Værnehjemmet.

ILIA FIBIGER

lærte jeg at kjende i Begyndelsen af Tredserne, medens jeg boede hos Blædels. Hun havde været Overvaagekone, som det hed, paa Frederiks Hospital, men denne Plads havde hun forladt og vilde nu følge sin brændende Lyst til at tage smaa Pleiebørn til sig. Det var nok især Frøken Conring, der havde omtalt mig til hende, som om jeg var saa »grumme praktisk«. Følgen var, at hun opsøgte mig og jevnligt kom til mig for at raadføre sig med mig angaaende alle mulige Smaating i Henseende til Indretningen af det lille tarvelige Hjem, som hun vilde danne til sig selv og et Par smaa Pleiebørn, som hun havde faaet fat paa, efter at de var blevne forældreløse. Det var ikke svært at give Raad, da der ikke var meget at indrette, og for Resten holdt hun — som de fleste Andre — fast ved sine egne Idéer.

Frøken Ilia Fibiger.

Jeg seer hende endnu i Tankerne, saaledes som hun saae ud, naar hun kom op til mig om Morgenen. Hun var kjøn, og man kunde ikke lade være at lægge Mærke til hende, endskjøndt hun klædte sig som en tarvelig Kone med et sort Tørklæde over Hovedet og gjerne havde en lille Torvekurv med sig, som hun

stillede ude i Entréen. Megen Erfaring havde jeg ikke dengang, men efter bedste Skjøn raadede jeg hende flere Gange indtrængende fra, at hun vilde handle saa ganske ene og paa egen Haand — jeg syntes, det maatte være saameget bedre at faa Flere til at interessere sig for Pleiebørns Sagen, der var traadt saameget i Forgrunden netop paa den Tid, da saamange stakkels Børn havde mistet deres Forsørgere i Cholera-Aaret.

Men Ilia Fibiger vilde gaae sine egne Veie, hun vilde ene og fuldstændigt eie de Smaa, som hun tog til sig, og sørge for dem i alle Maader, og det gjorde hun med hele sit kjærlige Hjerte, med en utrolig Opoffrelse. Og saa velsignede Herren hendes lille Gjerning, saa at den efter hendes Død lagde Grundvolden til det senere Børnehjem »Ilias Minde«, der blev ret stort og har hjulpet mange Børn frem.

FRØKEN HENNY BRANDIS. — FRØKEN MATHILDE MEINERT.

Disse to Navne gjenkalder mig saa levende det Blædelske Hjem paa St. Annæplads.

Der har jeg mødt dem Begge, men om de indbyrdes havde videre med hinanden at gjøre, veed jeg ikke. De hørte Begge med til Blædels Menighed, dog skilte Frøken Meinert sig ud derfra i de senere Aar for at slutte sig til Grundtvigianerne.

Frøken Henny Brandis var Datter af den i sin Tid bekjendte og ansete Læge Conferentsraad Brandis, der i 1810 blev kaldet herind i Landet som Dronningens Livlæge. Han blev meget anset og fik en overordentlig stor Praxis. Han var tre Gange gift, sidst med en vestindisk Dame, Frøken Marko, og deres eneste Datter var Henny Brandis, som paa den

Tid, da jeg lærte hende at kjende, boede sammen med Moderen, som da var Enke, i Bredgade i en Mellembygning, der vendte ud til en stor Have. De havde en meget rummelig Dagligstue, der fik et særegent Præg derved, at man, tiltrods for, at man var midt i Kjobenhavn, kun saae Træer og Buske til alle Sider. En stor Vinranke var trukket ind ved Vinduesposten, saa Lyset faldt med et mildt, dæmpet Skjær ind gjennem de brede, grønne Blade.

Jeg kom der en Vinter igjennem engang om Ugen for at tale Engelsk med Frøken Brandis sammen med Frøken Conring, som dengang endnu var ansat ved Fødselsstiftelsen. Vi blev der saa gjerne om Aftenen, og det var grumme fornøieligt, naar vi samledes ved Thebordet med den endnu i sin høie Alder indtagende gamle Fru Brandis. Hun havde et rørende Venskab med en gammel Dr. Meze, der vist havde været Amanuensis hos hendes afdøde Mand. De havde hver sin lille Hund, som de engang imellem byttede indbyrdes.

Frøken Henny Brandis.

Henny Brandis var Forfatterinde og har udgivet tre Fortællinger: »Triumph«, »Lys og Skygge« og »Gamle Jomfru Trægaards Erindringer«. Jeg har læst dem senere, men underligt nok, hun var i Virkeligheden langt morsommere, langt betydeligere, end man kunde faae Indtryk af hendes Boger. Der var et spillende Liv over hende, en malende Evne til at skildre selv de ubetydeligste Ting. Hendes aandelige Begavelse og personlige Elskværdighed skaffede hende Venner i de forskjelligste Kredse, der sluttede sig om

hende, ogsaa da hun efter Moderens Død i flere Aar førte et ret stille og tilbagetrukket Liv.

— — —

Frøken Mathilde Meinert tilhørte en anseet Christianshavnsk Grossererfamilie, der i mange Aar boede i en stor gammel Gaard i Overgaden neden Vandet. De havde en Mængde Børn, men Moderen fandt dog Tid til foruden sit Hus tillige at forestaae en Pleieforening, som Dronning Caroline Amalie havde stiftet efter Amalie Sievekings Mønster.

Frøken Mathilde Meinert.

Jeg kjendte ikke personlig hele denne store Familie og husker ikke mere, hvorledes det gik til, at jeg engang kom til at tilbringe en Aften i deres Hjem. Men jeg seer endnu saa tydeligt i Tankerne den gamle Frue med det milde, elskværdige Ansigt og saa den ældste Datter, Marie Meinert, der saae noget forstyrret ud, men netop skal have været saa ualmindelig klog og begavet. Hende havde jeg seet tidligere, da hun var min Lærerinde i den store Skole, hvori jeg blev sat strax, da min Moder var flyttet ind til Kjøbenhavn med os Børn. Jeg var dengang lige fyldt ni Aar, saa det var ikke saa underligt, Frøken Meinert ikke kjendte mig, da jeg den omtalte Aften gik hen og talte med hende ved det lille Bord, hvor hun havde sat sig afsides fra alle de Andre.

Den mest tiltalende af hele denne Familie var dog Frøken Mathilde Meinert, der ligesom Moderen i sin Tid blev Forstanderinde for Enkedronning Caroline Amalies Pleieforening og kom til at ordne hele denne Sag, da den omsider naaede at faae sit eget

Hjem i Gothersgades Forlængelse. Hun satte alle sine Kræfter ind paa denne Opgave, og desværre, jeg troer, at hun satte en hel Del af dem til derpaa. I det Mindste kan jeg huske, at hun engang — det var, da jeg syslede med Tanken om at indrette Lindevangs Hjemmet — sagde til mig med et underlig træt Udtryk: »Begynd blot ikke paa at bygge et Hus, det kan tage alle Ens Kræfter. Og jeg havde dog Pengene, men De skal først til at samle dem.«

Ja, hvor var Mathilde Meinert, der offrede sig helt for et Hjem, der skulde gavne Andre, dog et udmærket og elskværdigt Menneske! Og Pleieforeningen har ogsaa efter hendes Død været til Gavn og Glæde for en Mængde.

BISKOP WILSON

lærte jeg ligeledes at kjende i Begyndelsen af Tredserne, og om end vort Bekjendtskab var flygtigt og forbigaaende, var det tillige saa fornøieligt og interesserede mig saa meget, at jeg endnu tydeligt husker, hvorledes det Altsammen gik til.

Wilson var Englænder og kom hertil, for at Blædel skulde vie ham til en fransk Dame, med hvem han var saa nær beslægtet, at han ikke kunde blive gift med hende efter de engelske Love. De To kjendte ikke et eneste Menneske her i Kjøbenhavn, saa de var udelukkende henviste til det Blædelske Hus. Line Gøttzsche blev tilkaldt som Assistance i Retning af Fransk — jeg for det Engelskes Skyld, og saa levede vi sammen idetmindste den halve Del af Dagen. Damen forstod baade Engelsk og Fransk, Biskoppen kun Engelsk, og da de Andre ikke var videre bevandret i dette Sprog, faldt det i min Lod at underholde ham paa det. Det Vanskeligste var, at Blædel bad mig om at sætte ham lidt ind i de kirkelige Forhold herhjemme — blandt Andet Grundtvigianismen og

Indre Mission, og det var ikke saa let i et fremmed Sprog. Men meget interessant var det at høre ham fortælle om Ny Zeeland, hvor han i mange Aar havde været Missionair og nu var Biskop.

Som Bevis paa, i hvilken forfærdelig Grad Menneskeæderiet dengang endnu herskede derovre, fortalte han en Historie, som han selv havde oplevet, om to Høvdinger, der ønskede den samme Pige tilægte, og da de ikke kunde blive enige om, hvem der skulde have Fortrinnet, saa endte det med, at de slagtede og spiste hende — saa fik de hende jo Begge paa en Maade.

Men Naturen i Australien var forunderlig deilig fortalte han og gav en saa straalende Beskrivelse deraf, saa at jeg i mange Øieblikke fik Lyst til at følge den indtrængende Indbydelse, som han og hans Hustru gav mig til at besøge dem — men Turen var mig dog for lang og dyr, saa jeg indlod mig ikke paa den, og det er jeg nærved at fortryde nu, for saa havde jeg dog været i Ny Zeeland! og havde havt det Hele overstaaet.

De var begge meget indtagne i den venlige danske Natur, men hun kunde ikke ret komme bort fra den Idé, at der maatte være Ulve i Charlottenlund Skov, og at vore bekjendte Bøgeskove maatte bestaae af Rødbøg, det havde hun hørt i Frankrig.

Da Blædel som sagt ikke var meget stiv i det engelske Sprog, maatte jeg omhyggeligt gjennemgaae Brudevielsen med ham, og da vi saaledes ved forenede Anstrengelser havde faaet et Par af de To, reiste de over England til deres Hjem i Ny Zeeland. Det Hele var en lille fornøielig Episode.

KUNSTNERPARRET JERICHAU

Hos Pastor Blædels lærte jeg ogsaa Professor Jerichau og hans Hustru at kjende. Han og Blædel havde kjendt hinanden fra Barndommen af, da de som Drenge havde leget sammen i Assens.

Det maa have været Contrasterne, der tiltrak hinanden, naar den livlige, excentriske, muligt lidt overfladiske Fru Jerichau ofte søgte hen til den alvorlige, lidt tungt anlagte og indadvendte Fru Blædel for at betro hende sine Bekymringer og søge Raad hos hende.

Om Fru Jerichau var der lidt forskjellige Meninger. Mange syntes om hende, Nogle følte sig stødte tilbage ved hendes lidt aparte Væsen, men for at bedømme hende retfærdigt, maa man erindre, at hun var Udlænding, var Polakinde. Hendes Vugge havde staaet ikke langt fra Weichselflodens Bredder, og som Kunstnerinde var hun faret viden om. Men underligt nok, havde jeg nær sagt, var hendes Hjerte dog blevet dansk — sagtens var det, fordi Danmark var hendes Mands Fødeland, fordi hun havde født og opdraget sine Børn der. Engang kom jeg til at spørge hende om, paa hvilket Sprog hun bad sit Fadervor. »Paa Dansk,« svarede hun uden Tøven, og jeg tænker, at i det Sprog, hvori man taler med Vorherre, føler man sig mest hjemme.

Jerichaus kom til Blædels til høist ubestemte Tider. Undertiden kunde Klokken være over ti om Aftenen, naar det ringede paa Døren, og var det saa Jerichaus, kom der Liv og Lystighed i Huset.

Naar han, som det ofte var Tilfældet, var i sin melankolske Periode, kunde han sidde stille og tavs, saa var det hans Yndlingstanke at leve paa en ensom Ø, hvor han kunde beskjæftige sig med at grave Kartofler og andet lignende. Men selv i saadanne Øieblikke havde hans Kone en oplivende Indflydelse paa

ham, lidt efter lidt tøede han op og blev talende, og i enkelte Øieblikke kunde hun ganske rive ham med sig ved sin Livlighed. Saaledes husker jeg saa tydeligt en Aften, hvor han sad stille og forstemt uden at tage Del i Samtalen, medens hun uafbrudt fortalte og ved sine livlige Skildringer tryllede os Alle ned til det skjønne, solvarme Italien. Pludselig sprang hun op, begyndte at nynne en Tarantel og gjorde nogle Skridt henad Gulvet. »Kom nu, Adolph!« raabte hun og rakte Hænderne ud mod ham, og et Øieblik efter svang de sig rundt paa Gulvet, han med nogen Besvær, hun tyk og straalende.

En Aften var jeg sammen med hende i et større Selskab, hvorved jeg havde en lille morsom Oplevelse. Hun kom pludseligt hen til mig, tog mig under Armen og førte mig hen til en lille Sopha, der stod noget afsides, og saa sagde hun til mig uden al Indledning: »Kere Frøken Barner, De maa undskylde, at jeg kun har holdt af Dem i tre Uger« — vi havde dengang kjendt hinanden i adskillige Aar. »Det er kjønt af Dem, at De vil holde lidt af mig,« svarede jeg lidt forbauset, »men det har De virkelig ingen Forpligtelse til, saa De behøver da ikke at gjøre Undskyldning, fordi det, som De siger, først er kommet nu.« »Jo, kere Frøken Barner, det kommer deraf, at jeg altid før har troet, at De kun havde Sands for Klæder og saadan Noget — først nu har jeg hørt, hvilke store og smukke Interesser, De har, og at De gjør saa meget for Andre.« Ja, saadan udtrykte hun sig, men jeg kom til at lee ved Tanken om, at netop Klæder skulde være min svage Side, jeg, der altid har interesseret mig altfor lidt for det Ydre og for Pynt — syntes min Moder. Jeg husker endnu en lille Begivenhed fra min pure Ungdom. Ved min Confirmation havde jeg faaet en Andendagskjole — som man dengang kaldte det — af lyserødt og grønt Changeant Silke med grøn Blondebesætning. Jeg fik den paa »til Præsten« og kom grædende hjem med den Bestem-

melse aldrig at ville gaae med den, fordi jeg bildte mig ind, at Flere havde lagt Mærke til den, og jeg holdt nu ikke af Pynt, og Lysten dertil er sikkert ikke tiltagen.

Efter denne Samtale med Fru Jerichau kom vi hinanden nærmere, hendes Livlighed og varme Følelser tiltalte mig.

Det er ofte blevet sagt om Fru Jerichau, at hun kunde være lidt ubeskeden med at faae sine Malerier anbragt. Det kan jeg ikke bedømme, men jeg veed, at hun var Famliens egentlige Forsørger, saa det kan vel tjene lidt til Undskyldning for hende. Efter alt, hvad jeg saae til hende, var hun et sjelden arbejdsomt, i mange Retninger begavet, kjærligt og opoffrende Menneske, som jeg er glad ved at have mødt og lært at kjende.

NICOLAI BØGH

Dette Navn hører med til mine Ungdomserindringer. Som Dreng var Nicolai Bøgh i Huset hos sin Onkel, Pastor N. G. Blædel. Denne var gift med hans Moders Søster, Henriette Dons, og da Blædels jo hørte til mine kjæreste Venner, saae jeg dengang ofte Nicolai, der var en Del Aar yngre end jeg.

Da han blev gift med en meget sød Pige, Theodora Lundgreen, der blev en fortræffelig Hustru for ham, udviklede vort Forhold sig i Aarenes Løb til Venskab, og vi havde megen Glæde af at tale sammen. Vi saaes ikke saameget ofte, dertil er Livet i Kjøbenhavn for uroligt, og var Hver især optaget af vort Arbeide. Men nogle Gange om Vinteren mødtes vi dog altid, og det var mig en virkelig Glæde at see ham mellem mine Venner eller at samles i hans yn-

dige, kunstnerisk udstyrede Hjem med en Kreds af begavede Mennesker.

Nicolai Bøgh var en sjelden elskværdig Mand, blandt Andet var han i Besiddelse af den ikke saa almindelige Egenskab hos Mænd at kunne beundre mange Andre og see netop de lyse og gode Sider hos sine Venner. Der kom ogsaa mange udmærkede Mennesker i hans Hus, og man følte sig saa hyggelig og veltilmode blandt dem.

Det er et helt Billedgalleri, der stiger frem for mine Tanker, naar de gaaer tilbage til alle dem, som man i Aarenes Løb samledes med i den venlige Villa paa Lindevei.

Professor Nicolai Bøgh.

Der var den søde gamle Fru Magdalene Thoresen med de store brune, drømmende Øine, Biskop Fogs, den gamle elskværdige Etatsraadinde Casse, Maleren Professor Carl Thomsen, v. d. Reckes, Professor Frøhlichs, Professorinde Munch, Rigsarchivar Bricka og mange, mange Andre.

Professor Boghs Specialitet var at skrive Biographier, som han behandlede med stor Omhu og Kjærlighed. Da jeg derfor i Løbet af mit lange Liv havde gjort forskjellige Optegnelser, var det næsten selvfølgeligt, at jeg bad ham om at gjennemsee dem for at sige mig sin Mening derom. At han havde Interesse for hele min Gjerning, vidste jeg, da han i Anledning af min halvfjerdsindstyveaarige Fødselsdag havde givet en lille Skildring af mit Liv i »Illustreret Tidende« og skrevet et kjønt Digt i samme Anledning.

Hans Svar modtog jeg i følgende Brev:

30. Maj 1905.

Kjære Frøken Barner!

Jeg har netop nu sluttet Gjennemlæsningen af Deres Levnetsløb, og det har interesseret mig meget. Som De selv siger, bør der vist udelades Noget, og jeg troer da, den vil kunne blive en Bog, som vil fængsle og glæde Mange. Jeg er vis paa, at den i forskjellige Henseender vil blive et Kildeskrift, som vel kan fortjene, at der pekuniært offres Noget derpaa. Deri er tillige skildret en Livsudvikling under ærlig Kamp og med store Resultater, og alene heri er der jo noget meget Fængslende.

Jeg takker Dem for den Nydelse, jeg har havt deraf, og jeg er vis paa, at, naar Bogen foreligger trykt, vil en lignende Tak sendes Dem fra Mange — selv om De ikke hører den.

Med vore bedste Hilsener er jeg

Deres ærbødigt hengivne

Nicolai Bøgh.

Senere fik jeg mundtlig de varmeste Udtalelser. Jeg seer endnu i Tankerne ham staae i mit Hjem i Helgolandsgade med Armene støttede mod Ryggen af en Gyngestol og takke mig »i Manges Navn« for, hvad jeg havde skrevet. Nu, det var altfor meget sagt, dog det var hans varme, begeistrede Natur, der dikterede Ordene, men det gav i hvert Fald Stødet til, at jeg virkelig besluttede at lade endel af Optegnelserne udkomme efter min Død, og han vilde samle det Altsammen.

Men Mennesker spaaer — Gud raader — siger man, og ogsaa her viste dette sig. Professor Bøgh havde maattet underkaste sig en svær Operation, der gik godt, men senere medførte en langvarig Sygdom, hvori der vel kom et Par lysere Perioder, hvor man haabede paa en virkelig Bedring, men som dog til-

sidst endte med Dødèn den 13. October 1905. Det var et tungt Slag for hans trofaste Hustru og deres eneste Søn, og mange Venner delte Sorgen med dem.

Det er det svære ved at blive gammel, at man maa see Saamange gaae bort — Vennernes Række tyndes ud, og man bliver saa ene tilbage.

BISKOP MARTENSEN

Hvem jeg lærte at kjende i Slutningen af Tredserne eller lige i Begyndelsen af Halvfjerdserne, var Biskop Martensen og hans elskelige Hustru, som jeg i Aarenes Løb er kommen til at holde inderligt af — jeg husker det ikke mere tydeligt, men jeg troer, det var paa Diakonisse Stiftelsen, at vi mødtes de første Gange. Endskjøndt Blædel var min Sjælesørger og Præst, saalænge som han levede, og skjøndt Stein blev min Præst lige efter Blædels Død, hørte jeg af og til ogsaa Andre, blandt Andet altid Martensen, naar han prædikede, og han har havt en særlig Indflydelse paa mig, ikke blot ved sin Forkyndelse i Kirken, men ogsaa ved sine Skrifter, især vil jeg altid være ham taknemmelig for hans Ethik og for »Jacob Böhme«.

Adskillige Aar efter at Diakonisse Stiftelsen var kommen i Gang, traadte Biskop Martensen ind i Bestyrelsen, og jeg fik saaledes Leilighed til oftere at samles med ham, dels ved Møder, dels ved festlige Sammenkomster, hvor jeg flere Gange havde ham tilbords. Han havde ikke, hvad man kalder Conversationstalent, han brød sig aabenbart ikke om at tale om disse tusinde Smaating, der flyver fra Mund til Mund i et Middagsselskab, men naar man varsomt prøvede sig frem, indtil man fandt et eller andet Emne, der interesserede ham, eller som særlig beskjæftigede ham for Øieblikket, blev man rigeligt lønnet for sin

Umage — i hvert Fald for mig var en saadan Samtale med ham en Nydelse, som jeg længe kunde have godt af.

Den første Gang, jeg fik Leilighed til at tale med Biskoppen om hans egne Skrifter, var kort efter, at Ethikken var udkommen, og underligt nok var Stedet for vor Samtale det Kongelige Theater, hvor jeg kun er kommen en enkelt Gang i alle de senere Aar. Jeg husker ikke mere, med hvem jeg fulgtes den Aften, men vi var komne til at sidde lige bagved Martensen

Bispinde Martensen.

Biskop Martensen.

i første Parquet, og da Leiligheden var saa gunstig, kunde jeg ikke modstaae at takke ham for Ethikken, som netop i den Tid var en daglig Kilde til Glæde for mig. Jeg gjorde det meget tilbageholdende, da jeg var mig bevidst, at min Mening ikke kunde have mindste Betydning ligeover for et saadant Værk, men til min Forundring og Glæde indlod Biskoppen sig meget beredvilligt med mig og drøftede ret detailleret Bogens Enkeltheder. Han erindrede ogsaa flere Gange senere vor Samtale, saaledes at han paany og bestandigt mere indgaaende vendte tilbage til det samme Emne. Et Raad gav han mig i Henseende til Ethikkens almindelige Del, som jeg benyttede og var glad

over, og det var at læse det mellemste Afsnit først og saa begynde forfra og læse hele Bogen igjennem.

Yndige Timer har jeg senere tilbragt i den gamle Bispegaard. Særlig mindes jeg en Aften, hvor jeg havde udbedt mig at maatte tage Regitze Lerche, som dengang var pur ung, med. Vi sad længe ved Thebordet, og vor kjære Biskop var den, som ledede Samtalen, rede til at besvare alle Spørgsmaal. Jeg seer ham endnu saa tydeligt med det skarpe, kloge Ansigt og de — jeg kunde gjerne sige forunderlig deilige, lysende Øine, saaledes som de kunde være i de Øieblikke, hvor Aanden ligesom straalede ud gjennem dem. Bagved ham var der et utildækket Vindue, gjennem det lyste en stor, klar Stjerne, det saae næsten ud, som om den hvilede paa hans Hoved.

Da vi om Aftenen var komne i Vognen for at kjøre hjem, foer Regitze mig pludselig om Halsen med det Udbrud: »Aa, Tante Moster, jeg troer, det er den deiligste Aften, jeg nogensinde har oplevet« — og hun bevarede længe dette Indtryk. Da den gamle Biskop døde, sendte hun ham en Krands, som hans Datter lagde paa hans Kiste, hvor den store Mængde ikke kunde komme med, og det skete, fordi han, som Frøken Martensen sagde, i saa høi Grad havde paaskjønnet, naar ogsaa de Unge sluttede sig om ham.

Et af de mest uforglemmelige Indtryk af Biskop Martensens store Personlighed har jeg modtaget, da han engang gjorde sig den Uleilighed at forklare mig Indholdet af sin Bog »Jacob Böhme«. Jeg kom en Formiddag tidligt op til Martensens, og Bispinden vilde endelig, at jeg skulde blive der til Frokost. Det var kort efter, at »Jacob Böhme« var udkommen — jeg havde læst Adskilligt i den og var aldeles betagen af mange af de dybe, skjønne Tanker, som den rummede, medens jeg paa den anden Side havde truffet paa endel dunkle, idetmindste for mig helt uforstaaelige Ting.

»Derfor maa De ikke slippe den, men alligevel læse den helt igjennem,« sagde Biskoppen, »De skal slet ikke bryde Dem om, hvis der er Et eller Andet, som De ikke forstaaer, men blot læse videre, saa kommer Forstaaelsen efterhanden — det er slet ikke saa svært,« og han begyndte at forklare mig om den mærkelige Mand, som han havde offret saamange Tanker paa. Bispinden og hendes Datter blev kaldte bort, fordi der var kommet Visitter, men vi To blev siddende ved Bordet, medens han oprullede det store Livsbillede for mig. Jeg var helt betagen og ønskede blot, at nogle Flere kunde have delt min Nydelse med mig. Det er mig saa kjært at gjenkalde mig denne Formiddag, ikke blot for den Glæde, som den bragte mig, men tillige fordi den var mig et Bevis paa den Venlighed og Velvillie, som den kjære gamle Biskop var i Besiddelse af ved Siden af hans skarpe Forstand og sjeldne Begavelse. Den kloge Martensen kjender hele det dannede Danmark og endel af den øvrige Verden, den kjærlige Martensen kjender kun de Enkelte, der har været saa lykkelige at see ham i hans Hjem med hans Nærmeste — hvor kunde hans Øine straale, naar han saae paa sin udmærkede Hustru og den begavede Datter, der har arvet meget af Faderens skarpe Forstand. Ogsaa ligeover for sine Venner kunde han være i høi Grad hjertelig, især naar de trængte til ham. Inderligt kom jeg til at holde af ham i den Aarrække, hvori jeg kjendte ham, og jeg vidste, det var ikke tomme Ord, naar hans elskelige Hustru engang sagde til mig i en af mine tunge Timer: De veed, at De har en trofast Ven i Martensen.«

Da jeg kom hjem den ovenfor omtalte Formiddag, gav jeg mig til at studere »Jacob Böhme« i hver fri Time, der stod til min Raadighed, og det lonnede sig. Sjeldent har nogen Bog fængslet mig i den Grad som denne med sine dybe Tanker og deilige Billeder. Det er, som kom man til at see og føle Guds Herlighed her som aldrig tidligere i nogen Bog, navnlig i Af-

snittene om Christus, om de sidste Tider og Fuldendelsen er der deilige Ting. Naturligvis er der Adskilligt, som idetmindste jeg ikke forstaaer, Meget, som jeg har nydt i fuldt Maal, og Andet, om hvilket jeg maa sige, som Geheimeraadinde Bille engang sagde: »Jeg forstaaer det med Hjertet.«

»Jacob Böhme« var Biskoppens sidste Værk, hvorpaa hans aftagende Kræfter blev offrede. »Ingen skriver en saadan Bog ustraffet,« sagde hans Læge engang til ham, og senere, da Martensen havde faaet et Anfald af den Hjerneapoplexi, der gjorde Ende paa hans Liv, udbrød den samme Læge: »Jacob Böhme har ogsaa sin Andel i dette.« »Ja, selv om De havde sagt mig dette forud, saa havde jeg skrevet den alligevel,« sagde den gamle Biskop. Hans Hustru har fortalt mig, at hans Død blev, som han saa ofte havde ønsket, mild og blid, »som et Lys, der gik ud for strax efter at tændes igjen« — de Ord havde han engang selv brugt. Der var ikke Spor af Dødskamp, han laae stille hen, og da hans Hustru spurgte, om han kjendte hende, saae han et Øieblik op paa hende og sagde sagte: »Du Søde« — det blev de sidste Ord, som hun hørte af ham paa denne Jord.

LORD RADSTOCK

Da denne mærkelige Mand for mange Aar siden første Gang kom til Danmark, opfordrede Enkedronning Caroline Amalie mig til at høre ham engang, da hun satte megen Pris paa ham. Da jeg derfor fik Indbydelse til at overvære et af hans Bønnemøder i et privat Hjem, tog jeg derhen.

Der var samlet endel Mennesker, og midt imellem dem færdedes Lord Radstock — ved denne Leilighed var der nemlig kun Saadanne tilstede, som forstod

Engelsk, hvorfor han frit kunde henvende sig til hver Enkelt, som han ønskede at tale med. Da vi Alle havde taget Plads, traadte han frem og talte — jeg kan ikke sige: holdt en Tale, thi hans Ord dreiede sig ikke om et bestemt Skriftsprog eller Emne eller var ordnede efter nogen Plan. Men han talte saa vækkende, varmt og indtrængende, saa man ikke kunde andet end blive grebet deraf. Hvad han sagde, var ikke særlig begavet eller klogt, Ordene kunde man næsten sige sig selv, de var enfoldige og barnlige, men jeg kan endnu høre ham udbryde ganske stilfærdigt og med den inderligste Overbevisning: »I am a son and God is my father.«

Lord Radstock.

Saa knælede han ned og bad hjerteligt og flere af de Tilstedeværende i Rækkefølge efter ham. Det kunde jeg ikke være med til — jeg kunde ikke bede høit i Saamanges Nærværelse, det var mig saa fremmed — jeg kan bedst bede til Vorherre i Enrum. De Andre maa saa gjøre, hvad der ligger for deres Natur.

Da Mødet var sluttet, spurgte en af de Tilstedeværende mig om, hvad jeg syntes om Lord Radstock, hvortil jeg af Hjertet kunde svare: Rigtig godt. Men da Damen saa opfordrede mig til at gaae hen til ham og ret aabne mit Hjerte for ham — det holdt han af, og det var han vant til, at Mange gjorde — saa trak jeg mig i Stilhed tilbage og gik min Vei, det kunde jeg ikke gjøre, og jeg forstaaer slet ikke, hvorfor man lettere skulde kunne udtale sig til en fremmed engelsk Lord end til sin egen alvorlige Præst, om man virkelig havde havt Noget paa Sinde.

Der er noget ved den engelske Vækkelse, der er os Danske fremmed, det kommer maaske af, at de fleste Englændere, som kommer hertil paa deres Rundreiser, er Sekterere og altid gaaer uden om Sacramenterne. Og de trænger sig saa underligt ind paa os, hvad vi ikke er vante til.

Saaledes fortalte en Dame, der havde været tilstede ved et af Lord Radstocks offentlige Møder, hvorledes han, efter at det var sluttet, havde opfordret dem af de Tilstedeværende, der ikke troede paa Vorherre — til at forlade Salen. De, der troede paa Herren, skulde saa gaae til den ene Side, de, der gjerne vilde høre Ham til, men endnu ikke var helt omvendte, kunde blive siddende. Damen blev saa betuttet, at hun uvilkaarligt blev siddende, det Samme gjorde flere Andre, og Lord Radstock gik saa rundt mellem Rækkerne. Da han kom til en svær Mand, der sad med en yderst veltilfreds Mine, spurgte han ham, hvorledes han havde det med Vorherre? »Tak, godt,« svarede Manden uden at tøve, og saa roste Lorden ham og talte venligt med ham. Da han kom til Damen, gjentog han Spørgsmaalet. Hun blev lidt forvirret og sagde sagte, at hun endnu følte sig saa langt tilbage, hvorefter Lord R. sagde nogle strenge, formanende Ord til hende og gik videre.

Men det er naturligvis vanskeligt at handle i helt fremmede Forhold og ligeover for Mennesker, som man ikke kjender, og kunde Lord R. end gjøre slige smaa Misgreb, saa troer jeg, at Alle, der kjendte ham, var enige om hans store personlige Elskværdighed. Jeg har hørt flere smaa Træk om ham, der vidne derom.

Engang saae han paa et Torv to Kvinder, der skjendtes heftigt; han fik at vide, det var Moder og Datter, og at Skjenderiet var opstaaet derved, at den sidste ikke vilde gjøre, hvad den første ønskede. »Saa maa De være rigtig venlig mod hende,« sagde han til Moderen, bød begge de opbragte Kvinder Ar-

men, og medens han spadserede frem og tilbage med dem, fik han dem forsonede.

En Dag saae man ham paa Gaden med to store Kurve paa Armen, de var til Missionen, og da man spurgte ham, hvorfor han dog selv vilde bære disse, svarede han: »Vorherre Jesus bar Korset for mig, skulde jeg saa ikke kunne bære Blomsterkurven for ham?«

MRS. BUTTLER

Noget tidligere end Værneforeningen stiftedes her i Danmark en Forening mod Lovbeskyttelse for Usædelighed. Det var Baronesse Lilli Stampe, der havde faaet Tanken herom, og hun ønskede min Medvirkning, men som andetsteds fortalt, var jeg nødt til at svare benægtende.

Den Kvinde, der fra først havde reist hele dette Spørgsmaal om Sædelighed, var en engelsk Præstekone, Mrs. Josephine Buttler. Hun havde havt en eneste Datter, en lille Pige, som hun elskede inderligt. Da Barnet en Dag stod ved Vinduet og speidede efter Moderen, der var ude, saae hun denne komme op ad Gaden. Hun skyndte sig ud paa Trappen for at møde hende, og i sin Iver styrtede hun udover Rækværket og laae knust og blødende ved sin Moders Fødder.

Dette pludselige Slag bøiede aldeles Mrs. Buttler, men Vorherre vendte hendes dybe Sorg til Velsignelse for mange Andre, idet den svære Prøvelse ledede hendes Tanker hen til de mange stakkels unge Piger, der hvert Aar falder som Offre for Prostitutionen. Hun slog til Lyd for denne Sag, saa det gjenlod i alle christeligt bevægede Kredse ikke blot i England, men i mange andre Lande, og overalt, hvor Folk havde Forstaaelse af de unge Pigers Nød, dannedes

Foreninger, der søgte at faae den lovbeskyttede Prostitution hævet.

En personlig afgjort Mening kan jeg ikke have om denne Sag, dertil er jeg altfor lidt inde i Forholdene. Men det staaer klart for mig, at hvad der afgjort er Synd, bør en christelig Stat ikke beskytte. Deraf fik jeg en tydelig Forstaaelse, da jeg en Dag talte med en Bordelværtinde — den Slags kom jeg undertiden i Berøring med som Direktrice ved Fængselsselskabet. Paa alle mine Advarsler angaaende hendes syndige Liv havde hun kun det ene Svar, som hun gjentog flere Gange: »Det kan ikke være Uret, Staten autoriserer det jo.« Er det ikke forfærdeligt at forvirre Folks Begreber saaledes!

Mrs. Buttler.

Og saa hørte jeg en Dag: Nu kommer Mrs. Buttler til Kjøbenhavn, og jeg glædede mig hjerteligt til at gjøre et, om end flygtigt Bekjendtskab med denne ualmindelige Kvinde.

Der blev bekjendtgjort et Møde i Bethesdas store Sal, hvorved hun vilde tale. Da hun traadte frem, blev jeg strax grebet af hendes alvorlige, ædle Ydre, men hendes Foredrag var mig en lille Skuffelse. Det var vedtaget, at Fransk skulde være Fælledssproget ved dette Møde, da der vilde komme Representanter fra alle Nationer; følgelig var Mrs. Buttlers Foredrag paa Fransk med Englændernes ofte daarlige Udtale i dette Sprog, og hun læste det op. Det lod mig blive saa underlig kold, endskjøndt jeg var kommen med Varme for hele denne Sag — men heldigvis var Enden ikke endda. Der udviklede sig nogen Discussion, og efter at Mødet var sluttet, samledes Deltagerne til en fælleds Middag paa Klampenborg, og der saae jeg først den egentlige Mrs.

Buttler, hende, som jeg i flere Aar havde beundret i Frastand.

Ved denne Sammenkomst var hun selvfølgelig Dagens Heltinde, som Alle henvendte sig til, og da jeg ved Bordet havde min Plads ikke langt fra hendes, kunde jeg hele Tiden følge hendes Svar paa Tiltale, den kloge og beskedne Maade, hvorpaa hun stillede sig.

Fransk var som sagt ansat som Hovedsproget i den Grad, at jeg senere maatte smile ved Tanken om, at jeg — der tilmed taler dette Sprog daarligt — uvilkaarligt kom til at tale det med en Datter af den norske Digter Welhaven, Frk. Ida W., der med stor Varme havde sluttet sig til Sædelighedssagen. Hun fortalte mig saameget om sit Liv, da vi om Eftermiddagen kom til at gaae lidt sammen i det Fri; hun er vist et udmærket Menneske, som jeg baade før og senere har truffet enkelte Gange. Hun havde, lod det til, at gjøre med grumme Mange, men sluttede med at sige: »Mais au fond je suis tout à fait seule.« Det Samme kan jeg sige og vistnok mange Andre, men mon det ikke er netop den Slags Ensomme, som Vorherre ofte giver en Livsopgave at løse?

Tiltrods for Fælledssproget lød der ved Middagsbordet en broget Blanding baade med Naboer til Høire og Venstre. Der blev holdt Taler paa Dansk, Norsk, Svensk, Fransk, Engelsk, Tydsk o. s. v. — alvorlige og humoristiske — det var meget fornøieligt — der var ogsaa Hollændere og Portugisere tilstede.

Efter Bordet fordelte Selskabet sig i forskjellige Stuer, og jeg var saa heldig at komme til at sidde med Mrs. Buttler i en lille Sopha. Der fortalte hun mig meget om sin Sag, og da det skete paa Engelsk, talte hun med inderlig Varme og Interesse, og jeg fik et forbigaaende Glimt af hendes store Personlighed.

Det er den Slags Timer, som jeg regner til smaa aandelige Lysglimt, og jeg troer, at hvor korte de end er, kan de dog ofte have Betydning for det evige Liv.

FRU BØRRESEN
OG
MISSIONAIR SKREFSRUD

Den 19. October 1881 saae jeg for første Gang Fru Børresen, Santhalernes »Marna«, og Missionair Skrefsrud.

Det var blevet mig sagt, at hun saa gjerne ønskede at tale med mig, men ikke turde besøge mig: »Hvis hun gjorde det, var der saamange Andre, der maaske vilde føle sig krænkede, og hun var bange for at indlade sig paa mange Visitter, da hun var meget overanstrengt og for Øieblikket fremfor Alt trængte til Hvile.«

Nu, jeg søgte hende altsaa paa Hotellet, hvor hun boede, og da jeg havde sendt mit Kort ind, kom hun strax tilstede. Hun var egentlig ikke kjøn, syntes mig, men der var noget Sympathetisk og Beaandet over hende, noget Klart og Dygtigt i hendes Udtryk, man følte strax, at man havde at gjøre med en Personlighed. Der var over hende en velgjørende Blanding af Bestemthed og moderlig Mildhed.

Jeg sagde strax, at hun vel vidste, at jeg var bleven anmodet om at gaae til hende. Naar jeg skulde være ganske ærlig, havde jeg hidtil ikke havt synderlig Interesse for Santhalmissionen, men den kunde muligt vækkes, naar jeg hørte nærmere derom. Hun begyndte da at fortælle dels om selve Missionen, dels om sit Liv i Santhalistan, hvor afsondret det paa en vis Maade havde været, saaledes at hun f. Ex., efter at Skrefsrud havde mistet sin Hustru, ikke i flere Aar havde seet en hvid Kvinde, hvorledes hun undertiden havde tænkt med inderlig Længsel: »Aa, hvis jeg nu mødte en saadan i Haven, vilde jeg løbe hen og kysse hende, hvem det saa var.« Nu vilde hun gjerne have nogle unge Piger med til at deltage i Arbeidet, og der havde allerede meldt sig Flere, som var villige dertil,

sagde hun, men saa tilføiede hun med et lille skjælmsk Smil: »Men efter at jeg har fortalt til Forskjellige, at Skrefsrud ikke har isinde at gifte sig igjen, saa kommer der ikke Saamange.«

Hun fortalte ogsaa, at i halvsjette Aar havde hun ikke kunnet være borte fra sin Skole og Pigerne hverken Dag eller Nat – intet Under, at hendes Helbred efterhaanden var blevet helt nedbrudt.

Ogsaa Skrefsrud kom nu ind. Han har et eiendommeligt Ansigt, mørkt som en Sydlændings og med et saa melankolsk Udtryk, som om han aldrig kunde smile. Men smiler han endelig engang, saa lysner hele Ansigtet op, som om der var faldet en Solstraale ud derover. Jeg troer, der er ualmindelige Evner i den Mand — Gud ske Lov, at Vorherre har taget dem i sin Tjeneste.

Underligt nok kom vi Tre strax til at tale ret uforbeholdent sammen, næsten som om vi havde kjendt hverandre i lang Tid, det maa sagtens være den christelige Forstaaelse, der gjør, at man kan føle sig som Landsmænd med Fremmede. De vilde Begge aabenbart meget gjerne sættes ind i de nye Forhold, hvori de skulde bevæge sig, og de udtalte sig med stor Aabenhed. Paa deres mange Spørgsmaal forudsagde jeg dem halvt spøgende, at der nok i Anledning af dem vilde komme en Begeistringens Rus over Kjøbenhavn, rimeligvis ogsaa mange andre Steder i Danmark — jeg kjender jo mine Landsmænd — dog maatte de ikke vente, at jeg vilde gaae med til dette Sværmeri, som jeg saae i Tankerne. Det laae ikke for mig, og jeg havde altfor meget at bestille med saamange andre Ting, men derfor kunde vi godt have lidt med hverandre at gjøre. Efter Begeistringen vilde der muligt komme et Omslag, men saa vilde forhaabentlig deres og Missionens virkelige Venner blive tilbage. De kom Begge til at lee og erklærede, at de saa godt kjendte den Slags Svingninger — Tiden viste ganske rigtigt, at Begeistringen kom og faldt. De blev

maaske altfor længe i Europa og i Danmark til, at Folk kunde holde den vedlige. En Vinter føltes Stemningen i flere Kredse saaledes, som om der næsten ikke var Andet til i Verden end Santhalmissionen, og de skulde maaske helst være reist dengang, før Omslaget kom, da Folk endnu var saa levende fyldte af den beundrende Tanke, at der hører Meget til, at et Menneske kan forlade Alt, hvad han elsker: Slægt, Venner og Fødeland, alle gamle Forbindelser, for at drage ud til Hedningelandene. Men da Omslaget kom, kunde man kun glæde sig over, at der dog var blevet vakt en levende Interesse for Santhalmissionen, og at den trods Alt har vedligeholdt sig mange Steder og stadig virker i Stilhed.

Skrefsrud talte engang om, hvorledes man, naar man lever blandt Hedninger, saa forunderligt nødes til at kaste Alt paa Herren — alle ydre Hjælpemidler fattes En ganske. »Jeg har prøvet det,« sagde han, »jeg kom fra Norge til Santhalistan, og jeg tænkte: Jeg skal saamænd nok være saa veltalende, saa det kan overbevise Hedningerne om Christendommens store Goder og Fortrin. Og jeg talte ogsaa — jeg syntes, selv Stenene maatte røres og græde derved — men ingen Hedning blev omvendt. Jeg maatte afklædes helt, kaste Alt paa Herren, saa talte jeg igjen, saa hjalp Han, og saa omvendte mange Hedninger sig.«

Hele Vinteren 81—82 tilbragte Fru Børresen og Skrefsrud i Kjøbenhavn, og jeg levede adskillige mindeværdige Timer sammen med dem.

Saaledes havde Charlotte van Wylich og jeg tilfældigvis faaet at vide, at Fru Børresen skulde være ganske ene paa Hotellet med sine to Døttre lille Juleaften, før hun næste Dag tog ud til Nørager. I en Fart fik vi samlet en lille Sum Penge, gav selv Noget til og kjøbte saa adskillige Ting. Vi pyntede et Juletræ med Blomster og Lys og fik det i al Hemmelighed bragt hen paa Hotellet, hvor det blev stillet op i en Stue. Julebordet blev prydet med endel smukke,

store Photographier og andre Ting, og da Lysene var tændte, sendte vi Bud til Fru Børresen, at to Damer gjerne vilde tale med hende.

Fru Børresen kom med begge Pigebørnene, og da hun fik Øie paa det straalende Juletræ, blev hun et Øieblik staaende ganske ubevægelig — og saa brast hun i Graad. I ni Aar havde hun ikke seet et smykket Grantræ — det findes ikke i Santhalistan — og gamle Minder fra hendes Barndomshjem stormede ind paa hende og overvældede hende i Forening med den Længsel efter sit nuværende fjerne Hjem, som hun følte netop ved den tilstundende Fest.

Charlotte og jeg skyndte os hen til hende og fik hende og Børnene til at sætte sig i Sophaen imellem os for at see lidt i Ro paa Træet. Taarerne flød endnu, men snart brød et Smil frem; hun sad med Armene om os Begge og kyssede snart den Ene, snart den Anden, idet hun udbrød: »Hvor Kjærlighed dog gjør godt!« Hun fornøiede sig som et Barn over de forskjellige Ting, navnlig var hun meget glad over Photographierne. »Jesus, som velsigner de smaa Børn« bestemte vi efter fælleds Samraad til »Papa«, Blochs »Opstandelsen« til Skrefsrud — »Martha og Marie« og »Vandringen til Emaus« til Fru Børresen — Santhalpigen Anpi skulde have »Jesus, der knæler i Gethsemane Have«. Det var en deilig Aften, vi tilbragte ene sammen med Fru Børresen og hendes Børn — senere fik saamange Andre fat paa dem.

Efter den Tid har jeg seet Fru Børresen i forskjellige Forhold, sammen med mange fremmede Mennesker, og hun bevarede altid sin eiendommelige Personlighed — det samme gjorde Skrefsrud.

Den 22. Marts er det Fru Børresens Fødselsdag, og i den Anledning samledes hun hos Generalkonsul Hansens paa Toldbodvei til en Middag med en mindre Vennekreds, hvoriblandt jeg var glad ved at blive regnet med. Hun sad saa mild og fornøiet mellem os Alle, skjøndt vi saa godt forstod, at hendes Hjerte

paa denne Dag maatte være med Længsel i det fjerne Land, hvor »Papa« nu arbeidede ene i sin store Missionsgjerning. Der var skrevet Sange baade til Fru Børresen og Skrefsrud, Santhalernes »dulararia Krap«, som de kalder ham, og der blev holdt Taler, baade alvorlige og livlige. Først og fremmest udbragtes naturligvis Fru Børresens Skaal, og Skrefsrud takkede paa hendes Vegne som hendes »ældste Søn«. Han talte først humoristisk om sig selv som den uslebne attenaars Knøs, saaledes som han var, da han første Gang kom sammen med Fru Børresen, hvorledes hun havde »høvlet« paa ham, ogsaa »skræppet«, og hvorledes hun nu den Dag idag talte til ham hjemme i Hotellet. Men han talte ogsaa senere bevægede Ord om den alvorsfulde Livsførelse, hvorigjennem Vorherre havde opdraget ham til at blive et Redskab i Hans Haand til at bringe mange Hedninger til Omvendelse. Ja, Gud havde tilvisse vendt det Onde til det Gode i hans Liv — man kunde see, hvor stærkt bevæget han blev, da han talte om Herrens underfulde Førelser med ham.

Et andet Sted og ved en anden Leilighed har han fortalt, hvorledes nogle ældre Kammerater engang, da han var ganske ung, næsten Dreng, drak ham fuld, og i denne Tilstand fik de ham med til et Indbrudstyveri. Han blev greben, medens de Andre slap bort, og Straffen kom derfor ene over ham, som blev bragt i Fængsel. Derinde i Ensomheden vaagnede Syndsbevidstheden hos ham, og gjennem Mørket skinnede Guds Naades Lys ind i hans Hjerte og bragte ham til Omvendelse og Tro.

Ja, jeg havde adskillige yndige Dage med Fru Børresen og Skrefsrud, baade rare og fornøielige. Særlig husker jeg saa tydeligt en Middag, hvortil jeg havde indbudt dem sammen med en lille udvalgt Kreds af Venner, blandt Andet daværende Pastor, senere Biskop Stein. Samtalen gik livligt ved Bordet, navnlig supplerede Steins og Skrefsruds eiendommelige og

høist forskjellige Personligheder hinanden ypperligt. Det er ikke blot i Santhalistan, at Skrefsrud føler sig hjemme, han er ogsaa med til Alt, hvad der bevæger sig i Tiden og i Livet. Pastor Stein omtalte en af Père Hyacinthes Gudstjenester, som han havde overværet i Paris. Han skildrede Aandrigheden hos denne Prædikant, der blandt Andet yttrede, at Katholicismen er Pavens Styrke, men Paven Katholicismens Svaghed, og at Navnet Beelzebul betyder »Fluernes Konge«, det vil sige, at Djævelen bruger alle de uendelig mange Smaating, der flyver om mellem Menneskene og afstedkommer Uenighed. Men Stein talte tillige om det Holdningsløse i hele Père Hyacinthes Fremtræden og Prædiken. Jeg forstod ham saa tilfulde, da jeg selv engang har hørt Père Hyacinthe uden at kunne bedaares af hans glimrende Veltalenhed, da meget forekom mig hult, som f. Ex. da han talte om Velsignelsen gjennem Nadveren med Brødet og Vinen og et Øieblik efter nød Vinen ganske ene, medens han kun uddelte Brødet til Menigheden.

Aftenen før jeg ventede Fru Børresen og Skrefsrud, skrev jeg en lille versificeret Bordtale til dem, der lød saaledes:

Det er jo lært os tidligt alt, at Kvinden tie bør,
At ei hun i Forsamlinger sin Stemme løfte tør,
Vel blev det engang just til mig, og det i Alvor, sagt:
»Det skulde saadan ei forstaaes, men som det blev udlagt
Af gamle Grundtvigs egne Ord saa deiligt og saa sandt,
At det er kun de »Giftes« Mund, som dette Forbud bandt.
Ugifte Kvinder derimod maa føre Ordet frem,
De Stakler har jo ingen Mand, som tale kan for dem.«
See, derpaa troer jeg nu forvist ei noget Øieblik,
Nei, tværtimod, jeg holder fast ved gammel Sæd og Skik,
At hvor man som Forsamling det med Rette kan forstaae,
Der taler Manden høit og frit, og Kvinden tie maa.
Dog her en lille Vennekreds jeg kalder det jo kun
Og synes derfor, jeg har Lov i denne ene Stund —
Især da jeg jo, som De veed, just hører ind blandt dem,
Der ei har nogen Mand parat at træde for sig frem —

At netop derfor jeg har Ret at tale et Par Ord
Til disse kjære Venner, der er samlet ved mit Bord.
Jeg takker Dem, fordi De kom med mildt og nøisomt Sind
Og bragte Lys og Glæde kun i Huset med Dem ind.
Det er saa deiligt her at see hvert Ansigt kjært og kjendt —
Ja, Kjærligheden er forvist en Blomst fra Gud os sendt,
Det Underfulde ved den er — jo mer den bliver brugt —
Desmere netop voxer den og folder ud sig smukt.
Og naar den ret har fæstet Rod i Evighedens Jord,
Saa skyder den mod Himlen op i Syden og i Nord.
Ei sandt, i denne Kjærlighed og i vor fælleds Tro
Vi vil det Bedste ønske nu for disse kjære To,
Der kom til os fra fjerne Land, fra vilde Stammers Hjem,
Hvor Gud som Redskab brugte dem sit Ord at føre frem
Og til at virke fromt og stærkt i sin den store Sag,
Saa der af dybest Hedningnat frembrød en herlig Dag,
Hvori forsvandt hver Syndens Gru, hver Tvivl, hvert lønligt Gys
Lig onde Aanders Gøglesyn for Dagens klare Lys.
Og i den rige Naadesol skød fagre Spirer frem,
Hver Afgud blegned, og Guds Fred i Santhal fandt et Hjem.
Vi ønske nu, at hvert et Frø, der blev i Tro nedlagt,
Og som i Santhallandet alt har tusind Blomster bragt,
At det maa voxe frem og staae et rankt og mægtigt Træ,
Hvor Hedninger i Tusindtal maa finde Ly og Læ.
Ja, med Orangetræets Pragt hver Gren sig bøie smukt,
Fordi paa engang den faaer Lov at bære Blomst og Frugt.

Hvor var jeg dog glad ved den Dag — der var en saa ublandet tillidsfuld og hjertelig Stemning over det Hele, og jeg troer, at vi fik Alle gjennem Fru Børresens og Skrefsruds livlige Skildring et Indtryk, som om vi næsten selv havde været i Santhalistan.

Man saae i Tankerne den fremmede, tropiske Natur, saae »Papa« og »Mama«, naar de om Søndagen vandrede til Kirke i Spidsen for de mange kaffebrune Drenge og Piger med det sorte Haar og de mørke Øine. Man følte som et Pust af hele det Kjærlighedsliv, som leves derovre.

Engang imellem kunde Fru Børresen føle sig træt og nedtrykt, især henad Aften, fortalte hun. Naar saa Børresen og Skrefsrud kom ind til hende, og den

Første saae, at hun var forknyt, kunde han sige til Skrefsrud: »Nu behøver vi To ikke at være forsagte, Mama er det for os alle Tre.« Og snart fik han hende igjen oplivet og modig.

Børresen er en Bønnens Mand, fortalte de videre, han synger altid, hvad enten han er glad eller bedrøvet. Engang kom han hjem syngende: »Jeg gaaer i Fare, hvor jeg gaaer,« og idet han med det Samme vilde slaae Støvet af sine Støvler, faldt der en giftig Slange ned derfra; han dræbte hurtigt Slangen og ved-blev trøstig at synge: »Jeg gaaer med Jesus, hvor jeg gaaer.«

Ja, den Middag og forskjellige andre Dage staaer for mig som Lyspunkter i Fru Børresens og Skrefsruds Ophold i Kjøbenhavn, men saa kom det store Omslag i Stemningen ligeover for den Sidste.

Det kom paa engang op, at han nok længe havde været Frimurer og nu havde ladet sig optage i den danske Loge — saaledes hed det sig idetmindste — og nu blev Mange, især Geistligheden, meget indigneret derover. Til en vis Grad kan jeg forstaae dette, da jeg selv ikke kan lide, at en Præst eller Missionair indlader sig med den Slags hemmelige Selskaber, kommer i Broderskab og Forpligtelse til alle Slags Mennesker, som han ikke kjender. Men man maa dog erindre, at Frimureriet er anderledes anseet i flere andre Lande end herhjemme, og i hvert Fald, fordi en Mand gjør et Skridt, som man misbilliger — forudsat at dette Skridt ikke er syndigt eller ærerørigt — behøver dog ikke alt Godt at tages fra ham.

Det var mig et for voldsomt Omslag, men det var der, og man sporede det paa forskjellig Maade. En ellers meget mildt dømmende Præst sagde saaledes en Dag til mig: »Jeg glæder mig ikke mere til at være sammen med Skrefsrud, men nu beder jeg hver Dag for ham — han har slaaet Santhalmissionen ihjel herhjemme, idet han blev Frimurer.« Dog det havde han, Gud ske Lov, ikke. Han kom en Dag for at forklare

mig endel om Frimureriet og sit Forhold dertil — væsentlig hvor ganske anderledes det var anseet i andre Lande. Jeg kunde kun svare, at jeg sikkert ikke dømte ham, men alligevel ønskede inderligt, at han ikke havde gjort det Skridt. Vi skiltes uden fuld Forstaaelse paa det Punkt, men som rigtig gode Venner, og jeg tænker ofte med varm Interesse paa Fru Børresen og Skrefsrud, og om man end ikke kan være blind for de smaa Skyggesider, saa er jeg dog glad og taknemmelig over, at Vorherre førte mig sammen med de to Mennesker, hos hvem jeg finder saameget Stort og Smukt og Elskværdigt.

OLUF JENSEN

Undertilden, naar jeg lader Tankerne gaae tilbage til »Mangt« og »Meget«, falder det mig ind: Var det virkelig mig, som var med til den lille eiendommelige Fest paa d'Angleterre? — Den staaer for mig saa underligt uvirkelig, udenfor Alt, hvad jeg ellers pleier at opleve. Hvilket Aar det var, husker jeg ikke, men jeg boede dengang i Holbergsgade. Bethania var endnu ikke bygget, saa jeg levede og arbeidede, for at det skulde skee.

En Dag kom Kommunelærerinde Frøken Augusta Fenger op til mig og bragte en Indbydelse til Middag allerede samme Dag fra en Mand, der hed Oluf Jensen, og som for Tiden opholdt sig paa Hotel d'Angleterre. Frøken Fenger fortalte mig i Korthed hans Historie.

Han var en Bondesøn fra Sjælland, var for endel Aar siden udvandret til Australien og havde havt Lykken med sig derovre. Han havde arbeidet sig op helt nedefra og eiede nu store Landstrækninger og Faarehjorder, hvorved han havde tjent sig en betydelig Formue. Han var en anseet Mand, havde ogsaa et godt

Ord paa sig herhjemme, saaledes at en af Sønnerne fra Broholm var bleven sendt over til ham for at lære Forskjelligt. Nu havde han giftet sig med en fransk Dame og var med hende kommen hjem til Danmark for endnu engang at see sit Fødeland. Han vilde gjerne gjøre noget Godt for forskjellige Institutioner, havde hørt Værneforeningen omtale og faaet endel Interesse for den, og da han ikke skulde blive ret længe i Danmark, mente han nok, det kunde gaae an at sende mig denne uventede Indbydelse til at samles hos ham paa Hotellet med nogle ganske faa Andre. Og Frøken Fenger tilføiede, jeg maatte dog endelig komme, det kunde maaske være godt for Værneforeningen. Det kunde det jo muligt, altsaa lovede jeg at følge Indbydelsen og at møde paa d'Angleterre til den fastsatte Tid.

Da jeg kom ind i Stuen, var der en ganske lille Kreds samlet, hvoraf jeg ikke kjendte et eneste Menneske undtagen Frøken Fenger. De Andre var vist Enkelte, som Oluf Jensen var kommen i Berøring med derude i det Fremmede. Han selv kom mig imøde og presenterede sin Kone for mig. Hun var meget pyntet og gjorde slet ikke noget sympathisk Indtryk, dannede en fuldstændig Contrast til sin Mand, som saae saa paalidelig og bundærlig ud, havde et jevnt og rigtig rart Ydre og allerede var lidt til Aars.

Vi satte os nu til et ret luxurieust Maaltid, Samtalen var livlig og interesserede mig, hvad enten den handlede om fremmede Forhold, som jeg ikke kjendte, eller Værten pludselig dreiede den ind paa min Virksomhed.

Da Middagen var forbi, gik Herrerne ind at ryge, og Damerne blev — efter fransk Skik — ført ind i Ægteparrets Soveværelse, hvor der midt paa Gulvet stod en mægtig Himmelseng. Nu gik Værtinden om og bød Hver især af os smaa Rosenbouquetter og Cigaretter til hvem, der vilde have dem.

Derefter samledes vi Alle paa en Balkon ud mod Kongens Nytorv, hvor jeg dog holdt mig noget i Baggrunden, da jeg befandt mig lidt underligt i de uvante Omgivelser. Til Slutning blev der budt Champagne om, og saa blev Gjæsterne — idetmindste jeg — kjørt hjem i nedslaaet Kareth og med en mægtig Bouquet Blomster. — Ja, var det virkelig mig! tænkte jeg.

Men det gode Resultat af denne Middag var et ordentligt Bidrag til Værneforeningen.

DIGTEREN CHRISTIAN RICHARDT

traf jeg første Gang hos van Wylichs, medens han i sine yngre Aar var Forstander paa en Høiskole i Nærheden af Greve Præstegaard. Han var en sjelden elskværdig Personlighed, men saa beskeden og stilfærdig i sin Fremtræden, saa man først maatte lære ham nærmere at kjende for ret at forstaae og vurdere, hvad han indeholdt. Jeg har engang hørt en lille Anecdote, der characteriserer hans beskedne Maade at træde frem paa. Da han havde faaet sin første præstelige Ansættelse som Catechet i Store Hedinge, kom han dertil aldeles ukjendt en raakold, regnfuld Dag og tog ind paa Gjæstgivergaarden. Uden at sige, hvem han var, gik han ind i Gjæstestuen, hængte sin Overfrakke til Tørre og begyndte at gaae op og ned ad Gulvet.

Da Værten kom ind, sagde Richardt: »Det kunde være rigtig rart at faae en Bæuf.« »Ja, det har De s'gu Ret i,« svarede Værten, men uden at gjøre Anstalter til at skaffe den. Han anede ikke, hvem han talte med, og da han senere fik at vide, at det var deres tilkommende Præst, blev han lidt flau, og Bæuffen kom hurtigt tilstede.

Jeg tror ikke, at Livet som Høiskoleforstander ret tilfredsstillede Richardt, hvorimod han uden Tvivl følte sig gladere som Præst. Han blev først — som oven-

for nævnt — kaldet til Catechet i Store Hedinge, senere blev han Præst paa Fyen og endte sine Dage som Sognepræst paa Wemmetofte. Dette sidste Kald syntes at egne sig ganske særligt for ham, da Arbeidet ikke var større, end at han, paa samme Tid som han passede det troligt, tillige kunde faae Tid til sin Digtergjerning. Damerne holdt meget af ham, dog troer jeg nok, at enkelte blandt dem savnede hans Forgænger, den gamle Pastor Brask, der pleiede at læse høit for dem flere Gange om Ugen, og det vilde Richardt ikke indlade sig paa, hvorimod han ofte spillede sjeldent smukt for dem, og hans livlige Hustru hjalp godt med til den almindelige Underholdning.

Pastor Christian Richardt.

Christian Richardt var Præst paa Wemmetofte, da jeg holdt et Møde i Karise med Pastor Esmann, der i denne Anledning havde skrevet en Sang. Richardt var tilstede og syntes bevæget ved Mødet; efter det havde han og jeg en længere Samtale med hinanden, medens vi spadserede op og ned ad Landeveien, og da han, hans Hustru og jeg senere stod og talte sammen i Præstegaardens Havestue, tog han pludselig min Haand og kyssede den, og fra den Dag af var han en varmt forstaaende Ven af Værneforeningen.

Til en stor Fest, som Vilhelmine Bardenfleth endel Aar senere sammen med Flere fra Kjøge og Vallø og Omegn afholdt i Billesborg Skov til Fordel for vor Forening, havde han skrevet en smuk Sang: Værger og værner«, som jeg senere med hans Tilladelse har

faaet trykt i mange Exemplarer og stadig har brugt som Indledning til mine Møder.

Værger og værner!

Vi vil værge vort Land mod al Vold eller Ondt,
Det er kun, hvad vi bør, hvad vi skal!
Thi vort Land er vort Legem; er det ikke sundt,
Staaer vort Folkeliv Fare for Fald.

Men i Sjælenes Verden der ligger et Land,
Som ei mindre kan trænge til Værn;
Det er omflydt af Daabens det hellige Vand,
Skjøndt dets Grændser som Himlen er fjern.

Dette Hjerternes Land, det har farlige Kaar,
Det har Fjender i Tusinde Tal!
Og dets Tempel, som reistes i Ungdommens Vaar,
Trues altid med Feide og Fald.

Det har Fjender i Tidens urolige Jag,
Det har Fjender i Tvivlenes Skjælv;
Det har Fjender ved Nat, det har Fjender ved Dag,
Og sin værste det har i os selv.

Gud bevare som Skovens nys udsprungne Blad
Danmarks Ungdom for Ormenes Plet,
Og hver Sjæl i den store, den fristende Stad
For at fanges i lokkende Net!

Men han vil, at vi selv rækker Ungdommen Skjold,
Det som smedes af Tro paa Guds Søn,
At vor Kjærlighed selv bygger Omsorgens Vold,
Den som tættes af aarvaagen Bøn!

Lad os værge vort Land, vort forjættede Land,
Som har Palmer og Fred i sit Skjød!
Denne Værnepligt kalder paa Kvinde og Mand,
Lad den vorde vort daglige Brød!

Til Indvielsen af Værnehjemmet Bethania skrev han en anden skjøn Sang.

Jeg havde anmodet ham om at skrive en saadan, og i den Anledning fik jeg følgende Brev:

Kjære Frøken Regitze Barner!

Herved har jeg den Glæde at sende Dem en — som jeg haaber — anvendelig Sang til Bethanias Indvielse, den laae færdig idag, da min Kone modtog Deres lille Memento.

Paa Reisen, hvor jeg idelig var paa Farten, og kun kunde pleie Sundheden, snart ved at drikke Brønd, snart ved anstrengende Fodture, var der ikke Tale om at sætte saameget som to Verslinier sammen — men saasnart som jeg efter min Hjemkomst fik en Smule Luft (jeg har i denne Tid meget at tage vare), satte jeg mig til Arbeidet.

Hjertelig Tak for Deres indholdsrige og oplysende Brev — Gud velsigne Deres gode, menneskekjærlige Forehavende og give det evige Frugter. Bevar lidt Venskab for

Deres ærbødigt hengivne

Chr. Richardt.

Nogle trykte Exemplarer beder jeg mig i sin Tid tilsendt. C. R.

Christian Richardt hørte til den Vennekreds, som jeg havde indbudt til Middag ved Indvielsen af Værnehjemmet Bethania, og jeg sørgede for, at han fik min kjære Regitze Lerche tilbords. Da han kjendte saamange af de Tilstedeværende, var han først lidt skuffet ved at faae saadan en hel fremmed ung Borddame, men de lod til at tale saa rart sammen om mange forskjellige Ting og syntes saa godt om hinanden, at han til hendes store Fornøielse kyssede hende, da de gik sammen fra Bordet.

Efter Indvielsen af Værnehjemmet fik jeg følgende Brev fra Pastor Richardt:

Vemmetofte, 7. Oct. 89.

Stiftsdame Frøken Regitze Barner!

Kun to Ord, kjære Froken Barner, med hjertelig Tak baade fra min Hustru og mig selv for den

smukke Dag forleden. — Indvielsen om Formiddagen var fra først til sidst smuk og opbyggelig, Biskop Steins Tale ypperlig, og den festlige Middag i Deres eget ny Hjem var saa oplivende og hyggelig, saa den vil mindes med udelt Glæde. Og saa gjensaae jeg der ikke faa gode og kjære Venner, og med den mig tiltænkte Borddame fandt jeg mig saare vel tilfreds.

Overgangen næste Dag til Hjemmets vanlige Gjerning maa have været noget anstrengende, ikke mindst for Dem selv, kjære Frøken Barner, for hvem Indflytning, Ordning, Representation og Værtinde Pligter jo selvfølgelig maa have været temmelig overvældende; nu haaber jeg, at De er kommen noget mere til Ro — glem ikke i Deres skjønne, brændende Iver, at vi Mennesker altid trænge til Vexel af Arbeide og Hvile — Dag og Nat kan fortælle os det.

Give saa Gud, at Deres kjærlighedsfulde Virken maa bringe velsignet Frugt for Mange! Og gid den ihærdige Kamp, der har bragt Hjemmet i Helgolandsgade frem til Virkelighed, midt under Dagens Byrde og Hede og Fortrædelighed, maa være Dem som Lysningen fra hin Helgolands Kamp, der har givet Gaden Navn — et forfriskende, styrkende Minde!

Med de venligste Hilsner fra min Kone og mig,

Deres hengivne

Chr. Richardt.

PROFESSORINDE AMALIE MUNCH

Naar vi To første Gang mødtes, og hvorledes jeg kom til at gjøre hendes Bekjendtskab, er mig umuligt at erindre. Jeg troer, at den Første, der talte til mig om hende, var Frøken Caroline Hanch, en gammel Dame, som jeg oftere traf sammen med hos Blædels. Hun havde en ganske særegen Gave til at skildre Mennesker, saa at de kom til at staae lyslevende for En, næsten som om man havde kjendt dem personligt, og da jeg derfor første Gang saae Fru Munch, har hun ganske sikkert strax forekommet mig som en gammel Bekjendt — »Amalie«, som Frøken Hanch altid kaldte hende. De havde kjendt hinanden fra den Tid, da »Amalie Raben«, der var Pleiedatter af Grev Raben paa Aalholm og noget forvoxen, kom til at ligge i flere Aar paa et dengang bekjendt orthopædisk Institut, hvor Frøken Hanch var Lærerinde. De sluttede der et Venskab for Livet, der stod sin Prøve gjennem en lang Aarrække.

Professorinde Munch.

Da Frøken Raben var bleven gift med Professor Munch og Frøken Hanch stod meget ene, aabnede Ægteparret deres Hjem for den ensomme gamle Dame. Hun har selv fortalt mig om, hvor kjærlig og hensynsfuldt hun blev behandlet, hvorledes hun strax fik sin Plads ved Middagsbordet ved Siden af Professoren, for at hun, der var meget tunghør, saavidt mulig kunde følge Samtalen.

Allerede medens Professor Munch levede, har jeg været adskillige Gange i deres smukke Hjem, hvor

der samledes en Kreds af intelligente Mennesker, for hvem den gamle Digter og den begavede aandfulde Frue med de mange kunstneriske Interesser var en sjelden tiltalende Vært og Værtinde. Dog var Fru Munch mere end aandfuld, mere end kunstnerisk, hun var tillige et udviklet christeligt Menneske med dybe Sympathier for alt Stort, Godt og Skjønt.

Det var dog først, efter at Fru Munch var blevet Enke, at jeg kom i nærmere Forhold til hende og følte mig stærkt draget til hendes hele indtagende og saa kjærlige Personlighed. Det er ganske characteristisk, hvad den norske Kammerherre Anker fra Christiania engang sagde om hende. Han havde besøgt mig og vilde ogsaa gjøre hende en Visit, det fortalte han, idet han vilde gaae ud af Døren, og tilføiede: »Jeg veed ikke, hvad det er — hun er jo ikke smuk — men hun er »dæili«, udbrød han paa sit norske Maal.

Efter Mandens Død levede Fru Munch paa en Maade ret stille med sine to Døttre, men til Tider samledes der dog en udmærket Kreds i hendes Hus, og det var altid en Glæde og aandelig Nydelse at komme der. Hun holdt ogsaa af at være med til de smaa Middage, som jeg undertiden glæder mig ved at give i mit Hjem, »mine smaa yndige Fester«, som hun kaldte dem paa sin kjærlige, lyse Maade, eller til de større Fester i Vesterled, hvor Grevinde Schack og jeg pleier at være Værtinder. Da hun første Gang var indbudt derud, skrev hun til mig: «Vesterled i Lindevangen, selve Navnet aander jo Poesi.«

Den sidste Gang, jeg saae Fru Munch, stod vi sammen og ventede paa en Sporvogn ved Frederiksberg Allé, og jeg mindede hende om hendes Løfte at besøge mig paa Vallø. »Jeg vil saa inderlig gjerne,« svarede hun, »men jeg vil helst vente, til det er Foraar, til de lange, lyse Dage kommer, saa glæder jeg mig til at see Dem og de gamle kjendte Steder.« Men ak, da Foraaret kom, var hun gaaet ind til en bedre og lysere Vaar.

Fru Munch var saa god, saa inderlig kjærlig og havde Hjerte for alle Fattige, Syge og Lidende. Den sidste Vinter, hun levede, havde hun hørt, at Forfatterinden Sophie Breum, der forresten levede i gode, velhavende Kaar, netop paa den Tid følte sig noget ene, fordi hun boede i et Værelse, som hun havde leiet hos fremmede Mennesker, og ikke var rigtig rask. Saa sendte Fru Munch strax sin yngste Datter Anna hen for at spørge, om hun ikke havde Lyst til at bo en Tid hos dem, de var jo flere, der kunde pleie hende lidt. Hun kom saa derhen, men kort efter blev Fru Munch syg og døde — de mente, hun var glad over, at den yngste Datter og Frk. Breum sluttede sig sammen — det var som hendes egen Godhed vendte tilbage til hende med Velsignelse. Saaledes blev det mig fortalt. Det er saa underligt, at heller ikke hun er blandt de Levendes Tal, at man aldrig mere her paa Jorden skal see ind i hendes dybe, milde Øine, hvorfra der ligesom udstraalede et Væld af Kjærlighed og Forstaaelse.

PROVSTINDE SONNE OG THYRSBÆK

Til nogle af mine deiligste Sommerminder hører Thyrsbæk og den yndige Skovridergaard, som min kjære Fru Sonne pleiede at leie om Sommeren. I flere Aar havde jeg følt, at naar jeg havde flakket endel om paa mine anstrengende Filialture, saa havde jeg ikke mere Kræfter til at være »Gjæst« den øvrige Del af Sommeren, hvormeget jeg end holder af at leve sammen med Slægt og Venner. Livet paa et Hotel eller stort Pensionat stod for mig som ret afskrækkende, og at være i Kjøbenhavn i den varme Tid taaler jeg ikke godt. Ethvert arbeidende Menneske trænger til Ferie og Hvile, og jeg kom da til at tænke

paa den rare, gamle Provstinde Sonne, som jeg dengang kun kjendte grumme lidt personligt men meget gjennem Omtale, og fik derved den Idé, at Opholdet i hendes Hjem maatte være netop, hvad jeg trængte til. For ikke at sætte hende i Forlegenhed ved at skulle svare mig personligt, lod jeg hende forespørge paa anden Haand, om hun kunde tænke sig at modtage mig endel af Sommeren i Pension. Hun var strax villig dertil, endskjøndt hun ellers i Reglen kun pleiede at have sin Familie hos sig, og i tre Aar har jeg tilbragt en lang Ferietid hos hende, hvad der har været mig til stor Nydelse.

Fru Sonne er et ualmindeligt Menneske, christelig udviklet, fornøielig, med et lyst Blik paa Livet, let at leve sammen med, musikalsk, med varm Interesse for alt Stort og Smukt. Efter hvad jeg kan skjønne, er hun i mange Aar voxet fremad ved Samlivet med en dygtig begavet Mand, hendes danske Sind og Fædrelandskjærlighed har udviklet sig i den lange Tid, hvori hun levede som Husmoder i en sønderjydsk Præstegaard, der var Midtpunktet for mange aandelige Interesser, et udmærket Hjem for den store Børneflok og tillige Tilhold for mange Fremmede, som Fru Sonnes gode Hjerte ogsaa kunde rumme. En af hendes Søstre har fortalt mig et morsomt lille Træk om Selskabeligheden i Præstegaarden og den humoristiske Dygtighed, hvormed Husmoderen tog Meget. Der var en Dag en Masse Gjæster, de fleste var komne af sig selv, Middagen var spist og de sad ved Kaffen. En af Fruerne rykkede sig tæt hen til Provstinden og sagde fortroligt: »Naar er det egentligt, at De venter Dem?« »Strax! der er sendt Bud efter Madammen,« svarede Værtinden, og det kan nok være, at Gjæsterne spredtes som Avner for Vinden.

Fru Sonnes eneste Datter er gift med Directeur Koefoed paa gamle Carlsberg, hun er en sød og meget indtagende Kone, af Sønnerne er flere i forskjellige Verdensdele, alle vistnok prægtige og dygtige Menne-

sker. Den yngste er Læge i Veile, en anseet og elskværdig Mand, som jeg lærte ret godt at kjende, da han i al Fald hver Søndag kom ud til Skovridergaarden med sin Kone, og det var hyggeligt at see Moder og Søn sammen, naar hun gik ham imøde med straalende Øine, og han mangen Gang tog hendes Haand og kyssede den. »Det er dog en mærkelig Respekt,

Provstinde Sonne og Dr. Sonne.

som saadanne Drenge kan have for En,« sagde hun engang imellem til mig.

Ad den yndigste Vei gjennem Skoven gik man paa en Snes Minutter til Thyrsbæk, hvor Grevinde Schack altid modtog En paa Havetrappen med stor Gjæstfrihed, hvor den søde »Tante Witte« * lever, og hvor Schackenborgerne og Merseburgerne** tilbringer deres Sommerferier, ofte lange Tider ad Gangen. Grev Hans Schack er jeg kommen til at betragte næsten som en Ven. Han er desværre meget svag, men paa

* Stiftsdame Frøken Krog. Boede dengang paa Thyrsbæk sammen med Søsteren, Enke-Lehnsgrevinde Schack.

** Dennes Broderbørn fra Merseburg.

mange Maader et ualmindeligt Menneske — fuldtud en bekjendende Christen og endelig en lærd Mand — hans Specialitet er Ægyptologie — han har ogsaa været med til at samle og udgive en fortræffelig Psalmebog, der bliver brugt meget i Sønderjylland. Han er udpræget fædrelandskjærlig og dansk, hvad der har meget at sige i de vanskelige Forhold, hvori han lever — som dansk Lehnsgreve og preussisk Undersaat. Det gjælder for ham at være klog og forsigtig paa samme Tid, som han aldrig svigter sin Overbevisning.

Lehnsgreve Hans Schack til Schackenborg, død 1905.

Det var altid rart at være i »Skovgaarden«, men dobbelt rart følte jeg det i Sommeren 1899, da jeg kom derover efter min alvorlige Sygdom. Jeg mærkede ret, at jeg var omgiven af Omhu og Kjærlighed lige fra min Ankomst, da »Grevinden«s Vogn med Christian paa Bukken holdt ved Anløbsstedet for at bringe mig til Skovgaarden, hvor Fru Sonne og den kjære Tante Witte havde gjort Alt saa hyggeligt som muligt for mig. For at glæde mig tog Provstinden den Sommer først min kjære Lise Castenschiold som Pensionair i fjorten Dage, dernæst paa samme Maade min Cousine, Amalie Svensen, i fem Uger. Naar jeg i de lange, lyse Sommereftermiddage sad udenfor Huset paa Skrænten ned mod Vandet, spillede min Cousine saa skjønt, Musikken strømmede ud gjennem de aabne Vinduer, og lige foran mig laae den deilige Fjord med det skovbevoxede Munkebjerg paa den anden Side. Og hvor var Dr. Sonne elskværdig mod mig. Han forstod saa ganske, uden at udtale det, hvilken stor Uret der var begaaet mod mig, og søgte paa sin om-

hyggelige Maade at hjælpe med at forvinde Sporene deraf.

Mine Følelser for Fru Sonne, Thyrsbæk og hele den skjønne Egn maatte jeg give Luft i en vercificeret Bordtale, som jeg holdt til hende, da jeg engang havde samlet hende og Koefoeds med min kjære Grevinde Schack og et Par Andre til en lille Middag.

Til Provstinde Sonne!

Den første Gang vi mødtes, det var hos Biskop Stein,
Men egentlig vi kjendtes dog først bag Skovens Hegn.

Hvor tydeligt jeg husker den klare Sommerdag,
Da jeg mig nærmed' Veile — det var en sælsom Sag —
For første Gang jeg skulde hos Fremmede nu bo
Og Maaneder igjennem mig holde smukt i Ro.
Men da mit Øie mødte den gjæstfrit aabne Dør,
Der skjulte sig blufærdigt bag Skovens grønne Slør,
Jeg følte strax en Hygge — et Pust af Hjemlighed,
Den hele Scene aandede kun Venlighed og Fred.
Ved Huset foran Døren der selv Provstinden stod,
Sophie, Hans og Thor — ja, de alle tog imod
Med Smil og Nik og Bjeffen og milde Velkomstord,
Og snart vi sad i Stuen omkring det gjætfrie Bord.
— Jeg hurtigt blev som hjemme udi i det lille Hus,
Der gjemte sig bag Træerne mod alle Stormes Sus.
Hvor havde vi det hyggeligt, fornøieligt og rart,
Det var, som hele Livet var blevet lyst og klart.
— Naar Søndag Morgen dagedes, og vi saae vor Ajax,
Saa vidste vi, Familien den fulgte efter strax,
Der kom vor Svigerdatter og der vor kjære Søn,
De dukked' frem paa Stien fra Skoven sval og grøn.
Hvor straaled' Moderøiet, naar det mødte Sønnens Blik,
Det var som Alt og Alle en Lysning derved fik. —
Vi havde ogsaa Friere, Forlovelse og Sligt,
Det hele endte hurtigt, ja fast som i et Digt.
Han kom fra fjerne Lande, ja China kom han fra,
I Veileskovens Skygger han hented' sig et Ja.
— Til Thyrsbæk gik jeg ofte ad Skovens grønne Vei,
Paa Trappen sad Grevinden og nikked' mildt til mig.
Og »Tante Witte« iled' i Havegangen ned
Og aabned' sine Arme med Smil og Kjærlighed.
De Merseburger bragte i Huset Lyst og Liv,
Og Schackenborger Børnene var deilig Tidsfordriv.

Slet ingen kunde modstaae, naar Pep hun viste sig,
Den lille søde Pige fandt til alle Hjerter Vei.
Til Spøg og Alvor altid de Voxne var bered,
Jeg troer, vor Tanke mødes endnu med Venlighed,
Grev Schack og Tante Witte tidt fulgte hjemad med,
Da talte vi fortroligt om Tid og Evighed.
Og naar jeg kom tilbage fra Skovens Bladehang,
Ud fra de aabne Vinduer Musikkens Toner klang,
Jeg glemmer aldrig Skoven ved Veile skjønne Fjord,
Hvor Bregner staae i Klynge og Brombærranken groer,
Hvor skovbeklædte Skrænter gaae steilt mod Fjordens Bred,
Hvor smalle Stier slynge sig gjennem Kløfter ned.
— Hvor var det skjønt, naar Solen paa Himlens Bue stod,
Naar lyse Pletter leged' ved Bøgetræets Fod,
De grønne Grene fletted' en Kirkehvælving stor,
Der løfted' vore Tanker høit over denne Jord.
Og skjønt der var, naar Solen gik ned ved Aftentid,
Da sænked' sig mod Jorden en Fred saa dyb og blid,
Da spredte Granens Grene sin friske, bløde Duft,
Da bredte Regnbufarver sig over Vand og Luft.
Og naar saa Skoven hviled' i Nattens dybe Ro,
Da bygged' Maanens Straaler fra Jord til Himlen Bro,
Og naar en enkelt Stjerne bag Løvet titted' ned,
Da hviskede den lønligt om Herrens Kjærlighed,
Om Hans det vaagne Øie, der aldrig lukker sig,
Om Hans de stærke Hænder, der vil os slippe ei.
— De skærmede jo ogsaa det lille Skovens Hus,
Hvori vi leved' trygge mod alle Stormes Sus.
Nu Tak for hver en Time vi levede der,
Eet vil vi aldrig miste — vi fik hinanden kjær.

TJELE

Deilige Timer har jeg levet paa det gamle Tjele i Jylland hos Kammerherre Lüttichaus, som jeg ikke har kjendt fra min Ungdom, men dog gjennem lange Tider. Jeg regner hele denne Familie — Kammerherrens Søster, Fru Ida Neergaard indbefattet — til nogle af mine kjæreste Venner, som Vorherre har ført mig sammen med i mine senere Aar. Det er som

om gode Aander raader i dette Hjem, tænker jeg ofte, og det er jo ogsaa Tilfældet, hvor Guds Aand er tilhuse.

Der er en velgjørende Fred over Tjele. Jeg husker endnu saa tydeligt, hvorledes jeg en Aften for mange Aar siden kom dertil aldeles medtagen af en meget anstrengende Filialtur, hvor de mange Tanker og de fremmede Omgivelser havde hindret min Hvile, og hvorledes Husfreden ligesom sænkede sig ned

Kammerherre og Kammerherreinde Lüttichau.

over mig i det Øieblik, jeg naaede Gaarden, saa at jeg kunde falde i Søvn omtrent med det samme, jeg lagde Hovedet ned paa Puden.

Og mere end nogensinde har jeg vundet Tjele kjær, da jeg i Sommeren 1900 tilbragte tre deilige Uger derovre med den trygge Følelse at passe ind mellem dem alle, af at holde af Hver især — en Følelse, som man kun faaer, naar den bedste Sympathi er tilstede, naar man deler fælleds Tro. Vi havde mange gode Samtaler med hverandre, vi gjorde yndige Udflugter især i de Dage, hvor Stiftamtmand Bardenfleth og hans søde Hustrues Besøg gav Anledning til mange saadanne, og til andre Tider førte vi et stille hygge-

ligt Familieliv — derfor var det med megen Vemod, jeg sagde Farvel til det Alt.

Det var et deiligt Septemberveir, og jeg stod tidlig op om Morgenen for at kaste et sidste Blik ud over Haven og Egnen, inden Afskedstimen slog. Der er noget eget gammeldags ved Tjele, der er anderledes, synes mig, end alle andre Steder, jeg kjender. Da Vognen holdt for Døren, og jeg skulde tage af Sted, følte jeg mig et Øieblik som hensat i svundne Aar. Paa den anden Side af den firkantede Borggaard, reiste den »skotske Kvinde«s Taarn — som vi Alle kjender fra Ewalds Roman — sig, Kammerherreinden rakte mig en stor Bouquet Blomster, og Kammerherren kyssede min Haand — saa rullede Vognen ud af Gaarden, og den skjønne Tid laae bagved mig som et lyst og deiligt Minde.

Jeg har ogsaa senere oftere været paa Tjele og vundet det altid mere kjært, hvad jeg søgte at udtrykke i en vercificeret Bordtale, som jeg holdt da Lüttichaus spiste hos mig en Dag, det var den 27. November 1900, efter det omtalte Besøg sammen med nogle faa andre Venner.

Talen lyder saaledes:

Blandt denne Sommers rige, skjønne Minder,
Der mange Gange gjennem Sjælen gaaer,
Min Tanke ofte Vei til Tjele finder,
Som noget af det Bedste Tjele staaer.

Jeg ofte bliver spurgt: »Hvordan er Tjele,
Hvorfor er dette Sted Dig særlig kjært,
Hvorfor er det, at Dine Tanker dvæle
Ved Egnen, Huset og ved Livet der?«

Ja, Egnen den er jydsk, og trindt man øiner
De store Vidder, store Bakkedrag,
Hvorover Himlen blaa — og graa sig høiner,
Den stærke Luft man aander med Behag.

Men der, hvor ene Lyngen før sig bredte,
Et Hegn af Birk og Fyr og Gran nu staaer,

En kyndig Haand udover Mosen spredte
Forskjelligt — saa nu Sæden frodigt groer.

Og der er Skjønhed over »Engedalen«
Og over Tjeie Langsøs klare Blaa,
Naar Solen synker rød i Aftensvalen
Og dybe Længsler gjennem Sjælen gaae.

Fra Engdal saae vi tidt de røde Flammer,
Der spredte Guld udover Sø og Luft,
Og leged' mellem Graners ranke Stammer,
Mens Fyr og Lyngblomst blanded' deres Duft.

Og naar tilbage saa vi langsomt vandred'.
Den hvide Kirke titted' venlig frem,
Mens Himlen mørkned', Luften sig forandred',
Vi følte, at vi nærmed' os et H j e m.

Hist Huset reiser sig med gamle Minder,
Den skotske Kvindes Taarn tilbage staaer,
Hvor Fortids gode Mænd og skjønne Kvinder
Gik ud og ind paa Tjele Hovedgaard.

Nu er d e t borte Alt, er længst forsvundet,
Er sunket ned i Glemsel og i Grus,
Nu andre Slægter der et Hjem har fundet
Og bo og bygge her i dette Hus.

Og over dem Guds Naades Straale hviler,
Der kalder alle gode Spirer frem,
Med Bøn til Gud man sørger og man smiler
Og denne Grundvold danner først et Hjem.

Tidt Børnegjæster bringe Liv i Parken,
I Huset lyde de smaa travle Skridt,
Og »Totti« traver sindig over Marken
Og »Bedstemo'er« og »Elli« lyder tidt.

Og naar saa Aft'nen kommer med sin Piné,
Da Børnene skal sige rundt Godnat,
»Udvendig« skeer det med en freidig Mine,
»Indvendig« er det anderledes fat.

Paa Tjele nyder ret man de smaa Glæder,
Man skjuler intet for hverandre der,
Man tænker, taler, tier, leer og græder,
Ja ganske som Ens egen Stemning er.

Og trolig hjælper man hverandre bære,
Hvad Dagen bringe kan af Lyst og Sorg,
Og Livet leves til Gud Faders Ære,
Derfor Gud selv er Hjemmets faste Borg.

See derfor ofte mine Tanker dvæle
Ved Egnen, Huset og ved Livet der,
See derfor elsker jeg det ganske Tjele,
Vandt Stedet, Hjemmet og hver Enkelt kjær.

Den 10. Juli 1910 var der Guldbryllup paa Tjele. Den kjære gamle Kammerherre og hans Hustru feirede deres 50aarige Bryllupsdag omgivet af en stor Skare Slægt og Venner, og det var den deiligste mest stemningsfulde Fest, derom var Alle enige. Det var mig en Sorg ikke at kunne være med, men jeg var netop paa den Tid bunden til Hjemmet ved Sygdom og kunde altsaa ikke møde, kun sende mange kjærlige Tanker med følgende Sang:

Til Guldbrudeparret.

Igjennem Luften bæved'
De Kirkeklokkers Klang,
Der sig mod Himlen hæved'
Med Bøn og Salmesang.
I Randers Kirke knæler
En Brudgom og en Brud,
Og deres Tanke dvæler
Med Tak hos Himlens Gud.

De knæle der saa stille,
Og Haabet bygger Bro
Til Dage, lyse, milde,
Hvor skjønne Blomster gro.
Ja Kirkeklokken ringer
For Brudgom og for Brud,
Og Glædens Roser springer
I Deres Hjerter ud.

De drage tyst og gjerne
Mod Tjele gamle Gaard,
Hvert Træ, hver Busk, hver Stjerne
Om deres Lykke spaaer.

De drage ind paa Borgen
Ved Skjær af Fakkelglans,
Mens stille slumrer Sorgen,
Og Glæden fletter Krans.

Paa Vingegaard nu begge
Snart dele Lys og Savn,
Til Tjele atter strække
Vil ud mod dem sin Favn.
Det varer noget længe,
Saa kommer der en Flok
Af Piger og af Drenge
Og de er flinke nok.

Og Tidens Viser svinged'
I fem og tyve Aar,
Til Fest igjen det ringed'
Paa Tjele gamle Gaard.
Did Skarer atter stevned'
Og drage ind og ud,
Hver kom, som han det evned'
Til Brudgom og til Brud.

Nu Sølverax er slynged'
I Brudens Myrthekrans,
Men Aarene ei tynged'
Ei sløred' Øiets Glans.
Hver tog hvad Dagen bragte
I Kjærlighed og Tro,
Hver tog hvad Gud dem rakte,
Og de var altid To.

Paa Tjele er der atter Fest,
Og Glæden er igjen til Gjæst
Med Lov og Tak i Følge.
For femti gode Naadens Aar,
Der svandt med Vinter og med Vaar
Og sank i Tidens Bølge.

Nu flettes Guld i Brudens Krans,
Dog endnu lys er Øiets Glans,
Endnu de To gaaer ranke,
Og vandre opad Haand i Haand,
Og om dem Børn og Hjem slaaer Baand
Og mange Venners Tanke.

Og Egnen staaer i festligt Skrud
Og Lyngen Blomster folder ud,
Og glade Sange klinger.
Og Tjele Langsø skvulper blidt,
Og Bigum Kirke skinner hvidt,
Og Aftenklokken ringer.

Fra Sjølund flyver Tankens Fugl,
Og svinger sig fra Bøgens Skjul
Paa lette Sommervinde,
Og standser ved den gamle Gaard,
Der mellem jydske Bakker staaer
Og gjemmer mangt et Minde

Om Fortids Daad, om Nutids Id,
Om Kjærlighed og Trøst saa blid,
Som Vennerne I rakte,
Ja, Tjele Lys og Tjele Fred,
Og Tjele — Hjemmets Enighed
Til Mange ud sig strakte.

Derfor nu Tak fra nær og fjern
For Tjele Ly og Tjele Værn
Sig gjennem Luften svinger,
Den gaaer til Brudgom og til Brud
For Lyset, som I spredte ud,
Hav Tak, hav Tak, det klinger.

LEHNSBARONESSE

ELISABEHT REEDTZ THOTT

For mig rummer dette Navn kun Lys, Glæde og Solskin. Der er noget saa forunderlig Friskt og Freidigt over Baronesse Reedtz Thott. Hun er saa mærkværdig lidt »blaseret«, som man vist sjeldent træffer

det hos et Menneske, der altid har levet i de Forhold som hun — eller rettere sagt, hun er ikke det Mindste blaseret, hun nyder alt det Gode og Smukke, der møder hende her i Livet i fuldt Maal, og hun holder af at dele sin Glæde med Andre. Hun tænker paa Mange, sørger for Alle, der kommer paa hendes Vei. Hun gjør godt, troer jeg, i stor Maalestok og paa en kjøn, beskeden Maade. Da jeg engang ved at see Alt, hvad hun havde indrettet paa Gauno, uvilkaarligt udbrød: »Hvor det maa være deiligt at kunne give saa meget bort,« svarede hun: »Aa nei, det er jo ikke saa meget, jeg undværer jo Intet selv.«

Lehnsbaronesse Reedtz Thott, død 25. Novbr. 1909.

I Løbet af en lang Aarrække er Baronesse Reedtz Thott og jeg mødtes af og til i hendes eget og i mit Hjem og ogsaa paa andre Steder, saa uden at kjende hende grundigt eller at have levet lange Tider sammen med hende, tør jeg sige, at vi staaer i et gjensidigt Venskabs- og Tillidsforhold til hinanden. Vi har havt mange gode, alvorlige Samtaler indbyrdes, og paa samme Tid som jeg fornøier mig over hendes Livlighed og glade, smittende Latter, er jeg overbevist om, at der inde i hende er en alvorlig Grund, og at vi mødes i det Bedste. Jeg kunde derfor heller ikke modstaae Lysten til at holde en lille Tale til hende, da hun en Dag spiste hos mig sammen med Lüttichaus fra Tjele.

Min kjære Baronesse, ja De billiger vel nok,
At jeg engang ta'er Ordet i denne lille Flok,
Jeg vil saa gjerne bringe en Hilsen fra Enhver
Af alle os, som kjender Dem og har Dem rigtig kjær.

— Sig mig oprigtigt Venner, sig kjender De ei det,
Man stundom seer et Menneske, og først man veed ei ret,
Hvorom det vel erindrer — men saa der træder frem
En broget Skare Minder fra Sjælens skjulte Gjem — —

En minder os om Blomster, en Anden om en Fugl,
En taler tyst om Paasken, en Anden om Jul,
Af Dyr en talrig Skare for Mindet træder frem,
En Hund — en Kat — et Bælam — man seer saa grant igjen.

En Løve og en Tiger man stundom og kan see,
Dog er det heldigt sjeldent, at Sligt for os kan skee.
En minder os om Vintrens den høie, rene Luft
Og en om Sommerdagens den bløde, milde Duft.

En Stu'pige jeg husker fra mit det gamle Hjem,
Saa tydeligt Johanne for Tanken træder frem.
En gammeldags Kommode paa sine skjæve Ben,
Derpaa jeg tænkte altid, naar hun i Stuen tren.

Og saa var der en Tante, jeg husker hende nok,
Af Tanter har som Børn man jo tidt en vældig Flok,
Hun ligned' en Maskine af Kobber rød og rund —
»Ja Børn, see Fedt det pryder« — det sagde ofte hun.

Engang en Bønnestage lyslevende jeg saae,
Det var, som havde kun den faaet Ben at vandre paa,
Og saa der var en Pige, jeg husker hende grant,
En Rose rød hun ligned', den Lighed strax jeg fandt.

Da før paa Baronessen jeg kasted hen et Blik,
En halv forglemt Erindring frem for min Tanke gik.
Det var paa Brennerbanen, vi færdedes engang,
Hvor Sneen laae, og Isen paa Bølgen lagde Tvang.

Men snart vi daled atter ned mod den Slette grøn,
— Hvor var dog Veiret deiligt — hvor var dog Veien skjøn.
De stolte Bjerge kneiste mod Himlens dybe Blaa
Og Vedbendranken snoede sig om de Klipper graa.

Og Dagens Stjerne spredte et purpurfarvet Lys,
Og Anemoner rødmed ved Solens varme Kys,
Og Fuglen steg i Luften med Jubel og med Sang,
Dybt nede, fjernt fra Dalen lød Kirkeklokkens Klang.

En Rislen allevegne man hørte rundt omkring,
Den kom fra hundred Bække, der med smaa lette Spring
Saa lystigt og saa freidigt mod Floden dandset ned
For senere at glide mod Havets fjerne Bred.

Og hvor de blanke Vande i Dal sig slynged frem,
Der spired tusind Blomster fra Jordens dunkle Gjem —
Og Bølgen risled stille, og Vandet rulled klart,
Jo mere det sig nærmed til Havet paa sin Fart.

See, det er Vandets Rislen, hvorom De minder tidt,
Naar Deres Latter lyder saa hjerteligt og frit,
De Dem bevæger freidigt, paa engang mild og kjæk,
Og spreder tusind Blomster som Dalens klare Bæk.

Saa give da Vorherre maa være ret med Dem!
Kun naar H a n giver Naade, vi Lykken trylle frem,
Og naar vi gaae saa stille o p a d mod Himlens Hvælv,
Saa mens vi glæde Andre, vi plukke Blomster selv.

Og naar vi gaae i Troen mod Evighedens Hav,
Saa voxer Sjælens Klarhed, den Lykke Gud os gav,
Saa give Han Dem Naade til stadigt at gaae frem,
At vandre tro og freidigt opad mod Lysets Hjem.

PASTOR FREDERIK GRUNDTVIG

Søn af gamle Grundtvig og dennes anden Hustru, Frøken Marie Carlsen fra Gl. Kjøgegaard.

Som lille Dreng saae jeg ham oftere hos hans gamle Bedstemoder og Tanten, Franziska Carlsen, men derefter gik der mange Aar, uden at vi nogensinde mødtes. Jeg hørte om ham, at han var bleven gift, at han var reist til Amerika og virkede derovre som Præst, men jeg husker ikke, hvorledes det gik til, at jeg hverken saae eller hørte ham holde Foredrag, da han første Gang var herhjemme. Saa forlob der atter endel Aar — først i Sommeren 1900 kom Frederik Grundtvig igjen i Besøg i sit Fædreland, den-

gang var min Interesse for ham voxet i betydelig Grad, og jeg var glad ved, da Emmy Carlsen indbød mig til at være sammen med ham og hans Familie en Dag paa Gl. Kjøgegaard. Jeg skulde kjøre dertil fra Spanager, hvor jeg var i Besøg, men da det traf sig, at Grevinde Schack netop samme Dag havde Noget at udrette i Kjøbenhavn, foreslog jeg, at vi fulgtes ad til Roeskilde, hvorfra jeg saa tog med Toget til Kjøge og gik derfra til Gl. Kjøgegaard ad den gamle velbekjendte Vei. Jeg kom altsaa fra en ganske anden Kant end ventet og endel tidligere end den første Bestemmelse var, og Frøken Carlsen, der var svag i den Tid, var endnu slet ikke klædt paa. Medens jeg sad ene i Dagligstuen og ventede paa, at hun skulde blive færdig, kom Pastor Grundtvig ind, og vi maatte selv presentere os for hinanden. Han sagde paa sin aabne, hjertelige Maade, at han havde hørt saameget om mig, saa han vidste god Besked, jeg kunde i rigt Maal sige det Samme om ham og tilføie, at jeg tillige havde kjendt og endnu kjendte en hel Del af hans Slægt paa Mødreneside, og paa denne Grundvold kom vi snart ind i en levende Samtale.

Pastor Fr. Grundtvig.

Pastor Grundtvig var en smuk anselig Mand med et aabent, venligt Ansigt, fra de klare Øine lyste et aandfuldt Udtryk. Da jeg saae ham, kom jeg uvilkaarligt til at tænke paa vor søde, gamle, afdøde Enkedronning Caroline Amalie, hun, der engang levede i et barnligt Haab om, »at Holger Danske skulde komme tilbage, naar der trængtes mest til ham.« »Da jeg første Gang holdt Frederik Grundtvig i mine Arme,«

sagde hun en Dag til mig, »tænkte jeg, at det maaske skulde blive ham.«

»Holger Danske« blev Frederik Grundtvig ikke, men derfor har han havt en stor Betydning for Danmark ved sin Præstegjerning i Amerika, ved sit Liv og sin Død herhjemme. Thi fra 1900 forblev han her i sit Fødeland, idet han blev valgt til Reisepræst for Kirkeligt Samfund af 1898 — hvilken Stilling han modtog efter alvorlig Overveielse og Bøn.

Vi tilbragte en deilig Dag sammen paa det hyggelige Kjøgegaard, som jeg elsker som et af mine Barndomsminder. Hvor vi talte og fik drøftet mange Ting sammen, hvor han fortalte livligt og smukt om sit Arbeide i Amerika, og saa var Veiret saa skjønt, da vi kjørte en lang Tur, jeg seer endnu i Tankerne, hvorledes Emmy uvilkaarligt bredte Armene ud og udbrød: »Det er deiligt, at det er Sommer-«

Kort efter spiste Pastor Grundtvig en Dag Frokost hos mig for at see Værnehjemmet, og han har ogsaa holdt et ypperligt Foredrag i vor store Festsal — det havde kun den ene Feil, at det var altfor kort.

Det Samme kan man maaske sige om de to eneste Prædikener, som jeg har hørt ham holde, den første i Immanuelskirken, den anden i Vartou, navnlig den sidste var forunderlig gribende. Den var vist ikke saa lærd, men jeg troer, den tog fat i Hjerterne, og det er dog det Vigtigste. Han havde valgt den Text: »See jeg staaer for Døren og banker, og det blev til en vældig Vækkelsesprædiken.

Han sluttede med at fortælle om en yngre dansk Officer, der i sin Tid var velkjendt i mange Kjøbenhavnske Kredse. Han var en velbegavet Mand, flink i Tjenesten, blev endogsaa Ridder af Dannebrog. Men da han ikke længer var Officer, gik det sørgeligt ned ad Bakke med ham, han forfaldt efterhaanden til Lediggang og Svir. »Og saa gjorde de ved ham, hvad der saa ofte er skeet herhjemme, vedblev Grundtvig,

»de fik ham sendt til Amerika, der seer Familien jo i hvert Fald ikke Elendigheden. Han sank bestandigt dybere og døde tilsidst aldeles forarmet paa et Hospital, men efter hans Død fandtes følgende Digt i hans Gjemmer:

Det banker paa Døren hver eneste Nat,
Men jeg har Stangen for Døren sat.

Det hvisker saa mildt: »Lad mig ikke ude,«
Men jeg dækker Øret med Sengens Pude —

Og dog jeg hver Nat at vide faaer,
At det er min Frelser, som ude staaer.

Ja, Han for hvem Stangen for Døren sættes,
Det er Ham, som vil ind og som aldrig trættes.

Men Han som har Frelse til Alle bragt,
Hvi bruger Han ikke sin vældige Magt?

Han veed, jeg kæmper med Haand og Fod,
Han veed, jeg strider og staaer imod.

Han veed, at ind jeg ham gjerne bød,
At Aanden er villig men svagt mit Kjød.

At Pundet, han gav mig, var godt, Han veed,
Men og at jeg grov det i Jorden ned.

Saa frels da min stakkels forvildede Aand
Og bryd gjennem Døren med mægtig Haand —

Ja tving mig med Dine de vældige Kræfter,
At jeg maa bøies og følge efter.

At jeg maa kues og lade Dig raade
Og glemme min Menneskekraft for Din Naade.«

Og saa begyndte Frederik Grundtvig sit Liv som Reisepræst fuld af Energi og brændende Virkelyst, fulgt af mange Bønner og store Forhaabninger. Dog — Guds Tanker er høiere end Menneskenes Tanker, og det var Vorherres Mening, at Grundtvig skulde komme til at virke og vidne paa en hel anden Maade end den paatænkte — det skulde skee gjennem Sygdom og megen Lidelse.

Da han kun havde holdt ganske enkelte Møder, begyndte allerede den frygtelige Sygdom, der tilsidst skulde gjøre Ende paa hans Liv, at melde sig.

Ligesom han gik, styrtede han engang imellem pludseligt til Jorden, hvorved han et Par Gange stødte sig ret alvorligt, denne Kraftløshed tog bestandigt til og endte tilsidst med, at Lægerne med Bestemthed forlangte, at han helt skulde lægge sig tilsengs. Det var en herhjemme ganske ukjendt Sygdom, som han var bleven angreben af; i Amerika skal den være lidt kjendt, og der menes, at den fremkaldes i fugtige Klimaer — det er en gradvis Lammelse af Bevægelsesmusklerne, der varer flere Aar og i nogle Tilfælde kan helbredes, men som oftest ender med Døden.

Og saa gik Frederik Grundtvig tilsengs for aldrig mere at reise sig helt fra dette lange og pinlige Sygeleie, der varede omtrent et Par Aar. Efterhaanden lammedes hele hans Legeme, saa han hverken kunde røre Haand eller Fod, og mod Slutningen endogsaa hans Tunge, saa han havde Besvær med at synke og kun vanskeligt kunde gjøre sig forstaaelig.

I Vinteren 1901—02 besøgte jeg oftere ham og hans Familie, der bestod af hans elskværdige Hustru og ganske unge Datter, da Frk. Carlsen, som det Aar reiste til Italien, havde opfordret mig til at besøge dem lidt jevnligt i deres Prøvelsestid, medens hun var borte. Det var saa vemodigt at see den kraftige, livlige Mand ligge hen saa aldeles hjælpeløs, men hvor gik man dog forunderlig beriget bort fra dette Sygeleie. Altid traf man den Lidende med et freidigt, glad Smil, man hørte aldrig en Klage, kun kjærlige, taknemmelige Ord, jeg havde en Følelse af, at i dette Sygeværelse var der altid Solskin.

Alt hvad der bevægede sig ude i Livet, især alle aandelige Ting, Alt hvad der gik ind under det christne Omraade, Alt hvad der angik Fædrelandet fulgte Frederik Grundtvig med den mest levende Interesse. Jeg samlede i den Tid formeligt paa Alt, hvad jeg

mente kunde interessere ham, og naar han saa saae paa mig med sit milde Blik og sagde: »Tak, at De kom!« følte jeg mig saa glad, følte at jeg havde modtaget tusinde Gange mere end de Smuler, som jeg formaaede at yde.

Om Sommeren syntes den Syge at komme en lille Smule til Kræfter under sit Ophold paa Gl. Kjøgegaard, men Vinteren fængslede ham endnu stærkere til Sengen. Han var nu for svag til at see uden ganske Enkelte, men hans Hustru fortalte mig senere, hvor klar, mild og freidig han havde været lige til det Sidste. Aldrig havde endogsaa hans Nærmeste hørt en Klage fra hans Læber, de havde kun store, lyse og kjærlige Minder om ham. I Marts Maaned 1903 kaldte Vorherre ham hjem til sin Herlighed.

Pastor Hoff talte ved hans Jordefærd.

Frederik Grundtvig var en saare flittig Mand. Om Dagen optoges han i Amerika helt af sin Præstegjerning, endel af Natten sad han ved Skrivebordet. Ved hans Død efterlod han sig en hel Jernbanekoffert fuld af Studier over Kirkefædrene, der var testamenterede til Kirkeligt Samfund; en hel Del Optegnelser om Fuglenes Liv, der skal overgives til det Kongelige Bibliothek; adskillige Bind om Øen Falsters Historie og en Mængde Optegnelser om hans Slægt.

DEN 28. FEBRUAR 1902

Hvilken Velsignelse fra Vorherre er det ikke at have en saadan Kreds af Venner som den, der samledes hos mig den Dag, først nogle til Frokost og saa endel til Middag. Til disse sidste holdt jeg en lille vercificeret Tale:

Det er deiligt at kunne samles her
Med hver af de Venner, der kommer.
Nogle fra fjernt og andre fra nær
Og bringe i Vinteren Sommer.

Thi jeg elsker dem alle, hver især,
Hvo raader vel Kjærligheds Gaade,
Alle de staae mit Hjerte nær,
Om end paa forskjellig Maade.

Til Grevinde Schack.

For en enkelt jeg har en voldsom Respekt!
Hun er heller ei som de Fleste,
Og dog, naar jeg veier paa Tankens Vægt,
Saa er Kjærlighed dog det Meste.

Saa ofte De staaer for mig i Glands
Af Spanagers frodige Egne,
Hvor Skove og Marker flette en Krands
Om Huset, som Træerne hegne.

Ja, ofte det yndige Tryghedens Hjem
Sig tegner saa klart for min Tanke,
Hvor Vedbendens Grene slynge sig frem,
Og Roser paa Muren sig ranke.

Hvor Klynger af blaa Forglemmigei
Og et Mylder af brogede Blommer
Voxe i Eng langs den slyngede Vei
Og varsle den deilige Sommer.

De virker jo ikke med mange Ord,
Men meget heller i Stilhed,
Og dog der ofte i Øiet boer
Et Vidne om Hjertets Mildhed.

Hos Armod og Sorgen udsaaede De Fred,
Imens Deres Eget De glemte,
Og derfor høsted De Kjærlighed,
For hvad De i Hjertet gjemte.

Nu Tak for Alt, hvad De var for mig,
Jeg veed De vil hjælpe og styrke,
Om Sygdom skulde krydse min Vei
Eller Sorgers og Trængslers Mørke.

Til Conrad, Regitze, Visse.

Og dem jeg tænker nu ogsaa paa,
Der store forlængst ere blevne,
Men som jeg kjendte fra ganske smaa,
Hvis Navne i Hjertet blev skrevne.

Fra den Tid jeg havde paa Skjødet dem
Og søgte Talen dem lære,
Vi kom dog ikke videre frem,
En sagde bestandigt »Den fære« (fjerde).

En Dreng var mig ganske særlig kjær,
Han vittig var efter Noder,
»Hvad hedder Fru Rask, naar syg hun er?«
Han spurgte engang sin Moder.

Tilstede han er slet ikke her
Og sjeldent til mig han kommer,
Regitze en Hilsen dog til ham bær
Og siger: »Tak for i Sommer!«

Til Lise Castenschiold.

Jeg kom fra Byens østlige Egn
Og her til det fjerne Vesten,
Og her jeg fandt mig et hyggeligt Hegn
Og mange Goder forresten.

Men et af de største er Hjemmet, der staaer
I Alléen ogsaa i Vesten,
Altid derhen jeg med Glæde gaaer,
Og hjemme jeg føler mig næsten.

Nu Tak for hvert lille Mørkningsbesøg
Som, Lise, Du gjorde mig trolig,
Ogsaa naar Sneen og Regnen den føg,
Og Grethe for Dig var urolig.

Til Fru Ida Neergaard.

Jeg stod paa Høideryggen og saae i Dalen ned,
Hvor over Jorden sænked sig Aftnens blide Fred
De gyldne Skyer flammed med purpurfarvet Brem
Og Fuglene sig skyndte til deres Rede hjem.

Fra lave Hytters Arne en Søile Røg steg op
Og Solens sidste Straaler smukt lysned Træets Top,
Men Marken laae halvt øde, for det var sent i Høst,
Og derfor alt forstummed var mangen Sangfugls Røst.
Og mens jeg saae udover, hvor Sæden nyligt stod,
Jeg saae et Bælte slynge sig rundt om Høiens Fod,
Et Bælte fuldt af Blomster, af Græs og ranke Siv,
Der bragte mellem Stubbene som et fornyet Liv —
Det var en Aa, der bugted sig gjennem Jordens Gjem
Og bragte tusind Blomster til smukt at skyde frem,
Det Syn var som en Prædiken for mig foruden Ord,
Det bragte frem et Minde — det var om »Tante Mo'r«.
I mange Aar De virked beskeden med faa Ord,
Men Deres stille Gjerning har efterladt et Spor,
Der længst har afsat Blomster og nok vil bære Frugt,
Saa Deres bramfri Virken vil staae for Slægten smukt.

Til Pastor Hoff og hans Hustru.

I Kirken og Hjemmet jeg kjender Dem,
Tidt gjorde De Hjemmet til Kirke,
Og Kirken blev mig som det deiligste Hjem
Med Kraft til at bede og virke.

Ved Tanken om Dem jeg altid seer To —
Dem selv og ved Deres Side
Den Hustru, med hvem De deler jo
Lykkens og Sorgens Tide,

Gud give, at længe som hidindtil
De maa følges tilsammen trolig,
Og Han Dem give en Alderdom mild
Paa Veien til Lysets Bolig.

Til Dommer og Borgmester van Wylich.

Og her jeg ogsaa to Venner seer,
To Venner fra mange Dage,
Minderne blive fler og fler,
Jo mere jeg skuer tilbage.

De gaae til den venlige Præstegaard,
Hvor Valnøddetræet skygged,
En deilig Erindring for os staaer,
Om hvor der blev fredet og hygged

Om hver af os, som trængte dertil,
Hver Sorg blev saa lempelig fjernet,
Altid var der en Haand saa mild,
En Omsorg, som Alle værned.

Vi leved tilsammen fra Ungdommens Vaar
Igjennem de vexlende Tider,
Og ogsaa under de hvide Haar,
Vi vil følges, mens Aarene skrider.

Ja, Gud ske Lov, for hvert Minde der staaer
For os som en Ledestjerne,
Der peger opad mod Evigheds Vaar,
Vi vil følge den villigt og gjerne.

Et Stykke Fortid jeg sammen har
Med hver Enkelt, som her er tilstede,
Minder om Nat og om Dag saa klar,
Om Sorrig og fælleds Glæde.

Gud give en fælleds Fremtid nu maa
Os alle føre tilsammen
Histoppe, hvor Livsens Floder gaae,
Hvor Grenene samles om Stammen.

DR. ANDVORD

Til dette Navn knytter sig for mig alvorlige, men dog rare Minder.

Da jeg i sin Tid, det var vistnok i 1893 — kom til Tonsaasen, i høi Grad legemlig nedbrudt af det meget Arbeide for Værneforeningen, havde han en saare oplivende Indflydelse paa mig, paa samme Tid som han ved sin Dygtighed som Læge og sin For-

staaelse som Menneske — først og fremmest dog ved Guds Bistand — hjalp mig ganske forunderligt gjennem min Svaghed og til at gjenvinde mit tabte Helbred.

Da jeg derfor ni Aar efter skulde til Gausdal for at prøve om Højfjeldsluft og Furunaalsbade kunde hjælpe mine svage Fødder, var det mig en stor Glæde, at han i Mellemtiden var forflyttet til dette Sanatorium, og da han strax ved Ankomsten tog imod mig, havde jeg næsten en Følelse af at gjensee en gammel Ven.

Hele dette Ophold staaer forøvrigt for mig i lidt triste Farver. Til Bedring sporede jeg ikke Noget, de fleste Dage øsede Regnen ned, og Skyerne stod som en tyk, graa Mur udenfor vore Vinduer.

Dr. Andvord.

En Dag mødte jeg Dr. Andvord. Vi gik begge med Regnkapper og var drivvaade. »Der er noget Aparte ved Regnen heroppe,« udbrød jeg, »andre Steder kan man nøies med en Parapluie over sig, men her trænger man til en ogsaa under sig og til alle Sider — man vader jo i Skyer.« »Ja,« svarede Doctoren med et lille Smil, »det er et gratis Douchebad, som jeg arrangerer for mine Patienter.«

Engang imellem, naar Solen brød frem, havde Høifjeldsnaturen dog en særegen Skjønhed, og elskværdige Mennesker færdedes ogsaa deroppe.

Senere besøgte Dr. Andvord mig nogle Gange i Kjøbenhavn paa Gjennemreise til Udlandet, og endelig lykkedes det mig engang at faae indrettet en lille Middag for ham, hvortil jeg samlede nogle faa af

hans tidligere Patienter, og her holdt jeg en lille Tale til ham, hvori jeg skildrede lidt af vort »Samvær«.

Paa Tonsaasen mødtes vi første Gang,
Hvor »Arken« den kneiste, og Luren den klang
Hver eneste Morgen og kaldte os brat
Til vort daglige Slid fra den rolige Nat.
Vi maatte begynde, mens end det var svalt,
Om ellers vi skulde faae Bugt med det Alt:
I Spisesalonen vi mødte paa Rad,
Vi skulde spadsere og tage vort Bad,
»Stortraverne« droge saa vide omkring
Paa Fjeld og ad Skovveiens vildsomme Sving.
Men Firmaet »Stage og Lund og Bull«
Kjendte Besked med hvert Træ og hvert Hul.
»Smaatraverne« vandred ad banede Sti
Og landed saa ofte hos »Petra Lie«,
Vi maatte dog vandre paa Bakker saa »leie«,
Hver eneste Uge vi lode os veie,
Vi skulde jo rive fra Alting os løs
Og sænke os ned i en aandelig Døs —
Og ganske vidunderlig reiste vi os,
Saa De tilsidst kunde give os los
Til Dallivets Tyngde og al dets Besvær,
Til vort daglige Liv og vor vante Færd.

Paa Gausdal mødtes vi anden Gang,
Der Arken end kneised, men Luren ei klang,
»Olympen« var borte, men »Gimle« stod der
Og indbød til Hvile, der var os saa kjær —
Paa Gausdal, der sværer som Ørnen paa Fjeld
Et Stykke fra Fossens det brusende Væld,
Linnæer dufte og Multer paa Myr,
Kun »Køer« man møder af vildene Dyr
Paa Gausdal, som Alle vi kjende saa godt —
Jeg saae det desværre i Regnveir, jo blot.
Hvor Regnen døg strømmed fra blytunge Sky —
Hvor vandred vi trolig med vor Parapluie —
Endogsaa i Paradis Regnen drev ned,
Derom har jeg aldrig før vidst Besked!!

Saa kom der en Morgen med straalende Sol —
Jeg fik mig en Fører og en Karriol —
Med bævende Sind jeg paa Skeidkamp steg op,
Men deiligt der var, da vi naaede dets Top;

I Jotunheim henrykt vi stirrede ind,
Hvor Snee laae paa Fjeldet i blændende Skin,
Og nede i Dalen i drømmende Skær
Saaes Elve og Huse og Søer og Træer. —
Med bævende Sind jeg paa Skeidkamp steg op,
Men deiligt der var, da vi naaede dets Top.

Og hyggeligt var der hver Aften, naar vi
Kom ind i Salonen fra det fugtige Fri,
Og Doctoren med Frue os samlede der
Og vare saa »snille« mod Alle og Hver.
I et Hjørne den Frue sig tidt satte ned
Og kunde saa deilig os sige Besked
Om mange Ting, som vi anede ei,
Og som først man naaer ad Erfaringens Vei,
Naar Ens Ophold paa Fjeldet hvert Aar er saa langt,
Og man færdes imellem saameget og Mangt.
Og Doctoren gik rundt, mens han spøgte og lo
Og byggede mellem Forskjellige Bro.
Snart fandt han paa Et og snart paa et Andet,
Mens Alvor og Spøg han i Samtalen blanded.
Og syntes han stundom, lidt sløvt blev vort Blik,
»Sanatoriets Børn« deres Kaffe da fik.
Vi nød ret den Hygge — Kaminernes Ild,
Mens Doctoren forsøgte at styrke os til
Det »gratis Duchebad«, der ventede os
Naar vi fore til Gimle — alt Mørket til Trods.

Saa gid De endnu i mangfoldige Aar
Maa gjøre Patienternes Vinter til Vaar,
Maa trylle Sundhedsroserne frem
Hos Mange af dem, som De sender hjem,
Til Glæde for Alle De Begge To
Endnu mange Somre paa Gausdal maa bo.

En Hilsen, Hr. Doctor, jeg sender med Dem
Til Hustru og Rolf i det fjerne Hjem.

FRØKEN BERTHA WEGMANN

Det har været en lille eiendommelig Episode af mit Liv — at blive malet af Frøken Wegmann. Jeg, der pleier at have et ret stort og vexlende Arbeide, bestilte i ni Dage ikke meget andet end at sidde for hende og at hvile mig ud derefter — saa medtagen var jeg deraf — dog var jeg taknemmelig over at slippe med saa forbausende kort Tid.

Engang da »Tante Tille«* spiste her, sagde hun pludseligt: »Aa, jeg har faaet en saadan udmærket Idé, maa jeg ikke nok lade Dem male til et af Deres Hjem?« Den Tanke laae mig saa fjern, saa jeg knap vidste, hvad jeg skulde svare, men hun blev utrættelig ved, om det dog ikke kunde lade sig gjøre, og hvem jeg helst vilde males af. »Frøken Wegmann,« svarede jeg uden egentlig at tro, at det Hele havde Noget at sige. Men allerede den næste Dag gik »Tante Tille« op til Frk. Wegmann og hurtigt var det Hele arrangeret.

Denne Kunstnerinde var saa elskværdig at komme hen til mig og ud i Vesterled for at vælge Pladsen, hvor Billedet skulde hænge, og see om hun ikke kunde male mig i mit Hjem, for at jeg kunde slippe for hendes Trapper, dog det viste sig at være ganske umuligt. Hun var da saa hensynsfuld at indrette det saaledes: Jeg skulde kun en Gang om Dagen bestige hendes »Taarn« — over hundrede Trin fører nemlig op til hendes Atelier, og det var jo lidt besværligt for mine svage Fødder — saa skulde jeg tilbringe sex Timer deroppe, fra 10 Formiddag til 4 Eftermiddag. Kl. 12 vilde Frk. Wegmann gaae hen til en nærliggende Restauration for at spise Middag, medens jeg skulde have hendes Atelier at raade over. Den 14. Marts ordnede hun min Stilling og Omgivelserne, og den 18. Marts 1903 tog hun alvorligt fat paa sit Arbeide.

Hver Morgen præcis Kl. 10 bankede jeg saa de aftalte tre Slag paa Døren og blev lukket op. En sød

* Baronesse Ottilie Juul-Rysensteen.

lille Hund, Fix, blev jeg snart gode Venner med, dels fordi jeg holder saa meget af Hunde og dels paa Grund af Kager, som jeg daglig trakterede den med, saa den gjøede af Glæde og dandsede foran mig, naar den saae mig. Saa gik Frøken Møller, en Dame, som boede der, og Frøken Wegmann lavede sig til at begynde sit Arbeide, jeg satte mig op i en Lænestol paa Forhøiningen, som oftest med Fix paa Skjødet, og nu tog Kunstnerinden fat staaende eller rettere sagt uafladeligt gaaende — saa nogle Skridt tilbage for at betragte sit Værk, saa nogle Skridt frem til Staffeliet. Saaledes fortsatte vi til lidt over tolv, da steg Frk. Wegmann ned ad alle de mange Trapper for at spise sin Middag, medens jeg blev tilbage med »Frk. Møller i Legemsstørrelse , spadserende i en Skov paa Væggen, med et lille Spritapparat til at koge Thee til min Frokost og en Chaiselongue til at hvile paa — saa jeg havde det saa godt som muligt. Naar Frk. Wegmann var kommen tilbage og ogsaa havde nydt en Kop Thee, begyndte Arbeidet igjen. Hun sagde strax: »De bliver vist vanskelig at male, De har jo to tusinde forskjellige Udtryk,« men senere erklærede hun, at jeg var en god Model, jeg kunde vist, hvad jeg vilde, altsaa ogsaa sidde roligt. Hun holdt iøvrigt mest af, at jeg talte hele Tiden, dog det kunde jeg ikke holde ud, saa fortalte hun ogsaa Mangt og Meget om sig selv. Om det christelige Liv udtalte hun sig ikke fuldtud, men hun er sikkert et meget alvorligt Menneske. Jeg beder altid om, at mit Arbeide maa lykkes,« sagde hun saaledes. Saa sagde hun igjen undertiden lidt vemodigt: Deres Gjerning er dog langt bedre end min — De arbeider for Andre, Kunsten er dog kun Egenkjærlighed. — Jeg synes jo, det kommer ikke an paa Arbeidet, men paa Sindet og Hjertelaget, paa Troen og Kjærligheden, naar Vorherre giver et Talent, er det vist Hans Mening, at det skal uddannes, og fordi en Kunstner arbeider i sin Gjerning, kan han vel have mange Stunder til at

virke paa anden Maade og vidne om, hvad der boer i ham. — Vi havde mange hyggelige Timer sammen. Da mit Ansigt var færdigt, og Omgivelserne — Kjole, Orden o. s. v. skulde males, spurgte jeg, om jeg ikke skulde læse lidt høit, og dette Tilbud blev modtaget med Glæde — det holdt hun netop saameget af.

Saa begyndte jeg paa Molbechs »Klintekongens Brud«. Den interesserede hende øiensynligt, hun arbeidede dobbelt hurtigt, og pludselig sagde hun en Dag: «Nu er jeg færdig!« Det var den niende Dag.

Det var en lille kort men fornøielig Episode af mit Liv, denne Samværen med Frk. Wegmann, som jeg aldrig før havde seet. Jeg tager ethvert saadant Møde, længere eller kortere, som et Lysglimt.

ANNEBERGGAARD

I Sommeren 1903 tilbragte jeg halvanden Maaned paa det skjønne Anneberggaard ved Nykjøbing paa Sjælland. Jeg trænger altid til at være en Tid fuldstændig i Ro om Sommeren for at samle mine Tanker om det meget forskjellige Arbeide, og da derfor Regitze Lerche foreslog mig, at vi skulde bo der paa samme Tid, indvilligede jeg strax i hendes Plan og fortrød det ikke.

Anneberg er efter min Mening et næsten ideelt Pensionat. Der skal i gamle Dage være blevet ført et grumme gjæstfrit Hus der i Hjemmet, men da de gamle Forældre døde, og Frøken Buchwald arvede Gaarden, følte hun strax, at al den Selskabelighed kunde ikke forenes med de ny Tider og de indskrænkede Indtægter. For som sædvanlig at kunne samle sin Famlie om sig, indrettede hun et Pensionat, der skulde bære det Hele, og det lykkedes godt. Da jeg

kom derud, havde hun overladt selve Gaarden til en Søstersøn, en Holstein, som engang skal arve den, men forbeholdt sig selv Hovedbygningen og Haven med forskjellige Ydelser.

Frøken Buchwald er et udmærket Menneske, med alvorlige Interesser og tillige frisk og fornøielig, dygtig og omhyggelig for hver enkelt af sine Gjæster. Ved hendes Side staaer Frøken Anna Petersen, en Præstedatter, der styrer Kjøkkenet og meget andet, og »A. P.«, som vi kaldte hende, gjør dette saaledes, at Frk. Buchwald ganske kan give sig hen til at leve for sin gamle Søster, Fru Holstein, og sine mange Gjæster. Blandt disse var der den søde gamle Conferentsraadinde Obelitz, den lærde, verdensberømte Sprogprofessor Vilhelm Thomsen, der er gift med en Datter af »Allens Fædrelandshistorie«, og forskjellige Andre.

Hvad jeg paaskjønnede meget paa Anneberg var, at man kunde være for sig selv, saameget man ønskede, men naar man kom ned i Dagligstuen, var det ganske, som om man traadte ind i en Familiekreds. Om Aftenen blev der talt, musiceret, spillet Whist, lagt Kabale o. s. v. — og om Eftermiddagen arrangerede Frk. Buchwald Kjøreture i den deilige Egn.

Jeg følte mig i alle Maader saa hjemlig og saa vel, at jeg ikke kunde modstaae at skrive en lille Sang, der blev sunget til Afsked, da vi den sidste Søndag var samlede ved Middagsbordet.

Anneberg.

Melodi: Paa Sjølunds fagre Sletter.

Hvor Issefjorden trænger
Sig dybt i Landet ind,
Imellem Skov og Vænger,
Imellem Bøg og Lind,
Hvor Frugt paa Træet hænger
Og Fuchsiahækken staaer,
Imellem røde Længer
Man seer en gammel Gaard.

Helt hyggelig den reiser
Sig i sit hvide Skrud,
Naar Flag paa Høi man heiser,
Den tager sig ret ud.
Og gode Aander smile
Og tage den i Favn,
Saa der man finder Hvile
Og føler sig i Havn.

Melodi: Peter Schiøtt i Barndomsalder.

Er der Noget, der kan glippe,
Som vi ikke rigtig veed,
Vi behøver ei at slippe,
Thi Fru Holstein veed Besked.
Kun kan Navne skorte lidt,
De er ogsaa slemme tidt.

Hvem har disse Blomster sanked,
Hvem har bagt os disse Brød,
Hvem har laved, hvad der vanked,
Deilig Steg og Kage sød?
At saameget her kan skee,
Muliggjøres ved »A. P.«

Frøken Christensen hun sørger
For, vi Tiden glemmer ei,
Sin Samvittighed hun spørger,
Ingen Andre paa sin Vei,
Naar det er den rette Stund,
Ubarmhjertig kimer hun.

En Professor der kan tale
Snese Sprog og er saa klog,
At han ogsaa kan Kabale
Og med Smaafolk taler og,
Han er kommen her paa Landet,
Grandsker Skoven, Marken, Vandet.

Vi Fru Thomsen gratulere,
Fødselsdag hun har i Dag —
Sundhed, Lykke, og hvad mere,
Der er hende til Behag,
Ønske vi nu hende her
Med en Hilsen fra Enhver.

Og de Unge, ja de stryge
Rundt omkring i Gaard og Mark,
Trods lidt Blæst og trods en Byge,
Svigte de ei Vand, ei Park,
Heste, Grise, Faar og Køer
Glæder dem, som det sig bør.

Ja, vi Alle vel os finde,
Vandre ugenert omkring,
Alle vil en Krands vi binde
Og med et behændigt Sving
Sætte den om Panden paa
Hende, som vi tænke paa.

Ja, vi Alle, Gamle, Unge,
Vi vil synge høit i Chor,
Raabe Hurra, der kan runge,
Frøken Buchwald hun er stor!
Hun har dette Liv fremkaldt,
Hun er Hoved for det Alt.

Melodi: Paa Sjølunds fagre Sletter.

Men før vi snart skal sige
Det kjære Hjem Farvel
Og gaae Hver til sit Rige,
Vi ønske vil alt Held
For Gaard og for Værtinde,
For Hjemmets hele Flok.
Vi har et deiligt Minde —
Igjen vi komme nok.

MIN HALVFJERDSINDSTYVEAARIGE FØDSELSDAG

Naar jeg sidder paa Vallø i mit skjønne Sommerhjem, søger jeg at tilbagekalde i min Erindring enkelte Mærkedage og Begivenheder, der har havt mere end almindelig Betydning for mig, og da stiger allerførst frem for min Tanke min halvfjerdsindstyveaarige

Fødselsdag, da jeg var naaet til de syv Gange ti Aar, som man pleier at kalde »Støvets Aar«.

Ja, den 28. Februar 1904 blev i Sandhed en deilig, deilig Dag, vel næsten den skjønneste i mit Liv, naar jeg undtager Indvielsesdagene af mine tre Hjem. Thi ellers aldrig har jeg i saa overstrømmende Maal følt, hvor Mange jeg har tilbage her paa Jorden, som jeg elsker, og at der endnu ikke er saa Faa, der føler Godhed og Venskab for mig.

Lige fra den tidlige Morgenstund strømmede det ind med Gaver, Kort, Blomster og Telegrammer. Blomsterne visner desværre altfor hurtig, Telegrammerne gjemmer man jo ikke, men de deilige Erindringer bliver tilbage og lever ogsaa i de mange kjærlige Breve, som jeg sikkert vil opfriske, om det er Guds Villie, at jeg endnu skal faae stille Timer her paa Jorden, hvor jeg kan fryde mig i de gamle Minder.

Den 28. Februar faldt paa en Søndag. Det var saa høitideligt. Veiret, der hele Vinteren havde været uroligt og mørkt, var straalende. Solen skinnede ned fra en skyfri Himmel og lyste ud over de mange venlige Ansigter i Værnehjemmet, paa det hele festlig smykkede Hus. Om det saa var vor gamle trofaste Portner, havde han laant Naboens Flag for at pynte Indgangsdøren med og havde lagt en Løber ud til Vognene.

Af Gaver kom der mange og skjønne, særlig glædede jeg mig over en deilig Sølv Jardinière med en smuk Inscription fra Værneforeningens samlede Bestyrelse og et yndigt Blækhus med et Uhr i Laaget fra Emmy Carlsen, jeg skulde have det paa mit Skrivebord for »ikke at arbeide for længe ad Gangen.«

Til Kirke kunde jeg desværre ikke naae, det gjorde mig saa ondt, men jeg følte bestemt, det vilde være mig umuligt at gjøre det, saa jeg virkelig kunde have noget godt deraf, dertil var mine Kræfter ikke store nok. Men jeg havde en deilig stille Stund i mit Sove-

kammer, før jeg aabnede Døren ud til Yderverdenen, og da jeg traadte ind i de andre Stuer, var strax nogle af Hjemmets unge Piger der og sang flere Psalmer for mig med deres kjønne, friske Stemmer.

Allerede om Morgenen mødte Fru Halkier, Ille Knuth, Regitze Lerche og Lise Castenchiold; de Fire vilde være »unge Piger« den Dag og hjælpe mig med Alt.

De Yngre i Slægten havde faaet den gode Idé, at de den Dag vilde feire »Tante Moster«, som flere af dem har kaldt mig fra smaa — ved at gjøre en Middag for mig. — Allerede længe forud spurgte de mig, om jeg syntes om denne Plan, og hvor jeg helst ønskede, at Festen skulde holdes. Efter lidt Betænkning tog jeg med Glæde mod Forslaget — jeg syntes, de kunde ligesaa godt give mig det, som noget Andet, og jeg slap derved for en Mængde smaa Tanker og Bekymringer og kunde ret i Ro nyde mine Kjære. Jeg ønskede helst, at denne Fest skulde være i mit Hjem, og mente, vi kunde spise i første Afdelings Spisestue.

Før Frokost kom Grevinde Schack og Fru Ida Neergaard, der begge var indbudt til Middag, men dog vilde see mig et Øieblik om Formiddagen, det var saa kjønt af dem — og samtidig med dem Sophus Barner.

Kl. 12½ skulde Afsløringen af min Buste finde Sted, — denne Buste, der for mig har været en lidt blandet Fornøielse. Tanken om den er opstaaet hos »Snedkermester« Cathrine Horsbøll, der mente, at den skulde reises af unge Piger, der havde boet eller endnu boede i Værnehjemmet, og da jeg om Efteraaret var kommen tilbage fra Landet, henvendte hun sig til mig, idet hun bad om Tilladelse til at lade sin Idé realisere, hvorfor jeg saa snart som muligt skulde sidde Model. Da jeg ganske bestemt afslog dette, forlod hun mig med Taarer i Øinene. Det ligger saa lidt i min Natur og er mig saameget imod saaledes at drages frem for Offentligheden. Men Cathrine kom

* Frk. Horsbøll boede selv under sin Læretid i Værnehjemmet.

igjen med sin Opfordring og endnu mere indtrængende end første Gang, og da Damerne i Bestyrelsen mente, at jeg vanskelig uden Uvenlighed vilde kunne afslaae denne varme Anmodning, indvilligede jeg omsider med megen Tøven i Forslaget og maatte saa taalmodig to Timer daglig i omtrent fire Uger sidde for den Billedhuggerinde, som Cathrine Horsbøll havde henvendt sig til.

Kl. 12½ kom denne og den øvrige Comité for at hente mig op paa Festsalen, der var kjønt pyntet med Dannebrogsflag og Grønt; paa min Stol laae der en mægtig Bouquet Blomster.

Den første, der besteg Talerstolen, var Communelærerinde Frk. Rosa Poulsen, en fordums Pensionair fra Værnehjemmet, den Næste var Cathrine Horsbøll, der var saa bevæget, saa man ret mærkede, at Alt, hvad hun sagde, kom fra Hjertet.

Da jeg skulde tale, valgte jeg — efter først at have takket Comitéen hjerteligt for dens store Arbeide — at fortælle de Tilstedeværende om Værneforeningens Oprindelse* — hvorledes jeg en Tid af mit Liv havde bedt saa inderlig om at faae som en Gave, hvad Herren vilde, at jeg skulde udrette, hvorledes Baronesse Lilli Stampe havde fortalt om »Union des amies de la jeune fille« og paa sin impulsive Maade tilføiet: »Det er en Present, jeg giver Dem.« I det Øieblik følte jeg, at hun bragte Vorherres Bud, og da fik jeg Tanken om at virke for »danske Kvinder«.

Min Tak gik i denne Stund først op til den Almægtige og dernæst til de Mange, som havde vist mig Kjærlighed.

Mellem Talerne blev der sunget Psalmer og Sange — det Hele formede sig til en lille yndig, stemningsfuld Fest.

Et Par af de tidligere Bestyrerinder paa anden Afdeling, Frk. Frederikke Holm og Frk. Simonsen, var

* Udførligere fortalt i mine »Erindringer«.

indbudte, de kom Begge ned til mig tilligemed Comitéens Medlemmer.

Den hele Dag myldrede det fremdeles ind med Blomster og Telegrammer — Mængden var saa overvældende, saa jeg senere var nødt til at takke i Bladene, da det vilde være uoverkommelig at naae hver Enkelt.

Middagen var fastsat til Kl. 6, og der kunde naturligvis kun rummes et vist Antal Gjæster, hvorfor der var blevet trukket en ganske bestemt Grændse angaaende, hvem der skulde indbydes. Selvfølgelig mødte Familiens Medlemmer, saamange som der kunde komme, og dernæst de nærmeste Venner. Af Bestyrelsen blev kun indbudt Værneforeningens Damer med deres Mænd, og da Sophus Barner ikke kunde komme hverken som Slægtning eller som Formand for Lindevangs Hjemmet, blev Næstformanden, Overretssagfører Helweg Larsen, som tillige er min gode Ven, indbudt.

Vi gik i en lang Række den nærmeste Vei til første Afdelings Spisestue gjennem mit Kjøkken, hvor der med Flag var dannet en Gang. Spisebordene var festlig smykkede med Blomster og Grønt, og Pastor Hoff havde som min Præst det gamle Fødselsdagsbarn tilbords. — Der sad jeg da paa samme Plads som da Værnehjemmet blev indviet fjorten, femten Aar før. Dengang havde jeg Biskop Stein tilbords, min kjære afdøde Ven — ja, jeg har mistet Mange, men jeg har dog, Gud ske Lov, endnu mange Kjære tilbage. — De fleste Tilstedeværende af min Slægt hed Lerche og Barner, Anna Güldencrone representerede sin Familie og Lise Castenschiold min Moders.

Da vi Alle var komne tilsæde, og Suppen var spist, bød jeg Gjæsterne velkomne med følgende Ord:

»Jeg byder Dem Alle velkommen her,
Velkommen i Værnehjemmet!
Jeg ønsker Dem Alle hver især,
At Ingen maa føle sig fremmed!

Jeg elsker min Slægts og Vennernes Kreds,
Den er prøvet i Sorg og i Gammen,
Men dog er jeg allermest tilfreds,
Naar ret jeg kan sætte dem sammen — — —

Forstaaer sig, jeg mener paa ordentlig Vis
Med Venskab og den Slags Klister,
Saa de lærer at sætte paa hverandre Pris
Og Ingen sin Særstilling mister.

Jeg beder Dem Alle, at nu De vil
Være som Vært og Værtinder,
Saa hver Enkelt gjør sit det Muligste til,
At Enhver sin rette Plads finder.

Ja, Nogle kjender hverandre jo godt
Og Andre for første Gang vare
Forsamlede her, men husk dog nu blot,
At de er Alle »saa rare.«

Hos nogle af dem, man øiner det strax,
Hvad der huses i Sjælen derinde,
At De er just af den rigtige Slags,
Som kun har det Bedste i Sinde.

Hos Andre Mangt ligger som Sæden i Muld,
Som Frøet i Gartnerens Have,
Men jeg troer, at De finder det rødeste Guld,
Naar kun De vil prøve at grave.

Conversationen blev saa levende, saa Grevinde Schack sagde til mig forbi Christian* Benzonsdal, som hun havde tilbords: »Kan De høre, hvor De graver?«

Pastor Hoff talte saa smukt til mig. Blandt Andet sagde han: »Jeg veed, at De har havt mange Sorger, kjære Frøken Barner, men naar De nu seer tilbage paa Deres Liv, troer jeg dog, at De vil sige, at De har været et lykkeligt Menneske —« og det slaaer til, Gud ske Lov!

Senere blev der holdt flere Taler af Professor Bøgh, Christian Benzonsdal paa Familiens Vegne, Dommer van Wylich, Overretssagfører Helweg Larsen med en Hilsen og Tak for Lindevangs Hjemmet og

* Baron Chr. Lerche til Benzonsdal.

afsunget tre Sange. Endelig talte jeg til Slutning nogle Ord:

Tak jeg siger til Dem Alle,
Der er samlet her i Dag,
Alle, som jeg Ven tør kalde.
Ven af mig og af min Sag.

Mange Frænder blev til Venner,
Mange som jeg virked med,
Blev til mine Aandens Frænder,
Mødte mig med Kjærlighed.

Tak og atter Tak jeg siger,
Naar idag jeg her nu staaer,
Og der for min Tanke stiger
Livets vexelrige Kaar.

Tak for Jesu rige Naade,
Der mig skygged Nat og Dag,
Løste for mig Livets Gaade
Klared for mig hver en Sag.

Tak for Regn og Tak for Tørke,
Tak for Glædens skjønne Lys
Naadestraalen gjennem Mørke,
Der faldt ned i Sorgens Gys.

Tak for Alt, hvad Stort Du skjænked
Mig som Redskab i Din Haand,
Naar Du Led for Led har lænked
Hver min Gjerning ved Din Aand.

Naar tilbage nu jeg skuer
Paa mit Livs de mange Aar —
Stjernen, der paa Himlen luer
Sommer, Vinter, Høst og Vaar,

Det er Herrens rige Naade,
Der saa sælsomt trylled frem —
Just fordi jeg bad Ham raade
Hvert af mine trende Hjem.

Han gav Kraften til at trives,
Han lod Blomsten foldes ud,
Han det Døde lod oplives,
Din for Alt er Æren Gud.

Tak og atter Tak jeg siger,
Naar i Dag jeg her nu staaer
Og der for min Tanke stiger
Livets vexelrige Kaar.

Tak jeg siger til Dem Alle,
Der er samlet her i Dag,
Alle, som jeg Ven tør kalde,
Ven af mig og af min Sag.

Og saa gik Toget tilbage igjen til min egen Leilighed, mit eget lille Hjem i det store. Der var alle Døre tagne af og erstattede ved Portièrer, og allevegne mødte Øiet et Hav af deilige Blomster og et Væld af Lys, saa det Hele straalede i festlig Glands. Ved Kaffen gik Samtalen livlig nok mellem de forskjellige Grupper. Saa drog Herrerne ned paa Contoiret for at ryge, Damerne havde meget at tale om indbyrdes og saae paa Gaverne, og til Slutning mødtes vi Alle igjen til Thee. Kl. 10 var Festen forbi. Det var en deilig, deilig Dag, og jeg troer og haaber, at Alle befandt sig vel.

PROFESSOR MADSEN OG VEDBYGAARD

Denne Gaard har i mange Aar været i min Slægts Eie, og der var endnu indtil 1906 en Familiebegravelse i et tilhørende Kapel. Den sidste af Slægten, der boede paa Vedbygaard, var min Bedstefaders Broder. Han døde, da Børnene endnu var smaa, og da den store Pengekrise i Begyndelsen af forrige Aarhundrede indtraf omtremt samtidig, maatte min Grandtante sælge Godset, vistnok i de samme Aar som min Bedstemoder, der ligeledes var bleven Enke tidlig, maatte skille sig ved Alkestrup og Egemark.

Og siden har Fremmede huset paa Vedbygaard, der har været i forskjellige Hænder. Tilsidst kjøbtes

den af en Fabrikeier Lund, der var barnløs, og hvis Enke ved sin Død efterlod hele Godset til Frøken Charlotte Storch, ved hvis Giftermaal med den theologiske Professor Peder Madsen* det kom i dennes Eie. Hans Ægteskab er vist grumme lykkeligt, og det maa være ganske rart tillige at blive Besidder af en saa skjøn Eiendom, hvorved man faaer Midler i Hænde til at gjøre godt mod Saamange.

Man kan forstaae en lille virkelig Begivenhed, som jeg hørte fortælle. Et Par Studenter stod og

Vedbygaard.

talte sammen paa Gaden. »Hvad vil Du nu egentlig tage Dig for? spurgte den ene. »Ja, jeg veed saamænd ikke rigtig,« svarede den anden, »kunde man dog bare være saa lykkelig at fange en saadan Stork som den, vor Professor fangede.«

Der havde i flere Aar været Tale om, at jeg engang skulde besøge Professor Madsens paa Vedbygaard for at see det gamle Sted og Familiebegravelsen. I Vinteren 1906 gjentog de denne Indbydelse meget hjertelig. De havde været nødt til at grave de gamle forfaldne Kister ned, og efter at de havde indsendt nogle Rester deraf til Nationalmusæet, havde de derfra modtaget smaa Sølvskjolde med Indskrifter fra Kisterne. Disse Skjolde var blevne ophængte i det

* Professor Madsen døde i August 1911 som Biskop over Sjællands Stift.

det restaurerede Kapel og de ønskede nu gjerne, at jeg skulde see det Hele. Vi aftalte da, at jeg skulde komme dertil fra Vallø den 17. Juli.

Ved Stationen modtog Professor Madsen mig. Gaarden ligger kun et lille Stykke derfra, saa vi naaede den i et Øieblik, og jeg fik ret et venligt og smukt Indtryk af hele denne Dag, som jeg tilbragte i det gjæstfri Hjem.

Vi kom strax til et stort Frokostbord, hvor der samledes en hel Del Gamle og Unge. Jeg hørte senere, at de første var Stamgjæster, som mødte hver Sommer derude for at tilbringe sex, syv Uger af de to Maaneder, som Professoren og hans Hustru boer, der, medens Universitetet holder Ferie.

Professor Peder Madsen

Der traf jeg afdøde Biskop Johannes Clausens Søster, Frøken Betty Clausen, som jeg kjender fra tidligere Tid fra Blædels Hus, — en gammel Frøken Scholten med sin ugifte Neveu, Grev Tramp, som hun boer sammen med, og Bispinde Schousbo, der lod til at være en Slags Viceværtinde og f. Ex. viste mig hele Huset, da Fru Madsen var for skrøbelig til at bevæge sig ret meget omkring. Og saa var der en hel Del Unge — der bliver nok altid modtaget Saamange, som Huset kan rumme — hver Enkelt tre—fire Uger ad Gangen — for at de kan hvile ud og forfriskes til at gjenoptage deres Arbeide med fornyede Kræfter. Det maa være et livligt og uroligt Hjem, men midt imellem alle de andre Værelser var der en Leilighed — Studereværelse, Dagligstue og Sovekammer — hvor Professoren og hans Hustru, naar

de ønskede det, kunde trække sig tilbage og leve deres eget rolige Liv midt i al Uroen.

Da Professor Madsen havde ført mig tilbords, fortalte han mig blandt Andet: Min Grandonkel eller en af hans Forfædre var engang meget syg, og han lovede da, at hvis han kom sig, vilde han bygge et Kapel, et Hospital og en Spisestue, og det staaer Altsammen endnu — »deroppe kan De see Familievaabnet,« og Professoren pegede op mod Loftet i Spisestuen.

»Det er deiligt at see et saa smukt Hjem, der aabner sig for Saamange,« tænkte jeg flere Gange, medens jeg sad og saae mig om.

Da jeg senere gik rundt i Huset med Bispinde Schousbo, lagde jeg Mærke til, med hvilken stor Smag og Pietetsfølelse den nuværende Besidder har søgt at restaurere og bibeholde saameget som muligt af det Gamle og Oprindelige.

Om Eftermiddagen tog vi hen til Kapellet, hvor de smukke Sølvskjolde var ophængte paa Muren — senere paa Dagen og næste Morgen blev jeg kjørt rundt i en lille Ponnyvogn, som Professorinden lige havde faaet, for at see den prægtige store Have.

Om Aftenen samledes hele Huset — Gamle og Unge, Herskab og Tyende — i en af de store Dagligstuer; det var en anselig Forsamling. Saa holdt Professoren en deilig Andagt, og de unge, friske Stemmer lød kjønt til de kjendte Psalmer.

Strax efter Andagten skiltes vi ad, og Fru Schousbo fulgte mig til den Stue, hvor jeg skulde tilbringe Natten, det Værelse i hele Huset, som hun mente, mest havde beholdt sin oprindelige Skikkelse.

Det var i en underlig Stemning, at jeg saae mig om, da jeg var bleven ene. Her havde altsaa min Slægt færdedes i gamle Dage. Murene var i hvert Fald de samme, og ved Vinduet stod en af de smaa firkantede Forhøininger, som vore Forfædre brugte. Mon ikke min kjære Bedstemoder har staaet der mange

Gange og seet ud gjennem de smaa Ruder? Lignende Tanker fulgte mig en stor Del af Natten.

Næste Morgen skulde jeg videre, Professor Madsen og Bispinde Schousbo fulgte mig til Stationen, og snart var jeg i Roeskilde, hvor jeg skulde spise til Middag paa Klostret som Frøken Wimpfens Gjæst for med hende at see Christian den Niendes Kapel i Domkirken. Det var en lille forfriskende Tur, som jeg gjorde fra den ene Dag til anden.

Men da jeg sad ene i Coupéen, gik mine Tanker tilbage til Professor Madsen.

Det er som et Eventyr at tænke paa, at han engang var en fattig Bondedreng, der vogtede Kvæg og gik med Posten paa Vestkysten af Jylland, indtil han blev »opdaget«, og Forskjellige tog sig af ham, saa at han kom til at studere. Han blev bragt frem ved Menneskers Godhed, dog først og fremmest ved Vorherres Naade, fordi Han vilde bruge ham i sin Kirke.

Jeg har hørt om en Mand, der havde hjulpet ham, men saa tabt ham af Syne, indtil de To engang tilfældig mødtes paa Gaden. »Naa, Madsen, hvad er De nu egentlig bleven,« spurgte den rige Mand. »Jeg er Professor ved Kjøbenhavns Universitet,« svarede den Tiltalte med sin stærk jydske Udtale.

Det mærkelige er, at den Godseier, der væsentlig støttede Professor Madsen i hans trange Ungdomstid, var en Neergaard, som eiede Vedbygaard og solgte den til den Fabrikant Lund, hvis Arving altsaa giftede sig med Professoren. Og nu sidder den fattige Bondedreng som Besidder af det store Gods.

Den første Gang, jeg saae Professor Madsen for mange Aar siden, var i Blædels Dagligstue. Jeg havde iforveien hørt saameget om Studenternes elskede Lærer, der allerede dengang samlede mange af dem om Aftenen i sit Hjem for at tale med dem og lære dem at kjende, saa jeg først blev lidt forundret ved hans, som det forekom mig, lidt jevne Ydre og især det stærkt udprægede jydske Sprog. Dog det varede

ikke længe, saa forsvandt dette Indtryk ganske for Indholdet af, hvad han sagde, og Aanden, der lyste gjennem det Altsammen.

Og nu er det saa velgjørende at tale med Professor Madsen, at føle hans overlegne Ro og Klarhed lige overfor de mange modstridende Spørgsmaal og Forklaringer, der lyder fra Mund til Mund. Han er sikkert en af de menneskelige Støtter for Kirken i vor urolige af saamange Partier oprevne Tid.

FRU JENNY BLICHER CLAUSEN

Kan man ikke ogsaa kalde det et lille Lyspunkt, naar man, om end kun for en enkelt Gang, træffer sammen med et Menneske, som man har Følelsen af allerede halvt har Rødderne i det evige Liv.

Dette havde jeg overfor Fru Blicher Clausen, da jeg saae hende for første Gang i Vinteren 1906 — vi mødtes kun to Gange i Livet.

Den ene var i hendes Hjem, hvor jeg tog ud for at gjøre nærmere Aftale med hende om en Aften i Vesterled, da hun havde lovet at læse høit der af sine Værker. Jeg traf Fru Blicher Clausen ganske ene, og medens vi sad meget længe og talte sammen, blev hun engang imellem afbrudt ved, at hendes lille Pige, hendes eneste Barn, kom farende ind i Stuen for at give sin Moder et Kys. Denne Moder saae meget ung og meget skrøbelig ud.

Vi begyndte at tale om Aftenen i Vesterled, men underligt nok, før vi havde sluttet Samtalen, havde hun fortalt mig grumme meget om sig selv, om Mandens Død og hendes Sorg derover, som hun skildrede med en indtagende Aabenhed. Hun gjorde Indtrykket

af at være en halvt knækket Blomst, der idelig trængte til Støtte.

Den anden Gang, vi mødtes, var saa i Vesterled, hvor hun den 16. Marts læste Forskjelligt høit for mine gamle Damer og en indbudt Kreds. Hun holdt ikke af at sidde ned, medens hun læste, og i mine Tanker seer jeg hende endnu staae med Ryggen lænet mod en Dør, saa ung og saa alvorlig. Det var ikke nogen kunstnerisk Præstation, hun ydede, men der er altid noget Betagende ved, naar et Menneske giver sit Eget, og dette er udsprunget af et fromt og poetisk Sind.

Saa hørte jeg ikke mere om hende, før jeg næste Vinter, altsaa i 1907, saae i Bladene, at hun var død efter et længere Sygeleie. Senere fik jeg at vide, at hun havde været fuldstændig klar over, at hun skulde gaae bort, og ved Bevidsthed lige til det Sidste. Hendes lille Pige havde bedt saa bønligt om at maatte komme ind til hende, og medens hun sad ved Sygesengen, havde de To talt længe sammen med dæmpede Stemmer. Da Alt var forbi, sagde Barnet: »Moder har talt saameget med mig, hun sagde ogsaa, jeg vidste nok, at jeg ofte gjorde Vanskeligheder, men det vil jeg aldrig mere gjøre, det har jeg lovet Moder.«

I de Dage efter Fru Blicher Clausen var gaaet bort, blev der — som altid efter en Forfatters eller Forfatterindes Død — talt og skrevet endel for og imod hendes Værker. Naa, dem kan man jo have forskjellig Mening om, men naar jeg tænker paa hende, har jeg en bestemt Følelse af at have mødt et Guds Barn, og saa siger man Tak for det Lyspunkt — og Gud ske Lov!

MINDEDAGE I LINDEVANGS HJEMMET

Den 30. December 1877 indviedes Lindevangs Hjemmet af afdøde Biskop Stein. Siden den Tid er der nu forløbet mange Aar, der har bragt meget Forskjelligt, Glæde og Sorg, lyse og mørke Tider. Men gjennem det Altsammen har vi følt Herrens rige Naade. Han har værnet om os i de lyse og hjulpet os gjennem de mørke Tider.

Derfor høitideligholdt vi 25 Aars Dagen for Hjemmets Indvielse ved en lille festlig Sammenkomst, i hvilken Anledning jeg havde skrevet efterfølgende Sang:

Idag for fem og tyve Aar
Vort Hus stod smykket som til Vaar,
Til Noget, der begyndte,
Og mangt et Suk og mangen Bøn
Til Aand til Fader og til Søn
Mod Himlen op sig skyndte:

At hvert et Frø i Troen lagt,
Med Tiden maatte vinde Magt
Og frelse ud fra Vrimlen
De Børn, der kjendte Syndens Gru,
Og vende deres Sind og Hu
Og løfte den mod Himlen.

Og Huset formed sig til Hjem
Og søgte mildt at værne dem,
Som færdedes derinde.
Hver Dag har sikkert sat sit Spor,
Endskjøndt de fem og tyve Aar
Snart blive til et Minde.

Paa Jorden skifted Vinter, Vaar,
I Kreds sig dreied Aar for Aar
Med Sol og Regn tillige.
Og som paa Jord der Vexel var,
Som hen mod Evigheden bar,
Saa gik det i Guds Rige.

Her tidt en Længsel steg i Løn,
Her vidst blev bedet mangen Bøn,
Du give Gud den Fæste
I Jesu Navn, i Hjertets Bund,
At den maa vinde sikker Grund —
Du selv hver Enkelt gjæste.

Ja Sukket tidt til Lovsang blev,
Naar Du Dit Navn i Hjertet skrev
Hos Nogle, — og vi haabe
At Ingen her af Dine Smaa
Tilgrunde maa i Synden gaae,
Derom til Dig vi raabe.

Den Kreds, der var forsamlet her,
Den Kreds, der havde Tanken kjær,
Da Huset blev indviet.
Af den de Fleste længst gik hjem,
Vi haabe, at vor Frelser dem
Til Salighed befried.

Vi haabe, deres Bønner vist
Er over os, saa her og hist
Et Suk for os opsendes,
Om at hvad end skal skee med os
I Jesu Tro, al Synd tiltrods,
Hos Ham vort Liv maa endes.

Den 30. December 1907 var der atter i Lindevangs Hjemmet samlet en lille Kreds, der bestod af Bestyrelsen og Husets nærmeste Venner, denne Gang for at holde vort tredive Aars Jubilæum i de festlig smykkede Stuer og om det straalende Juletræ.

I min Fætters — Sophus Barners — Fraværelse ledede Næstformanden, Overretssagfører Helweg Larsen, Mødet, og Hjemmets Præst, Pastor Jungersen, holdt en kort, stemningsfuld Festtale. Der blev sunget adskillige Psalmer, og efter at der var drukket Thee, talte Forfatterinden Frøken Ingeborg Sick varmt og smukt om den fromme Kildekone, Marie Villadsen.

Til Slutning holdt Hjemmets Forstanderinde, Frøken Thalbitzer, en lille Andagt.

Det var deiligt at være tilstede og tænke paa, hvor forunderligt Herren har ledet Hjemmet fremad i de mange svundne Aar, men vemodigt at være den eneste Overlevende af hele den oprindelige Bestyrelse. I Tankerne saae jeg atter de kjære Venner, der var samlede dengang og som nu forlængst er gaaede til Vorherre — forrest blandt dem Alle Biskop Steins ædle, apostoliske Skikkelse.

Som et Udtryk for mine Tanker og den Stemning, der raadede, holdt jeg inden vi drak Theen — følgende Tale:

Nitsche Wo.

Paa Ruslands øde Stepper sig Sneen breder hvid,
Og Stjernen blaalig funkler, det er jo Midnatstid,
Ei nogen Lyd man hører, kun fra den mørke Skov
Et Hyl der stundom lyder fra Ulv, der gaaer paa Rov.
En Slæde fremad haster over Stok, over Sten,
Den glider som en Skygge i Nattetimen sen,
En Bonde frem den styrer som en flyvende Pil.
Den slingrer og den vælter halvt ved den stærke Il.
En Herre sidder i den i Pels med Zobelbræm,
Han ønsker at han snarlig var naaet til sit Hjem,
Han raaber op til Bonden, at han skal kjøre smaat,
Men Bonden ei forstaaer ham og kjører lige flot.
Til alle Mandens Spørgsmaal han svarer: Nitsche Wo —
Tilsidst den tydske Herre maa lade ham i Ro,
En Grøft er dækt af Sneen, der styrter Slæden ned,
Og begge Mænd nu ligge paa Isen tæt derved.
Den Bonde strax sig reiser og hen til Manden gaaer,
Men denne ligger stille med et blødende Saar,
Den Bonde ham forbinder og tager det med Ro,
Han siger kun saa stille: Nitsche Wo! Nitsche Wo!
— De Begge naae til Byen, og Manden hører der,
At Nitsche Wo betyder, at Herren er os nær —
»Gud med os,« vil det sige, og denne Hilsen from
Blandt Ruslands gamle Bønder saa ofte vexles om,
De sige den saa stille, naar de mødes paa Vei,
Ved mangen anden Leilighed de glemme den ei.

Naar jeg nu seer tilbage paa de tredive Aar,
Der er svundne for os i vexlende Kaar,
Saa styrkes min Kjærlighed, saa fæstner sig min Tro,
Over hvert Aar jeg sætter et stort »Nitsche Wo«.

Det sælsomt er at tænke, idag for treti Aar,
Her slog vi Kreds med Bøn i Hjertet inde,
Da brød der frem i Lindevang en straalende Vaar,
En Vaar, der bragte Kjærlighed i Sinde.

Saa reiste vi Hjemmet i Tro og Enighed,
Vi bad, at gode Aander maatte raade,
Og over Hjemmet lyste Guds Naade og Guds Fred,
Han vidste bedst Alt hvad os kunde baade.

Vi prøvede Forskjelligt, tidt Bølgen voldsomt gik,
Vor lille Skude var ved at forsvinde,
Men over Hjemmet lyste Guds Kjærligheds Blik,
Og Haabet boede dybt i Hjertet inde.

Vorherre var i Skuden, derfor vi styred trygt,
Han trued Bølgerne og Veiret,
I Ham blev vort Haab, og ved Ham svandt vor Frygt,
Ved Jesus Christus ene har vi seiret.

Og Glædens Solskin lyste over Lindevangen tidt,
Naar vi var samled her i Stilhed,
Vi nød at være sammen og gav Vorherre Sit
Og takked for Hans Alvor og Hans Mildhed.

Vi misted har Saamange og dog dem misted ei,
Vorherre med os Alle har saa underlig en Vei,
Naar her vi skilles nede i Kjærlighed og Tro,
I Haab om Gjensyn hisset vi sige: Nitsche Wo!

Nu takker jeg Dem Alle, som har hjulpet os med
At styre Skuden fremad i Enighed og Fred,
Ja, jeg takker Dem Alle, jeg takker Hver især,
Som var med Bøn og Tanke, med Kjærlighed os nær.
Jeg takker hver en Medhjælp, der brugte sin Tid
I Hjemmet her og skjænked det sin Evne og sin Flid.
Jeg takker hver Pige, der vidner ved sin Færd,
At hun stoler paa Vorherre og har Lindevangen kjær.
Og fremfor Alt jeg takker den Kvinde, som her
Styrer Hjemmet og sørger for Alle og Hver,
Hun blev stærk i Vorherre med Troen som sit Skjold,
Det hele Hjem vi give nu i Herrens Haand og Vold,
Mellem Fortid og Fremtid vil vi bygge Haabets Bro,
I Jesu Navn vi sige saa et freidigt: Nitsche Wo!

PASTOR HOFF

Min forste christelige Vækkelse modtog jeg ved Pastor Blædel, og efter hans Dod blev Pastor Stein min Præst. Da han blev Biskop over Fyens Stift, raadede han mig til at holde mig til Provst Schepelern, som jeg ogsaa jevnlig hørte og gik til Alters hos, ligesom vi saaes af og til — jeg var saaledes med til deres Sølvbryllupsfest paa Skydebanen —, men da Pastor Hoff, som jeg havde kjendt fra min Ungdom af, blev Præst ved Vartou, faldt det mig naturligt at slutte mig til hans Menighed uden dog at blive, hvad man kalder Grundtvigianer.

Pastor Hoff.

Det fortalte jeg strax Pastor Hoff, da jeg synes, det er bedst at have sit aandelige Standpunkt klart for sig selv og Andre, men han smilede blot lidt og sagde: »Etiquetter kan være godt nok paa Flasker, men paa Mennesker behøves de ikke. Det var Hoffs hele dybt alvorlige og dog saa milde christelige Personlighed, der tiltalte mig saa stærkt, man havde den Følelse, at han handlede, som han talte, at han havde kæmpet og fundet Fred ad den samme Vei, som han viste os Andre. Han kaldte og støttede, men aldrig har jeg hørt et haardt eller dommende Ord fra hans Læber, han forstod altid at faa den bedste og lyseste Side frem hos Alle og Alt.

I sin Ungdom var han Huslærer paa Gl. Kjogegaard hos Kammerherre Carlsen for dennes eneste Søn, det var i 1853, da jeg for anden Gang havde faaet mit Hjem i Kjoge for nogle Aar. Da min Fader

i 1859 pludselig blev meget syg, besøgte Hoff mig oftere, vi havde mange alvorlige Samtaler sammen, og da jeg sidste Gang sad i Kjøge Kirke, før det gamle Hjem blev opløst, prædikede han og gav mig et deiligt Guds Ord med paa Veien. Derfor havde jeg saa let ved at slutte mig til ham her i Kjøbenhavn. Han og jeg havde ogsaa det tilfælleds, at vi Begge havde faaet den første Kaldelse og Dragelse gjennem N. G. Blædel.

Da jeg kom hjem fra St. Hans Hospital i April 1899, besøgte Pastor Hoff mig. Hvor forfærdet, men tillige hvor ubeskrivelig kjærligt og deltagende hørte han ikke paa min Beretning om den skjæbnesvangre Feiltagelse, der var blevet begaaet imod mig, og om mit rædselsfulde Ophold i Cellen. Senere sagde han engang: »Der gaaer ikke mange Dage hen, uden at jeg nævner Deres Navn i mine Bønner.« Ogsaa hans søde Hustru vandt jeg inderlig kjær i de Dage, og de Baand, der knyttes i Prøvelsens Stund, har sikkert Betydning for det evige Liv.

En af mine største Glæder har altid været at samle dem, som jeg holder af, i mit lille Hjem, at sætte dem sammen, som jeg i Spøg kalder det, paa en god Maade, saa at de kan faae Interesse for hverandre.

Grevinde Schack, min Grevinde Schack, som jeg holder af at kalde hende til Forskjel fra de Andre, der har samme Navn, og Pastor Hoffs kjendte meget lidt til hverandre, derfor kunde jeg ikke modstaae Lysten til at samle de Tre, der havde været saameget for mig i de trange Tider, til en lille Middag ganske alene. Og saa talte jeg saaledes til dem:

I denne Stund jeg føler Trang
Og det er mig en Glæde,
At takke Hver især engang
Af dem, her er tilstede.

Ja, Hjertens Tak til disse Tre,
Der Venskabs Trøsten lagde
Udover al den bittre Vee,
Som sidste Aar mig bragte.

I Sorgen spored jeg en Duft
Fra Paradisets Have,
Igjennem Tordenskyens Luft
Fik jeg den bedste Gave.

Da jeg laae ene og forladt
Paa Smertens trange Leie,
Fandt jeg igjennem Rædslens Nat
Mit største, dyre Eie.

Da saae jeg gjennem Angst og Graad,
Endskjøndt mit Hjerte bæved,
Den underfulde, røde Traad
Gud Fader selv har vævet

I alt mit Livets Fletværk ind,
Hvor Led til Led han kjæded —
Da fyldte Herrens Fred mit Sind,
I Sorgen jeg mig glæded.

Jeg glæded mig ved Jesu Fred,
Jeg glæded mig ved Livet,
Ved Alt, hvad Gud i Kjærlighed
Saa naadig mig har givet.

Og ikke mindst af Alt jeg har
Mig glæded ved at smage,
At trofast Venskabs Omsorg bar
Mig gjennem trange Dage.

Til Fru Hoff.

I Deres Faders Præstegaard
Vi mødtes før i Tiden,
Da var vi Begge sexten Aar,
Og det er længe siden.

Vi gjorde Dem en Dags Besøg,
Det var i Vallekilde,
Det gik med Latter og med Spøg
Fra Gry til Aften silde.

Jeg husker Deres Fa'r og Mo'r,
De saae paa mig saa kjærligt,
Jeg husker, at vor Fryd var stor,
Vi morede os herligt.

Og senere, da gift De var,
Os sammen bragte Livet,
Vi Venner blev, den Sag var klar,
Det var paa Forhaand givet.

Til Pastor Hoff.

Den første Gang jeg mødte Dem,
O, hvilke gamle Minder,
Det var jo i mit Ungdoms Hjem,
Hvor Kjøge Bugten rinder.

Naar der De traadte til mig ind,
Der kom et Pust af Stilhed,
Som bragte Trøst og Fred i Sind,
Som bragte Lys og Mildhed.

Da saa mit Hjem i Sygdoms Nat
Med Sorg sig maatte bøie,
De minded mig om Troens Skat,
Om Herrens Faderøie.

Og da jeg sad for sidste Gang
I Kirken der De talte,
Jeg lyttede til Ordets Klang,
Som Livets Vei os malte.

Og derfor, da vi saaes igjen,
De var mig ei en Fremmed,
De kom jo som en gammel Ven
Med Bud fra Ungdoms Hjemmet.

Til *min* Grevinde Schack.

Dem har jeg kjendt i mange Aar
Og naar jeg seer tilbage,
Saa trofast Deres Billed staaer
For mig fra gamle Dage.

Men fremfor Alt jeg dog Dem fandt,
Da Sygdom kom og Smerte,
Og derfor i det Aar, der svandt,
De fik mit ganske Hjerte.

Hvor var De dog imod mig god,
De talte mildt og rolig
Og trøsted mig og gav mig Mod
Og støttede mig trolig.

Ja Tak de Tre, der nu er her,
Som mer end nogensinde
Igjennem Sorgen jeg vandt kjær,
Tak for hvert deiligt Minde.

Efter Middag kjørte vi alle Fire ud i Vesterled, hvor Pastor Hoff holdt en yndig Aftenandagt.

Vinteren 1907 bragte saa en stor Sorg og et føleligt Savn med sig. Torsdag den 24. Januar kaldte Herren sin tro Tjener, den elskelige gamle Pastor Hoff, hjem til sig.

Det forekommer mig, at i disse Kampens og Brydningens Tider, som vort Land og vor Kirke gjennemgaaer, vil det være svært at undvære den kjære, altid fredstiftende Mand, den gamle Præst med de milde Øine, som Hoff tidt er bleven kaldt. Og endskjøndt han havde været svag i lang Tid, kom hans Død egentlig ret brat. Dog Vorherre veed bedst, hvad Han gjør, og Han har vist ogsaa Brug for »de Bedste« i sit Rige.

Den 22. Januar vilde jeg gaae ud til Pastor Hoffs for at see dem Begge og bringe Fru Hoff nogle Blomster, men paa Gaden tæt udenfor deres Hjem blev jeg standset af begge de gifte Døttre, der sagde, at Forældrene desværre laae hver i sin Seng, og jeg fulgte dem ind i Porten for at give dem Blomsterne. Medens vi stod der, styrtede en ung Pige forbi og sagde, at Præsten var bleven saameget syg. Døttrene skyndte sig naturligvis op, og jeg gik hjem, inderlig bedrøvet. Det var om Tirsdagen — om Torsdagen lukkede den kjære gamle Mand sine Øine i Døden.

Hvor var det svært — særlig for hans Nærmeste, men ogsaa for alle os, der elskede ham saa høit som Præst og som Ven, og for hvem han var saa usigelig

meget. Men det var en deilig Død, en herlig Indgang til Livet.

Han havde været ved fuld Bevidsthed lige til det Sidste og taget Afsked med alle sine Nærmeste. En stor Glæde havde det været for ham, at hans Datter Agnete, som han havde ønsket skulde reise til Norge i et lille Recreationsophold, da hun var meget medtagen efter at have pleiet Forældrene en stor Del af Vinteren, naaede hjem i rette Tid, saa han fik hende at see og ogsaa kunde tage Afsked med hende. Biskop Rørdam besøgte ham paa hans Dødsleie, og Pastor Jungersen gav ham Sacramentet. Han havde flere Gange sagt til sin Hustru, at nu vilde han egentlig gjerne dø. Til sin Svigersøn Pastor Larsen sagde han en Dag: »Jeg har i de senere Aar ofte været bekymret for vor kirkelige Fremtid. Men nu har Gud taget al Bekymring bort fra mig, de kommer nok frem til Klippen.« For Pastor Larsen havde han ogsaa læst Begyndelsen af sin sidste Bog, fortæller denne i sin Afskedstale over ham, og da han kom til det Sted, hvor han taler om Gudsordet som det eneste, der kan bære i Liv og Død, brast han i Graad og sagde: »Nu kan jeg ikke læse mere for Dig, men dette er mit Testamente til Eder Alle.«

Den 30. Januar blev han bisat fra Vartou Kirke, og Dagen efter førtes han ud til Ubberup for at begraves paa Kirkegaarden ved Bøgebjerg Præstegaard, hvor han vel maa siges at have havt sin største og bedste Manddomsgjerning.

Naar jeg seer tilbage paa Pastor Hoff og mit Forhold til ham, har jeg kun lyse, kjærlige og velsignede Minder lige fra den første Dag, vi mødtes, og indtil jeg besøgte ham for sidste Gang kun faa Dage før hans Død. Jeg seer ham endnu i Tankerne, hvorledes han fulgte mig helt ud paa Trappen, hvor han stod stille et Øieblik og saae efter mig med sit alvorlige og dog saa uendelig milde Blik.

Gud være lovet for, hvad vi alle havde i ham. Jeg kan ikke andet end savne min kjære, gamle Præst og Ven, dog jeg maa hele Tiden huske paa: han er jo kun gaaet forud. Gud give os Naade til at træde den samme velsignede Vei som han og at modes med ham engang i Lysets evige Boliger.

Da det kun var Hoff, der bandt mig til Vartou Kirke, var det for mig det Sandeste at forlade denne, og for at det ikke skulde see ud som en Demonstration mod den Præst, der senere blev kaldet dertil, sagde jeg strax min Kirkeplads op.

Og saa vendte jeg mig til Pastor Hoffmeyer, den eneste af de yngre Præster, jeg kunde tænke mig at slutte mig til. Han er tilmed Formand for »Kirkelig Forening for Indre Mission« i Kjøbenhavn, min gamle Kjærlighed, og ved flere længere Samtaler med ham forstod jeg, at jeg vilde kunne være glad ved at have ham til min Præst.

Det var dog svært at gaae til en anden Kirke, men Langfredag 1907 tog jeg det afgjørende Skridt og gik til Alters i Frue Kirke, hvor Pastor Hoffmeyer da var Præst. Jeg veed godt, at netop ved Herrens Bord kommer det ikke an paa, i hvilken Kirke og til hvilken Præst vi gaaer, og dog er det lidt vemodigt, før man vænner sig til de nye Omgivelser, naar man helt har mistet de gamle.

Det gjorde mig derfor saa godt, da Pastor Hoffmeyer strax samme Eftermiddag kom til mig og jeg gjennem vor Samtale følte, der var Forstaaelse mellem os.

GENERALKONSULINDE HANSEN OG FRU HARRIET HALKIER

Naar jeg tænker paa Værneforeningen, dvæler mine Tanker ganske særlig ved disse to Damer, som jeg nu har arbeidet sammen med i alle de mange Aar, vor Forening har bestaaet.

Værneforeningen har efterhaanden faaet en ret talrig Bestyrelse, som jeg sætter Pris paa, men det er dog Damerne, som jeg har havt mest med at gjøre. Vort Formaal er et Arbeide af Kvinder for Kvinder, om end vi ogsaa ønsker at have Mænd med og gjerne virker sammen med dem. Siden Vesterled kom igang er Enkegrevinde Brockenhuus Schack indtraadt i vor Bestyrelse, hovedsagelig for dette Hjems Skyld, og jeg er inderlig glad over at have faaet hende med. Men naar jeg seer tilbage til Begyndelsen, maa mine Tanker dog særlig samle sig om Fru Halkier og Fru Hansen, der lige fra det Første har været med til denne store Sag.

Da jeg havde faaet Idéen om et Værn for enlige Kvinder, henvendte jeg mig til Fru Hansen om at gaae med til at danne Bestyrelsen, hvad hun strax var villig til.

Det var en Morgenstund, at jeg gik ud til hende med min Anmodning og for første Gang traadte ind af den Port, der senere skulde blive mig saa kjendt og hjemlig. Jeg var lidt spændt paa, hvorledes denne Fru Hansen, som jeg kun kjendte af gunstig Omtale, vel egentlig var, og jeg blev strax vundet, da jeg saae en yngre til det yderste zirlig og nydelig Dame træde ind. Der var maaske lidt Køligt over hendes Fremtræden, men naar man saae nærmere ind i hendes smukke brune Øine, mødte man paa Bunden et mildt og forstaaende Blik. Det var jo tidligt paa Dagen, og hun var Husmoder i et stort Hjem med mange Børn, men havde dog god Tid til at sætte sig ned og med

Ro og Opmærksomhed at høre paa hele den store Plan, som jeg vilde meddele hende. Hun maa være baade dygtig og rar, tænkte jeg, og dette første Indtryk bekræftede sig senere i fuldt Maal.

Da Baronesse Stampe strax, endnu før vi havde begyndt at arbeide sammen, trak sig tilbage, henvendte jeg mig til Fru Halkier, der som ung Pige havde været i min Syforening, og hun, Fru Hansen og jeg kom altsaa til at danne den første Bestyrelse. Vi var enige om at tage Sagen op i Vorherres Navn, og forunderligt har Han velsignet vort Arbeide.

Jeg mærkede snart, hvilken stor Støtte jeg havde i de To, og netop fordi vi var forskjellige, udfyldte vi hverandre allerbedst.

Fru Hansen var maaske den, som fra Begyndelsen af var mest udviklet i christelig Henseende, hun har en mærkelig Finfølelse i alle aandelige Ting. Fru Halkier veed ogsaa, hvor hun har hjemme og vil fremfor Alt høre Vorherre til. Hendes Mand fortalte mig engang, at der var en gammel Slægtning, jeg troer, det var en Bedstemoder, der altid havde sagt til hende: Du skal aldrig tænke paa Dig selv, Harriet. Og efter disse Ord har hun ført sit Liv, jeg synes aldeles rørende. Derfor har hun været saameget for sine Egne, for Andre og nu ogsaa for Værneforeningen og da særlig i de senere Aar, hvor hun har vidst, at jeg ønsker hende som min Efterfølger paa Formandsposten.

Om Vinteren, naar vi Alle er i Byen, pleier vi tre Damer at samles engang hver fjortende Dag hos mig. Vi kalder det vore s m a a Moder som Modsætning til de store, hvor h e l e Bestyrelsen kommer tilstede et Par Gange om Aaret — de smaa Moder gjælder kun F o r r e t n i n g s u d v a l g e t.

Disse Sammenkomster forekommer mig som Solglimt paa Forretningslivets underlig vexlende, tidt skyfulde Himmel. Hver Gang vi kommer sammen, foreligger der Adskilligt, thi i en saa forskjellig forgrenet

Virksomhed forefalder der tidt Meget. Jeg har lige fra første Færd overholdt at notere op i min Kalender selv de mindste Ting, at de to Damer kan være med i Alt, og jeg glæder mig altid til de smaa Møder, da der hviler en Følelse af Tryghed over dem.

Jeg husker, hvorledes jeg i gamle Dage, da jeg endnu færdedes saameget rundt paa alle mine Filialture, kunde længes hjem, og ofte, naar jeg saae Værnehjemmet afbildet paa næsten hver Station, hvor Toget standsede, vaagnede Længslen efter vore Møder, efter dem, som jeg var vant til at arbeide sammen med. Og hvor var det fornøieligt, naar jeg lykkelig og vel var naaet hjem, da igjen at samles med Fru Hansen og Fru Halkier, at skildre dem alt det Meget, som jeg havde oplevet, siden vi sidst saaes. Det var morsomt, fordi jeg altid mødte Forstaaelse og Interesse. Begge Damerne havde en vægtig Hjælp i mange Tilfælde hos deres Mænd, hvoraf Generalkonsulen er Medlem af vor Bestyrelse, og Høiesteretsadvokaten gjennem sin Hustru er saameget inde i alle vore Ting, saa det næsten er, som om han ogsaa var Medlem. Og deiligt er det at føle, at Forholdet til mine to kjære Medarbeidere — fra Forretningsforhold efterhaanden er gaaet over til et virkelig trofast Venskab.

Halkiers besøger mig gjerne engang om Sommeren paa Vallø, og ogsaa Generalkonsul Hansens har gjæstet mig i mit Sommerhjem.

Og endnu har jeg ført det igjennem engang hver Sommer at komme til Halkiers i deres yndige Villa Blokhus i Skodsborg. Det er et bedaarende Sted. Huset er bygget paa en Skrænt høit over Veiens Støv og Larm med deilig Udsigt over Sundet med de mange Seilere helt over til Sverigs Kyst, hvor man om Aftenen kan see de tændte Lys blinke bag Husenes Ruder. Ved Blokhus er der en yndig Have, og fra den gaaer man lige ind i Dyrehaven. Nu kan jeg desværre ikke færdes ret langt tilfods, og dog havde jeg den Glæde i Sommeren 1909 efter mange Aars

Forløb engang igjen at see Bøllemosen. Den unge Halkier tilligemed Fru Halkier og hendes Søster, kjørte mig dertil i en Rullevogn, og det var mig en stor Nydelse.

Generalkonsul Hansens har jeg ogsaa besøgt en enkelt Gang om Sommeren, baade da de boede paa Tuborg ved Strandveien og senere i Vedbæk paa Vallerødhus.

Men jeg kjender dog bedst deres Kjøbenhavnske Hjem paa Toldbodveien — Fru Dannemands gamle Gaard — hvor de paa en Maade beboer hele Huset. Den ældste Datter har nemlig Stueetagen, og paa Kvisten boer der enkelte gamle Mennesker, som de nok støtter paa forskjellig Maade.

Engang har jeg boet i flere Dage hos Hansens og har paa den Maade ogsaa lært deres Børn og Børnebørn at kjende og derigjennem ret faaet en Følelse af Hygge og Hjemlighed. Nu har deres sex Børn forlængst eget Hus og Hjem, men de vender dog altid i kortere eller længere Tid tilbage til den kjære Rede, hvorfra de engang er fløine ud, og hvor de gamle Forældre nu er blevne tilbage og danner et trygt og smukt Hjem for Slægt og Venner.

Om Morgenen samles Alle i Huset til en lille Andagt. Generalkonsulen spiller Psalmemelodierne, og hans Hustru læser et eller andet Stykke og beder Fadervor, og saaledes begynder Dagen i dette paa Guds Ord byggede Hjem, saa kommer Arbejde og forskjellige Opgaver for den Enkelte, og om Aftenen læses der tidt høit af gode Bøger. Det er et yndigt Hjem.

H. — ERNE

Den 27. November 1907 havde jeg en lille Middag for saamange af mine gode Venner, som der kunde rummes i min Spisestue — det vil altsaa sige, vi kunde kun være tolv. Da jeg tilfældigvis opdagede, at Navnene paa mange af dem, som jeg anseer for mine Venner, og paa mange af dem, der har staaet mig nær i Livet, begynder med et *H*, holdt jeg følgende lille Tale:

H. — e r n e.

Ja, Bogstavet H har en hyggelig Klang,
Det lyder saa tidt i mit Øre,
Naar jeg mindes min Barndom saamangen en Gang
Jeg ligesom kan det høre.
De maa vide, at den der allerførst
Os lærte at sidde stille
Og vakte vor Hunger og vor Tørst
For A. B. C.ens den sprudlende Kilde.
Hun hed saa sandelig »Madam Haa«,
Og kunde det stundom os hænde,
At vi var lige ved at gaa i Staa
Og kunde ei Bogstaver kjende,
Hun viste et Bogstav og hvidskede saa:
»Husk paa, hvad jeg hedder smaa Kjære,«
Vi studsed — og raabte i Chor: H, H,
Og saa var redded vor Ære.
Men Barndomsdagene de svandt og Ungdomstiden gryede,
Da Alvor jeg paa Veien fandt, ei Sorgerne mig flyede.
Og da jeg syntes, at min Vei
Var ei just af de lette,
Et andet H. kom da til mig,
Hvor husker jeg dog dette.
Det Pastor Hoff, den kjære var,
Vi Begge da var unge,
Men han dog Trøsten til mig bar
Og letted mig det Tunge.
Det var hist i den lille By,
Hvor Kjøge Bugten tindrer,
Hvor Juel sig vandt et mægtigt Ry
og Hvidtfeldt man erindrer.

Og da Fru Hoff som Hustru kom,
Den søde, milde Kvinde,
Jeg havde, før jeg saae mig om,
En Ven og en Veninde.

Nu han er sovet salig ind,
For hvert Besvær han hviler,
Nu blusser høit Guds Naades Skin,
Og Engleflokken smiler.

Vi føle Alle Vemods Savn,
Dog mest det boer hos hende,
Der delte med ham Kaar og Navn
Og var hans Sjæls Veninde.

Ved Christnes Grav staaer Himlens Dør
Et Øieblik halvaaben,
I Solglands sees som aldrig før
Et Svar paa al vor Haaben.

Ja der er Haab i hvert Farvel,
Som vi i Troen siger,
Saa see vi Lys bag Gravens Kveld
Og Frygt for Haabet viger.

Og der gik Dage, og der gik Aar,
Tilbage hertil jeg flytted,
Den lille Kjøbstads lidt snevre Kaar
Med Storstadslivet jeg bytted.

Og Ungdommen gik, og Aarene svandt,
Saameget og Mangt jeg prøved,
Men Alt, hvad jeg paa Veien fandt
Til det Ene mig vistnok øved:

At engang jeg skulde give min Tid
Og Meget, som huses herinde,
Min meste Gjerning, min bedste Flid
For at værne den ensomme Kvinde.

Men da jeg trængte til Hjælp som Faae
Til milde, kjærlige Hænder,
Jeg kunde jo ei alene staae,
Jeg trængte — jeg trængte til Venner.

Højesteretsadvokat Halkier og Frue.

Og Gud ske Lov, jeg fandt ikke saa faae,
Og de til de Bedste hørte,
Men underlig nok, at Bogstavet H.
Igjen Regimentet førte.

I første Række Halkiers stod
Og Harriet man hende kaldte,
Og Herman, saa man ham døbe lod —
Blandt Vennerne snart jeg dem talte.

Generalkonsul Hansen og Frue.

Overretssagfører Helweg Larsen og Frue.

Og nu Fru Halkier vi virkede jo
I snart de tredive Aar sammen,
Vi virked i Enighed og Tro,
Var det ei altid kun Gammen.

Fru Hansen den Tredie i Forbundet var
Og mange forskjellige Minder
Fra vore smaa rare Møder vi har,
Hvor vi værned om Danmarks Kvinder.

Stiftsprovst Hoffmeyer og Frue.

Generalkonsul Hansen med Protokollen saa kom
Ved de store Møder saa stille,
Han saae sig ofte forskende om,
Han altid forstod, hvad jeg vilde.

Han vexled min Tanke i Ordene om
I Forretningssproget det snilde,
De Andre bøied sig for hans Dom,
Og det var ikke saa ilde.

Men atter et H. jeg paa Veien fandt,
Helweg Larsen begynder med H.'et,
En fælleds Sag først os sammen bandt,
Gjennem den vi til Venskab er naaet.

Og hans Hustru er med i vort Forbund, ei sandt?
Interesser vi dele tilsammen,
Vi blev gode Venner i Tiden, der svandt,
Men det Største, det Bedste er Rammen.

To H.'er endnu en Betydning fik,
Skjøndt den Ene jeg aldrig øined
Her paa Jord, han klarede dog mit Blik,
I meget min Tanke han høined.

Pastor Heldring i Holland, det Navn er vel kjendt,
Han frelste saamangen en Kvinde,
Saamangen fortvivlet mod Haab han har vendt,
Velsignelse følger hans Minde.

Pastor Holdt tog min Tanke og førte den frem,
I Arbeidet bleve vi Venner,
I Bergen han reiste et Værnehjem,
Som Hilsen til Danmark sender.

Og saa har jeg mødt endnu et H.,
Det ligger ei langt tilbage,
Men jeg tænker det vil sin Betydning faae
Forvist i de kommende Dage.

Det sidste H. Pastor Hoffmeyer er,
Han og hans Ægtemage,
Jeg haaber, vi kommer hinanden nær
I den Tid, jeg endnu har tilbage.

Og saa jeg beder alle dem, som nu er her tilstede
At tage Hver især sit Glas og gjøre mig den Glæde
At drikke alle H.ers Skaal, som her jeg har sat Stævne
Og ønske dem saameget Rart, ja Alt hvad jeg kan nævne,
Ja, gid alt Godt paa denne Jord for hvert et H. oplukkes
Og fremfor Alt det Lys, som staaer, naar alle andre slukkes.

Mens her vi staae, jeg beder Dem endnu en Skaal at drikke,
Det er for dem, som her De seer, som H. dog hedder ikke,
Det kan de ikke gjøre for, de er dog lige rare,
Og jeg dem elsker lige høit, derfor jeg godt kan svare.

I Tilslutning hertil maatte jeg atter sige nogle Ord til H.erne, da de i Vinteren 1910 samledes hos mig ved en lille Middag. Jeg kaldte min Tale:

Indiansk Sommer.

Naar her jeg sad i mit stille Hjem,
Mens Minderne vexlende stege frem,
En Tanke helt ofte mig faldt da ind
Og lyste saa varmt gjennem Sjæl og Sind,
Der er noget, man kalder: Den indianske Sommer,
Naar Høsten er sluttet, først rigtig den kommer.
Hvordan den seer ud, staaer mig ikke helt klart,
Jeg veed kun, den bringer saamange Slags Rart,
Jeg veed, at den kommer først sent efter Høst,
Jeg veed, at den kommer med Lysning og Trøst.
Indianske Sommer, den tænker jeg mig
Med Solglands og Skjønhed over hver Vei,
Med Vildvins Purpur i Skov og paa Fjeld,
Med Høstblomster strø't paa hvert Bakkeheld,
Med Regnbuefarver og Klokkeklang,
Med Himlen saa klar over Mark og Vang,
Med Aftenskyer som rødeste Guld
Ud over Jordens den fattige Muld.

En saadan Sommer der trylles frem,
Naar H.erne samles i Gamlingens Hjem,
Man føler at Hjertet er endnu helt ungt,
At Byrden den lettes, og Intet er tungt.
— De kjære H.er, hvor elsker jeg dem,
Gid ofte de kom dog til Gamlingens Hjem.
Et Glas maa jeg drikke med alle Dem nu
Og ønske Guds Fred Dem i Sind og Hu.

Den 20. Februar 1911 gjorde Halkiers mig den Glæde at indbyde mig sammen med H.erne til en lille Afskeds-Middag, inden jeg flytter til Vallø for at tage fast Ophold der.

En yndig Skaal med Forglemmigeier stod til mig som en Hilsen fra H.erne, og Fru Halkier holdt følgende Tale:

Hvor ofte Frøken Barner — lød
Der hjertevarme Ord
Naar H.erne De venligt bød
Til Gjæst ved Deres Bord.

Nu drager De til Vallø ned
Og ei saa ofte vi
Kan følge Dem til dette Sted,
Om end De kalder — thi

Den Vei er længer sikkert nok
End til Bethania's Hal,
Men Tankerne de fly'er i Flok
Med Tak i Tusind Tal.

Og særlig jeg vil bøie mig.
Den Alvor, Vid og Skjæmt
Hvormed saa tidt De glæded mig,
Skal aldrig blive glemt.

Vi bede nu, at denne Skaal
Maa tidt om os Dem minde,
Med den vil vore Ønskers Maal
I Blomster Udtryk finde.

Forglem os ei!

STATSRAAD THOR LANGE OG HUSTRU

Den 16. Marts 1907 var jeg indbudt til et større Aftenselskab i det Sickske Hjem. Det er mig altid en Glæde at komme der, fordi jeg holder saa meget af de to Søstre, Franziska og Ingeborg Sick, der hver paa sin Maade har været saa kjærlige og hensynsfulde mod mig, og dernæst træffer jeg i Reglen hos

Statsraad Thor Lange og Hustru.

dem en hel anden Kreds end den, jeg ellers er vant til at færdes imellem, og det er helt forfriskende.

Glandspunktet, hvorom vi den nævnte Aften Alle skulde samles, var den russiske Statsraad og danskfødte Forfatter Thor Lange, som paa den Tid aflagde Besøg i sit Fødeland.

Blandt de tilstedeværende Gjæster saa jeg Frøken Alberti, Formand for Kvindelig Læseforening, en Institution, der skal være særegen for Danmark, og som hun omfatter med den varmeste Interesse — Forfatterinden Astrid Ehrencron Müller — forlovet med en ung Nutidsforfatter, Harald Kidde, hvem jeg holdt mig omhyggelig borte fra, da jeg ikke har læst et Ord af alle hans Værker — Professorinde Emil Poulsen,

Kammerherreinde Sick, Orgelspillerinde Frøken Eschricht, Banedirecteur Seemann — Broder til Forfatterinden Fru Fanny Tuxen — den tidligere Gouverneur i Vestindien, Hedemann, og en hel Del Andre.

Da Hædersgjæsten traadte ind, gik Ingeborg Sick rundt med ham og presenterede ham for de Tilstedeværende, hvoraf han ikke kjendte ret mange. Da de standsede foran mig, tog han min Haand og kyssede den, idet han udbrød, at han kjendte mig saa godt gjennem alt, hvad jeg havde udrettet. Jeg har hørt adskillige lignende Ting, maaske særlig paa mine Filialture, dog det glider saa underligt af, skader tilvisse ikke, men ydmyger, fordi man bedst selv føler, hvor uendelig skrøbelig man er lige overfor Vorherre, hvorledes Synden klæber ved al menneskelig Gjerning.

Det samme følte jeg ved Thor Langes Tale, dog var der en blød, ægte Klang i hans Stemme, som gjorde mig godt. Da jeg senere talte med ham og saae ham tale med Andre, fængsledes jeg ved hans udtryksfulde Ansigt. Jeg har ofte tænkt, at man først ret forstaaer et Lands litteraire Frembringelser, naar man har lært lidt at kjende til Folket og Naturen i dette Land, det har jeg især følt stærkt i Henseende til Norge. Derimod synes jeg langtfra, at Digtere eller Forfattere svarer til det Billede, som man har dannet sig af dem ved at læse deres Værker. Men naar jeg saae paa Thor Langes drømmende, lidt tilslørede og til Tider melankolske Blik, saa blev det mig klart, at han maatte skrive, netop som han gjør. Jeg forstod det underligt Phantastiske, Uvirkelige som man træffer i hans Fortællinger, og hvorledes han drages til de tungsindige russiske Sange, hvoraf han har oversat endel paa Dansk.

I en saa stor Forsamling var der naturligvis ikke Anledning til indgaaende Samtale, især da Alle gjerne vilde lægge Beslag paa den berømte Gjæst, men lidt

fik vi dog afhandlet, og jeg er glad ved at have gjort et — om end flygtigt Bekjendtskab med ham.

Da jeg af Hensyn til de Andre langt hurtigere end jeg følte Lyst til, afbrod vor Samtale, opdagede jeg Fru Thor Lange, der netop i det Øieblik slet ikke var optagen. I dette Selskab var hun vistnok kun sin Mands Hustru, da de Andre maaske ikke havde hørt og læst saameget om hende, som jeg tilfældigvis havde gjort.

Hun er af Fødsel en russisk Fyrstinde fra Ukraine, hvor hun og hendes Mand nu, efter at han har taget Afsked som Statsraad, boer til Stadighed paa et Slot, som hun eier.

Strax i første Øieblik gjor Fru Lange ikke et videre betydeligt Indtryk, men naar man har seet rigtig ind i hendes brune, alvorlige, sjælfulde Øine og talt blot lidt med hende, saa forstaaer man, at hun ingenlunde er et almindeligt Menneske, at det vistnok er berettiget, som jeg har læst om hende, og som hendes Mand ofte har yttret, at hun er som en Engel for hele deres Gods. Det stod i det Øjeblik saa tydeligt for mig, hvad jeg har læst et eller andet Sted, at ved deres Slot skal der være en Soilegang, hvor de Syge og Fattige pleier at opholde sig, medens de venter paa hende. Og der gaaer hun saa omkring mellem dem Alle, hjælpende, trøstende og oplivende.

Naar jeg nu tænker tilbage paa Fru Lange, glemmer jeg næsten, at jeg egentlig kun kjender hende saa lidt. Det er, som om vi strax havde sprunget saameget over og faaet venskabelige Følelser for hinanden. Hun fortalte mig om de alvorlige Forhold i det stakkels Rusland, om hvorledes de myrdede og plyndrede overalt. »Men, i Ukraine er der endnu roligt, ganske roligt, dog hvor længe vil det vel vare?«

Saa talte hun om, at hun for mange Aar siden havde mistet sin eneste Søn og alle sine nærmeste Slægtninge, og der kom et Udtryk af Vemod og til-

lige af dyb Resignation i de milde, brune Øine. Hun tilhører naturligvis den græsk-katholske Religion, men synes meget frigjort og gaaer ogsaa i vore Kirker. Naar hun først havde været i den russiske Kirke, havde hun bagefter oftere hørt Pastor Larsen i Frederikskirken. Hun forstaaer godt og taler ret flydende Dansk, læser alle vore største Blade, der bliver sendte til hendes Mand, nærer i det Hele varm Interesse for Danmark og alt Dansk.

Hvorledes Thor Lange staaer i christelig Henseende, veed jeg ikke, men kort Tid, før han kom hertil, havde han skrevet til Ingeborg Sick, at da han havde læst hendes »Jfr. Else«, var der blevet vakt mange urolige Tanker i ham, som han ikke kunde slippe. Gud give, de maa blive til Velsignelse for ham.

Ja, det var en rigtig fornøielig, underholdende Aften, jeg tilbragte i det Sickske Hjem, der var mange rare, prægtige Mennesker, men mest af Alt skjønnede jeg dog paa at have truffet Thor Lange og hans elskelige Hustru.

Nogle Dage efter kom denne op for at besøge mig, og det andet Indtryk var lige saa tiltalende som det første. Hun fortalte mig endnu mere indgaaende om de mærkelige russiske Forhold, om et Hospital, som hun havde isinde at indrette, og meget Andet. Hun talte ogsaa om Forskjellen i vor Religion, »men«, tilføiede hun, »vi har dog den samme Frelser.« Hun og hendes Mand vilde ogsaa gjerne engang see mine Hjem, men det maa vente, indtil de forhaabentlig kommer her engang igjen, hun mente, at de herefter vilde besøge Danmark hvert Foraar, nu da hendes Mand ikke mere var i Embede. Ja, det vilde være deiligt at gjensee dem, men selv om det aldrig mere skulde skee her paa Jorden, saa vilde jeg dog altid see det lille Møde med Thor Lange og hans Hustru som — et Lysglimt, jeg kan takke det Sickske Hjem for.

FRU BETTY HENNINGS

Der har flere Gange været Tale om, at kgl. Skuespillerinde Fru Betty Hennings vilde besøge mig engang for at see Vallø og med det samme læse høit for vor lille Kreds. Nu har hun lige taget sin Afsked fra Theatret, og i al den Hyldest og Festivitet, som har omgivet hende i denne Tid, har hun dog tænkt paa Vallø og meldt sig herud sammen med sin Mand og mine kjære Venner, Generalkonsul Hansen og Hustru, med hvem Bispinde Schousbo saa slog Følge. De vilde komme et Par Dage efter, at Afskedsfesten for Fru Hennings havde været paa Theatret, ved hvilken Leilighed Ungdommen havde spændt Hestene fra hendes Vogn for jublende at trække den hen til Hotel Phønix.

Den 28. Mai 1908 blev den store Dag, der skulde bringe en virkelig Glæde til Vallo. Den oprandt i straalende Solskin, hvad der var en dobbelt Nydelse i denne hidtil saa urolige Sommer. Saa skulde altsaa Fru Hennings komme, hvis Bekjendtskab jeg oprindelig har gjort hos Generalkonsul Hansens, hvor jeg ofte har været sammen med hende og hendes Mand baade ved Familiefester og andre Leiligheder.

De fem Gjæster vilde bo paa Kroen, der kun ligger faa Skridt fra Slottet og ofte benyttes, naar en af os Damer faaer flere Gjæster end vi selv har Plads til, — men selvfølgelig skulde de tilbringe deres Tid her hos mig.

Om Aftenen var vor lille Forsamlingssal hel fyldt, og Dørene stod aabne ud til Vestibulen, for at Saamange som mulig kunde faae godt af, hvad der virkelig var en Nydelse at høre paa. Blandt andet læste Fru Hennings flere af Andersens Eventyr høit, og jeg kunde ikke lade være at tænke paa, hvor det, som man kjender saa godt, alligevel bliver noget helt Andet ved en saadan Oplæsning.

Senere samledes alle de Indbudte i Havestuen, hvor jeg saavidt muligt presenterede hver Enkelt for Hædersgjæsten. Vi var over fyrretyve Mennesker, saa det var en ret anselig Kreds i vore smaa Forhold, og midt imellem dem Alle stod Fru Hennings med sit milde, søde Ansigt, naturlig og indtagende, tilsyneladende uberørt af al den Hyldest, der er mødt hende allevegne.

Da vi havde drukket Thee, holdt jeg en lille Tale til hende:

Her komme vi nu Alle som i en samlet Flok
Og sige: Fru Hennings, vi kan ei takke nok,
Fordi De er saa kjærlig, saa sød og saa tilfreds
Ved at dvæle og fortælle her i vor lille Kreds.
De kommer fra det Store — fra Kunstens stolte Hjem,
Hvor De saa lyse Tanker og Glæder har kaldt frem,
Det veed vi jo Alle — hvad De med Deres Kunst
Har virket, det har sikkert ei været omsonst,
De har glædet Saamange ved Deres Ord og Spil,
Og en Ting er der endnu, som jeg maa føie til:
Det Dybeste saa ofte i et Menneske blev vakt,
Ja det Bedste af Alt ved Deres Stemmes Magt.
Jeg husker jo saa godt, da De gjæsted Vesterled,
Hvor mine gamle Damer sig fryded derved —
De yttred ganske stille: Alt Andet ufortalt,
Fru Hennings Aften var dog det Bedste af det Alt!
Ja, saa De har opmuntret og glædet mangt et Sted
Og Deres eget Hjerte har sig fryded derved.

Og nu De kommet er til os her til vor stille Rede,
Hvor Skovens grønne Bladehang om Fortids Minder frede,
Hvor al Naturen vaagner nu ved Vaarens milde Tanker,
Saa alle Knopper aabne sig, og Haabet kaster Anker.
Nu Glædens lyse Vingeslag igjennem Luften suse
Og Havets Bølge, Bækkens Vand saa frydefulde bruse.
Nu Bøgen staaer i feirest Skrud med Blomst ved sine Fødder,
Og Solens Straaler lege tyst imellem Græs og Rødder.
Skovduen kurrer sødelig, og Luften staaer helt stille,
Igjennem Aftenen lyder der en Nattergaletrille,
Og nær og fjernt fra Himlens Blaa, der toner Lærkesange,
Et Skær af Lys og Duft der staaer henover Skov og Vange.

Alt det en Hilsen bringer nu og hvidsker ganske stille:
Hav Tak, Fru Hennings, at De saa os Alle glæde vilde,
Her komme Skovens, Havens Børn og dybt for Dem sig neie
Og bede Dem saa mindelig at tage sig i Eie.

I det Samme rakte jeg Fru Hennings en Bouquet Blomster og ifølge forudgaaet Aftale gik hver af de Tilstedeværende hen til Festens Dronning med en Bouquet, hvad der saae godt ud, særlig da alle de Unge defilerede forbi og med en lille Bøining rakte hende deres Blomsterhyldest, som hun modtog med et straalende Ansigt, idet hun trykkede alle Bouquetterne ind til sig. Derpaa tilføiede jeg endnu:

Og saa jeg beder dem, som her staae rundt med milde Blikke,
At tage Hver især sit Glas, Fru Hennings Skaal at drikke,
Og ønske hende blide Kaar, al Glæde og al Lykke,
Gid Naade og Velsignelse maa Fremtidsveien smykke.

Og det blev Slutningen paa den stemningsfulde lille Fest, som jeg virkelig troer havde glædet Alle og ikke mindst Fru Hennings selv. »Jeg vil saa gjerne komme her igjen, hvis De vil have mig, udbrod hun pludselig, og det vakte stor Glæde.

Næste Morgen saae Gjæsterne Slottet, derefter kjørte vi i det mest straalende Sommerveir en Tur gjennem Skoven langs med Bugten til Billesborg, og da vi var vendt tilbage herfra, samledes vi Saamange, som min lille Spisestue kan rumme, til Afskedsfrokost og derpaa til Kaffe i Havestuen. Ja, jeg vil saa gjerne komme igjen,« gjentog Fru Hennings og omfavnede mig varmt. Og saa holdt Vognen for Doren og Gjæsterne maatte bort, Fru Hennings med en mægtig Kurv fyldt med Blomster foran sig.

De fornøielige Dage var forbi, men Glæden og Taknemmeligheden over dem blev tilbage.

BARONESSERNE

BERTHA OG ELISE ZYTPHEN ADELER

FORAARET 1909

Vor lille Kreds er bleven mindre siden jeg forlod den i Efteraaret 1908 for at flytte ind til mit Vinterhjem. Baronesse Bertha hviler nu ude paa Kirkegaarden ved Siden af sin for omtrent et Aar tilbage afdøde Søster. For hende selv tør vi ikke sørge, hun har nu naaet, hvad hun saa inderlig længtes efter, det var som hun efter Søsterens Død allerede halvt havde sine Rødder i det evige Liv, men hun har efterladt et Savn, der vanskeligt vil udfyldes.

Baronesse Elise Zytphen Adeler.

De var altsaa to Søstre, da de før Branden flyttede her til Vallø, og de havde levet sammen hele deres Liv igjennem. Deres Barndomshjem var det smukke Dragsholm, som Faderen havde faaet gjennem sin Hustru, en født Baronesse Løvenskjold, dengang hed det endnu Adelersborg.

Da Vallø Slot var brændt, fik Søstrene det smukke Billesborg tilleie, og da Slottet atter var opført, flyttede de her tilbage i en »Søsterleilighed«, der var indrettet saa vidt muligt efter deres Ønske.

Allerede dengang var Baronesse Elise meget svag og bar sikkert paa den Sygdom, der faa Aar efter skulde gjøre Ende paa hendes Liv. Søsteren pleiede hende med rørende Kjærlighed og aldrig svigtende Omhu. Baronesse Elise var ogsaa et sjeldent Menneske, kjærlig, klog og finttænkende, med Interesse for meget Forskjelligt, som hun dog aldrig kunde naae

at tage Del i. Hun døde stille og Gud ske Lov uden store Smerter, og Baronesse Bertha blev tilbage saa forunderlig ensom, og det endskjøndt hun havde flere Sødskende, fremfor Alt en ugift Broder, Baron Christoffer, som hun elskede inderligt, men det var, som hendes Hjerte var blevet lagt i Graven med Søsterens.

Saa kom den Tid, hvor Bertha Zytphen og jeg saaes omtrent daglig, ja ofte flere Gange om Dagen. Hun var et forunderlig fintfølende Menneske, dem findes der ikke Saamange af, og jeg er sikker paa, at naar de kaldes bort, savnes de maaske mangen Gang endnu mere end de meget dygtige.

Og saa havde Bertha Zytphen og jeg et Stykke Fortid sammen, og det skjønner man dobbelt paa, naar man er bleven gammel, thi saa holder man af at dvæle i »de Dage, der svandt.«

Baronesse Bertha Zytphen Adeler

Den første Gang, jeg erindrer at være kommen i Berøring med Familien paa Dragsholm eller Adelersborg, var i Begyndelsen af Halvtredserne, da en gammel Enkebaronesse Adeler, født Bassewitz, der var bosiddende i Aarhus, sendte sine tre Døttre over til min Onkel paa Kalundborg Ladegaard med Anmodning om, at de maatte være en Tid der og en Tid paa Adelersborg. De var nemlig, hvad vi i Løier kaldte »vor fælleds Familie«, men hvorledes dette Familieskab hang sammen, vidste vi ikke. Dog i hvert Fald gav det Anledning til, at der kom lidt Forbindelse istand mellem Familierne paa Adelersborg og Kalundborg Ladegaard, der ikke kjendte ret meget til hinanden iforveien. Dengang var Af-

standene ligesom større, Samkvemmet ikke saa hyppigt og Reiserne langt mere besværlige.

Selv mindes jeg ikke at have været paa Dragsholm før, efter at Ville var bleven gift og bosiddende paa Birkendegaard, og jeg hos hende havde faaet næsten som et Hjem, hvor jeg ofte hvilede ud efter min travle Arbeidstid. Og saa gik der ikke mange Somre, uden at der blev aflagt Besøg paa Dragsholm fra Birkendegaard eller omvendt. Nu er det mange Aar siden, jeg saae dette gamle »Adelersborg«, men for min Erindring staaer det som et smukt og meget interessant Sted med Kapel — ja ogsaa med et lille Theater — og med Minder om Bothwell, som engang holdtes fangen her, og jeg seer den skjønne Have med den lille Lund af Figentræer i, og den deilige Udsigt fra Veirhøi. Fremfor Alt husker jeg dog den søde, gamle, eiegode Baronesse og Lehnsbaronen, der egentlig var en mærkelig Mand. Tydeligst erindrer jeg ham en Aften, da han havde samlet en Masse Mennesker i den store Have, hvor der blev afbrændt et Fyrværkeri og herskede en festlig Stemning, det skulde være, mente han, »en Sammenslutning mellem de store og smaa Bønder« — mellem Herremænd og Gaardmænd. Denne Baron var sikkert en noget excentrisk Mand, men begavet og i flere Retninger forud for sin Tid.

Da Bertha Zytphen var ganske ung, var hun meget betagen af Diakonissesagen, som jeg ogsaa dengang var i høi Grad opfyldt af, hun syntes, det maatte være saa deiligt ganske at kunne hellige sig til Sygepleie. Dog det blev kun Tanker, aldrig til Handling. Hun vilde desuden have været altfor svag til en saa anstrengende Gjerning, og i de Tider kunde det heller ikke godt tænkes, at en Dame i hendes Stilling for Alvor kunde tage et saadant Arbeide op. Men Tiderne forandrer sig. I den næste Generation tog en af hendes Broderdøttre Embedsexamen som Mediciner og gjorde det flinkt.

Saa døde min kjære Cousine Ville, og jeg kom ikke oftere saa længe ad Gangen til Birkendegaard. Jeg saae nu kun engang imellem de to Søstre Zytphen Adeler, indtil vi i Sommeren 1904 alle Tre fandt et Hjem paa Vallø.

Vi saaes nu som sagt jevnligt, jo særlig efter at Bertha Zytphen var bleven ene tilbage. Vi mødtes i vore Interesser, i vore Breve, som vi ofte delte med hinanden, i de forskjellige Mennesker, som vi holdt af, og fremfor Alt i den fælleds Tro. Og da jeg i Sommeren 1907 blev ret alvorlig syg, vidste Bertha Zytphen ikke, hvor godt hun vilde gjøre det for mig. Hver Dag kom hun ned til mig for at spørge, om der ikke var Noget. som hun kunde udrette. Engang havde hun hørt, at en af Damerne skulde have yttret, hun egentlig kun brød sig om dem, hos hvem hun mente at have en Slags Mission. Saa sagde hun en Dag med sit sødeste Smil til mig: »Nei, det er ingen Mission — af Alle her holder jeg mest af Dem og Comtesse Knuth.« Disse Ord gjemmer jeg som en Skat, som Minder om En, der er gaaet hjem.

Efter at jeg i Efteraaret 1908 var flyttet ind til Kjøbenhavn, havde jeg oftere Brev fra Bertha Zytphen, men aldrig hørte jeg et klagende Ord, skjøndt jeg vidste, at hun ikke var rask.

I Marts blev hun flyttet ind til Professor Schous Klinik paa Martinsvei, og der besøgte jeg hende den 23. Marts, vi talte gode Ord sammen, men kun lidt anede jeg, at vi mødtes for sidste Gang paa denne Jord. I Døren vendte jeg mig om og fik det sødeste, kjærligste Blik. Hun skulde nu gennemgaae en Kur, der fordrede største Stilhed, saa jeg saae hende ikke oftere. Den 7. April fik jeg et Brev fra Baron Christoffer Zytphen Adeler — det var skrevet den 6. ligesom Søsteren var død — jeg maatte læse det flere Gange igjennem, før jeg ret kunde forstaae det, saa brat kom det.

Hun havde tilsyneladende havt det godt lige til det Sidste, og Ingen anede, at Dødens Vinger overskyggede hende. Om Aftenen forlod Sygepleiersken hende et Par Minutter for at hente hendes Thee, og da hun kom tilbage, laae Baronessen ganske stille med foldede Hænder. — Hun maatte være sovet ind ligesom Kirkeklokkerne ringede ved Solnedgang, saa pleiede hun altid at folde sine Hænder.

»Gud være lovet,« udbryder man uvilkaarlig ved Tanken om hende, »nu har hun naaet sit Maal og fryder sig sammen med Søsteren hos Herren — men Savnet bliver tilbage.«

Det er et Solglimt at have kjendt et saa forunderlig rent Menneske.

FRØKEN KIRSTEN LANGKILDE OG OVERRETSSAGFØRER JUST LUND

Mon man ikke kan kalde det et Lysglimt, et lille Solblink paa Fædrelandets for Tiden ellers saa overtrukne og skyfulde Himmel, naar man faaer Besøg af to saa varme Forsvarsvenner?

De er Begge hver Søgnedag optagne af Forretninger, han paa sit Contoir, hun ved sin Gjerning som Kommunelærerinde. Men hver Søndag bruger de al deres Fritid til at virke for Forsvarssagen, til at reise rundt og holde Møder derfor.

Vort stakkels i Partier splittede Fødeland, kan der dog ikke tændes en Glød i alle disse Menneskehjerter, som huses i Dig, saa at vi maa kunne faa Øinene op for, at i Forsvarssagen gjælder ikke Høire eller Venstre, Radikale, Socialister, eller hvad de Allesammen hedder — der gjælder det k u n det Ene, at samle sig om Fædrelandet, for at bevare det igjennem al Nød og

Fare udvortes fra. Kunde vi dog ikke glemme al Egenkjærlighed, Selvgodhed, alt det daglige Kjævl for at slutte os sammen, først og fremmest i Bønnen til Herren, om vort dyrebareste Eie, vort lille elskede Fødeland, saa at vi kunde række hverandre Broderhaand og enes om at værne om det, som vi dog sikkert elsker paa Bunden af vort Hjerte.

Den 20. September 1908 kom Frk. Kirsten Langkilde og Overretssagfører Just Lund herud til Vallø. Jeg hentede dem Begge i Kjøge og var glad ved at faae talt lidt uforstyrret med dem, før vi senere samledes med de Mange.

Vi havde frygtet for, at det mulig var en uheldig Tid, der var valgt til Mødet. En stor Bedragerisag, som havde sat alle Sind i Bevægelse, var lige bleven afsløret, og netop her i Egnen ved Vallø og Kjøge havde endel Bønder lidt følelige Tab. Der var derfor blevet skrevet ind til Kvindernes Forsvarsforening, der havde ordnet alle disse Møder, om det kunde nytte at samle Folk netop paa dette Tidspunkt, men vi havde faaet det Svar tilbage: »Gjør det endelig nu, i dette Øieblik maa der virkes dobbelt ivrigt.«

Og saa kom de to trofaste Forsvarsvenner herud og talte i Taarnby Forsamlingshus, der ikke er stort, men hvor omtrent alle Pladser var optagne, og de talte Begge varmt, klart og inderligt. Jeg sad med en stille Bøn i mit Hjerte, og det haaber jeg, at Flere gjorde med mig, om at den Sæd, der nu blev strøet ud, maatte spire, voxe og modnes og bære Frugt til Gavn for Forsvaret for vort lille Land.

Medens de talte saa varmt, steg der et længe gjemt men ikke glemt Billede fra den svundne Tid frem for min Tanke. Jeg ikke blot huskede, men ligesom følte Stemningen fra 1848. Jeg var dengang kun fjorten Aar gammel og gik endnu i Skole, men jeg erindrer, hvor brændende jeg ønskede at være en Dreng for mulig at kunne komme med paa en eller anden Maade til Fædrelandets Forsvar. Og jeg mindes

tillige den Følelse af Lykke, da jeg nogle Aar senere stod i et Vindue og saae de seirrige Soldaters festlige Indtog efter fuldført Bedrift. Det var som om Fædrelandskjærligheden glødede i hvert Hjerte og bredte sig med lysende Flammer fra Sjæl til Sjæl. I det Øieblik var det, som kunde man favne alle Danske i jublende Glæde og Taknemmelighed.

Maatte dog lidt af denne Ild fra 48 kaldes til Live igjen.

Da jeg nogle Øieblikke saae ud over den Forsamling, der var mødt i Taarnby den 20. September, faldt mit Blik paa mange alvorlige, eftertænksomme Ansigter, men jeg savnede saa meget Begeistringen, den sporedes kun ganske enkelte Steder. Vi lever jo desværre i en mere realistisk Tid, og Nutidens Ungdom har ondt ved at begeistres. Men Gud give, at Folk maatte vaagne og klare sig Nødvendigheden af at faae dannet et tilstrækkeligt Værn, før det mulig er for sent.

Om Aftenen samlede jeg som sædvanlig endel i Havestuen, for at de kunde faae Leilighed til at komme i lidt personlig Berøring med de to Foredragsholdere. Just Lund maatte endnu samme Aften tilbage til Kjøbenhavn. Frk. Langkilde blev Natten over hos mig, saa jeg fik talt lidt mere med hende. Faderen har en større Gaard paa Fyen, men Datteren maa bo i Kjøbenhavn for sin Gjernings Skyld. Hun ønsker at kunne leve udelt for Forsvarssagen, i hvert Fald for en stor Sag, dog det har hun ikke Midler til.

Hun gjør et rart, friskt og levende Indtryk. Gud velsigne de To, som elsker deres Fødeland saa høit!

MINE »SYJOMFRUER«

Af dem har jeg saamænd hele fem: tre til Kjoler og to til Overstykker, saa man skulde tro, at jeg var meget rigelig betjent. Og dog maa jeg lade mine Vinterkjoler gjøre istand om Sommeren og tænke paa mine Sommerdragter midt i Vinterens Hjerte, og det kommer af, at de alle fem er svage og rare og maa tages Hensyn til. Og det gjør jeg saa, det er baade det Rigtigste og Klogeste – de føier mig saa til Gjengjæld i Alt, naar det blot ikke strider altfor meget mod den sidste Mode.

Og eftersom jeg er meget conservativ, har jeg havt mine Syjomfruer meget længe, ja næsten altid, det vil sige, jeg har kun skiftet en eneste Gang i hele mit lange Liv. Da den, der syede min Confirmationskjole hørte op med Forretningen, arvede jeg de Tre, som jeg nu har. Og da jeg snart fylder 77, synes jeg, det maa tyde paa en vis Stadighed i min Character.

De tre Søstre, der nu arbeider for mig, har et hyggeligt lille Hjem og benytter aldrig fremmed Hjælp, de holder mest af kun at være dem selv. Paa Væggen hænger et Billede af deres Moder, og det er, som om hendes Aand endnu hvilede over Hjemmet. Der er saa skinnende rent allevegne, saa man kunde spise af Gulvet. Meublerne straaler af Blankhed og Zirlighed, saa Ingen tænker paa, at Alt er Levninger fra Forældrenes Tid, og at det egentlig er et fattigt lille Hjem, dog ligesaa hæderligt som fattigt.

Om Aftenen, naar Lampen maa tændes tidlig for Arbeidets Skyld, bliver Gardinerne rullet ned, og der lægges ikke mere i Kakkelovnen, for nu varmer Lampen saa rart.

En lille Historie om de tre Sostre er ret characteristisk. For endel Aar siden var deres Symaskine bleven slidt op, og de maatte have en ny. De kunde dog

ikke selv magte hele denne store Udgift. Da de endnu skyldte 50 Kr., formaaede de ikke mere og kom og fortalte mig Begivenheden. Der blev saa gjort Udvei til Pengene, og de var henrykte. De maatte hen og fortælle deres Præst om deres Lykke, og saa gik de alle Tre til Alters.

Arbeidet er saaledes fordelt mellem Søstrene: Den ene tager Maal, klipper og prøver, den anden syer paa Maskine, og den tredie passer Huset. De arbeider flittigt hele Ugen igjennem, men om Helligdagene rører de aldrig Sytøiet, saa lukker de Huset og gaaer eller kjører med Sporvogn, saa langt de kan naae ud paa Landet. Der gaaer de lange Ture, paa Veien tidt ind i en eller anden Kirke, men er altid hjemme igjen tidlig om Aftenen for at kunne være udhvilede til næste Dags Arbeide.

De har besøgt mig en Dag paa Vallø, og det var nogle af de fornøieligste Gjæster, som jeg nogensinde har havt. Jeg hentede dem i Kjøge og kjørte saa først rundt med dem i Byen for at vise dem »gamle mærkelige Huse«, og paa Hjemveien kjørte vi over Prambroen — blot en lille Vending, for at de kunde sige »at de havde været i Klintekongens Rige«. Senere paa Dagen saae de Alt, hvad der kunde naaes, og det var tre lykkelige Mennesker, som jeg om Aftenen kjørte til Stationen. Nogle Dage efter skrev de, at deres Læge havde sagt, »at de ordentlig havde faaet røde Kinder — efter den Dags friske Landluft.«

De to Syjomfruer, der reparerer Overstykker, kjender jeg langt mindre, da jeg har havt dem i færre Aar, men jeg veed, at det er brave, nøisomme, hæderlige Mennesker og desværre meget svage.

Ogsaa de har et lille hyggeligt Hjem, der ved sin Orden og Zirlighed skjuler over trange Kaar. Da den ene af dem engang bragte mig noget Arbeide, saae hun saa daarlig ud, saa at jeg ikke kunde lade være at gjøre hende nogle Spørgsmaal, og saa slap det ud. Den Dame, som hun lige havde syet for, vilde have

sine Ting færdige til en bestemt Dag, og da begge Søstrene var svage, maatte den, der syede, sætte sig ned paa Gulvet, da hun var bange for at falde ned af Stolen af Svimmelhed.

Hendes Fortælling gav mig noget at tænke paa — og siden den Tid er det, at jeg gjør Vinter til Sommer og Sommer til Vinter med Kjoler og Overstykker, og det befinder vi os Alle vel ved. Saadanne Smaating kan mulig bringe et lille Lysglimt ind i de Overanstrengtes Liv. — Dette til Eftertanke.

ØSTERLANDS MISSIONEN

Da jeg den 1. Mai 1907 var taget fra Vallø ind til Værnehjemmet, fik jeg et Besøg af Pastor Einar Prip, og dermed traadte hele mit lille Forhold til Østerlands Missionen saa levende frem for min Tanke, saa jeg vil dvæle lidt derved.

Den første Gang, jeg saae Pastor Prip, var i Svendborg, hvortil jeg var kommen for at holde et Værneforeningsmøde i Anledning af Vesterled, som dengang skulde grundlægges. Hans gamle Fader, der i mange Aar har været Præst i denne By, har jeg ofte truffet sammen med hos Grev Schacks paa Ørkildshus*. Den Aften, da jeg holdt Modet, saae jeg for første Gang den unge Søn og hørte, at han vilde gaae ud som Missionair, men anede ikke, at netop hans Missionsgjerning engang skulde komme mig nær.

Saa kom Vinteren 1904 og med den en Dag, hvor jeg trængte til, at Nogen vilde lukke op for mig i min Modtagelsestid. Frk. Nielsen mente, at der paa hendes Afdeling var et rigtig rart Menneske, der baade havde Tid dertil og gjerne vilde det var en Sygepleierske, Kirstine Laursen.

* Amtmand Grev Brockenhuus Schacks Bolig.

Hun kom saa over, og hvad der strax vakte min Opmærksomhed var, at hun stadig sad og læste i sin Bibel. Jeg indlod mig i Samtale med hende, og hun fortalte mig snart, at hendes høieste Ønske var at bruges i Østerlands Missionens Tjeneste. Hun haabede, at Dr. Fox Maule vilde komme hjem til Danmark samme Vinter og vilde da tale med ham derom.

Jeg troer saa sikkert, at det ved en saadan Leilighed som altid i Livet gjælder, ikke at *ville* gaae en *bestemt* Vei, men at tale med Vorherre om Sagen, saa at vi ikke kommer til at forvexle vor egen Lyst med Guds Villie, først og fremmest at give sig selv helt hen. Det forstod ogsaa Kirstine Laursen og har vist ofte lagt sine Tanker frem i Bønnen.

En Dag kom hun til mig med et straalende Ansigt: »Nu har De seiret, kan jeg see,« udbrød jeg. Og det havde hun — hun var nu fuldtud villig til at gaae, hvorhen Gud vilde.

Samme Sommer hørte jeg, at hun var bleven antaget til Østerlands Missionen, og glædede mig derover paa hendes Vegne og endnu mere, da hun fortalte mig, at hun skulde reise derover med Dr. Fox Maules. Senere har jeg oftere havt Breve fra hende og veed, at hun er glad ved Opholdet og sin Gjerning derovre.

Dr. Fox Maule saae jeg første Gang, da han laae som Patient paa Diakonisse Stiftelsen, hvor han havde maattet underkaste sig en Operation. Da jeg en Dag kom ud til Søster Sophie Zahrtmann, mente hun, at jeg godt kunde gaae ind til ham, naar jeg blot ikke blev der for længe, jeg kunde saa selv forhandle med ham om en Sag, der ellers skulde gaae gjennem hende. Men der blev rigtignok ikke Tale om et *kort* Besøg, da han strax udbrød, at nu havde han i flere Aar ønsket at tale med mig, saa jeg slap ikke saa hurtig fra ham. Og vi glemte helt Tiden, da han begyndte at fortælle mig Forskjelligt om Arbeidet derovre i Syrien og viste mig endel Billeder derfra. Han

saae svag ud men gjorde et baade rart og klogt Indtryk, og man forstaaer, at han og Pastor Prip udmærket kan virke sammen.

Østerlands Missionen kan jo endnu ikke fremvise mange synlige Frugter, men ligesom i det daglige Liv er ogsaa Arbeidet i Guds Rige forskjelligt fordelt. En graver, En saaer og vander, en Anden høster. Muhamedanerne er maaske det vanskeligste af alle Folkefærd at virke iblandt, og Arbeidet der er vist nærmest banebrydende. Men dette er sikkert det sværeste af Alt, fordi Frugterne endnu ikke kan sees, derfor trænger Arbeiderne dobbelt til Støtte, Opmuntring og Kjærlighed.

Det faldt mig engang ind, at under al denne Alvor og hele den opslidende Gjerning, vilde Missionairerne mulig paaskjønne at faa noget til lidt Oplivelse, og jeg har derfor i flere Aar ved Juletid sendt dem nogle Bøger, som de synes at være meget glade for, og i den Anledning skrev Pastor Prip til mig, at han, naar han kom herhjem, haabede at kunne besøge mig paa Vallø for at takke mig. Men der blev desværre Intet af dette Besøg.

Da Pastor Prip i Foraaret 1907 kom til Danmark, var han i den første Tid, efter at vi, som før sagt, havde talt sammen, meget optagen af Møder, og da han ikke selv skulde lægge Planen for disse, var han ikke Herre over sin Tid. Saa blev han desværre syg og maatte efter Lægens Ordre tage til Sanatoriet ved Veile, hvorfor han skrev til mig, at han foreløbig skulde holde sig helt i Ro. Han maatte tale med saa Faa som mulig, men lærte nu at plombere Tænder, hvad han mente maaske senere kunde komme ham til Nytte.

Da Prip kom paa Sanatoriet, skulde han have sin Stemme lagt om, før han maatte bruge den. Saa blev jeg syg, og han var endnu under Lægebehandling, saa Tiden trak ud. For at faae rigtig Klarhed over hans Befindende og for tillige at blive paa det

rene med, om vi ikke helst burde opgive vor lille Plan, tog jeg en Dag fra Vallø til Kjøbenhavn og lige ud til Segelckesvei, hvor han boede hos sin gamle Fader, Præsten fra Svendborg. Jeg traf hele Familien samlet, og da de endelig vilde have, at jeg skulde blive til Frokost, kunde jeg ikke modstaae min Lyst til at gjøre det og tilbragte et Par deilige Timer sammen med de kjære Mennesker.

Efter Frokosten samledes vi i Dagligstuen, og Einar Prip holdt en forunderlig enfoldig og beaandet Andagt. Desværre maatte jeg helt opgive hans Besøg paa Vallø, hvilket gjorde mig meget ondt, baade personligt og fordi jeg havde glædet mig saa inderligt til, at hele min lille Kreds dernede skulde have nydt godt af hans Nærværelse.

Saa gik der en lille Tid, hvor jeg ikke saae Pastor Prip og kun hørte meget lidt om ham, men den 4. Januar 1908 fik jeg igjen et kjærkomment Besøg af ham her i Værnehjemmet. I Mellemtiden var han bleven forlovet med den unge Comtesse Asta Moltke fra Nørager, som jeg aldrig har seet, men hvis Forældre og Bedsteforældre paa begge Sider jeg har kjendt gjennem mange Aar, saa der var ligesom et Bindeled imellem os ogsaa paa den Maade.

Med rørende Oprigtighed fortalte Prip mig sin Forlovelseshistorie. Hvorledes han allerede før han forlod Østerland, havde bedt Vorherre om at give ham en Kone efter sit Hjerte, da han trængte dertil og ligesom kunde være mere for alle dem derude, naar han havde en Hustru. Og saa havde de mødt hinanden paa Vedbygaard hos Professor Madsens. Hun havde strax taget hans Tanke, før han endnu vidste, hvem hun var. Men da han hørte, det var en ung Comtesse, var han blevet lidt forskrækket og frygtede for, at saa kunde det vist ikke blive til Noget. Dog havde Gud stadig vist ham Veien, og han følte saa bestemt, at det var hende, som han skulde have. De saaes endnu kun et Par Gange, corresponderede lidt ved et

Par Leiligheder, og begge To var hurtig klare over, at Vorherre havde bestemt dem for hinanden. Hans Ansigt straalede af Lykke, da han fortalte dette, og man følte, at det var en ren og hellig Glæde, der besjælede ham.

Asta Moltke skal være en meget sød ung Pige siger Alle, som kjender hende. Hun er ligesom bleven forberedt til at blive en Missionairs Hustru, idet hun har lært alle mulige praktiske Ting, der kunde komme hende til Nytte ved et Liv for Andre, paa samme Tid, som det christelige Liv er blevet stærkt udviklet hos hende. Pastor Prip sagde flere Gange, at han saa inderlig gjerne vilde vise mig sin Forlovede, før de blev viede og skulde reise bort i Marts. Gid det maa lykkes, jeg vilde hjertelig gjerne see dem Begge, da jeg jo sandsynligvis neppe lever, naar de engang igjen kommer hjem til Danmark. Men i hvert Fald er jeg glad og taknemmelig over, at Østerlands Missionen er kommen mig nær og bleven mig kjær gjennem disse Mennesker.

CLAUS BERNTSEN

Den 8. Februar 1909 var jeg til stor Middag hos Generalkonsul Hansens. Blandt Andre var den daværende Indenrigsminister Claus Berntsen tilstede, og ved Bordet kom vi til at sidde lige overfor hinanden, idet han havde Fru Hansen og jeg Generalkonsulen tilbords. Samtalen gik livlig til alle Sider, og paa engang sagde Generalkonsul Hansen til mig: »De skulde see at faa Indenrigsministeren ud at see Værnehjemmet, det vilde vist interessere ham meget.«

Jeg er altid ret tilbageholdende med at tale om min Virksomhed ude i Selskab, da jeg troer, at man ofte

kan skade sit Arbeide mere end gavne det ved mulig at trætte Folk dermed, men da vor Vært gjentog sit Forslag, blev Claus Berntsen opmærksom derpaa, og der udspandt sig over Bordet en Samtale, hvori Forskjellige blev inddragne.

Efter Middagen fandt jeg det rimeligt at sige til Ministeren, at han selvfølgelig vilde være meget velkommen, hvis han virkelig ønskede at see Værnehjemmet. Han gik beredvillig ind paa mit Forslag og sagde, om han maatte see efter i sin Kalender, naar han kom hjem, og hvis han ikke havde Forhindringer, vilde han foreslaa, det blev førstkommende Søndag. Et Par Dage efter blev der telefoneret til mig, at hvis det passede, vilde han og Generalkonsul Hansens gjerne komme den omtalte Søndag. Jeg lod strax Fru Halkier det vide, og den fastsatte Tid mødtes Alle hos mig.

Først besaae vi hele Huset og ved sine Spørgsmaal viste Claus Berntsen baade Forstaaelse og Interesse. Bagefter samledes vi til en Kop Thee i min Spisestue, og der udspandt sig en livlig og interessant Samtale.

Man var lige opfyldt af Conseilspræsident Neergaards store Forsvarstale, og der var gaaet som et frisk Pust henover mange danske Hjerter. Man begyndte at haabe, at der nu skulde komme lysere Dage, at Alle engang maatte kunne samles om dette Ene: Danmarks Forsvar, der dog skulde staae udenfor og over alle Partier.

Jeg kunde godt lide den Maade, hvorpaa Claus Berntsen talte om denne Sag og mente, at den i Øieblikket var den vigtigste af Alt, med den maatte Ministeriet staae eller falde.

Og saa fortalte han Noget, der fangede vor Interesse:

For nogle Dage siden havde der været Udsendinge hos ham baade fra Arbeidsgiverne og fra Fagforeningerne, der havde anmodet om, at han vilde

give dem en Secretair. Det havde han nægtet, idet det efter hans Mening ikke var det, som de trængte til, men derimod en Formand, og det vilde han virke med til. Nu kunde de tænke over Sagen, sagde han, og saa gjøre ham et Forslag, men det skulde være den samme Formand for begge Parter.

Nogle Dage derefter kom baade Arbeidsgivernes og Fagforeningernes Udsendige tilbage og foreslog en fælleds Formand: Criminalretsassessor Ussing. »Ja, det var netop ham, som jeg onskede, svarede Claus Berntsen.

Saa vilde Fagforeningerne gjerne have Pengehjælp paa Grund af Arbeidsløsheden, dog det mente Ministeren ikke at kunne gaae ind paa i dette Øieblik. »Men da handler Ministeren ikke som den barmhjertige Samaritan, han hjalp,« yttredes der.

»Jo, der er dog maaske mere Lighed med ham, end De tænker, svarede Claus Berntsen. »Vi maa sige, at Samaritanen er Staten. Samaritanen hjalp, da Manden var syg og hjælpeløs, og han gav Værten Penge til at pleie ham for, indtil han kom tilbage. Men da den Syge saa var kommen til Kræfter, maatte han naturligvis igjen tage fat paa sit Arbeide. Og det Samme gjør Staten. De Syge hjælper den, men de Raske maa arbeide.«

Da Claus Berntsen fortalte dette, var der et elskværdigt, lidt lunt Smil over hans Ansigt, og man havde en bestemt Følelse af, at han er baade en klog og en christelig Mand.

Senere meldte Bladene om, at Criminalretsassessor Ussing havde faaet at gjøre baade med Arbeidsgiverne og med Fagforeningerne.

Men vi morede os over at have hørt lidt derom den Dag, da Claus Berntsen glædede Værnehjemmet med et Besøg.

TIL

COMTESSE JULIE KNUTH,

da hun fratraadte sin Stilling som fungerende Decanesse i 1908

Desværre »fungerende« er De ei mer
Men derfor vort Hjerte dog ligesaa nær.
Vi takke nu Alle for hensvundne Aar,
I Solskin af Fred Deres Billede staaer.
De vilde det Bedste og derfor det fandt,
Kom nærmere til det, som Dagene svandt.
Naar Lys boer i Hjertet, saa straaler det ud
Og drager hver Enkelt bestandig mod Gud.
Paa en Vis nu Baandet imellem os brast,
Paa anden Vis knyttes det end mere fast.
Som Ven De bestandig imellem os staaer,
Og samlet vi drage mod Evigheds Vaar.

DA STIFTSLÆGE DR. RODE FYLDTE 70 AAR

Stemmer fra Slottet.

Naar stundom utilpas vi var
Og mente, vi paa Sygdom bar
I Bryst, i Ryg — i Ho'de,
Vi standsede og hvisked flux:
»Hvad kan det være dog for Jux —
Send Bud til Dr. Rode!«

Og fik vi Gjæster, navnlig Mænd —
En Gammel eller Ungersvend,
Vi vidste Hjælpen boede
Til Underholdning, Spøg og Skjemt,
Der ikke altid var saa nemt
For os — hos Dr. Rode!

Og sadde vi og grubled paa:
»Hvad var det dog der forelaa,

Dengang her Ingen boede —
Da hele Slottet ned var brændt,
Hver Dame ud i Verden sendt??
Ja spørg blot Dr. Rode!

Hvad skete der i svunden Tid,
Da Landets Konge drog herhid,
Da her paa Slottet boede
Anna Sophie Reventlow
Og hersked over Park og Skov??
Det veed nok Dr. Rode!

Og da en anden Dronning her
Til Slottet kom og blev os kjær,
Sophie Magdalene.
For os var hendes Liv saa rigt
Og hvordan var hun egentligt?
Det Rode veed alene!

Ja Kunsten var, De delte Alt
Med os, og Andet ufortalt,
Det er det største Gode!
Derfor vi gik saa trygt til Dem
Med Sorg og Glæde fra vort Hjem —
Vor kjære Dr. Rode!

Derfor vi ønske Alle nu
For Dem Guds Fred i Sind og Hu,
Alt godt paa denne Klode
For Dem med Hustru, Børn og Hjem,
Guds rige Naade følge Dem,
Vor kjære Dr. Rode!

GREVINDE ELISABETH KNUTH

FØDT HOLCK WINTERFELDT

Det er som strømmede der Lys og Solskin og Varme ind i Stuen blot ved at nævne det Navn.

Og som Grevinde Knuth nu er Solskinnet i sit Hjem, saaledes har hun været det fra Ungdommen af ogsaa i sit Barndomshjem paa Rosendal. En gammel

Lærerinde, som Børnene havde der, sagde, naar hun talte om hende: »Unsere einzige Elisabeth.«

Jeg selv kan huske hende som ung Pige, lys og straalende, og uden at jeg dengang egentlig kjendte hende, lærte jeg at holde af hende gjennem vore fælleds Venner, van Wylichs.

Naar de unge Piger paa Rosendal var blevne confirmerede, pleiede de at maatte udbede sig et eller Andet, og det blev da altid »Et Besøg i Greve«.

Mellem Præstegaarden der og Rosendal havde der i mange Aar bestaaet et inderligt Venskab baade hos Forældre og Børn, det var begyndt dengang van Wylich var Præst i Nestelsø og vedligeholdtes stadig.

I sin Tid gik der en særlig Posttaske mellem Rosendal og Greve. Samkvemmet mellem Familierne var saa hyppigt som muligt og kunde fortsættes endnu mere, da de Alle var flyttede til Kjøbenhavn. Og her lærte jeg først rigtig Grevinde Knuth at kjende. Hun var Midtpunktet i sin egen store Familie.

Da jeg engang paa Opfordring skulde udbringe hendes Fødselsdagsskaal, talte jeg om hende som »det Baand, der samler og fastholder en Bouquet Blomster,« Børnene er voxede op om hende, hver har nu sit Arbeide og sin Mening, men hun er det Baand, der samler og fastholder dem alle — Midtpunktet i hele Hjemmet. Selv synes hun i sin Beskedenhed ikke, at hun virker Noget. Men naar man seer hende netop i Hjemmet, hvor hun sidder mild og stille, parat til at dele Alt med Børnene og Vennerne, saa føler man, at hun fylder en Plads. Og hvor hendes Børn elsker hende og seer op til hende.

Døttrene er alle dygtige og elskværdige, navnlig de to ældste, Henriette og Hilleborg, er mine særlige Venner. Henriette er lidt »mit Barn«, siger hun undertiden. Da hun som ganske ung Pige flyttede med Moderen herind til Byen, var det, at jeg fik hende til at overtage nogle af de Møder med Fabrikspiger, som jeg lige havde sat igang. Det var paa Nørrebro i et

af de vanskeligste Kvarterer, hvor det var svært at faae Pigerne samlede. Men efter at Henriette havde overtaget Ledelsen, flokkedes Pigerne om hende i bestandig voxende Grad, og disse Møder blev paa en Maade Indgangsdøren til hendes store og saa rigt velsignede Virksomhed.

Hilleborg er endel bundet til Hjemmet, hvis Støtte og bærende Kraft hun er, men naar hun engang imellem kan undværes derfra, har hun et rigt Arbeide mellem fattige og faldne Kvinder.

Begge Søstre har altsaa hver sin store Gjerning med meget Arbeide, men om Moderen samles baade Sønner og Døttre som det Bedste — ogsaa Vennernes store Tal. Af hendes Kjærligheds rige Kilde øser vi Alle.

En Dag kom jeg derhen efter længere Tids Fraværelse, da var Familien flyttet hen paa Thorvaldsens Vei, og jeg skulde see det nye Hjem.

Det mindede ganske om det gamle, med Solskin og duftende Blomster, med den lille lysende Ovn, det hyggelige Frokostbord, det milde Smil og de aabne Arme.

Jeg synes, man kan altid lære Noget af sine Venner. Af Grevinde Elisabeth har jeg lært som af ingen Anden: At virke, uden at det seer ud som Arbeide, ved Kvindens stille Omgængelse — ved hele hendes lyse, selvforglemmende Personlighed.

MINE HJEM

(SOMMEREN 1910)

Naar jeg har dvælet ved saamange Lysglimt, der er komne udefra, maa jeg dog først og fremmest tænke paa dem, der har straalet ud over mine to smaa private Hjem, mit Sommerhjem her paa Vallø og mit Vinterhjem inde i Kjøbenhavn, der staaer midt i Arbeidstravlheden som en fredlyst Plet, mit eget lille Hjem i det store Værnehjem, hvor Alt i de indbyrdes Forhold er Fred og Enighed, hvad der styrker til at modstaae de forskjellige Bryderier, der ikke kan undgaaes at komme udefra.

Af mine tre store Hjem kommer Værnehjemmet mig personlig nærmest, fordi mit private Hjem altsaa ligger indenfor dets Mure. Derfor kan jeg daglig glæde mig ved den gode Forstaaelse, som i Tidens Løb har udviklet sig mellem de to Afdelinger, takket være ikke mindst Frøken Nordentofts Arbeide i den Retning. Forhaabentlig vil dette vedvare i Fremtiden. Jeg kan ogsaa glæde mig over det rare Trekløver paa anden Afdeling, der i mange Aar har været mine trofaste Støtter: Frøknerne Nielsen, Gandrup og Olsen, og over Frk. Therese Andersen, der sørger for alle de udenoms Ting, sender Reconvalescenter paa Landet og rækker en hjælpende Haand, hvor det gjøres fornødent.

Og jeg glæder mig over mit Sommerhjem paa Vallø, hvor jeg har mange stille, velsignede Timer.

Jeg seer det som en stor Naade at maatte tilbringe sit Livs Aften i en saa yndig Egn som denne, som man tilmed har kjendt fra sin tidligste Barndom. Paa Grund af mine svage Fødder kan jeg kun gaae meget lidt, men man kan ogsaa nyde Naturen fra en Vogn, eller naar vor rare »Vandmand« triller mig i Rullevogn ind gjennem de mange Veie i Purlunden, eller naar jeg om Eftermiddagen sidder udenfor Huset

og Træerne kaster deres lange Skygger henover de store Græsplainer og de brogede Blomster i Bedene, og man har det venlige Indblik i Dyrehaven.

Her er meget ensomt paa Vallo, synes jeg ofte, dog Vorherre har jo nok havt sin Mening med, at at han har sat mig netop i disse Forhold, det er sikkert for at lære mig at vende Blikket bestandig mere indad og opad.

Her er yndigt om Dagen og her er smukt om Aftenen, naar jeg fra de mørke Stuer seer ud over Slotsgaarden med de mange oplyste Vinduer og senere paa Natten mod de straalende Stjerner eller Maanen, der spreder Sølvskjær over de høie Taarne med de smaa fremspringende Spir. Alt dette taler et stille, manende Sprog.

Fremfor Alt er jeg taknemmelig over alle de mange rare Mennesker, som jeg er omgivet af. Dorette Haagensen, som nu har været hos mig i mange Aar, hygger om mig til daglig Brug og viger nødig fra mig, naar jeg ikke er rask, og Damerne har i denne Tid, hvor jeg har været saa svag, gjort Alt, hvad der stod i deres Magt, for at jeg ikke skulde føle mig ensom.

Naar saamange Damer kommer til at bo paa ét Sted, vilde det være umuligt, at de alle skulde passe sammen eller dele ganske de samme Interesser. Men leve godt og fredelig med hverandre, det kan og skal vi — og maatte vi kun ret kunne samles om et troende Fadervor, saa skulde de smaa Forskjelle snart svinde bort.

Gaaer man udenfor Slottet i de nærmeste Omgivelser, saa seer man som et Lyspunkt de elskværdige Familier, der alle er knyttede hertil paa en eller anden Maade — for Enden af Gaden boer vor rare, omhyggelige Doctor, der passer paa os Alle. Det var vemodigt, at Dr. Rodes maatte forlade os, men Dr. Worsaas gjør nu Alt, hvad der staaer i deres Magt for at erstatte dem.

Og det er en Lykke for Vallø at have en Stiftsforvalter som Krag, der er Indbegrebet af Paalidelighed og Hæderlighed, og dette Præg hviler over hans søde Kone og over det hele hyggelige Hjem, der med sin Have strækker sig ind i Dyrehaven.

Noget længere borte men ogsaa lige i Skovbrynet boer en Familie, der ikke egentlig hører til Vallø, men som staaer os Alle nær, det er Grevinde Danneskjold paa Kavallergaarden, hvilket Navn stammer fra den Tid, da her fandtes et lille Hof, som var fulgt med en Abbedisse, som var Prindsesse. I Havestuen paa Slottet hænger der to Billeder af saadanne fyrstelige Abbedisser, og de Herrer, der var ansatte hos dem, boede altsaa paa Kavallergaarden. Nu er denne befolket paa anden Vis end i »Prindsessens Tid«. Nu boer Grevinde Danneskjold der med sin lille Flok, for hvem hun har indrettet et yndigt, hyggeligt Hjem med Kjærlighed, Alvor, Livlighed og Arbeide. Naar man træder ind i Haven til Kavallergaarden, der til alle Sider er omgiven af Dyrehavens gamle Træer, føler man sig strax i en lille Verden for sig. Grevinden gaaer ofte udenfor Huset og sysler med sine Blomster og Urter, og hver af de fem Børn har sine smaa Opgaver, sit lille Felt at arbeide med ude og inde. Det gjør Altsammen et saa fornøieligt Indtryk, og hele dette Familieliv staaer for mig som et Lysglimt, vi Gamle ret kan glæde os over.

Lige udenfor Slotshaven i Finsens gamle Villa, boer nu en Familie, der har leiet Huset af Stiftet, men slet ikke hører til Vallø. Det er Professor Dorph Petersens, der er tyet herud for at finde Ro efter et meget bevæget Kjøbenhavns Liv. Vi har faaet med hinanden at gjøre, fordi vi har adskillige fælleds Venner fremfor Alt Halkiers — og jeg troer, det er til gjensidig Fornøielse. Idetmindste er det mig en Forfriskning, naar vi undertiden mødes og tales lidt ved »i Skoven«.

Foruden i Vennerne har vi endnu et stort Bindeled i »mine Drenge«, som jeg kalder dem, det er Architekt Tvedes fire søde Børn, der adskillige Aar itræk har boet her paa Vallø i Sommerferien, og som nu besøger Bedsteforældrene hvert Aar. Naar vi Damer kjører ned til Stranden i »Badevognen«, skal Børnene nok passe paa, og opdager vi saa den lille Karavane paa Vei til Vandet, søger jeg at faae saamange Drenge med, som der er Plads til paa Vognen, hvilket er til stor gjensidig Fornøielse. Ja, Drengene er virkelig blevne et helt lille Sommersolglimt i mit Liv.

Hvad jeg glæder mig over at have i Nærheden er vort lille Asyl, Sygehuset og Caroline Stiftelsen. Desværre er jeg nu for svag til at beskjæftige mig ret meget dermed, men jeg holder af at tænke paa, at der her til Vallø hører et Asyl, hvor der tales om Vorherre til de smaa Børn, et Sygehus, hvor stakkels Mennesker kan ty hen, naar de trænger til Pleie, et Hjem for Gamle, hvor de kan tilbringe deres sidste Dage i rolige omværnede Forhold. Det er Caroline Stiftelsen, og med den kan jeg Gud ske Lov endnu have lidt at gjøre.

Det er ikke ret meget, men det glæder mig dog, naar nogle af de Gamle samles om mig Lørdag eller Søndag Morgen for at høre Søndagsevangeliet, og for at vi i Fælledsskab kan bekjende Troen og bede et Fadervor.

Og saa er der min lille Bethesda Forening, der har glædet mig, medens jeg fik den indrettet og et Par Aar kunde have den selv. Nu har jeg overdraget den til de unge Piger her i Egnen — Gud give dem at føre den frem i Bøn og Arbeide.

Stor Glæde har jeg havt af at indrette forskjellige Møder herude. De pleier at begynde i Forsamlingssalen, hvor Foredraget bliver holdt, og senere samles vi i Havestuen for at drøfte, hvad vi har hørt.

Det seer helt festligt ud, naar vi fra Forsamlingssalen gaaer gjennem den lange, smukke mørkerøde

Gang hen til Havestuen, hvor de høie Lamper lyser ud over de hvide lakerede og forgyldte Meubler, der er betrukne med grønligt Silketøi, over de med forskjellige Forfriskninger dækkede Borde, hvor der er anbragt Blomster, der straaler i brogede Farver.

I Almindelighed staaer jeg ved Døren for at byde mine Gjæster velkommen og glæde mig ved de mange kjendte Ansigter — nogle og fyrretyve Mennesker pleier vi gjerne at være samlede ved saadanne Leiligheder. Det er nu m i n Maade at føre en større Selskabelighed paa, og det skeer da flere Gange i Sommerens Løb, at vi saaledes kan samles om noget Godt. Men derfor kommer der heldigvis adskillige Gjæster til mig til daglig Brug. Dog Foredragene er Anledning til, at vi Alle samles, til at ogsaa de Unge kommer med.

Og jeg føler stor Taknemmelighed mod de Forskjellige, som har holdt Foredrag her — først og fremmest mod Pastor Hoffmeyer, som har talt her flere Gange: om Bethesda Sagen, Vestindien, Valdenserne. Oberst Liliefalk har talt om den hvide Slavehandel; Overretssagfører Helweg Larsen har fortalt for en mindre Kreds om sit Besøg i Vestindien. Ingeborg Sick har talt om Marie Villadsen, og Fru Hennings har, som tidligere nævnt, læst smukke og alvorlige Ting for os. Frøken Kirsten Langkilde og Overretssagfører Just Lund har talt vækkende Ord om Danmarks Forsvar, Pastor Nordentoft om Præstegjerningen i et Arbeiderkvarter, og i September venter jeg Fru Fox Maule, der vil fortælle os om Østerlandsmissionen. Gid alt dette maatte give gode, dygtige Impulser.

Ja, der er uendelig meget at takke for. Vil Nogen sige: »Men er det da Lys Altsammen?« saa vil jeg svare: »Mon det ikke gaaer i vort Liv som i Naturen? Paa den mørke Nattehimmel straaler Stjernerne allerklarest ned til os, og i et christent Menneskes Liv straaler Lysglimtene klarest frem, naar der er dyb Alvor til Baggrund.«

SLUTNING

Mine Tanker har nu dvælet ved de Venner, der paa en vis Maade har grebet ind i mit Liv og ved Mennesker, der har bragt mig et lille Lysglimt eller en forbigaaende Interesse. Men hvormange Andre er der ikke, som jeg har havt Glæde af at møde eller at leve sammen med, som jeg ogsaa paa en vis Maade kan kalde mine Venner.

Dette Ord kan i det Hele opfattes paa flere Maader. I den snevreste Betydning har vi kun saare faae, men naar vi deler fælleds Tro, Haab og Kjærlighed og desuden har lidt menneskelig Sympathi for hverandre — saa kan Livet, Gud ske Lov, bringe os mange Venner. Og hvor er det en deilig Følelse at holde af Saamange.

Hvilken Glæde har jeg saaledes ikke havt af Samlivet med min egen Slægt, ogsaa med de yngre Medlemmer deraf, som jeg har kjendt fra de var ganske smaa og holder saa inderligt af, og som er saa kjærlige og omhyggelige mod mig.

Jeg føler med Taknemmelighed, at jeg har Venner mellem de Mange, som i Aarenes Løb har samlet sig i mit eget lille Hjem. Og Hvormange har jeg ikke truffet paa mine Reiser, der har vakt min Interesse. Jeg mindes med Glæde de Mange, som jeg har sluttet mig til i min Gjerning og i det private Liv, og er taknemmelig over, at jeg ikke er bleven indskrænket til

en bestemt Kreds, men har fundet saameget Godt og Elskeligt i de forskjelligste Samfundsklasser. Her paa Jorden kan man ikke leve med dem alle — man mødes og skilles — men i Evigheden kjendes vist ikke Tid og Rum, der kan man sikkert omfatte dem alle. Og derfor kan her i Livet et flygtigt Møde med beslægtede Sjæle gjøre En glad.

INDHOLD

SOLSKIN OG LYSGLIMT:

Vilhelmine Barner ..... Side 7
Sophie Barner ..... - 21
Sophie Steensen Leth ..... - 27
Wilhelmsborg ..... - 31
Enkedronning Caroline Amalie ..... - 35
Arveprindsesse Caroline ..... - 57
Prindsesse Louise af Glücksborg ..... - 61
Michelle Selchau ..... - 66
Hofmansgave ..... - 68
Emmy Carlsen ..... - 70
Greve Præstegaard ..... - 77
Vilhelmine Bardenfleth og Wemmetofte Kloster ..... - 85
Enkegrevinde Brockenhuus Schack, født Lowzow ..... - 90
Grevinde Julie Brockenhuus Schack, f. Moltke-Bregentved - 98
Ilia Fibiger ..... - 105
Frøken Henny Brandis. Frøken Mathilde Meinert ..... - 106
Biskop Wilson ..... - 109
Kunstnerparret Jerichau ..... - 111
Nicolai Bøgh ..... - 113
Biskop Martensen ..... - 116
Lord Radstock ..... - 120
Mrs. Buttler ..... - 123
Fru Børresen og Missionair Skrefsrud ..... - 126
Oluf Jensen ..... - 134
Digteren Christian Richardt ..... - 136
Professorinde Amalie Munch ..... - 141
Provstinde Sonne og Thyrsbæk ..... - 143
Tjele ..... - 148
Lehnsbaronesse Elisabeth Reedtz Thott ..... - 154

Pastor Frederik Grundtvig ..... Side 157
Den 28. Februar 1902 ..... - 162
Dr. Andvord ..... - 166
Frøken Bertha Wegmann ..... - 170
Anneberggaard ..... - 172
Min halvfjerdssindstyveaarige Fødselsdag..... - 175
Professor Madsen og Vedbygaard ..... - 182
Fru Jenny Blicher Clausen ..... - 187
Mindedage i Lindevangs Hjemmet..... ... - 189
Pastor Hoff..... - 193
Generalkonsulinde Hansen og Fru Harriet Halkier.... - 200
H.—erne..... - 204
Statsraad Thor Lange og Hustru..... - 211
Fru Betty Hennings ..... - 215
Baronesse Bertha og Elise Zytphen Adler..... - 218
Frøken Kirsten Langkilde og Overretssagfører Just Lund - 222
Mine »Syjomfruer« ..... - 225
Østerlandsmissionen ..... - 227
Claus Berntsen..... - 231
Til Comtesse Julie Knuth ..... - 234
Da Stiftslæge Dr. Rode fyldte 70 Aar..... - 234
Grevinde Elisabeth Knuth..... - 235
Mine Hjem ..... - 238
Slutning ..... - 243

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

brief
BV
0041719
v.2

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 10 10 02 028 1